

I. M. - E. Petrou

**Atitudine
disprețuitoare
față de
stomac**

ILF și E. PETROV

ATITUDINE DISPREȚUITOARE FAȚĂ DE STOMAC

(însemnări, foiletoane, schițe,
nuvele, povestiri)

Selecție, prefață și traducere de
ALEXANDRU STARK

Editura UNIVERS
București — 1979

Aşadar :

Există *ILF* (Ilia Arnoldovici Feinsielberg)...

Există *PETROV* (Evgheni Petrovici Kataev)...

Dar în primul rînd există *ILFŞIPETROV*.

Nu ştim cine a fost în acest dublu concert uluitor vioara întîi şi cine a doua. Nu ştim şi nici nu ne interesează, pentru că sîntem în faţa unei sincronizări şi sonorităţi perfecte. Şi asta, în ciuda faptului că pînă a se cunoaşte (ba chiar în timpul exemplarei lor colaborări) fiecare în parte a scris foarte multe şi foarte mult, demonstrînd spre stupefacţia tuturor că simbioza *ILFŞIPETROV* s-a realizat pe baza unor stiluri şi modalităţi literare *complet diferite*.

În privinţa paternităţilor de fraze, nici măcar manuscrisele lor nu ne pot dezvălui nimic. Studiindu-le, aflăm — eventual — cine a aşternut cuvintele pe hîrtie, nu cine le-a rostit şi nici cum se naştea din două minţi, din două firi diferite şi din două voci o singură propoziţiune, cum apărea o singură idee, cum se forma un stil unic.

Nimeni şi niciodată nu va putea demola existenţa unui *singur* scriitor care, încălcînd toate regulile aritmeticii elementare, a realizat acea stranie egalitate oglindită în titlul sub care apar rîndurile de faţă. Din tot ceea ce s-a scris despre ei, cred că cea mai pregnantă caracterizare le-a dat-o Feuchtwanger: „*Nu am văzut niciodată ca o colaborare să se transforme într-o asemenea unitate creatoare, ca rezultatul unei activităţi comune să fie atît de închevat*”.

Spre norocul cronicarilor şi al istoricilor literari (sau poate spre ghinionul lor) *ILF* şi *PETROV* au lăsat în urmă tot ceea ce este necesar pentru explicarea vieţii, operei şi pentru prezentarea laboratorului lor de creaţie, nelăsînd loc pentru nici un fel de speculaţii.

Citeşti ce au scris ei şi înţelegi că a fost o viaţă :

- veselă, dar de multe ori tristă ;

~

- plină de zbulucium, dar și cu multe clipe de glorie ;
- cu sușuri, dar și cu lunecușuri dureroase pe toboganul necazurilor.

A fost o viață ca viața.

Întimplarea i-a unit pînă și în modalitățile tragice ale sfîrșitului : unul ucis de tuberculoză în 1937 (ILF), celălalt găsindu-și sfîrșitul în 1942, în plin război, printre aripile frînte ale unui avion care-l aducea de pe front.

Dacă ai vrea să-i stabilești scriitorului ILFȘIPETROV un loc în metodică strictă a catalogării, te-ai afla într-o dilemă : clasiți sau contemporani ? Precum se știe bine însă, la vremea lor, toți clasiții au fost contemporani, chiar și cei care scriau satire. Marea artă a scriitorilor (citește : *scriitorului*) este rîsul inteligent. Ei iau în derîdere tot, nu iartă nimic ! Dar nu pentru că nu ar avea nimic sfînt pe lume, ci pentru că iubesc lumea și o vor altfel. Ilf și Petrov atacă brutal și genial birocrația, prostia, nepotismul, ipocrizia, minciuna, răutatea, teatrul și literatura care se ascund după cuvinte demagogice. Rîsul lor e un rîs inteligent pentru că uneori te mîhnește, e inteligent pentru că dacă nu te mîhnește, te face — citind cu sufletul la gură — să meditezi și să dorești extirparea răului. Calea aceasta nobilă au străbătut-o mulți scriitori ai lumii, instalați azi cu cinste în fotoliile de orchestră ale Parnasului. Au străbătut-o Cervantes, Swift, Saltîkov-Șcedrin, Voltaire, Gogol, Șalom Alehem, Cehov, Anatol France, Shaw și Caragiale al nostru. (Permiteți-mi o paranteză ! Nu cred că Ilf și Petrov au cunoscut opera celebrului înaintaș și deschizător de drumuri care a fost Ion Luca Caragiale. Este uluitoare însă comunitatea de stil ; ea pornește de la conu Iancu și poposește exact în schițele, nuvelele și romanele lui Ilf și Petrov (luați separat sau împreună). Poate că afirmația este prea îndrăzneată, dar poate că se va găsi un comparatist care să se aplece asupra acestei izbitoare și impresionante filiații).

Deci Ilf și Petrov au pornit la luptă (grea) împotriva păcatelor omenești, militînd pentru frumos, pentru lumină, pentru idee. Dar unii critici mărginiți ai timpurilor de atunci ~~au~~ vrut (de fapt, nu au putut) să le recunoască valoarea. Erau citiți de milioane de oameni (în timpul vieții cărțile le-au fost editate de douăsprezece ori. „Scaunul“ și ediția !), exemplarele se rupeau trecînd din mînă în mînă, Ostap Bander devenise una dintre cele mai populare figuri pe care o născuse literatura satirică, memoria reținea fraze întregi din scrierile lor și le folosea ca aforisme, uitînd chiar uneori de proveniența lor livrescă (oare poate exista o bucu-

rie mai mare pentru un scriitor?), iar respectivele nonvalori ale criticii literare, din motive care azi nu mai merită dezbătute, n-au reacționat la început în nici un fel. Prima recenzie publicată la multă vreme după apariția celor *Douăsprezece scaune* a fost inserată într-o revistă la rubrica dureros intitulată *Cărți despre care nu se scrie nimic (sic!)*.

Trebuie să recunoaștem că momentul în sine are ceva din comicul foiletoanelor ilfpetroviene.

După cum menționează pe drept literații sovietici contemporani, cei înfricoșați de scrierile celebrului duet se temeau ca nu cumva *excepțiile* tipice scoase în evidență de Ilf și Petrov să fie înțelese ca *reguli* tipice, ceea ce nu s-a întâmplat pentru că nu era cazul.

Emitenții acelor stranii idei au fost demult uitați. *În schimb, Ilf și Petrov au rămas și vor rămâne, chiar dacă scrisul lor este consacrat, din punct de vedere temporal, unor vremuri, moravuri și năravuri demult trecute.* În pofida oricăror încercări ale unor minți lipsite de capacitatea de a întrezări flacăra pe care o poate provoca scînteia de geniu, timpul (așa cum o face totdeauna, întrucît la asta se pricepe bine) a dat dreptate LITERATURII.

Dar ce a fost, a fost! Ființa umană (vorba marelui filozof) și *de aceea* este așezată la un etaj superior al gândirii pentru că a știut întotdeauna și știe — atunci cînd trebuie și e cazul — să se despartă rîzînd de propriul ei trecut.

De la marele intelectual și om de cultură Lunacearski (el a scris primul articol în care a evidențiat cu mult curaj valoarea celor doi scriitori) și pînă la cursurile universitare, de la sutele de studii și cărți consacrate operei lor pînă la filmele realizate în patru colțuri de lume după romanele și povestirile semnate de ei, Ilf și Petrov au intrat cu pași fermi și zîmbind (e drept, uneori strîmb) în patrimoniul culturii universale.

Iar cînd intră cineva aici...

Autorul acestei subiective selecții de lucrări netraduse pînă acum a încercat să vă ofere, în limita posibilităților, o imagine cît mai fidelă a creației lui Ilf și Petrov, cunoscută la noi prin excelențele traduceri ale romanelor „Douăsprezece scaune” și Vițelul de aur”. Pentru a putea urmări procesul intim care a precedat apariția pe lume a multora dintre capodoperele lor, veți face cunoștință chiar de la început (în pofida cronologiei), cu fragmente din carnetele de însemnări ale lui Ilf, o stră-

lucită lecție de virtuozitate literară și spirit de observație. În legătură cu aceste însemnări mi-aș permite o scurtă digresiune.

Cei doi au fost nedespărțiți zece ani, au avut aceleași preocupări, au trăit aceleași gânduri. Concluzia deci nu poate fi decât una (și posibilă, și probabilă): însemnările (adevărate schițe, ori romane concentrate în câteva cuvinte, ori vorbe de duh cu ecou peste decenii) poartă, orice s-ar zice, amprenta *ambilor* creatori.

Avînd ferma convingere că lucrurile stau așa și nu altfel, (veți găsi unele însemnări reproduse în scrierile lui Ilf, altele în cele ale lui Petrov, iar unele chiar în lucrările semnate de ambii) sînt încredințat că și dumneavoastră veți ajunge să demonstrați că, uneori, $1 + 1 = 1$.

Dealtfel, fiți fără grijă, omenirea, prin cea mai frumoasă parte a ei — cititorii — și-a autodemonsrat-o, ajungînd la rezultatul așteptat: a zîmbit. Și a făcut-o în multe limbi ale mapamondului: de la prima traducere, prezentată în 1929 de celebra editură pariziană „Albin Michel” și pînă azi, cărțile lor au apărut în engleză, daneză, suedeză, bulgară, italiană, română, slovacă și tot așa mai departe numărînd, pînă ajungem la cifră de douăzeci și cinci.

Lectura care urmează presupune existența în fiecare dintre noi a unei imense rezerve de zîmbete: duioase, ironice, amare, gingașe, triste, vesele, melancolice, zîmbete asemenea operei pe care au lăsat-o Ilf și Petrov semenilor, dovedind încă o dată (ca să-i parafrazăm tot pe ei) că „mulți au sărit din baie, dar unul singur a făcut-o genial”.

Desigur că oricine are dreptul să pună întrebarea:

— De ce au fost alese tocmai *aceste* pagini și nu *altele*?

Spre surprinderea unora poate, voi da dreptate fiecăruia care își va exprima susmenționata îndoială. Dar îmi voi permite să pun la rîndu-mi o altă întrebare:

— Aveți cumva dumneavoastră o soluție fermecată care ar permite înghesuirea a două mii de pagini *inedite* în trei sute și ceva?

Nefiind o ediție academică, traducătorul a ales criteriul cel mai greu și cel mai criticabil: cel al preferințelor subiective. Și va fi foarte bucuros dacă — prin hotărîrea dumneavoastră — ele vor deveni cît de cît obiective (dacă nu complet obiective, măcar majoritare). Asta însă rămîne de văzut, pentru că sînteți de-abia la începutul acelei imense plăceri pe nume *lectură*.

După ce veți face călătoria în acest univers literar aparte al schițelor și foiletoanelor, după ce veți parcurge și cele două povestiri de amplă respirație, „Noua Șeherezadă” și „Funcționarul invizibil”, care nu rămîn cu nimic în urma celebrelor „Douăsprezece scaune” și vestitului

„Vițel de aur“ (iertată fie-mi încercarea de a influența cititorul, dar și traducătorul este, la urma urmei, un cititor !), ei bine, după aceea veți hotărî !

Cei care au contribuit cu multă tragere de inimă la apariția acestui volum așteaptă (de ce să nu fim sinceri și s-o recunoaștem) cu multă emoție verdictul. Pînă atunci însă, permiteți-ne să vă urăm în litera și spiritul lui ILFȘIPETROV :

— Rîdeți sănătoși și să vă fie de bine !

ALEXANDRU STARK

Este foarte greu să întocmești autobiografia autorului celor „Douăsprezece scaune“, pentru că autorul s-a născut de două ori : în 1897 și în 1903. Prima oară autorul a văzut lumina zilei sub înfățișarea lui Ilia Ilf, iar a doua oară sub cea a lui Evgheni Petrov.

Ambele aceste evenimente s-au petrecut la Odessa.

Iată deci că încă din fragedă copilărie, autorul a început să ducă o dublă existență. În timp ce una din jumătăți se mai răsfața în scutece, cealaltă împlinea șase ani și sărea gardul cimitirului ca să rupă liliac. Respectivul mod paralel de viață a continuat până în 1925, când ambele jumătăți s-au întâlnit la Moscova.

Ilia Ilf s-a născut în familia unui funcționar de bancă și în 1913 a terminat școala tehnică. După aceea a lucrat pe rând și cu consecvență la un birou de proiectări, la centrala telefonică, la o uzină de avioane și la fabrica de grenade de mână. Apoi a fost statistician, redactor la revista umoristică „Sindetikon“, unde scria versuri sub pseudonim feminin, contabil și membru al Prezidiului Uniunii poezilor din Odessa. Făcându-și un bilanț general de activitate și constatînd că activitatea literară trage la cântar mai greu decît cea contabilicească, Ilia Ilf a sosit în 1923 la Moscova. Aici s-a întâlnit cu profesiunea sa adevărată și probabil definitivă : a devenit scriitor, lucrînd la ziare și reviste umoristice.

Evgheni Petrov s-a născut în familia unui profesor de liceu ; în 1920 a terminat liceul clasic. În același an a început să lucreze în calitate de corespondent al Agenției telegrafice ucrainiene. După aceea, timp de trei ani, a fost inspector la miliția judiciară. Prima sa operă literară s-a rezumat la procesul-verbal al examinării cadavrului unui bărbat necunoscut. În 1923 Evg. Petrov s-a mutat la Moscova, unde și-a continuat studiile și s-a ocupat de ziaristică. A lucrat la diferite

ziare și reviste umoristice. A scris câteva cărți de povestiri umoristice.

După atâtea aventuri, cele două jumătăți răzlețe au reușit în fine să se unească. Urmarea directă a faptului l-a constituit romanul „Douăsprezece scaune“, scris la Moscova în 1927.

În asemenea cazuri, autorii sînt întrebați de obicei cum fac de scriu împreună. Celor interesați le putem da exemplul cîntăreților care cîntă duete și se simt, totuși, perfect.

După „Douăsprezece scaune“ am dat la lumină povestirea satirică „O personalitate luminoasă“ precum și două serii de nuvele grotești : „Neobișnuitele istorii din viața orașului Kolokolamsk“ și „1001 de zile sau Noua Șeherezadă“

Acum scriem un roman intitulat „Marele combinator“¹ și lucrăm la povestirea „Olandezul zburător“². Facem parte din grupul literar „Clubul aiuriților“, recent înființat.

Cu toată această concordanță a faptelor, conduita autorilor poartă uneori amprenta unui profund individualism. Așa de pildă, Ilia Ilf s-a căsătorit în 1924, iar Evghenii Petrov în 1929.

ILIA ILF, EVG. PETROV

Întocmită la 25 iulie 1929

Moscova.

---

¹ Titlul inițial al romanului „Vișelul de aur“ (n.t.).

² Povestirea nu a mai fost scrisă. De abia în 1956 au apărut într-o revistă planul ei și câteva schițe de caractere (n.t.).

În legătură cu gospodăria noastră literară colectivă ni se adresează deobicei întrebări justificate, dar foarte monotone și, în general, rezumate la : „Cum scrieți în doi ?“

La început am răspuns detaliat, dînd toate amănuntele. Ba am povestit chiar și cearta care a intervenit între noi în legătură cu dilema : îl omorîm pe Ostap Bender, eroul romanului „Douăsprezece scaune“, sau să îl lăsăm să trăiască ? Nu omitem să precizăm că soarta eroului a fost hotărîtă prin tragere la sorți. Am pus într-o zaharniță două hîrtiuțe. Pe una din ele am desenat cu mîna tremurîndă un craniu și două oscioare. A ieșit craniul — și peste o jumătate de oră marele combinator nu mai exista. L-am înjunghiat cu o lamă.

Pe urmă am început să răspundem cu mai puține detalii. Nu mai povesteam cearta. Apoi n-am mai dat nici un amănunt. Și, în cele din urmă am început să răspundem foarte plictisiți :

— Cum scriem în doi ? Pur și simplu, scriem în doi ! Ca frații Goncourt. Edmond aleargă pe la redacții, iar Jules păzește manuscrisul ca să nu-l fure cunoscuții.

Deodată însă, monotonia întrebărilor a fost întreruptă.

— Ia spuneți-mi, ne-a întrebat un cetățean sever, unul dintre cei care au recunoscut puterea sovietică ceva mai tîrziu decît Anglia și nițel mai devreme decît Grecia, ia spuneți-mi, de ce scrieți voi lucruri care fac lumea să rîdă ? Ce e cu rîsul ăsta în perioada de reconstrucție ? V-ați pierdut mințile ?

După care, foarte supărat, a tot încercat să ne convingă că în momentul actual rîsul este dăunător.

— Nu e bine să rîzi ! zicea el. Da, nu se poate să rîzi ! Și nici să zîmbești nu e indicat ! Cînd văd viața asta nouă, cînd văd progresele pe care le facem, mie nu-mi vine să rîd, îmi vine să mă rog !

— *Vedeți dumneavoastră, am protestat amîndoi, noi nu rîdem de dragul rîsului ! Telul nostru este să-i satirizăm exact pe acei oameni care nu înțeleg această perioadă de reconstrucție.*

— *Satira nu poate fi comică ! zise încruntatul tovarăș. Și, apucîndu-l de braț pe un mic meșteșugar-baptist, pe care-l luase drept proletar sută la sută, îl tîrî cu sine acasă. (Urma să-l descrie în niște propozițiuni plicticoase ca să-l introducă apoi în romanul său de șase volume, intitulat „Dar paraziții — niciodată !“)*

Tot ce v-am povestit nu e o născocire. Să știți că am fi putut născoci ceva mai comic.

Ia să-l lași de capul lui pe un cetățean din ăștia care o tot trag cu aleluia ! O să ne trezim că îi va obliga chiar și pe bărbați să poarte vâl. Iar el personal va începe încă de dis-de-dimineață să cînte la trîmbiță imnuri și psalmi pentru că numai astfel — zice el — trebuie să contribuim la construirea socialismului.

Tot timpul cît am scris „Vițelul de aur“, deasupra noastră a fîlfîit imaginea severului cetățean.

— *Ce ne facem dacă, din întîmplare, capitolul ăsta o să iasă comic ? Ce-o să zică cetățeanul auster ?*

Pînă la urmă însă am hotărît :

a) să scriem un roman cît se poate de vesel ;

b) în caz că severul cetățean va declara din nou că satira nu trebuie să fie hazlie, să-l rugăm pe Procurorul republicii să-l tragă pe susamintitul individ la răspundere penală pe baza articolului care condamnă zevzecia prin efracție.

DIN AMINTIRILE DESPRE ILF

Odată, în timpul călătoriei în America, Ilf și cu mine ne-am certat. Asta s-a întâmplat în statul New-Mexico, în micuțul orașel Gallup, în seara aceleiași zile pe care am descris-o în capitolul „Ziua ghinioanelor” din cartea noastră „America fără etaje”.

Traversasem Munții Stîncoși, eram foarte obosiți. Și mai trebuia să ne apucăm să batem la mașină corespondența pentru „Pravda”.

Stăteam în camera tristă de hotel, înregistrînd enervări fluierăturile și dangătele de clopot (în America liniile ferate trec adesea prin oraș, iar locomotivelor li se mai agață uneori și clopote). Tăceam. Doar din cînd în cînd unul din noi spunea : „Ei ? !”...

Scosesem capacul mașinii de scris, hîrtia era pregătită, dar treaba nu se urnea din loc.

La drept vorbind, asta ni s-a întâmplat cu multă regularitate în tot timpul celor zece ani de activitate literară comună. Primul rînd era totdeauna pentru noi cel mai greu din toate.

Trăiam zile chinuitoare. Ne enervam, ne supăram, ne iritam, pe urmă tăceam ore întregi, nefiind în stare să rostim nici un cuvînt. Apoi, brusc, începeam să trîncănim despre ceva care n-avea nici o legătură cu tema noastră, de exemplu despre Liga Națiunilor sau despre activitatea nesatisfăcătoare a Uniunii scriitorilor. Pe urmă iarăși tăceam. Ni se părea că sîntem cei mai josnici leneși din cîți există pe pămînt, că sîntem niște nulități totale și idiști. Ne era greață să ne uităm unul la altul.

Și-atunci cînd starea aceasta chinuitoare ajungea la paroxism, ei bine, exact în momentul acela apăreau primele cuvinte. Erau niște cuvinte din cele mai obișnuite, cu nimic ieșite din comun. Le pronunța destul de nesigur unul dintre noi. Celălalt, cu o mutră acră, îl corecta puțin. Le puneam

pe hîrtie. Și pe loc, toate chinurile noastre luau sfîrșit. Știam din experiență că dacă există prima frază, treaba o să meargă.

Iată însă că în orașul Gallup din statul New-Mexico, lucrurile nu se urneau cu nici un chip din loc. Primele cuvinte ale corespondenței nu voiau să se nască. Ne-am certat.

În general, ne certam foarte rar. Și atunci doar din motive literare (cine mai știe din cauza cărei întorsături de frază sau a cărui epitet). De data aceasta însă, cearta a fost îngrozitoare : cu țipete, cu înjurături și cu învinuiri cumplite. Ori că eram prea nervoși și prea surmenați, ori că se făcea resimțită boala lui Ilf (deespre care nici el și nici eu nu știam nimic la ora aceea), dar ne-am certat mult timp, vreo două ore. Cînd deodată, fără să ne fi înțeles, am început să rîdem. Era ciudat, era caraghios, era incredibil ! Și totuși noi rîdeam. Nu cu hohote isterice, nu nechezam, nu era rîsul acela nervos, după care trebuie să iei picături de valeriană, era un rîs foarte obișnuit, așa-numitul rîs sănătos. Pe urmă, ne-am mărturisit reciproc și simultan că, de fapt, ne gîndisem simultan la unul și același lucru : noi nu avem voie să ne certăm ! N-ar avea nici un rost, pentru că tot nu ne-am putea despărți. Un scriitor, care există de zece ani și care a publicat cinci cărți, nu poate să dispară doar pentru că părțile lui componente s-au certat ca două femei care se ciondănesc în bucătăria comună în jurul unui primus.

Seara aceea din orașul Gallup, începută sub auspicii atît de îngrozitoare, s-a terminat cu o discuție sinceră, de la suflet la suflet.

A fost cea mai deschisă discuție din toate cîte le-am avut în anii îndelungatei noastre prietenii pe care nimic nu a putut-o umbri. Fiecare și-a exprimat gîndurile și sentimentele sale cele mai tainice. Remarcasem mai demult (cam din perioada în care lucram la finalul celor „Douăsprezece scaune”) că, uneori, rostim concomitent un cuvînt sau o frază. De obicei, renunțam la acel cuvînt și începeam să căutăm un altul.

— Dacă doi oameni găsesc în același timp același cuvînt, zicea Ilf, înseamnă că poate fi găsit foarte ușor și de un al treilea, și de un al patrulea... Deci este prea la înde-

mină. Nu te lenevi, Jenea, hai să găsim altul ! E greu... Dar cine a spus că e ușor să faci literatură ?

Odată, la rugămintea unei redacții, am alcătuit o autobiografie umoristică care conținea însă mult adevăr. Iat-o :

„E tare greu de scris în doi. E de presupus că fraților Goncourt le-a fost mai ușor... Erau, totuși, frați. Pe când noi nu sîntem nici măcar rude. Și nici de aceeași vîrstă. Ba chiar de naționalități diferite : în timp ce unul e rus (enigmatic suflet slav), celălalt e evreu (enigmatic suflet evreiesc).

Prin urmare nu ne e deloc ușor să lucrăm !

Și cel mai dificil lucru pentru noi e să ajungem la acea clipă de armonie în care ambii autori să se așeze, în fine, la masa de lucru.

S-ar părea că toate sînt pregătite : masa am acoperit-o cu un ziar ca să nu murdărim fața de masă, călimara e plină ochi, în camera de alături cineva zdrăngăne cu un deget la pian, încercînd să combine o romanță, un porumbel privește pe fereastră, hîrțiile cu convocări la diverse ședințe au fost rupte și aruncate... Nu ne rămînea decît să ne așezăm și să scriem !

Eh, aici începe nebunia !

În timp ce unul e plin de energie creatoare, arzînd de dorința de a da omenirii o nouă capodoperă sau cel puțin, conform expresiei curente, o frescă atotcuprinzătoare, celălalt (Ooo ! enigmaticul suflet slav !) stă tolănit pe divan cu picioarele în sus și citește istoria bătăliilor navale, susținînd că e grav bolnav (după toate probabilitățile chiar pe moarte).

Se întîmplă și altfel.

Sufletul slav se ridică brusc de pe patul de suferință și declară că nicicînd nu a fost cuprins de o asemenea stare creatoare, fiind gata să lucreze toată noaptea. Dacă sună telefonul — nu va răspunde, dacă prietenii bat la ușă — afară cu ei ! Să scriem, să scriem și nimic altceva ! Vom fi harnici și înflăcărați, vom trata cu grijă subiectul, vom dezmiarda predicatul, vom fi gingași cu oamenii și severi față de noi înșine !

Dar celălalt coautor (Ooo ! enigmaticul suflet evreiesc !) nu vrea să lucreze, nu poate. Vedeti dumneavoastră, el n-are în clipa aceea inspirație. Trebuie să așteptăm. Și, în general,

el ar dori să plece spre Extremul orient pentru a-și lărgi orizontul de cunoaștere.

Până când îl convingi să nu întreprindă acest pas pripit, trec câteva zile. E greu, foarte greu!

Unul e sănătos, celălalt e bolnav. Bolnavul se însănătoșește, sănătosul se duce la teatru. Sănătosul se întoarce de la teatru, și află stupefiat că bolnavul a organizat o mică destindere pentru prieteni, un bal cu gustări reci la botul culului. Iată însă că, în fine, petrecerea se termină. Activitatea în doi ar putea începe. Dar sănătosului i se scoate o măsea, așa că acum el devine cel bolnav. Și suferă într-asa un hal, de parcă nu i-au extras o măsea, ci un picior. Asta nu-l împiedică însă să continue lectura istoriei bățăliilor navale.

E de neînțeles cum de scriem în doi!

Într-adevăr! A scrie în doi nu este de două ori mai ușor, cum ar putea să pară ca rezultat al unei simple operații aritmetice, este de zece ori mai greu. Nu era o simplă unire de forțe, ci o continuă luptă între două forțe, o luptă istovitoare, dar în același timp rodnică. Ne ofeream reciproc întreaga noastră experiență de viață, gusturile literare, spiritul de observație, toate rezervele de idei. Nu dădeam însă nimic fără luptă. În lupta aceasta experiența noastră era supusă îndoielilor: ne ironizam (tot reciproc) gusturile literare, ideile le socoteam proaste, iar observațiile de viață le categoriseam ca superficiale. Ne supuneam permanent unei critici aspre și cu atât mai supărătoare, cu cât critica era servită într-o formă umoristică. La masa de lucru nu știam ce-i aceea mila!

La un moment dat, am început să remarcăm că, din ce în ce mai des, rosteam același cuvânt în același timp. În majoritatea cazurilor era într-adevăr cuvântul util, necesar, care nu se afla aici, la îndemîna oricui, ci undeva, acolo departe, greu de găsit. Și cu toate că îl rostisem amîndoi, mă îndoiesc că ar fi putut trece prin cap și unui al treilea sau al patrulea. Iată cum ne-am format un stil unitar și un gust literar comun. Eram în prezența unei simbioze spirituale depline.

Iată despre ce am discutat în seara aceea.

Tot atunci ne-am mărturisit că retrăim același simțămînt de nesiguranță în forțele noastre proprii: ar putea oare vre-

unul dintre noi să scrie singur măcar un rând ? Un an mai târziu am publicat ultima noastră scriere de amploare „America fără etaje“. Era totodată prima pe care o realizasem separat : douăzeci de capitole Ilf, douăzeci eu și șapte împreună, după sistemul vechi. Ne-am convins că temerile noastre fuseseră zadarnice.

Dar atunci, la Gallup, fusesem sinceri, tandri și foarte alarmați.

Nu-mi mai amintesc care din noi a rostit fraza aceasta :

— Ar fi bine, cîndva, să murim împreună într-o catastrofă aviatică sau într-un accident de automobil. În felul acesta n-ar fi posibil ca unul din noi să asiste la propria-și înmormîntare...

Mi se pare că Ilf a spus-o. Sînt convins că în momentul acela ne gîndeam la același lucru : va veni oare clipa în care unul din noi va fi nevoit să rămîna singur în fața mașinii de scris ? În cameră o să fie liniște și pustiu, iar el va trebui, totuși, să scrie...

Peste trei săptămîni, într-o zi călduroasă și luminoasă de ianuarie, ne plîmbam prin vestitul cimitir din New Orleans. Priveam straniile morminte supraetajate. Ilf era foarte palid și gînditor. Pleca des de lîngă mine și o lua pe aleile formate din rînduri monotone de morminte din cărămidă înălbită. După cîteva clipe, se întorcea și mai trîst, și mai neliniștit.

Seara, la hotel, cu fața crispată de durere, Ilf îmi spuse :

— Jenea, voiam demult să vorbesc cu tine. Mi-e foarte rău ! De zece zile mă doare pieptul. Mă doare fără întrerupere, zi și noapte. Nu mă lasă nici un moment ! Azi, cînd ne-am plimbat prin cimitir, am tușit și am văzut sînge. Pe urmă, toată ziua a fost sînge. Vezi ?

A tușit și mi-a arătat batista.

După un an și trei luni, la 13 aprilie 1937¹, la ora douăzeci și două treizeci și cinci, Ilf a murit.

2

Iată-mă acum singur în fața mașinii de scris la care Ilf și-a bătut în ultimul an de viață uimitoarele sale însemnări. În cameră e liniște și pustiu, iar eu trebuie să scriu. Pentru prima oară în loc de obișnuitul cuvînt „noi“, scriu cuvîntul rece și gol „eu“ și-mi amintesc de tinerețea noastră.

Cum a fost ?

Amîndoi ne-am născut și am crescut la Odessa, dar ne-am cunoscut la Moscova.

În 1923, Moscova era un oraș murdar, neglijat și dezordonat. Era sfîrșit de septembrie... Plouase... Fusesse prima ploaie de toamnă și pe străzile pietruite apăruse o mîzgă care avea să țină pînă la primul îngheț. La „Ohotnîi riad“ și la „Objornîi riad“¹ se instalaseră comercianții particulari. Căruțele huruiau, paiele se rostogoleau peste tot... Din cînd în cînd se auzea fluierul unui milițian... Negustorii fără autorizație o porneau încet și nerușinat spre stradelele laterale, lovind trecătorii cu coșurile și tarabele lor. Moscoviții îi priveau cu dispreț. Și într-adevăr, e dezgustător să vezi alergînd pe stradă un bărbos în toată firea, cu fața roșie și cu ochii ieșiți din orbite.

Lîngă cazanele cu asfalt fierbinte se învîrteau copii fără căpății. Din loc în loc stăteau birjarii cu trăsurile lor strani : roți foarte înalte și banchete strîmte pe care cu greu puteau să încapă două persoane. Birjarii ăștia din Moscova păreau niște pterodactili cu aripi de piele crăpată. De fapt, erau niște ființe înapoiate și pe deasupra niște bețivi.

Milițienilor li se dăduseră în anul acela uniforme noi : mantale negre și căciuli ca niște plăcînte, din blană artificială gri, cu calota din postav roșu. Oamenii erau foarte mîndri de noua lor uniformă. Dar mai mult decît orice se mîndreau cu bastonașele roșii cu care dirijau circulația defel animată a orașului.

După anii de foamete, Moscova începea să mănînce mai pe săturate. În locul modului vechi de trai, pe cale de dispariție, se crea unul nou. În capitală veniseră o mulțime de tineri din provincie cu certa intenție de a cuceri marele oraș. Ziua se înghesuiau la „Forțele de muncă“. Noaptea și le scurtau prin gări și pe băncile din parcuri. Cei mai fericiți dintre cuceritori se aranjau pe la rude și cunoscuți. Sumbrele coridoare ale marilor locuințe din Moscova erau supraaglomerate de rudele din provincie care dormeau pe tot felul de cufere și lăzi.

---

¹ „Pasajul vînătorilor“ și „Pasajul mîncăilor“, două centre comerciale cunoscute din vechea Moscova (n.tr.).

Ilf a avut noroc. A intrat să lucreze la ziarul „Gudok” și a căpătat o cameră la căminul tipografilor de pe strada Cernîșevski. Trebuia să ai multă fantezie și experiență în domeniul petrecerii nopților pe coridoare pentru a numi cameră această suprafață infimă de decimetri pătrați, mărginiți de o jumătate de fereastră și de trei despărțituri din placaj simplu. În respectivul perimetru încăpea doar o saltea pusă pe patru cărămizi. Ba nu ! Încăpea și un scaun.

Mai târziu, când Ilf s-a însurat, respectivelor elemente de mobilier li s-a adăugat un primus. Peste patru ani descriam locuința aceasta în romanul „Douăsprezece scaune” (capitolul intitulat *Căminul „Călugărul Berthold Schwartz”*).

Nu-mi pot aminti unde și când l-am cunoscut pe Ilf. Momentul ca atare mi-a dispărut complet din memorie. Nu-mi amintesc nici de inflexiunile frazei lui, nici de voce sau de intonație și nici de maniera lui de a discuta. Îi văd chipul, dar nu realizez restul.

Îmi aduc aminte perfect de încăperea unde se aranja pagina a patra a ziarului „Gudok”. Aici se prelucrau (în sensul cel mai crud al cuvîntului) materialele corespondenților voluntari. În dreptul ferestrei, la două birouri lipite unul de altul, lucrau patru redactori. Ilf ședea în stînga. Avea douăzeci și șase de ani și era un tip foarte ironic. Purta *pince-nez* fără ramă, cu lentile mici și groase. Fața, tot timpul îmbujorată, era puțin asimetrică și aspră. Purta ghetе roșii cu vîrfuri ascuțite. Ședea cu picioarele întinse sub masă și scria ceva în grabă. După ce-și termină de redactat însemnarea, se gîndi cîteva clipe, puse titlul și o aruncă cu o oarecare neglijență șefului de secție, care stătea în fața lui. Ilf dădea titluri comice și cu totul neașteptate. Mî s-a întipărit în memorie unul : „Și măgarul mișcă din urechi”. Însemnarea se încheia destul de sumbru : „La tribunal cu el !”

În camera paginii a patra se instaurase o atmosferă foarte plăcută, oamenii erau spirituali, glumeau tot timpul. Cel care pica în mediul acela începea s-o ia pe calea ironiilor, dar în majoritatea cazurilor devenea el însuși ținta întepăturilor. Lucrătorii celorlalte secții ale ziarului se cam temeau de glumeții înverșunați de la „a IV-a” care te duceau uneori la disperare.

Motive de teamă erau destule. Pe unul din pereți, băieții agățaseră o foaie imensă de hîrtie și lipeau acolo tot felul

de scăpări sau „șopîrle“ gazetărești : titluri stupide, fraze agramate, desene și fotografii nereușite.

Foaia aceasta înfricoșătoare se numea : „Muci și suspine“.

3

Cum de s-a întîmplat să scriem împreună ? Să zic că a fost doar hazardul la mijloc, ar fi prea simplu. Ilf nu mai există, așa că nu voi ști niciodată la ce s-a gîndit atunci cînd am început să lucrăm împreună. Cît despre mine, pot spune că nutream pentru el un sentiment de imens respect și uneori chiar de admirație. Eram mai tînăr cu cinci ani. Ilf era foarte timid, scria puțin și niciodată nu voia să arate ce a scris. Cu toate acestea, eram gata să-l recunosc drept maestrul meu. În acea perioadă gusturile lui literare mi se păreau perfecte. Iar curajul opiniilor lui mă entuziasma pur și simplu. Dar noi mai aveam un maestru, un maestru ca să zic așa întru ale profesiei : fratele meu, Valentin Kataev. Pe timpul acela și el lucra la „Gudok“ ca foiletonist și semna cu pseudonimul „Starik Sabbakin“¹. În această calitate își făcea des apariția pe la pagina a patra.

Odată a intrat spunînd :

— Vreau să devin un Dumas-tatăl sovietic !

Această declarație arogantă nu a produs cine știe ce impresie în secție. Pe lîngă cele pe care le puteai auzi aici, pretenția lui Kataev era floare la ureche.

— Și ce v-a venit așa, hodoronc-tronc, să deveniți Dumas-tatăl ? întrebă Ilf.

— Pentru că, dragul meu Iliușa, a venit demult timpul să deschidem un atelier al romanului sovietic, răspunse „Bătrînul Ciinnneanu“. Eu o să fiu Dumas-tatăl și voi o să fiți „negrii“ mei. Eu o să vă dau teme, voi veți scrie romane și tot eu o să vi le corectez. Voi trece o dată — de două ori cu mîna de maestru pe manuscrisele voastre, și gata ! Ca Dumas-tatăl ! Eh, care ești amator ? Fiți atenți însă, am de gînd să fiu foarte sever !

Am glumit ce-am glumit pe tema transformării „Bătrînului Ciinnneanu“ în Dumas-tatăl și a trecerii noastre pe post de „negri“, dar pe urmă am început să discutăm serios.

---

¹ În traducere aproximativă : Bătrînul Ciinnneanu (n. tr.).

— Am o temă excelentă, zise Kataev : niște scaune. Închipuiți-vă că într-un scaun sînt ascunși bani și că banii trebuie găsiți. Oare ăsta nu e un roman de aventuri ? Mai am și alte temușoare... Zău, acceptați ! Serios ! Un roman să-l scrie Ilia și celălalt Jenea.

A trîntit repede un foileton în versuri despre un țăp pe care un șef de la căile ferate l-a transportat într-un compartiment de clasa a II-a, a semnat „Bătrînul Cîinnneanu“ și a plecat în grabă. Ilf și cu mine am ieșit din cameră și-am început să ne plimbăm pe nesfîrșitul coridor al Palatului muncii.

— Ei, ce zici, ne-apucăm să scriem ? întrebai.

— Putem încerca, răspunse Ilf.

— Hai să începem imediat ! Dumneata un roman, eu altul. La început, facem împreună planurile pentru ambele romane.

Ilf se gîndi.

— Și ce-ar fi să scriem împreună ?

— Adică ?

— Foarte simplu ! Vom scrie împreună un singur roman. Mi-a plăcut chestia cu scaunele. Deștept băiat „Cîinnneanu“.

— Cum asta „împreună“ ? Pe capitole ?

— Ba nu, răspunse Ilf, să încercăm să scriem împreună simultan. Fiecare rînd împreună. Înțelege ? Unul va scrie, iar celălalt va sta alături. Adică vom compune romanul împreună.

În ziua aceea am luat masa la cantina Palatului muncii și-apoi ne-am întors la redacție ca să facem planul romanului. În clădirea aceea imensă și pustie rămăsesem doar noi doi și paznicii de noapte. De tavan atîrna un bec foarte slab. Hîrtia roz, care acoperea birourile, era plină de pete de cerneală. Nemiloșii glumeți de la pagina a patra o mîzgăliseră toată cu desenele lor. Teribila foaie „Muci și suspine“ se afla la locul ei.

Cîte scaune trebuie să fie ? Evident că o garnitură completă, douăsprezece bucăți. Ne-a plăcut titlul : „Douăsprezece scaune“. Am început să improvizăm. Am căzut repede de acord că nu scaunele vor constitui fundamentul romanului, ele vor fi doar un punct de pornire, un pretext, pentru a prezenta viața. Am alcătuit planul provizoriu al romanului într-o singură seară și a doua zi l-am arătat lui Kataev.

Dumas-tatăl l-a aprobat, a spus că pleacă la mare și ne-a cerut ca pînă la înapoierea lui, adică peste o lună, prima parte să fie gata.

— Atunci îl voi parcurge cu mîna mea de maestru, promise el.

Am început să scîncim.

— Valea, parcurge-l cu mîna dumitale de maestru acum, îi zise Ilf. Adică planul.

— Lasă, lasă, voi sînteți „negrii“, voi trebuie să trudiți !

Și a plecat. Iar noi am rămas. Era prin august sau septembrie 1927.

Așa au început serile noastre din redacția pustie. Acum nu-mi pot aminti deloc cine ce frază a spus, cine și cum a corectat-o. La drept vorbind, nu a existat nici o frază care să nu fi fost discutată și schimbată într-un fel sau altul, nu a existat nici un gînd sau idee care să nu fi fost prinse din zbor. Dar prima frază a romanului a rostit-o Ilf. Asta o țin bine minte.

După o scurtă ciondăneală, s-a hotărît că eu voi ține tocul în mînă. Ilf m-a convins că am un scris mai frumos.

M-am așezat la masă. Cum începem ? Conținutul capitolului îl știam. Cunoșteam și numele eroului — Vorobianinov. Ne hotărîsem să-i atribuim trăsăturile de caracter ale unui unchi al meu de-a doua spiță, președinte de Zemstvă¹ județeană. Găsisem și numele soacrei — madam Petuhova, și al agenției de pompe funebre — „Bine ați venit !“ Ceea ce nu știam încă era cum va suna prima frază. A trecut o oră. Fraza nu se naște. Adică fraze existaseră ele multe, dar nu ne plăceau. Nici lui Ilf, nici mie. Pauza aceasta prelungită devenise apăsătoare. Deodată, văd că fața lui Ilf se face serioasă, că nu se mai învîrte prin cameră și numai că-l aud :

— Hai să începem simplu și după moda veche : „În orașul X., reședință de județ“. La urma urmei, nu e important cum începi, important e să începi !

Și așa am început !

În momentul respectiv am încercat o senzație care nu ne-a mai pășărit niciodată. Senzația greului. Ne era foarte

¹ Administrație locală în Rusia țaristă, aleasă de nobilime și clasele avute (n. tr.).

greu să scriem. Lucram la ziar, la reviste umoristice și lucram cu multă conștiinciozitate. Știam din copilărie ce înseamnă munca, dar niciodată nu ne trecuse prin minte cât de greu e să scrii un roman. Dacă nu m-aș teme să par banal, aș spune că scriam cu sînge. Plecam de la Palatul muncii pe la două-trei noaptea. Eram amețiți și aproape sufocați de fumul țigărilor. Ne întorceam acasă pe străzile ude și pustii, scăldate în lumina verzuie a felinarelor cu gaz, și nu eram în stare să scoatem nici un cuvînt.

Uneori ne cuprindea disperarea.

Oare va veni cîndva clipa în care manuscrisul va fi în fine gata și îl vom putea duce cu sania ? Pentru că va ninge... Minunat trebuie să fie probabil sentimentul pe care ți-l dă o treabă terminată !... Să știi că nu mai ai nimic de făcut !...

Cu toate astea, prima parte am terminat-o la timp.

O sută patruzeci de pagini într-o lună. Nu era încă un roman, dar ne aflam în fața unui manuscris, vedeam cu ochii noștri un teanc mărișor de file cu rînduri îndesate. Nu avusesem niciodată o cantitate atît de impozantă de hîrtie scrisă. Răsfoiam cu satisfacție manuscrisul, controlam tot timpul dacă numerotarea este bună și nu mai terminam cu calculele : cîte semne sînt într-un rînd, înmulțeam cifra cu numărul rîndurilor dintr-o pagină, iar apoi înmulțeam cu numărul paginilor. Așa era ! Nu greșisem ! În prima parte erau într-adevăr șapte coli de autor și fiecare coală conținea 40.000 de semne minunate și mici (inclusiv virgulele și liniuțele de dialog).

I-am dus cu mare pompă manuscrisul lui Dumas-tatăl, care venise între timp de la mare.* Nu ne puteam da seama dacă scrisesem bine sau nu. Să ne fi zis Dumas-tatăl, alias „Bătrînul Cîinnneanu“, alias Valentin Kataev, că i-am adus o aiureală, nu ne-am fi mirat deloc. Eram pregătiți să auzim cele mai îngrozitoare lucruri. El a citit însă manuscrisul, a parcurs toate cele șapte coli în prezența noastră, și ne-a spus foarte serios :

— Să știți că mi-a plăcut ceea ce ați scris. După părerea mea, sînteți niște scriitori perfect formați.

— Și cum rămîne cu mîna de maestru ? Întrebă Ilf.

— Ia nu mai faceți pe modeștii ! Puteți să vă lipsiți de Dumas-tatăl. Continuați să scrieți singuri ! Ascultați-mă pe mine. Cartea o să aibă succes !

Am continuat să scriem.

Ostap Bender fusese gândit inițial ca o figură secundară, un personaj de fapt episodic. Pregătisem pentru el o expresie pe care o auzisem la un cunoscut de-al nostru, mare biliargiu : „Cheia de la casa cu bani“. Dar Bender a început treptat să iasă din cadrul pe care i-l pregătisem. Curînd n-am mai putut-o scoate la capăt cu el. Spre sfîrșitul romanului îl tratam ca pe un om în carne și oase, adesea ne supăram pe el pentru impertinența cu care se strecura în aproape fiecare capitol.

E adevărat că ne-am certat dacă să-l omorîm sau nu. Într-adevăr, pregătisem două hîrtiute (pe una desenasem un cap de mort și două oscioare încrucișate). Soarta marelui combinator a fost hotărîtă prin tragere la sorți. Ulterior am regretat enorm această nechibzuință a cărei explicație putea fi găsită doar în tinerețea noastră și în resursele noastre prea mari de veselie.

Momentul pe care-l visasem a sosit în luna ianuarie 1928. Aveam în fața un manuscris atît de gros, încît ne-au trebuit două ore ca să calculăm numărul de semne. Dar ce muncă plăcută a fost !

Am pus manuscrisul într-un dosar.

— Și dacă o să-l pierdem ? Întrebai eu.

Ilf se alarmă.

— Știi ce, zise el, să scriem un anunț ! Ilf luă o foaie de hîrtie pe care scrise : „Găditorul este rugat să-l înapoieze pe adresa...“ și o lipi grijuliu pe partea interioară a copertei.

Totul s-a petrecut așa cum visasem. Nîngea. Stînd ceremonios în sanie, duceam manuscrisul acasă. Dar în noi nu exista nici senzația de libertate, nici de ușurare. Nu ne simțeam eliberați. Dimpotrivă ! Trăiam un sentiment de neliniște și îngrijorare. Ne vor publica romanul ? O să placă ? Și dacă-l vor publica și o să placă, va trebui, probabil, să scriem un altul. Sau poate o povestire.

Crezusem că grijile noastre vor lua sfîrșit. Ele însă de abia începeau.

4

Am lucrat împreună zece ani, ceea ce reprezintă o perioadă foarte lungă. În literatură, zece ani înseamnă aproape

o viață. Aș vrea să scriu un roman despre acești zece ani, despre Ilf, despre viața și moartea lui, despre clipele în care scriam împreună, despre călătoriile și întâlnirile noastre cu oamenii, despre marile schimbări intervenite în țară în acești zece ani și despre modul în care, odată cu țara ne-am schimbat și noi. Poate că, cu timpul, voi reuși să scriu o astfel de carte. Până una alta însă, aș vrea să scriu câteva rânduri despre carnetele de însemnări ale lui Ilf, cele care ne-au rămas după dispariția lui.

— Notează neapărat, spunea el adesea, totul trece, totul se uită. Înțeleg că nu prea ai chef să notezi. Vrei să caști ochii, nu să notezi. Și-atunci trebuie să te autoconstrângi!

Adesea nu reușea nici el s-o facă. Se întâmpla ca un carnet de însemnări să-i zacă cu lunile prin buzunar. Iar când schimba haina și trebuia să noteze ceva, bineînțeles că nu-și găsea carnetul.

— Nu-i bine, nu-i bine, zicea Ilf, trebuie neapărat să notez!

Trecea ce mai trecea, și Ilf apărea cu un alt carnet de însemnări. Îl privea cu satisfacție, îi mîngîia solemn cu palma coperta de carton sau de mușama, îl puneă în buzunarul de la piept al hainei iar expresia feții lui te făcea să crezi că de acum încolo va nota în fiecare zi, că și noaptea se va scula ca să facă însemnări. Un timp carnetelul era într-adevăr scos mai des din buzunar, pe urmă venea o perioadă de răcire a entuziasmului, carnetelul era uitat în haina veche și Ilf aducea cu mare pompă altul nou.

Odată, la rugămințile insistente ale lui Ilf, nu știu care redacție sau editură i-a dăruit un registru de contabilitate, cu o hîrtie groasă și lucitoare, liniată cu albastru și roșu. Registrul îi plăcea foarte mult. Îl tot închidea și-l deschidea, studia cu atenție liniile rubricilor și spunea:

— Aici trebuie notat totul! Cartea vieții... Uite aici, în dreapta, nume comice și detalii. La stînga — subiecte, idei și gânduri.

Ilf își ironiza propriile înclinații. Fără îndoială că îndrăgea registrul acela gros pe care-l socotea purtătorul unei idei foarte lăudabile: să notezi totul. Dar în același timp, știa bine că nu-și va putea impune niciodată să noteze zilnic, și încă toată viața. De aceea, chestia cu registrul o lua în glumă. Treptat, atracția pentru registru a scăzut și în pa-

gîinile lui au început să apară fel de fel de desene sau schițe neglijente, care repetau de zeci și chiar sute de ori cîștie ce profil, o pălăriuță cu pană sau o cămilă ciudată cu cincisprezece cocoase („cămila autobuz“, cum o numea Ilf).

Ilf a lăsat multe carnete de însemnări. Unele sînt scrise doar pe jumătate, altele nici pe sfert, iar în unele nu găseai decît două-trei pagini completate. Celelalte erau goale ori acoperite cu desene.

În 1925 nu scriam încă împreună și preocuparea lui principală era ziaristica.

Redacția îl trimisese în Asia Centrală. Era prima lui călătorie mare. Ulterior își va aminti adesea și cu multă satisfacție de ea.

Descifrînd carnetele lui Ilf, am găsit însemnări care demonștrau cît de sever, ba chiar cît de necruțător era el față de propriile sale gusturi literare. Ilf cerea scriitorului precizie, capacitatea de a aduna și de a avea o rezervă permanentă de observații asupra vieții, de întorsături neașteptate de frază și de expresii interesante.

O povestire auzită întîmplător în tren, o frîntură de peisaj apărut la geamul vagonului, culoarea cerului sau a mării, forma unui copac sau descrierea unui animal — iată conținutul însemnărilor lui de început.

Asta era, dacă se poate spune așa, bucătăria lui scriitoricească.

Mai tîrziu, lucrînd împreună, înainte de a începe să scriem cartea plănuită, adunam pe foi separate de hîrtie tot felul de impresii, subiecte și idei. Repet, acum mi-e imposibil să stabilesc cine a spus și ce a spus. Dar unele lucruri Ilf le extrăgea din carnetele lui de însemnări, cerîndu-mi și mie același lucru.

În timpul ultimei noastre călătorii prin America am cumpărat o mașină de scris. Pe Ilf îl pasiona bătutul la mașină. Îi plăcea operația în sine. În prima seară (eram la New-York), s-a așezat să scrie, de fapt, să-și transcrie, însemnările. Intenționa să facă asta în fiecare zi. Dar călătoria a fost atît de obositoare, încît pentru jurnal nu i-au mai ajuns nici timpul și nici puterile.

Întorcîndu-se la Moscova greu bolnav, Ilf a revenit la ideea carnetelor și a început să noteze cu regularitate. Nu ținea un jurnal zilnic, ci făcea niște însemnări scurte și in-

dependente. În ultimul an de viață a bătut la mașină cam vreo patruzeci de pagini cu însemnări. Le scrisese în primăvara lui 1936 la Ostafievo și la Koreiza și-apoi în vară, la vila de lângă Moscova. În toamnă, le-a scris la Forosa, iar în iarna lui 1936—37 la Moscova.

Aceste ultime crochiuri (erau scrise direct la mașină, îndeșat, la un rînd) nu reprezentau doar o simplă „bucătărie de scriitor”. După părerea mea, ele pot fi socotite o lucrare literară de mare valoare. O lucrare tristă și plină de poezie.

Ilf știa că e pe moarte. De aceea, ultimele lui rînduri sînt atît de triste. Era timid și nu-i plăcea deloc să apară în prim plan.

— Știi, Jenea, îmi spunea, fac parte dintre acei oameni care intră totdeauna ultimii pe ușă.

Doar în două rînduri, Ilf amintește de boala lui :

„...de fiecare dată cînd mă gîndesc la nenorocirea ce mi s-a întîmplat, mă cuprînde tristețea”.

„O seară de primăvară atît de feroce și de înghețată, încît mi se face frig și groază în suflet. Cumplit ghinion mai am.”

Asta a fost tot ce a scris despre sine.

I. ILF...

**...despre idei, despre pietoni, despre
caraghioși, primăvară și ședințomani**

CARNETE DE ÎNSEMNĂRI

(fragmente)

- Oficiul de ambalaje rapide „Rapambă“.
- Berăria „La Babilon“.
- Cantina-restaurant „Aroma“.
- Șeful unei instituții a cumpărat un tablou. După aceea a convocat un consiliu artistic pentru a-i stabili gradul de uzură.
- Își șterge fața cu lozinci.
- O nuvelă despre ușile închise.
- Profesor de poezie.
- Un fost cetățean de onoare din tată-n fiu.
- Știa multe limbi, dar după tifos a uitat tot.
- Glasul grav și pasionat al closetului.
- Tragerea la loterie s-a desfășurat înainte de termen.
- Alături de lipsuri există și cadre cu muncă de răspundere.
- Biroul scrisorilor de dragoste.
- O mașină care tipărește, împăturește și chiar citește revista.
- Omul și condica de reclamații.
- Afară e o vreme cinică.
- Anghină planificată.
- Nu există cuvînt urît pe care omul să nu și-l fi luat ca nume.
- Plecăm la oraș, acolo e bine, ai tutalegu.

● Culmea timidității : recuzitorul care toată viața a ridicat capacul pianului înainte de concert, are de fiecare dată emoții.

● Galoșii fericirii... Cît de greu i-a fost posesorului să facă rost de ei și cum tot ei l-au nenorocit. I-a schimbat la teatru și cu cinci minute înainte de final, a fugit. Văzîndu-l fugind, mulțimea a crezut că ard și în înghesuiala provocată de panică l-au schilodit.

● Regimentul la paradă. În frunte — comandantul într-o birjă.

● Era un om atît de incult, încît visa o bacterie sub formă de cîine mare.

● Calul slăbănog al birjarului alerga atît de repede, încît atunci cînd s-a oprit, a explodat.

● Un timid e îndrăgostit de o dactilografă și o roagă să-i bată la mașină propria lui declarație de amor. Explozia clapelor... Textul e gata într-o secundă... Deasupra mașinii de scris plutește un abur ușor. Ea nici n-a remarcat că este vorba despre o declarație de dragoste. Timidul a fost profund jignit și a rămas deprimat pentru toată viața.

● Statuie pedestră.

● Semnătură : „7 mame insulare”.

● Un nume : Higienișvili.

● Măgari albaștri.

● Frica de a nu fi acuzați de lingușire a mers atît de departe, încît cu șefii se purtau pur și simplu grosolan.

● Hotelul „Prețul de cost”.

● Cantina-restaurant „Fantezia”.

● Un Iosif sovietic.

● — Minți !

— Nu, nu mint ! Greșesc !

● Urechi albe, emailate.

● Intovărășirea de construcții proprietate personală „Castele în Spania”.

● Ceasornicarul Palatului muncii. Vagabondează cu meșeria lui (din cameră în cameră).

● Pe toți funcționarii oficiului îi chema Ivanov. Temându-se să nu fie învinuit că și-a plasat toate rudele, directorul propune schimbarea numelor. Pentru unul din Ivanovi nu s-a găsit. L-au dat afară !

● „Sînteți rugați să nu vă ștergeți mîinile cu fața de masă”.

● Deasupra orașului s-a auzit scîrțîitul roții norocului.

● De introdus într-o piesă de teatru foarte cunoscută încă un personaj care să răstoarne toată acțiunea.

● Am venit la dumneavoastră ca persoană juridică la persoană juridică.

● Vă aduc la cunoștință că mi-a dispărut o bucățică de săpun.

● Five o'clock cu salam. Doamnele în pijama, bărbații în cămăși *à la* Tolstoi.

● Avea un chef atît de mare să aplaude, că făcuse mîncărime la palme. Dar pentru că n-a reușit să găsească bilet la teatru, i-a apărut în palme o eczemă de natură nervoasă.

● Era un om bun și plăcut ; semăna însă atît de mult cu frate-său, încît în orice moment te-așteptai să comită o porcărie.

● — Film nu e ! s-a auzit strigîndu-se în timpul conferinței. Și sala s-a golit imediat.

● Un Rasputin al oficiului poștal din localitate.

● Stiutuiete.

● Pardon și încă pardon.

● Mă simpatizează țărani de ambele sexe.

● Fură bananele de la gura maimuțelor și aprovizionează Moscova.

● Ce senzație aveți, când în nas vă scobiți ? De plăcere sau de plictis ?

● — Trecut ?

— Nu ! Precedent !

● Au propus ca pe baza gravurii să se creeze o piesă de teatru.

● Am rupt cu tagma bărbaților și rog să fiu socotit femeie.

● Un peisaj feroviar normal.

● Aveți un păr tare, zise frizerul care în zilele de lucru cîntă la vioară.

● Îl scăldau valurile de transpirație ale inspirației.

● Pe neașteptate, în sala teatrului au năvălit pompierii și au început să sune goarna. Panică. De fapt, se anunța organizarea unei loterii.

● Călătorie în țara idioților.

● Tov. Cretinșcenko.

● O alee prematură.

● Genealogie mic-burgheză : slujbaş, strămoșii tot slujbași. Bunicul a găsit celebra greșeală de o copeică în bilanțul Băncii de stat și a ajuns cineva. Nepotul se mîndrește la fel cum se mîndresc toți aristocrații.

● Oficiul de măsuri și greutate... Cel mai important oficiu... Oficiul de măsuri și greutate a stabilit... Oficiul a hotărît...

● La Palatul Muncii, în oricare cameră ai întreba „tovarășul Șapiro lucrează aici ?“, ți se răspunde : „Așteptați puțin, a ieșit.“

● Sinucigașul îl dă în judecată pentru molestare pe milițianul care i-a scos ștreangul de la gît.

● Nu e şahist acela care, pierzînd o partidă, nu declară că a avut o poziție în care putea câștiga.

● Jon-Duan.

● Rămînea la servicii după orele de producție și strîngea mucerile de țigară, încercînd să afle după aspectul lor exterior cine le-a aruncat.

● Te ajută ca virgula în alfabetul surdomuților.

● Făcea speculă cu titluri nobiliare în folosul copiilor săraci.

● Scriitori-proiectanți. În romanele lor totdeauna se fură proiecte.

● De găsit necesitatea folosirii unei arme de la muzeul de istorie.

● S-a ordonat să fim curajoși.

● Năzuința de a pleca în străinătate izbucnea din toate fibrele geamanțanului său.

● Ivanov se hotărăște să-l viziteze pe rege. Aflînd, regele abdică.

● Guler scrobit pînă la înghețare.

● Flori de cîmp militar.

● Lună de ghips.

● Omul a declarat greva foamei pentru că l-a lăsat nevasta.

● Vulcanul Acum-Acum.

● Meduza Gorgoner. Dentistă

● Nemurmurov.

● Parcul avertismentelor sinistre.

● Măr cu aluniță.

● Biroul socotelilor personale.

● Barbados Trinidadovici.

● Sîmbătă seara la băcănie, cînd toți cumpără la dispere băutură, o domnișoară cu glăscior capricios întreabă :
— Aveți conserve de mazăre ?

● „Pintru ce ?“ „Dar găinile transpiră ?“

● Vînd doi ficuși luxoși.

● Un savant tracasat făptuiește dinadins un delict minor.
Este băgat la închisoare și-acolo își termină liniștit lucrarea.

● Calamburcul.

● Avea o mîină artificială și mîina asta nu știa ce e mila.

● Un oraș straniu în care au adus monumentele de la cimitir.

● Bebeluș în curs de încărînire.

● Anunț în parc : „Berea se vinde numai membrilor de sindicat.“

● Pe geamul magazinului un anunț într-o ramă metalică îngustă : „Nădragi nu este“.

● Cravate de culoarea broaștei și șopîrlei.

● Vrînd să meargă la doctor, un bolnav își spală piciorul. Ajuns la consultație, constată că nu și-a spălat piciorul care trebuia.

● Un om care trăiește din rebusuri.

● Mașina de scris nu avea litera „e“. Au înlocuit-o cu litera „é“. Ieșeau referate cu accent străin.

● Cum s-a schimbat conținutul viselor.

● Fetița păștea baloane.

● O cucoană cu un copil se oprește la vitrina unei frizerii. În vitrină — calote de lemn, roșii și roz, cu peruci.

— Eu știu ce-i asta, zise băiețelul.

— Ce e ?

— Scalp.

● Secția de arte spațioase.

● Foc și fum. Când trece ea pe lângă un telefon, membrana începe singură să zbîrnie.

● Avem somn de baltă, viu și somnoros.

● Lacrimile care curg la teatru trebuie strînse în carafe.

● Nu loviți parchetul cu chelia.

● Acel moment al sărbătorii când becurile electrice cad din cîpaci.

● Trezidiu.

● Asociație a frizerilor : „Barbă albastră“.

● A rîgîit îndelung cu parfum de frigărui.

● „Nu suport cataclisme!“.

● Mormîntul particularului necunoscut.

● Apa de colonie „Pîntecel Parisului“.

● O mutră stinsă.

● „De ce trebuie s-o respect pe bunica ? Nici măcar nu m-a născut.“

● Liga mondială a reformelor sexuale.

● Salata „Demisezon“.

● Trebuie să-i arăți o hîrtie oarecare, altfel n-o să creadă că ești.

● Haideți să călcăm pe iarbă și să plătim amendă !

● În locuința îmbîcsită cu de toate, ficușii creșteau singuri.

● Nume pentru un teatru : „Teatrul principal“.

● De respectuos ce era, se așeza foarte încet pe scaun. Filmare cu încetinitorul.

● Cîntărețul de operă e bun, dar joacă prost. Doar rolul lui Hermann din „Dama de pică“ îi reușește, pentru că e un cartofoar înrăit.

● M-au invitat pe un vapor și-au promis că o să-mi dea de mîncare. Dar de-a doua zi nu m-au mai trecut în-

porție. M-am adresat unui funcționar, care, în timp ce-mi dădea explicații, a căzut în magazia calei. În următoarele două zile, tot nu mi-au dat de mâncare. Funcționarul era bolnav și fără el nu se putea rezolva problema.

● Rezultatul concursului de grimase.

● Unuia care pleacă i se aduc daruri de adio. El le ascunde și rămîne.

● Șnițel cu sos de lacrimi ca briliantul.

● Vreți să vă fie copiii bine ? Organizați, vă rog, cămine !

● Ivan Pribludnîi aleargă pe stradă, ținînd un șnițel în dinți. E noapte.

● Răspuns dat unui deținut la gazeta de perete a închisorii : „Scenele din viața satului nu vă reușesc ! Inspirați-vă mai curînd din realitatea înconjurătoare.“

● Omul acela nu cunoștea existența a două cuvinte : „da“ și „nu“. Răspundea evaziv : „Poate, posibil, o să ne gîndim“.

● Anunț la băcănie : „Ne-au intrat trei gîște“.

● Vai, ce greu e să fii frumoasă, cînd ești urîță.

● Erau prezente la spectacol cele mai înțelepte bărbi din țară.

● Cum l-au căutat cei din Kolokolamsk pe Amundsen. La început au dat de Iceberg, pe urmă de Weissberg și pînă la urmă de Eisenberg.

● Au servit la masă o gîscă cumplită împănată cu birfe.

● Omul-rebus zice : — Of, ideologia m-a mîncat !

● Lordul judecător-șef l-a sfătuit să nu mai nutrească nici un fel de speranțe și l-a rugat insistent să se pregătească pentru trecerea în veșnicie. Sentința capitală va fi executată la 14 iunie.

● Acțiune culturală de masă la Kolokolamsk sau cum s-au apucat 1 000 de alfabetizați să-l alfabetizeze pe un analfabet.

- Licean în rezervă.
- Omul cu nas sidefiu.
- Muscă de toamnă, grea, ca de fontă.
- Omul ăla făcea minuni — a transformat WC-ul într-o cameră confortabilă.
- Niște locuitori din Kolokolamsk au expulzat un colocatar pentru că nu stingea lumina la toaletă.
- Dintr-un articol de ziar : „Pe linia castraveților, lucrurile stau bine...”
- În Anglia sînt lipsiți de dreptul la vot : minorii, pair-ii și idioții.
- Are 33 de ani. Și ce-a realizat ? A creat vreo teorie ? A rostit predici ? L-a înviat cumva pe Lazăr ?
- Actorilor nu le place cînd sînt omorîți în actul doi al unei piese în patru acte.
- Atena — zeița protectoare a adunărilor generale.
- Ca să-i facă în ciudă poștaşului, își scrie singur o groază de scrisori.
- Un tip din capitală : fruntea rasă, bărbuță, o față literaro-artistico-plastică, gulerul cămășii „apaș” descheiat și o eșarfă de cașmir roz.
- „Dragostea”, întovărășire a micilor cooperatori industriali.
- Profesorul de cineetică. Și toată etica constă în faptul că regizorul nu trebuie să trăiască cu actrițele.
- Lirică limpede ca frișca.
- Guturai în subconștient.
- În mijlocul camerei, femeia de serviciu în pîslari scutura termometrul.

● „În caz de incendiu telefonați la nr...” „În caz de delapidare telefonați la nr...”

● La urma urmei, totul depinde de concepție : franțuzilor creduli li se pare că la —3° trebuie neapărat să îngheți. Și într-adevăr, îngheață !

● Din cauza prietenilor odioși, un om s-a hotărât să intre în stare de anabioză pe termen de o sută de ani. Și când s-a trezit, tot de ei a dat !

● Concursul mincinoșilor. Premiul întâi l-a luat unul care spunea adevărul.

● De ce e nevoie să recurgi la anabioză, când poți să faci schimb de locuință ?

● Toți oamenii talentați scriu diferit, toți cei lipsiți de talent scriu la fel. Ba chiar au același scris.

● Hoț vegetarian.

● Despre Hammer a mai auzit ea câte ceva, dar despre Homer — nimic !

● Tovarășul de mai sus.

● Judecând după articolele despre cerșetori, reiese că cel mai ușor e să te îmbogățești devenind cerșetor.

● A făcut cură de întinerire și a murit de scarlatină.

● Avea ceva în sufletul lui care-l apropia de gâscă.

● O rublă de bătătură.

● Soluție împotriva șoarecilor, negilor și transpirației picioarelor. O picătură pusă într-un pahar cu apă transformă apa în vodcă, iar două picături — în coniac „Trei stele”. Aceeași soluție tratează chelia, viciile ascunse, fiind totodată mijlocul cel mai bun pentru curățatul cuțitelor de masă.

● Prostia țîșnea în cascade.

● Și *eu*, în calitate de director comercial, răspund pentru ideologie.

● I-a făcut cadou o mie bucăți formulare de fișe personale de cadre.

● Omenirea se împarte în două părți : prima, mai puțin numeroasă, traversează strada când vede tramvaiul sau automobilul, cealaltă le așteaptă să treacă.

● Cum de se poate numi un rus Papagalov ?

● O vioară galinacee. A visat că a vîndut o vioară pe bucați, tranșînd-o ca pe-o găină.

● Un biliargiu gras a sosit la Gagrî, a stat o zi întreagă într-o sală de biliard, lovind cu sete bilele, iar seara a plecat declarînd :

— Nu pot trăi aici ! Munții mă sufocă !

● Într-o cameră mare și goală, zace un sicriu agitatoric pe care-l tîrăsc la demonstrații.

● Două americance au venit în Rusia ca să afle secretul distilării rachiului de casă.

● Se mută într-o locuință nouă și vede păduchi de lemn... Sulf. Fumul se strecoară prin crăpături. Vecinul sparge două ferestre ; fumul răbufnește afară. Vecinii cred că e un incendiu. Sînt chemați pompierii. Rezultatul : păduchii au rămas, 20 ruble sulf, 20 ruble amenda pentru chemarea inutilă a pompierilor și două geamuri sparte.

● Unui bolnav mintal i s-a interzis să aibă copii ; dorința de a avea copii s-a transformat la el în manie.

● Ceasornicăria „Timpuri noi”.

● Un om lîngă care trebuie să stai și să-i spui ce e bine și ce e rău. Altfel poate să confunde.

● Atunci când cineva spune : „trebuie să-mi împrăpătez în memorie subiectul”, înseamnă că n-a citit nimic.

● Un monument sub formă de fonduri prin virament.

● O fată fără motor.

● Cîine Spitz ; seamănă cu un mașon.

● Fabricii de paturi militare pliante i s-a dat numele tovarășului Procust.

● Nu știau cine trebuia să vină și au agățat toate lozin-cile care se adunaseră în ultimii cinci ani.

- Un nas athletic.
- Era acuzat că se duce cu mașina la baia publică. Dar el demonstra că n-a fost de șaisprezece ani la baie.
- Înregistrarea cetățenilor care doresc să mănânce ananas.
- Moașa fetelor interesante.
- Tund și rad gazonul.
- Făcea bani : ajuta oamenii să treacă strada plină de noroi. Tarif : 2 copeici. Pentru dreptul de a traversa pe scîndură — 1 copeică.
- Și-a fiert bătăturile.
- La noi muncă obștească e socotită aceea pentru care nu se dau bani.
- Asemenea multor incuți, îi plăcea să scrie. Și nu atît să scrie, cît să folosească instrumentele de scris pe care le respecta : călimara, prespapier-ul și tocul gros ca o țigară de foi.
- Un etaj era supraetajat de o instituție, celălalt de alta. Cele două instituții se aflau însă în mare discordie.
- Ploaia îi hașura chelia.
- Cu prilejul inventarului la șnițele, cantina e închisă definitiv.
- Comitea bădăranii și pe urmă trimitea telegrame de scuze.
- Societatea generală de vax franțuzesc.
- O frunte brăzdată cu riduri de bere.
- Bătrîna avea o guriță îngustă ca de pușculiță.
- Sub portret era un anunț : „Păstrați liniște“. Au crezut că e un citat.
- Spune-mi ce citești, ca să-ți spun de la cine ai furat cartea.
- Omul care și-a pierdut stilul.

● I-au furat paltonul la dus și restul la întors. Și a ieșit din vagon, îndoindu-se sub greutatea sacului cu pepeni galbeni pe care i-a dăruit mama.

● Epurarea bolnavilor.

● Oare să naști e la fel de greu ca și acum 2000 de ani ?

● Filipp Aligote.

● Persoană singură caută cameră. O persoană singură are nevoie de cameră. Persoană singură, singură, îngrozitor de singură. Persoană singură cu copil caută cameră.

● Adevărul obiectivului fotografic, al binoculului și al telescopului.

● Pe baza unor intrigi multilaterale și reciproc ascuțite.

● Arta la hotarul fărâdelegii.

● Năpîrcă potențială.

● Atmosfera era atît de solemnă, încît îți venea să înmînezi o notă.

● Zăpada cădea liniștit, ca într-un pahar.

● Teoria zîzaniei în curs de stingere.

● Reîntoarcerea vechilor anecdote.

● Rachiul se poate distila din orice, chiar și din taburete. Rachiu de taburete.

● Am o indispoziție la nervul călcîiului.

● Au sosit doi nemți și au cumpărat o oală de artizanat imensă, cu o inscripție în slava veche: „Noi cale nouă lumii arătăm, stăpîna lumii va fi munca“.

● El este pentru puterea sovietică, dar se vaită pentru că nu-i place sistemul nostru solar în general.

● Nu-mi amintesc ca tatăl meu să fi instaurat acasă traiul în colectiv.

● Funcționari tatuați.

- Un spital de nebuni unde toți sînt sănătoși.
- Este nevoie de : cîntece, versuri, romane, ritualuri, locuințe și un mod nou de comportare în societate.
- „Cîștigul de 50.000 r. a fost obținut de cetățeanul Ivan Samoilovici Fedorenko (str. Vinogradnaia 17, ap. 5). Cîștigătorul a dorit să rămînă anonim.“
- Aorta principală a orașului.
- „Voi muri în pragul fericirii, exact cu o zi înainte de vor aduce bomboane de ciocolată la magazin“.
- Cîinele este atît de credincios, încît nu-ți vine să crezi că omul merită atîta dragoste.
- Într-un articol imens (800 de rînduri) se afirma in-continuu : „Tovarășul cutare se evidențiază mai ales prin la-conismul scrisului său“.
- Totdeauna se găsește cineva care dorește din toate puterile sale să vorbească ultimul.
- Pentru el importantă era găsirea unei formule pe baza căreia să trăiască comod și să se simtă cît mai bine : „Ca-mera dumneavoastră e mai mare decît a mea, dar pare mai mică.“
- Două instituții trebuiau să se mute una în locul alteia. Prima s-a mutat cu toate lucrurile, cealaltă a refuzat să plece și amîndouă nu mai pot lucra.
- Pînă acum nu s-a întîmplat niciodată ca pîetonii să calce automobilele. Și totuși, nu se știe de ce, dar cei ne-mulțumiți sînt tot automobiliștii.
- Spărgea baloane. „Mă iubește — nu mă iubește“.
- Asociația cicloatletică.
- Pe linia minimei rezistențe lucrurile stau bine.
- În romanele fantastice esențialul era radioul. Se aş-tepta ca el să aducă omenirii fericirea. Uite că radioul există, dar fericire nu !
- Eu am oglindit deja gimnastica de dimineață în lite-ratură.

● Iese pe scenă, pleacă, rîde, se împuşcă.

● — Sînteți marxist ?

— Nu.

— Atunci ce sînteți ?

— Sînt eclectic.

Au vrut să treacă în procesul verbal : „eclectic“, dar s-au oprit. „Să nu tăiem omului calea spre retragere.“

Au început din nou :

— După părerea dumneavoastră, eclecticismul e bun ?

— Da de unde !

Au consemnat : „Eclectic, dar are o atitudine negativă față de eclecticism“.

● Nici nu vă puteți închipui cît pot fi eu de jalnic și de plictisitor.

● Domnul Osip nu iubea fantomele (pentru că apar noaptea) și pe inspectorii financiari pentru că apar ziua.

● Pofta vine stînd la coadă.

● În clipa cînd cumpărătorii au văzut marfa, au înțeles că nu mai există opreliști, că orice e posibil.

● Pălărie model „Cadoul diavolului.“

● Pulș mai bun nici că există. Doar prințul de Wales mai are așa unul.

● Un scriitor care întrunea ciudățeniile tuturor marilor scriitori luați la un loc.

● — Ce aveți acolo, în raft ?

— Fiare de călcat.

— Dați-mi două !

● Cînd geamurile unei instituții nu sînt spălate, înseamnă că acolo nu se va întîmpla nimic.

● O femeie milițian este în primul rînd femeie.

● O femeie milițian este, totuși, în primul rînd, milițian.

● Eu nu sînt artist al cuvîntului. Sînt șef.

● Inspector alimentar.

● Trenul blindat (sculptură precubistă).

● Activitatea la o gazetă literară. Lungimea articolelor de critică. Scrieți mai scurt, nu sînteți Gogol.

● Patru chefuri sănătoase.

● Treburile merg prost, nu sîntem cunoscuți. Cineva a citit un fragment în revista „30 de zile”. Dacă cititorul nu-l cunoaște pe scriitor, vinovat e scriitorul, nu cititorul.

● Tovarăși, dacă luăm femeia în întregul ei...

● „Pantofi bej și ciorapi liliachii de aceeași culoare.”

● Notează pînă la ultima filă a carnetului numere de telefon și adrese ; pe urmă îl aruncă și începe unul nou.

● Din referat : „Tovarășa Murovițkaia crește simțitor...”

● „Alături de realizări există și lipsuri”. Expresia prezintă deplină siguranță. La urma urmei, chiar și despre biblie se poate spune la fel : alături de paragrafe strălucite există lipsuri ideologice, ca de pildă, faptul că autorul îl îndeamnă pe cititor să creadă în Dumnezeu.

● Cei care trăiesc în stare de nesimțire.

● O tendință nesănătoasă către cultură.

● O cupă de otravă în sănătatea dumneavoastră.

● Vorbea cu impertinența unui prooroc.

● Era complet deformat de retorică. Cuvintele simple n-aveau nici o influență asupra lui.

● Se găsea în fruntea unui puternic detașament de proști.

● Se discuta despre tablourile unui pictor clasic

— „Păi asta e fotografie ! — Bine, dar ce-ați fi spus acum cincizeci de ani, înainte de inventarea fotografiei ?”

● ...Are patru ani, dar spune că are doi. Rară cochetărie.

● Voia neapărat un costum cu două perechi de pantaloni. Croitorul nu putea pricepe : „De ce aveți nevoie de două perechi ? Aveți cumva patru picioare ?”.

● ...Înainte invidia îl hrănea, acum îl roade.

● „La urma urmei și eu sînt om, strigă el, apărînd la geam. Ce-i asta, casă de odihnă sau...” Nu sfîrși, întrucît

își dădu seama că de mult nu mai e casă de odihnă, ci e exact acel „sau...”

● Îl liniștea doar faptul că acum patruzeci de milioane de ani toți oamenii erau așa.

● Vecinul meu era un tânăr idiot plin de energie.

● Când s-a perfecționat predarea istoriei în școală, toți au aflat cine este Messalina, iar Matriona, care-și schimbase numele în Messalina, se trezi într-o situație fără ieșire.

● Satul Antigonovka.

● S-a deschis un nou magazin : salam pentru anemici, pateuri de ficat pentru neurastenici. Psihopați ! cumpărați produsele alimentare numai aici !

● Bucătarul Zaharîci locuia într-un apartament în comun. Când se îmbăta, se agăța mereu de nevastă-sa : „Eu sînt bucătar ! Tu ce ești ? Nimic !”. Nevastă-sa începea să plîngă și zicea : „Ba și eu sînt ceva ! Ba și eu sînt ceva !” În fine, au angajat-o femeie de serviciu la muzeul Institutului de Antropologie. Noua ei activitate îi plăcea foarte mult și în fiecare zi comunica vecinilor de apartament tot felul de știri : „Știți, au închis rasele. Secția se repară”. Pe una din vecine a dus-o chiar la muzeu și femeia îl tot pisa pe antropolog : „Dar ce-i cu omul ăla prăjit care zace acolo ?” Văzuse o mumie.

● Era doar candidat la vorbirea elegantă.

● Biografia lui Pușkin a fost scrisă în stilul folosit de antreprenorul unui mic șantier care zgîrie pe hîrtie nota explicativă la devizul pentru construirea unei magazii de cărămizi în curte. „Aprovizionarea materială” și așa mai departe. Într-o singură frază există : „funcționare, predare, chestionare” și nu mai știu ce alte „are”.

● Un arhitect formalist a construit o închisoare din care deținuții puteau ieși liber. Pe acest motiv l-au instalat într-o clădire construită de un naturalist pur și inflexibil. Nu ținuse seama, ca să zic așa, de specificul local.

● „Vom judeca metoda dumneavoastră de creație la judecătoria populară...”

● Bătrînul Artileridze.

● „Ieri la ora 4 dimineața, la secția 22 a militiei din Moscova a sosit un vizitator într-un costum straniu. Avea cămașă, guler, cravată, chiloți și pantofi ușori. S-a prezentat drept consultant al uniunii cooperăției mixte din Extremul Nord. Era beat“. Observ că în cadrul cooperăției mixte fenomenele nu se deosebesc în fond cu nimic de fenomenele din cooperăția nemixtă și că în Extremul Nord atitudinea față de banii statului este aceeași ca în Sud și ca în zona de șes a țării“.

● Dumnezeu m-a trimis la dumneavoastră, ca să-mi dați de lucru.

● Cum se vinde un aspirator în America : „Vechiul dumneavoastră aspirator este un aparat foarte bun, dar ați observat probabil că, odată cu praful, el aspiră și o parte din covorul dumneavoastră“.

● Era un tânăr ofițer roman. De fapt, nu trebuia să fie tânăr. Și-l vor închipui neapărat ca pe-un cavaler îmbrăcat într-o uniformă militară strălucitoare. Mai bine să fie un om în vârstă, cam grosolan, poate chiar antipatic... Respectivul știe deja că vitejia nu e suficientă, că multe depind de intendență. Așa, de exemplu, au adus curele de cască pentru bărbie și soldații refuză să le poarte. Sînt atît de tari, încît rod bărbia pînă la sînge. Așadar, era un ofițer roman mai în vîrstă. Se numea Gneius Fulvius Krispin. Cînd a intrat cu legiunea lui în Odessa și a văzut străzile luminate de felinare electrice, nu s-a mirat deloc... Mai curînd l-au mirat bufetele care vindeau ape minerale artificiale. Ehe ! pe asta n-a văzut-o nici în campaniile sale orientale.

● — Hei, tu, vrăjitorule !, spuneau romanii bufetierului, ia mai dă-ne două pahare din apa ta fermecată cu sirop marca „Fîn proaspăt“. Bufetierul se numea Voskoboinikov, dar îl bătea gîndul să-și schimbe numele într-unul mai latinesc. Sau să-și adauge niște prenume romane. Publius Servilius Voskoboinikov. Zău că așa i-ar fi plăcut.

● Bătaie cu legionarii pe bulevardul Nikolaevski. La talcioc se vinde prima sabie română. Se oferă și genunchiere, dar marfa aceasta nu se prea bucură de cerere.

● Regizorii declară „Înapoi la Ostrovski!” iar publicul urlă: „Vrem banii înapoi!”.

● „Cînd o să cresc și o să-mi însușesc toată cultura universală, o să mă fac casieriță.”

● Ordinul Contramărcii.

● Baroana Gaubitz are piepți mari care se găsesc într-o stare semilichidă.

● La noua redacție sînt coridoare fără sfîrșit. Nu se aude nici un zgomot, nu e nici o agitație. Pe cuvîntul meu că agitația cea mai obișnuită e de preferat acestei liniști mormîntale. Aparatul redacțional e imens, așa că n-are nici un rost să te grăbești — tot n-ai ce face. Și uite așa, încetul cu încetul, toți s-au obișnuit cu trîndăvia.

● Începe nebunia. Fiecare birou de șef are toaletă și chiuvetă. Nu e rău. Mai există încă băi și, se pare, chiar bufete.

● În redacția asta sînt foarte multe băi și toalete. Dar eu nu vin să fac baie... ci să lucrez. De lucrat însă nu se mai poate.

● „Clătita”. Povestire.

● Majoritatea autorilor noștri suferă de tendințe excesive spre detaliu. E obositor pentru cititor. O cratiță pe fundul căreia alunecă ouă. E inutil și atrage atenția asupra unor lucruri care nu trebuie să atragă atenția. Eu așteptam ceva de la cratița asta nevinovată. Bineînțeles însă că nu se întîmplă nimic. Și asta mă deranjează la lectură, mă distrage de la esențial.

● Ziarul de seară scria cu atîta mîndrie despre eclipsa de soare, de parcă el o organizase.

● Lista greșelilor de tipar chinuite.

● Pictorii se duc pe la direcțiile trusturilor, forțează comenzi „Experiența anilor trecuți... Pictura olandeză... La inițiativa tovarășului Belenki...” Banii se dau ușor. Direcția

conservelor, Direcția tutunului, Direcția ceaiului... Sumele sînt plătite din fondurile de stimulare a inventatorilor.

● Compozitorii nu mai făceau nimic altceva decît să scrie pe hîrtie de note denunțuri unul împotriva altuia.

● Într-o cameră se adunaseră confuzioniști, cacofoniști, cîrpaci și mîzgălitori.

● Pe divan era un corset care semăna cu mașina de zburat a lui Leonardo da Vinci.

● Roman. „Vă înapoiez inelul pe care nu mi l-ați dăruit, suvița de păr, pe care nu am primit-o și scrisorile pe care nu mi le-ați scris. Vă înapoiez tot ce-ați gîndit despre mine și repet din nou :

— Uitați tot ce v-am spus !”

● La noi e respectat scriitorul căruia „nu-i iese“. Toți se învîrt respectuoși în jurul lui. Te sature. Să bem pentru cei cărora „le iese“ !

● Zozulia scrie povestiri scurte ca un cec.

● Și-a făcut fiul cîinolog.

● — Dumnezeu nu există !

— Dar brînză există ? întrebă melancolic învățătorul.

● Paznicul de la morgă spunea : „Nu vă temeți de morți ! Nu vă fac nimic ! Temeți-vă de vii !”

● „Trebuie să-mi stric cheful, zise bătrînul rabin. Nu se poate să trăiesc așa de bine.”

● Au fost odată doi prieteni : Telescopulo și Stetoscopulo.

● „Ținutul idioților lăsați în pace“. A venit timpul să nu-i mai lăsăm !

● M-am dus la Mala'hovka să cumpăr o strachină. La magazinul alimentară se vinde „rechin sărat, 3 ruble kilogramul“. Fișile lungi și albe de rechin nu ispitesc societatea din Mala'hovka care se află într-o stare de spirit agresivă și cumpără vodcă. La magazinul universal al cooperației locale de consum intră un dulgher bărbos în șorț. Unul din ala tipic „mîini de aur“. Dă-i un topor și-ți face orice ! Chiar și barba o are de culoare aurie. Cere niște nădragi. „Avem doar pantaloni-golf. 52 de ruble“. Mîinile de aur se

retrag, clătînîndu-se. Bine i-ar mai fi stat în pantaloni-golf. La chioșc un viligiaturist în pantaloni albi, dar complet albăstriți, bea suc de fructe. El și i-o fi albăstrit? Ridicînd praful, trei camioane transportă cu muzică un grup de participanți la o acțiune de masă. Clinchet de sticle cu suc de răchițele, bubuit de marșuri. Trec pe lângă magazinul care vinde rechin sărat. Cum o fi ajuns rechinul la Malahovka? Pe un teren plin de praf cîțiva băieți joacă fotbal. Joacă cu sete, fiecare vrea să lovească mingea. În poartă stau trei. Mai vrea și un al patrulea, dar nu e lăsat. Și totuși e de neînțeles de unde a picat aici rechin sărat. Strachină n-am găsit. Se mai vinde plătică uscată și afumată.

● Era o vreme cînd romanul se numea „act creator“. Și poezia era tot act. Asta nu mai e artă, ci birou pentru eliberarea actelor de stare civilă. „Prezentați actele și treceți mai departe! Intrarea fără acte, strict interzisă“.

● Toți bețiviți înțîlniți pe stradă cîntă cu aceeași voce și, se pare, unul și același cîntec.

● Anunț într-un magazin american: „Sîntem aici ca să ne deranjați (sîcițiți)“.

● „Se caută tînar sănătos să știe să meargă pe bicicletă în vederea efectuării unor observații științifice. Plata în acord. Se asigură locuință“. Ce poate fi mai frumos? Să fii tînar, să fii sănătos, să știi să mergi pe bicicletă și să te supui observațiilor științifice!

● S-au ivit două fete cu picioarele goale și subțiri, ca de cocor, și au început să interpreteze un dans despre care prezentatorul spunea: „Acesta este, tovarăși, un număr de balet, care ne oferă, tovarăși, un tablou clar asupra relațiilor sexuale în epoca feudalismului“.

● — Cui îi spui tu asta? Mie, care am trăit o viață lungă neinteresantă?

● Un studiu de matematici superioare începe cu cuvintele „Noi știm...“

● Sentimentul de rușine nu te părăsește nici o clipă. Piesa e scrisă de parcă n-au existat pe lume nici Shakespeare, nici Ostrovski. Seamănă cu un automobil executat cu aju-

torul unei singure unelte : toporul. Jignitor, primitiv. Actorii joacă atît de nefiresc, atît de emfatic, dînd ochii peste cap și împleticindu-se, încît o fetiță din spatele meu tot întreba : „Mama, ea a înnebunit, da ? Mama, el a înnebunit, da ?“ Într-adevăr, joacă de parc-ar fi nebună. Mama răspundea liniștită : „Stai cuminte, o să-ți povestesc acasă“. Halal opera aia de artă pe care trebuie s-o povestești acasă.

● Aproape de trei ori sau de peste două ori... Cît o fi însemnînd asta ? Și vă dați seama cît de departe sîntem de exactitate, dacă un matematician se exprima astfel despre anul '36 : „Sîntem, aproximativ, în anul una mie nouă sute treizeci și șase“. Auzi, aproximativ !

● S-a uitat la el cum se uită țarul la un evreu.

V-ați gîndit vreodată cum poate să se uite țarul rus la un evreu ?

● Dialogul în filmul sovietic. Dragostea arată înfiorător. „Zbori ? — Zbor ! — Departe ? — Departe ! — La Tașkent ? — La Tașkent !“ Asta înseamnă că el o iubește pe ea de mult, că ea îl iubește pe el, că s-au și căsătorit chiar, că probabil au și copii. Ce alegorie infinită !

● Promenadă. O fată cu eșarfă liliachie și ciorapi albaștri. Băieți tineri cu ciorapi roz. Maiouri violete cu gulere negre (vînzătorul de la cooperativa locală spunea că datorită culorii țin bine la tăvăleală). Într-un cuvînt, trebuiau să poarte ceea ce produceau delapidatorii bețivi de la cooperatie.

● Turnarea filmului a durat patru ani. Între timp, regizorul a reușit să schimbe trei neveste. Și toate au jucat în film. Al naibii să fie care înțelege ceva. Ori se însura atît de des pentru că era filmarea lungă, ori a fost filmarea lungă pentru că se însura des.

● „Sînt singur împotriva întregii lumi. Dar mai grav este că întreaga lume este împotriva mea. Iar eu sînt singur !“

● S-a cocoțat ca o cioară la catedră și s-a luat cu vorba : „Șaptesprezece și nouă zecimi la sută...“ Cînd a terminat referatul, cu aceeași voce cîrîită și sinistru a exclamat : „Și-acum, copii, să purcedem la veselie !“.

● Concertul orchestrei de jazz ; dirijează Varlamov. Prezentatorul era îngrozitor. În statul Texas, din momentul apariției pe scenă a unui astfel de prezentator și pînă la completa introducere în pămînt a trupului său, inclusiv onorurile funerare, trec exact cinci minute. Covboii cu pantăloni de piele deschid imediat un foc dezordonat. Orchestra cîntă infect, dar cu sentiment și uneori cei de pe scenă plîng cu toții, profund mișcați („în scrisorică mi-ai scris două rînduri că mă iubești“). Sergenții de poliție cu multă experiență, care umpleau sala oftau zgomotos, strigau „bis“. În general, toți erau înduioșați. Bătrînul Varlamov trîmbea cuvinte gingașe de iubire într-un megafon confecționat dintr-un dosar verde. Era în frac și bocanci.

● Băiatul avea un nume destul de frumos : Verdict. Iar pe față o chema Gogoșica.

● Se știe cum trebuie scrise cronicile cinematografice : scenariul e bun, actorii joacă bine, imaginea este bună. Dar muzica ? Și despre muzică se știe cum trebuie scris. Muzica se contopește cu acțiunea. Nimeni nu știe ce înseamnă asta, dar sună bine : muzica se contopește, cu acțiunea. Naiba s-o ia, contopească-se !

● În timpul interpretării melodiei „La Cucaracha“, orchestra era pătrunsă de-atîta pasiune mexicană și vervă dezordonată, încît atmosfera aducea mai mult a panică într-un tren regimentar.

● După zgomot părea că se distrează caii unui escadron. De fapt, era activistul cultural care îi îndemna pe cei veniți la odihnă să participe la acțiuni distractive de masă.

● Se caută pentru deplasări, vrăjitoare, gărgărițe, babe-cloante, zmei, pitici și liliputani. Salariu de bază 120 ruble și peste. Se asigură locuință.

● „Nu mă iubești deloc. Mi-ai scris o scrisoare în greutate de numai douăzeci de grame. Altele primesc de la soții lor de treizeci și chiar de cincizeci de grame“.

● Era la vîrsta cînd, în general, nu se spune adevărul. Boala vîrstei.

● Școala de dans. Micuța profesoară are demnitatea unui comandant de divizie. O Venus filipineză. Ici-colo elevii își freacă mâinile înțepenite de dans, o urmăresc cu seriozitate pe profesoară. O fată și-a pus sub breteaua sarafanului hîrțile cu care a venit. Alta avea ochiul bandajat. Toți respirau sănătate.

● S-a fotografiat pe fondul rafturilor bibliotecii și-avea un aer de parcă el scrisese toate cărțile acelea.

● O frază obișnuită : „Strîns lipite cu spatele una de alta, stăteau trei maimuțe“. Sau mai simplu și mai liniștit : „Trei maimuțe stăteau strîns lipite cu spatele una de alta“. Iată însă cum arată fraza într-un scenariu : „Cu spatele, strîns una de alta lipite, trei maimuțe stăteau“. Scenariile se scriu și în versuri. De exemplu : „Iese Glașa în pridvor“.

● Și totuși, există o diferență. Tu te plictisești cu mine, iar eu fără tine mă plictisesc.

● Cum scriem în doi ? Iată cum scriem în doi : „Era o zi (seară) de vară (iarnă) cînd un tînr (nu prea tînr) băiat (fată) cu șapcă (pălărie) de culoare deschisă (închisă) venea pe jos (cu tramvaiul) pe zgomotoasa (liniștita) stradă Miasnițkaia (Bolșaiia Ordînka)“. Și totuși, pînă la urmă, ajungem la o oarecare înțelegere.

● Într-un vagon, un bețiv discuta cu prietenul lui. Unele cuvinte i le șoptea la ureche, altele le spunea tare. Dar le încurca — vorbele cuviincioase le rostea în șoaptă, iar cele indecente le urla în tot vagonul.

● Se luase hotărîrea de a nu lăsa să se strecoare nici o greșeală de tipar. Țineau douăzeci de corectori. Și totuși în prima pagină a apărut : „Enciclopudia britanică“.

● Ieri s-a înregistrat o temperatură cum nu s-a mai înregistrat de cincizeci de ani. Temperatura de azi seamănă cu cea de-acum nouăzeci și doi de ani. Mîine se prevede o temperatură asemănătoare cu cea înregistrată la ora 11, la umbră, acum o sută șazeci de ani, în principatul Monaco. Despre ce făceau locuitorii din Monaco în acea dimineață și de ce se adăposteau la umbră, dacă și acolo era cald, nu se spune nimic.

● Totul a început de la o fată care s-a apropiat de el și a exclamat : „Știți, semănați extraordinar cu fratele soțului sorei mele“. Pe urmă altcineva l-a privit insistent și i-a spus : „Știu că nu sînteți Kurdiumov, dar semănați atît de mult cu Kurdiumov, că am hotărît să v-o spun“. Peste o jumătate de oră o altă fată i se adresa și îl întrebă cu o notă de intimitate în glas :

— V-ați uscat ?

— M-am uscat, răspunse el pentru orice eventualitate.

— V-ați speriat rău ieri, nu-i așa ?

— Cînd m-am speriat ?

— Păi ieri, cînd v-ați înecat !

— Dar eu nu m-am înecat !

— Vai, scuzați-mă, semănați extraordinar cu un inginer care s-a înecat ieri.

● Tot timpul transmitem fel de fel de prostii : „Olimpiada artistică a copiilor la Ulan Ude“ ; „Raliu automobilistic feminin în cinstea interzicerii avorturilor“. Dar despre ceea ce îi interesa pe toți, despre zborul peste Polul Nord nici un cuvînt, de parcă n-ar fi existat nici un zbor. Și din nou : „Ciuma bubonică a cuprins cea mai mare parte a peninsulei Malacca“.

● Picioare murdare și roz cum sînt cartofii noi.

● Erau copii mîndri ai unor lucrători de mai mică răspundere.

● „Cînd s-a deschis prezentul proces, Iaroșko a figurat mai întîi ca simplu martor, dar apoi a fost pus sub acuzare și în această calitate a și decedat.“

● Ce plictisitor e să fii Cariatidă care sprijină un balcon urît.

● Simțul confortului este unul din cele mai antice simțuri.

● „În locul dumneavoastră, aș rămîne pe loc.“

Se poate spune că, în ultimul timp, viața noastră cea de toate zilele e cam lipsită de clipe interesante și de neuitat. De obicei, trăiești într-un oraș mic; împreună cu tine mai locuiești patru sute doisprezece oameni ai muncii: trei sute sînt căsătorii, iar ceilalți n-au chef să se țină după fete și văduve, al căror număr ajunge cam pînă la o sută cincizeci. În orașel mai există nouăsprezece negustori precum și o persoană cu înclinații cam vicioase, domnișoară doar în buletinul de identitate. Pe toți îi cunoști măcar din vedere.

Nici la serviciu nu ai prea multe bucurii. Ți se urăște de toate într-așa hal, încît biroul de personal pe care-l conduci se transformă, fără să vrei, în biroul socotelilor personale.

Toate astea sînt într-adevăr foarte plictisitoare.

Nu e de mirare de aceea că lumea noastră începe să fie frământată de diverse probleme. Supraaglomerata capitală pune accentul pe relațiile sexuale. Pe provinciali însă nu-i interesează așa ceva, ei vor să schimbe mediul, să alerge pe glob. Fiecare ar dori să devină pieton.

Dar arta de a merge pe jos este foarte grea!

Pietonul lipsit de experiență își aruncă pe spinare un rucsac verde, părăsindu-și orașul natal în zori. De la bun început, el comite o greșală capitală: merge pe jos, de-adevăratelea, și, tîrîndu-și naiv piciorușele, privește cu multă curiozitate în jur. Iar peste cîteva zile se întoarce acasă, fără să fi ajuns la plantațiile de mandarina din Adjaria. Ah, și cît visase să ajungă acolo! Pe deasupra, mai și șchioapătă; l-a mușcat un cîine întîlnit pe drum. La chip e palid: un tip cu părul vîlvoi i-a atînut calea și, fără să scoată un cuvînt, i-a luat rucsacul, sandalele și cămașa „fantesie“.

Pietonul experimentat este total străin de aceste distracții copilărești. El nu are rucsac și nu consideră nici un moment că vara ar fi cel mai bun anotimp pentru turism. Termenul de două săptămîni sau de o lună îl socotește mizer și nici nu

îl ia în seamă. El răstoarnă fără excepție toate noțiunile mic-burgeze despre așa-zisele călătorii în scopul perfecționării studiului individual. Respectivul merge pe jos doar în perioade de pregătire, adică pînă în momentul în care primește delegația-mandat din partea unui Consiliu de educație fizică. De obicei, delegația este dactilografiată la o mașină de scris care are litera „e” demult ieșită din uz, fiind înlocuită cu alta. Abstracție făcînd de această unică deficiență, în rest documentul este perfect și se citește astfel :

DILIGAȚII

Prin prîzînta sî adîvîrîștî că tov. Vasili Plotski a plicat în călătorii prin U.R.S.S. în scopul studiîrii viiții popoarîlor pî o pîrioadă de șaptî ani. Tovarășul Plotski va mîrgî pî jos patruzîci și doi dî mii dî kilometri cu stîagul Consiliului dî îducații fizică din N. în mîna drîaptă.

Rugăm toată instituțiîlî și organizațiîlî să acordî tov. Plotski tot concursul.

Prîșdintîlî Consiliului, V. Bogorîz
Sîcîrîtar, A. Puzînîa.

Sub puternica impresie a viitoarelor trasee de mii de kilometri, Consiliul îi înmînează tovarășului Plotski și suma de zece ruble în scopul realizării unui steag.

Pietonul este pe deplin mulțumit de această sumă modestă. El știe că nu poate smulge totul dintr-o dată. Dealtfel, pentru biletul de accelerat pînă la cea mai apropiată localitate, cele zece ruble îi sînt mai mult decît suficiente.

Din acest moment, pietonul Vasili Plotski nu mai merge pe jos. Folosindu-se de serviciile căilor ferate, ajunge în capitala guberniei, unde face o vizită la ziarul local (dar asta nu înainte de a-și fi mînjit cizmele cu noroi).

Tovarășul Vasili intră în redacție, ținînd în mîna dreaptă steagul confecționat dintr-o coadă de mătură la care s-a adăugat o lozincă, furată înaintea plecării de la administrația localivă a orașului său natal.

Adeverința scrisă cu accent turcesc are o influență magică chiar și asupra ziarîștilor, oameni de obicei precauți. A doua zi, fotografia tovarășului Plotski (însoțită de un text corespunzător) apare în ultima pagină, împodobind rubrica „Noutăți sportive”.

De acum încolo, pietonul are toate drumurile deschise. Nimeni nu poate rezista în fața unei adevărinite valabile pe apte ani și a unui interviu publicat în presă.

Desigur, nu e rău dacă are cu sine și câteva perechi de pinci, pasămite darul pentru cutare persoană marcantă din spitală. La drept vorbind însă, poate renunța la ele; chiar în lipsa opincilor, asupra lui Vasili Plotski încep să se re-erse toate bucuriile vieții.

Ca să-și poată duce la capăt fără dificultăți actul său roic, celebrului călător i se oferă gratuit o cameră la hotel i se strecoară tot felul de bonuri de masă, inclusiv ajutoare nanciare. Apoi încep să i se arate muzeele și alte curiozități scale. Și când va trece prin cine știe ce orașel (patru sute oisprezece oameni ai muncii, o sută cincizeci văduve și fete, cizeci de negustori particulari și două persoane cu înclinații cicioase) purtat de automobilul comitetului executiv (un vehicul străvechi, înalt ca o catedră), toți îl vor privi respectuos și vor șopti :

— E un pieton! Trece un pieton cu mașina.

Iar dacă cineva va întreba mirat de ce este pietonul transportat cu mașina (ceea ce face ca forma să nu corespundă conținutului) populația îi va întoarce disprețuitor spa-tele respectivului gogoman; din toate gurile va izbucni același răspuns :

— Unde s-a văzut vreodată ca adevărații pietoni să meargă pe jos? Pe jos merg doar pietonii-amatori, diletanții, profanii...

La Oficiul de colectare a coarnelor și copitelor persoane cea mai sus pusă era Nikolai Konstantinovici Ivanov. Vă rog insistent să remarcați prenumele și numele patronimic : Nikolai Konstantinovici. De asemenea fiecăruia trebuie să-i fie clar care silabă din nume se accentuează. La Nikolai Konstantinovici accentul cade pe ultima, așa că numele lui se citește Ivanóv.

Ivanóvii, adică cetățenii care au accentul pe ultima silabă a numelui, trebuie deosebiți de Ivánovi, adică cei care au accentuată silaba a doua. Ivanóv și Ivánov nu se aseamănă prin nimic. Într-un cuvânt, toți Ivanóvii sînt niște persoane cenușii oarecare, iar Ivánovii sînt figuri proeminente. Ivanóv sînt mulțime, Ivánovii pot fi numărați pe degete.

Ivanóvii ocupă funcții mici : socotitori, ciobani, ajutoari de șefi de stație, portari sau statisticieni.

Ivánovii sînt oameni de o altă calitate : scriitori cunoscuți, compozitori, generali sau oameni de stat. De exemplu scriitorul Vsevolod Ivánov, poetul Viaceslav Ivánov, compozitorul Ippolitov—Ivánov sau Nikolai Iudovici Ivánov general, comandant al frontului de sud-vest în războiul împotriva nemților. La toți aceștia accentul cade pe a doua silabă.

După cum se vede, la baza schimbării accentului stă celebritatea. Mai mult ca sigur că înainte de a fi scris pe vestirea sa „Trenul blindat” scriitorul Vsevolod Ivánov se numea Ivanóv.

Dacă ajutorul șefului de stație Ivanóv va deveni celebru să zicem datorită unui zbor peste ocean, accentul se va deplasa imediat de pe silaba a treia pe a doua.

Mărturie stau faptele, istoria și viața.

Întorcându-ne însă la Oficiul de colectare a coarnelor și copitelor pentru necesitățile industriilor de piepteni și nasturi, trebuie să menționăm că șeful oficiului era o persoană absolut obișnuită. Nikolai Konstantinovici era, dacă se poate spune așa, un om neînsemnat, cu accentul pe ultima silabă. Un funcționar și nimic mai mult.

Nikolai Konstantinovici căzuse într-o stare de profundă meditație. Din ce cauză ? Pentru că toți funcționarii colecțării de materiale cornute aveau același nume ca și șeful lor. Toți erau Ivanóv.

Recepționarul de materiale era Piotr Pavlovici Ivanóv.
Magazioner era Konstantin Petrovici Ivanóv.

Socotitorul I era Nikolai Alexandrovici Ivanóv.

Socotitorul II se numea Serghei Antonovici Ivanóv.

Și chiar dactilografa era Ivanóva Maria Pavlovna.

Nikolai Konstantinovici nu-și dădea seama cum de s-au adunat, dar înțelegea foarte bine că treburile nu pot merge la fel în continuare, și că se apropia o catastrofă groaznică. Deschise ușa biroului său și cu o voce stinsă își chemă funcționarii. Imediat s-au adunat cu toții și s-au așezat pe scaunele vieneze de culoarea vișinei putrede pe care le aduseseră cu sine. Nikolai Konstantinovici aruncă subalternilor săi o privire speriată. Din nou își aminti înspăimântat că toți sînt Ivanóv și că el e tot, Ivanóv. Nemaiputînd să se stăpînească, răni din toate puterile :

— Asta e o porcărie, o porcărie, de trei ori porcărie ! Și vă aduc la cunoștință că nu se mai poate accepta una ca asta !

— Ce nu se mai poate ? întrebă uimit recepționarul Piotr Pavlovici.

— Nu se mai poate accepta ca să vă numiți Ivanóv.

— Și de ce nu mă pot numi Ivanóv ? zise recepționarul.

— Asta o s-o înțelegeți cînd o să vă concedieze din serviciu. Pe toți o să ne concedieze pentru că pe toți ne cheamă Ivanóv și, în concluzie, sîntem rude. O clică bine încheată de rude. Cum de n-am observat eu asta pînă acum ?

— Dar dumneavoastră știți că noi nu sîntem rude, voci-fără Maria Pavlovna.

— Nu eu o spun ! Alții vor zice. Anchetă... Cine știe ce poate să iasă... Mă nenorociți ! Mai ales dumneata, Maria Pavlovna, care ai același nume patronimic cu Piotr Pavlovici.

Recepționarul tresări și căzu rău de tot pe gânduri.

— Într-adevăr, bombăni el, coincidența e uimitoare.

— Trebuie schimbate numele conchise Nikolai Konstantinovi. Altă soluție nu există ! Și cu cât o vom face mai repede, cu-atît mai bine ! Pentru voi e mai bine.

— Dacă trebuie, eu mi-l schimb, oftă recepționarul. Îmi place un nume : Leonardov. Am cunoscut eu un bătrîn pe care-l chema așa. Un director a vrut chiar să-i cumpere numele. Îi plăcea foarte mult. I-a dat zece ruble, însă bătrînul n-a fost de acord.

— Leonardov e un nume minunat, observă dactilografa, dar cum o să i-l luați ?

— Acum se poate. Bătrînul a plecat la Vladivostok să prindă crabi.

Maria Pavlovna tăcu cam vreun minut, privind-și ciorapii albi, care, din cauza spălatului, luaseră culoarea sării nerafinate. În sfîrșit, se hotărî și zise plină de însuflețire :

— Eu ce nume să-mi aleg ? Aș fi vrut să fie un nume de floare.

Maria Pavlovna începu să înșire flori și nume.

Sîngele voinicului, panseluțele și ivanița au fost eliminate de la bun început. Maria Sînge, Maria Voinic, Maria Sîngele Voinicului au fost rebutate, ironizate și date uitării. Din ivaniță ieșea iar ceva pe lîngă Ivanóv. Florile de cerceuș sînt frumoase, dar numele iese cam urît : cercea. Madmoazel Cercea s-a ofilit înainte chiar de a înflori.

Și-atunci, Maria Pavlovna, împreună cu cei doi socotitori a intrat cu mare curaj în profunzimile horticulturii. Nume care sunau plăcut urechilor erau lansate ritmic și cu intonații melodioase : Mixandră, Lăcrămioară, Violetă, Lalea. Socotitorii transpiraseră.

— Crizantemă, orhidee, zmeurică. Pe cuvînt de onoare că zmeurică e o floare splendidă.

— Dar eu n-am nevoie s-o miros, înțelegeți odată !

— Dalie, merișor, heliotrop.

— Sau atropină, sări magazinierul care pînă atunci tăcuse mîlc.

Și în timp ce socotitorii își băteau joc de magazioner explicându-i că atropina nu e floare ci medicament, Maria Pavlovna hotărî să se numească Ananasova.

Nu era logic, dar era frumos.

*

Cu Serghei Antonovici, lucrurile au fost mai simple. Neavînd prea multă fantezie, el și-a schimbat numele din Ivanóv în Petróv. Toți au zîmbit cu condescendență.

— La mine e mai bine, se lăudă socotitorul I. Acum mă cheamă Nikolai Alexandrovici Varennikov.

Magazionerului i-a plăcut numele Spravcenko¹. Un nume bun liniștit, și ceea ce era esențial — conținea rezonanțe ale epocii.

Cel mai mulțumit însă era Nikolai Konstantinovici Ivanóv, șeful Oficiului de colectare a coarnelor și copitelor pentru necesitățile fabricilor de piepteni și nasturi.

— Sînt foarte bucuros zise el senin, că toate s-au aranjat atît de bine. Acum populația nu mai poate lansa diferite vorbe. Într-adevăr, ce are comun Spravcenko cu Varennikov, Ananasova cu Leonardov sau cu Petrov? Pînă acum aveam Ivanóva și Ivanóv și iar Ivanóv și din nou Ivanóv. Cum să nu te pună pe gînduri faptul ăsta?

— Dumneavoastră ce nume v-ați ales? întrebă Maria Pavlovna Ananasova.

— Eu? Păi ce nevoie mai am să mi-l schimb? Există oare vreun Ivanóv la noi? Am rămas singurul! Și-atunci de ce să mi-l schimb? Pe deasupra, e chiar penibil. Am o muncă de răspundere, sînt șeful Oficiului. E greu chiar și din motive tehnice. Cum o să semnez hîrțile pentru bancă? Nu, eu nu pot, e imposibil s-o fac!

*

...Lucrurile au continuat să meargă pe făgașul lor și la împlinirea termenului legal oficiul stării civile a confirmat celor cinci Ivanóvi noile lor nume.

---

¹ De la „*spravka*” — informație (n. tr.).

Dar după o săptămână, luminile vieții noi, care pluteau deasupra Oficiului de colectare a coarnelor și copitelor, s-au stins brusc : pentru faptul că și-a obligat funcționarii să-și schimbe numele, Nikolai Konstantinovici a fost eliberat din muncă.

Aflînd trista veste, Nikolai Konstantinovici a ieșit încet din birou, aruncînd priviri pline de tristețe lui Konstantin Petrovici Leonardov, Piotr Pavlovici Spravcenko, Nikolai Alexandrovici Varennikov și Mariei Pavlovna Ananasova.

Neputînd suporta tăcerea grea care se lăsase, magazionerul zise :

— Poate că v-au concediat pentru că nu v-ați schimbat numele ? Chiar dumneavoastră ați spus...

Nikolai Konstantinovici nu răspunse nimic. Clătîindu-se se înapoie în birou. Probabil ca să predea dosarele și împu-ternicirile. De necaz, i se strîmbaseră brusc pînă și tocurile înalte de la pantofii model „Acceleratul“.

Cum apare primăvara la Moscova ? La început printr-un afiş lirik etalat în vitrina magazinului „Îmbrăcămintea lui Octombrie“, proprietatea comerciantului particular I. A. Lapidus :

Întîmpinați primăvara numai în pantalonii lui I. A. Lapidus ! Prețuri moderate

După ce citesc afişul, trecătorii încep să adulmece emoționați aerul. Dar nu miroase încă a violete, miroase a zubrovcă, o iarbă pentru dres vodcă (o vînd la Ohotnii riad niște cetățeni în vîrstă îmbrăcați în cojoace portocalii). Și afară ninge cu fulgi de martie, ușori ca aluminiul și țepoși ca urzica, așa că oricît s-ar agita I. A. Lapidus, pînă la primăvară mai e mult.

După aceea pornesc la luptă cu clima magazinele alimentare. Exact în ziua cînd bîntuie un viscol puternic, în vitrina celui mai elegant magazin din rețeaua cooperației apare un castravete de seră : e de un verde delicat, oarecum buburos și cam strîmb așezat printre borcane de conserve impersonale. Totul este pus în slujba atragerii maselor largi de consumatori. Și iată că, atras, consumatorul din rîndul marilor mase stă în fața vitrinei, simțind că-i lasă gura apă. Dar își face apariția consumatorul individual în palton cu guler din blană de castor polonez și, plătind pentru castravete o rublă jumate, îl mănîncă pe loc. Mult timp încă după îngurgitare, consumatorul individual va rîgi delicat, emanînd miros de violete și de primăvară.

Peste o săptămînă, în magazinele universale încep să apară stampe, voal de bumbac și batist în toate nuanțele de negru și în toate variantele posibile ale culorii pietrei de caldarîm.

Din acest moment nu mai ai cum să te îndoiești de apropierea primăverii. Ba capetele mai înfierbîntate încep chiar să discute despre călătoriile de la vară.

Viscolul se întetește, iar zăpada scîrțîie sub picioare de parcă ar fi prundiș, nu alta. Cu toate astea, neliniștea de primăvară cuprinde orașul.

Trei scriitori de la cercul literar „Fierăria și grădina” anunță poporul prin intermediul presei că vor porni pe jos prin toată țara, avînd intenția ca pe drum să repare gratuit tigiile și cizmele colhoznicilor foarte săraci în scopul cunoașterii vieții oamenilor muncii și strîngerii de material documentar pentru viitoarele lor romane.

Magazinele mai întreprind o încercare disperată și organizează mari bazine de primăvară.

Iarna răspunde la toate acestea cu un uragan mai rău ca la Poe (adică un anticiclone puternic de aprilie). Zăpada îngheață tun și bocăne ca fierul. Din gurile și nasurile cetățenilor ies adevărați țurțuri de gheață. Birjarii, care tremură și vara, darmită iarna, în fustele lor, au tot timpul fețele înlăcrimate.

Între timp, magazinele universale pun în vînzare branzurile minerale „Harpa”, un mijloc radical împotriva transpirației. Capetele înfierbîntate și entuziaștii cumpără respectivele branzuri și, plini de bucurie, se conving că, prin eforturile reunite ale gerului și cooperației, calitatea branzurilor a fost ridicată la nivelul convenit: într-adevăr, picioarele nu transpiră.

Iar zăpada continuă să cadă...

Neacordînd nici o atenție faptului, ziarul de seară anunță că au sosit din Egipt primele semne ale primăverii, păsărele pe nume ciocănica, bibricul și albăstriculul.

Cititorul este dezorientat. Abia-abia a făcut rost de un stîmjen de lemne peste cantitatea repartizată și na-ți-o: au sosit în zbor ciocănicile, bibricii și albăstricelele, păsări prin excelență de primăvară, zburătoare care aduc în cioculețele lor cer albastru și zile calde. Dar, chibzuind puțin și apelînd la memorie, cititorul se liniștește, aruncînd în sobă cîțivi butucei suplimentari. (Printre altele, el și-a adus aminte că în fiecare an citește despre zburătoarele astea misterioase, cîniciodată cu o pasăre din cele numite nu s-a făcut primăvară.)

și că însăși existența lor este atestată doar de ziarul de seară).

În disperare de cauză, ziarul (același) anunță că pe str. Bolșaiia Ordînka, la nr. 93, a început să zumzaie un căra-buș-mascul ; evident, nimeni nu poate cere un argument mai percutant care să ateste venirea iminentă a primăverii. În aceeași zi se pornește un viscol puternic care îneacă în urletele lui exclamațiile ziariștilor despre masculul care a început să se manifeste înainte de termen pe strada Bolșaiia Ordînka.

În sfârșit, ciorile încep să plutească greoi peste oraș și pe burlanele dezghețate încep să cadă făcând mare zgomot, bucați compacte de gheață.

Și iată că, luându-și revanșa pentru răbdarea lor îndelungată, cetățenii citesc cu mare satisfacție și voluptate la „Fapte diverse“ din ziarul datat 22 aprilie :

Un accident nefericit. Un țințur de mari proporții, căzut de pe acoperișul clădirii din Kuznețki Most nr. 18, l-a schilodit grav pe cet. M. B. Spor-Knutovișcev, autorul rubricii „Cum va fi vremea mîine“, publicată de ziarul nostru. Nefericitul a fost transportat la spital.

Înveseliți, cetățenii aruncă priviri lirice spre pîrîiașele care aleargă șerpuiind de-a lungul trotuarelor și încep chiar să se gîndească cu simpatie la Spor-Knutovișcev, uitînd că această persoană vicioasă îi tot bate la cap încă din februarie că va fi o primăvară bruscă și timpurie.

Apropo de primăvară, apare în presă și un reportaj despre sudica stațiune balneară Kislovodsk. Corespondența este semnată de cei trei scriitori din grupul „Fierăria și grădina“. Mirați de viteza cu care merg scriitorii pe jos în zilele noastre, cetățenii se conving tot mai mult nu numai de faptul că primăvara a venit de-adevăratelea, dar că a și trecut.

Dacă e să ne luăm după anunțurile din ziarele și revistele dinainte de război, cea mai mare nenorocire a omenirii o reprezenta chelia.

Împotriva cheliei se ducea o luptă acerbă. În cursul bătăliilor apăreau adevărați eroi în persoana inventatorilor de mijloace împotriva căderii părului. Acestor persoane li se făcea o publicitate de-a dreptul înduioșătoare.

AM FOST CHEL !

Mama mea a fost o martiră ! Tatăl meu a fost chel de la natură. Eu însumi mi-am pierdut în copilărie toată podoba capilară. Dar anul trecut l-am întâlnit în munții Elveției pe profesorul X care mi-a înmănat un borcânaș conținând balsamul făcător de minuni „Pisoiul păros“. Și de-a-tunci, posed o chică bogată, demnă de toată invidia.

Minciunile astea erau întărite cu un portret desenat al domnului a cărui mamă a fost martiră, al cărui tată a fost pleșuv de la natură și care el însuși a fost chel pînă în momentul folosirii balsamului „Pisoiul păros“.

Și cu toate că necruțătoarea chelie nu a fost încă înfrîntă, în zilele noastre cetățenii nu mai reacționează chiar atît de tragic la procesul progresiv al reducerii cantității de păr. Asta se datorează probabil faptului că în prezent e mai greu decît înainte să ajungi în Elveția sau poate și faptului că omenirea a fost lovită de o nenorocire mult mai mare decît chelia.

Dacă s-ar descoperi un mijloc de luptă cu noua nenorocire, atunci ar trebui să se dea un anunț redactat cam în felul următor :

Mama mea a fost o martiră activă. Tatăl meu începea ședințele la ora 6 dimineața. El a terminat prin a înnebuni și a înghițit clopoțelul președintelui ședinței. Eu însumi m-am transformat dintr-un tânăr înfloritor într-o ruină. Vinovate au fost numeroasele ședințe la care a trebuit să particip. Și iată că, pe neașteptate, m-am întâlnit în munții Caucaz cu un tânăr care mi-a înmînat o minuna...

A venit timpul să se publice un asemenea anunț pentru că balsamul săvîrșitor de minuni a fost inventat. Au fost găsite mijloacele de luptă împotriva celei mai puternice ramuri a birocrăției : ședințele. Nenumăratele și interminabilele ședințe.

Nu avem în vedere stabilirea unui impozit asupra clopoțelilor nichelați de pe mesele prezidiurilor și nici evacuarea posesorilor de serviete în afara teritoriului centrelor administrative.

Soluția noastră este incomparabil mai radicală.

În vederea luptei împotriva ședințelor trebuie construit un imens palat al ședințelor ! În acest palat vor exista numeroase săli.

Și în fiecare sală o masă lungă.

Și pe fiecare masă o față de masă de postav.

Și pe fiecare față de masă un clopoțel cu sunet cristalin, inclusiv o cană de apă pentru îmborsămintul gîtlejurilor raportorului, coraportorilor, ale celor care iau cuvîntul, ale celor care-și prezintă motivarea votului de la locul lor, ale celor care strigă din sală „just“, ale celor care citesc concluziile și ale altora și altora și altora...

Noului palat i s-ar putea da frumoasa denumire de : „Am Ascultat Și Am Hotărît“ (AAȘAH).

Asta sună impozant în discuție.

— Încotro ?

— Eu mă duc la filiala Casei centrale a secției de desen a lucrătorilor din învățămînt. Dar dumneavoastră ?

— Eu mă duc la Palatul „Am Ascultat Și Am Hotărît“.

Esențialul nu constă însă în sonoritatea noului combinat de ședințe, ci în faptul că el va da o lovitură mortală tuturor

celor cărora le place să consume ceai și șandvișuri cu tot felul de porcării, tuturor adepților ședințelor cu durată de două zile și cu rapoarte, corapoarte, contrarapoarte sau intervenții-mamut pentru explicarea votului.

Palatul „Am Ascultat Și Am Hotărât” va fi un adăpost primitiv pentru toți birocrații. Ușile lui vor fi larg deschise :

— Veniți ! Luați-ne în posesiune ! Țineți ședințe !

Bineînțeles că nu se va aproba organizarea ședințelor — indiferent de scopul lor — decât în incinta Palatului „Am Ascultat Și Am Hotărât”.

Conducătorilor instituțiilor li se acordă dreptul de a ține ședințe în oricare din sălile Palatului în următoarele condiții :

a) primele 30 de minute — complet gratuit !

b) încă 2 minute cu plata din fondurile instituției la tariful prohibitiv de 20 ruble minutul.

c) pe timp nelimitat — cu reținerea sumei de 500 ruble pe oră din fondurile personale ale participanților la ședințe. Plata poate fi înlocuită cu detenția în închisoare pe baza următorului calcul : pentru fiecare jumătate de oră suplimentară — două luni închisoare !

Puteți fi siguri că nici o ședință nu va dura mai mult de treizeci și două de minute.

După cum vă dați seama, în tabăra anostă a birocraților va izbucni un scheunat îngrozitor.

Ei vor protesta. Ei vor începe să strige la toate colțurile că țara se duce de răpă. Ei vor cere să li se permită prelucrarea problemei Palatului „Am Ascultat Și Am Hotărât” în ședințe care să se desfășoare pe baza vechilor norme de timp.

Dar asta nu trebuie admis !

De fapt, cine a stabilit că ședințele nu trebuie limitate în timp ?

Sînt limitate în timp și ziua de lucru, și cursele vapoarelor, și spectacolele cinematografelor, și băile de soare.

La teatru, într-o singură seară și în timpul unui singur spectacol, Hamlet pune probleme de cea mai mare importanță. În schimb, optsprezece funcționari borțoși de la oficiul

comercial „Ligheanul“ au nevoie de șase ore ca să rezolve problema achiziționării unui kilogram de cuie pentru necesitățile producției lor de ligheane.

Și dacă nu pot altfel, să organizeze ședințe pe contul lor ! La tarife prohibitive ! „Trăsnițul¹“ este pentru construirea Palatului „Am Ascultat Și Am Hotărât“.

---

¹ Titlul revistei în care s-a publicat foiletonul (n. tr.).

E. PETROV

**...despre mincinoși, suflete de hîrtie
și impertinenți, despre iepurași, des-
pre entuziaști și despre lipitori**

— ...E greu în luptă, ce să mai vorbim, foarte greu. Așa sînt eu, nu pot să tac și gata! Cum văd că ceva nu e în ordine — mor, mă sufoc! Nu pot să tac, conștiința nu-mi permite! De aia viața nu mai e viață, ci doar o înlănțuire de suferințe chinuitoare.

Omul lăsă capul în jos, mișcînd în același timp mustățile stufoase.

Din delicatețe, noi am tăcut. Redacția era pustie. Doar peste șapte despărțituri de placaj, o mașină de scris singuratică se spetea sub greutatea loviturilor unei traducătoare în-tîrziate. Persoana ne ceru o țigară, o aprinse, trase agitat un fum și ridică din umeri.

— Acum locuiesc la gară pentru că nici cu ultimul bilet de tren n-am făcut nimic. Vedeți dumneavoastră, de cinci ori am luat pînă acum bilet ca să plec acasă, numai că nici-odată n-a ieșit nimic. Ultima dată m-am suit chiar în tren. Eh, mă gîndeam, acum o să ajung. Mă simțeam de parcă aveam aripi și am ajuns pînă la stația Malii Iaroslaveț. Hai, îmi zic, să cobor să iau apă fiartă pentru ceai. M-am dat jos frumușel și am alergat peste șine spre stație. Cînd deodată, observ că trece un cetățean în uniformă de feroviar cărînd un sac în spate. Ce-o fi cărînd omul? m-am întrebat. El fugea de mine — eu după el... Eram atît de curios, că nici n-am observat cînd a plecat trenul. Uite așa am ajuns pînă la satul cel mai apropiat. El a intrat în casă — eu după el! „Cam dai de bănuir, cetățene. Ce duci acolo în sac?“ l-am întrebat. Cînd colo, era un motan. A trebuit să mă întorc la Moscova, topăind peste traverse. Nu pot să suport dezordinea și neregulile. De la asta mi se trag toate chinurile pe drumul vieții... Ooff!... Sînt un om sfîrșit... Am lucrat în douăsprezece locuri. Peste tot îmi făceau șicane pentru că, știți dumneavoastră, adevărul gol-goluț supără.

— Spuneți-ne, l-am rugat noi cu timiditate — cum vine asta că vă făceau șicane? Cum de-ați părăsit serviciul?

— Fie, zise el cu multă bunăvoință, o să vă povestesc cum m-am nenorocit.

A clipit plângăcios cu genele lui alb-roșcate și a început...

Povestirea socotitorului Brîkin despre modul în care s-a nenorocit

Eram socotitor în orașul meu natal, în provincie, la trustul „Piele și oase”. Buun !... Întrețineam familia. Buun !... Nevasta și o fată. Aveam gradație. Bineînțeles, conform normelor. Buun !... Și deodată mi-a venit o idee. Din cauza ei am început să mă duc de-a berbeleacul. M-am nenorocit din cauza șefului nostru pe care-l chema Kaneriumker. Alexandr Isakovici Kaneriumker. Buun !... Și am aflat că Alexandr Isakovici trăiește în concubinaj cu o femeie, că nu e căsătorit legal la Oficiul stării civile conform legilor. Noaptea se ducea la ea. Buun !... M-am gândit, m-am tot gândit și atunci mi-a venit ideea. Adică am scris prima mea poezie. De la ea s-au tras toate. Bună poezie. Și azi o mai știu pe dinafară. Era așa :

*La trustul nostru „Piele și oase”
Avem un șef peste toate
Alexandr Isakici se numește
Și pe funcționari îi chinuiește
Dar ce face el, aia nu observă
Și nu vede că toți îl observă
Fără rușine trăiește cu o altă femeie
De parcă aia i-ar fi soție.*

Mai departe spuneam totul despre el așa cum este. Se termina poezia așa :

*Să punem punct am zis de multe ori
Că altfel Kaneriumker o să aibă copil din flori
Trebuie oprită neobrăzarea
Să se termine cu desfrînarea.*

Și am dus-o la redacția ziarului „Proletarul muncitor”. Am semnat cu pseudonim : „Martorul roșu”. Buun !... N-au publicat-o. Păi cum s-o publice dacă toți erau în clică cu Kaneriumker al nostru. Buun !... Chestia m-a durut. Și imediat am simțit că nu pot să tac. E atîta nerușinare în jur și eu să tac ? Să vedeți, nici colegii nu mă lăsau în pace. Mă necăjeau și îmi ziceau Pușkin. „Pușkine, spuneau, Pușkine, de ce nu e gata ștutul ?” sau : „Pușkine, du-te la comitetul sindical la ședință.” Buun !... De atîta supărare nu mai aveam liniște. Și-atunci, m-am hotărît să-l dau pe șef în vileag. Trec într-o seară tîrziu pe lîngă serviciu, mă uit și ce văd ? La fereastra șefului — luminează. Biroul lui e la parter. Mă uit pe geam și ce văd ? Șade Alexandr Isakovici al nostru la birou înconjurat de dosare, asta așa... de ochii lumii, și-i tragea cu vodcă. Turna din carafă un pahar plin și-l clămpănea dintr-o dată, fără gustărică. M-am întristat. „Ian te uită, m-am gîndit eu, pînă unde a ajuns descompunerea morală”. N-am zis nimic și m-am hotărît să controlez lucrurile în adîncime. Am venit a doua zi. Omul la masa de lucru îi tragea zdravăn la măsea. Am venit a treia zi — la fel ! Bea pînă se făcea cui și pe urmă o-ntindea la concubină. Ce nerușinare ! M-am dus la comisia de control și am raportat totul din fir-a-păr. Așa, adică, și așa, în exercițiul funcțiunii... Nu m-au crezut. Dar în fața faptelor e greu să protestezi. Au organizat o comisie interdepartamentală după toate regulile, cu reprezentant de la miliție, au așteptat să se facă ora zece și au pornit la drum. Buun !... Privim pe geam — vorba mea, aceeași scenă ! Ședea Kaneriumker la birou, se făcea că lucrează și una, două, își umplea paharul. Și una, două — îl dădea pe gît ! N-am mai putut să mă abțin.” Iată, am țipat, iată cum sînt trădate interesele oamenilor muncii și ale țărănimii muncitoare ! Legați-l pe trădătorul ăsta !

Reprezentantul miliției a fost primul care a intrat pe geam, iar noi am intrat pe ușă și l-am prins pe robul lui Dumnezeu cu paharul în mînă... Iac-asa ! Daaa ! Numai că în carafă nu era vodcă, ci apă. Cine și-ar fi putut închipui una ca asta ?... Uite-asa. Drace ! M-au dat afară din serviciu... De-atunci au început toate... Și m-am nenorocit. M-am dus la Moscova, am ajuns pînă la Kalinin, dar acolo m-am înpotmolit... uite-asa !

Socotitorul Brîkin tăcu abătut. Ne simţeam penibil. Era timpul să plecăm. La redacţie treaba se terminase de mult, iar femeia de serviciu stătea şi ea de mult în uşă cu cheile în mână, aruncându-ne priviri pline de reproş. Ne pregăteam şi noi de plecare.

— Cu notiţa cum rămîne? întrebă posomorît Brîkin.

— Notiţa dumneavoastră nu merge, exclamă cu falsă veselie secretarul de redacţie.

— Şi de ce nu merge? întrebă Brîkin cu sarcasm.

— Păi, s-avem iertare dumneavoastră scrieţi că şeful gării, unde dormiţi, i-a cumpărat soţiei un palton nou...

— Just! Palton de pluş. Optzeci de ruble a scos din buzunar. Bani peşin.

— Şi ce ne priveşte asta pe noi?

— Aşadar — nu merge?

— Nu... din păcate.

— Hmm... Daţi-mi atunci o adeverinţă!

— Ce adeverinţă?

— Păi că nu merge!

— Pentru ce vă trebuie?

— Bine. O să aflaţi curînd pentru ce. Atunci să vă văd ce-o să mai ziceţi. Nu merge... nu merge... V-aţi lipit de biroul ăsta, birocrăţilor... Biine!... Brîkin ştie multe. Lui nu-i scapă nimic!

Plecînd în grabă de la redacţie, îl auzim pe Brîkin spunîndu-i femeii de serviciu:

— ...Ce să fac, așa sînt eu! Nu pot să tac!... Iubesc adevărul gol-goluţ...

*

Pe unde o fi acum neastîmpăratul socotitor Brîkin? Pe unde o fi idealistul ăsta luminat care păşeşte pe drumul greu şi spinos al activistului obştesc? Ce praguri o mai fi călîcînd? La ce uşi o mai fi bătînd? O fi plecat din capitală sau vine înapoi, topăind pe traverse, de la Naro-Fominsk? Te pomeneşti că şade în anticamera preşedintelui Kalinin, încercînd să găsească o posibilitate de a-i citi maimarelui ţării ultimele lui versuri?

Cine poate şti? Cine poate şti? !...

— Vorba ! zicea Urodonalov, directorul băncii orășenești din Kozolupovo. Toată lumea tace ! Nimeni nu scoate un cuvânt ! Cine e șef aici ? Urodonalov este șef aici ! Cine-i împărat aici ? Urodonalov e împărat ! Cine-i Dumnezeu aici ? Urodonalov ! Clar ?

Funcționarii pășeau în vârful picioarelor, iar clienții, căutau pe cât se poate să nu pășească.

— Ce e clientul ? Un vierme ! Ce e hîrtia ? Un munte ! Și ce munte trebuie să roadă clientul ca să primească împrumutul ? Un munte de hîrtie !

Urodonalov izbucni în hohote puternice de rîs.

Funcționarii simțeau un fior neplăcut umblîndu-le pe șira spinării.

*

În ușă apărură chipul speriat al omului de serviciu.

— Permiteți să raportez, vă rog, un client roagă să intre. De șase luni, scuzați expresia, vine pe-aici.

— Oare azi e zi de audiențe ? Întrebă sever Urodonalov.

— Exact. De audiențe, să trăiți, șopti omul de serviciu.

— Atunci înseamnă că nu e ora de audiențe !

— Și ora, scuzați, e de audiențe. Ora aceasta e de la trei ceasuri cincizeci și șase de minute pînă la ceasurile patru și cinci minute. Iar acum este exact patru.

— Adeverință de la comitetul de locatari are ?

— Cum să nu !

— Dar adeverință de lealitate ?

— Binevoiți a nu avea nici o grijă. Are patru.

— Probabil că adeverință de vaccinare antivariolică n-are...

— Are. Și de la farmacie are. Chiar și de la oficiul de
marcare a obiectelor prețioase a adus o hîrtie.

— Cu secretarul a discutat ?

— A discutat. Secretarul zice că fără dumneavoastră nu
se poate.

— Probabil că ceva tot nu are.

— Are toate hîrțiile. Le-a adus cu trăsura.

— Atunci să intre.

Intră omul.

— Sînt președintele cooperativei de construcții proprie-
tate personală, zise petiționarul, și doresc să primesc un îm-
prumut în scop de construcție.

— Altceva nu mai doriți ? Întrebă cu impertinență Uro-
donalov.

— Altceva nu mai doresc, răspunse cu naivitate omul.

— Ba eu doresc ! tună Urodonalov. Mai vreau multe
hîrtii mari cu semnături, ștampile și timbrele fiscale de ri-
goare.

— Am multe documente mari, suspină omul, cu ștampile
și timbre.

— Extrasul de căsătorie de la starea civilă îl aveți ?

— Sînt necăsătorit.

— Atunci o adeverință de la starea civilă că nu sînteți
căsătorit. Asta pesemne că n-aveți !

— Nu.

— Ehe-he-he. Aduceți adeverința !

— Azi nu mai reușesc.

— Nu-i nici o nenorocire. Veniți cam peste vreo lună
jumate sau chiar mai bine la începutul trimestrului viitor...
sau la sfîrșitul...

— Asta e tărăgănare, izbucni omul în falset. Protes...

— Vorba ! urlă Urodonalov, roșindu-se tot ! Nu intrați
neanunțați ! Nu fumați ! Nu scuipați ! Nu murdăriți ! Strîn-
gerile de mîna se abrogă ! Adresați-vă secretarului !...

Era înfricoșător. Era măreț.

*

Urodonalov termină de citit ziarul în care se vorbea
despre necesitatea luptei împotriva tărăgănelii și a birocră-

ției. La un moment dat simți că i se strânge inima. Dar apoi medită puțin și zîmbi fericit ca un copil.

— Of, oameni, oameni ! rosti el cu emfază. Știți voi ce-ia o-mul ? Nu, oameni, nu știți ce e omul ! Omul e un recipient umplut cu un elixir de utilitate socială. Omul trebuie iubit și respectat ! Față de om trebuie să manifestăm încredere.

O lacrimă mare galbenă curse pe obrazul lui Urodonalov.

Omul de serviciu băgă speriat capul pe ușă.

— Permiteți-mi să raporte...

— Dragul meu ! zise Urodonalov, agitîndu-și brațele, stimate și multrespectate tovarășe om de serviciu, de-acum încolo nu mai există raport. Duceți-vă și strigați lumii : „Oameni ! La Urodonalov se poate intra fără să fii anunțat !“

— Vă caută...

— Alerg ! Zbor !

Urodonalov se îndreaptă în fugă spre sala de așteptare și-l îmbrățișă pe petiționar.

— Scumpule ! Drăguțule ! Intră ! Intră ! Oaspete drag ! Ceai ? Bere ? Șampanie ?

— Șampanie, zise petiționarul. Necesitez un împrumut de la dumneavoastră. Firma mea „Coopparfumeria“ are nevoie de un mic credituț...

— Cu entuziasm, exclamă Urodonalov. Credituț, ăsta e termenul exact. N-aveți nici o grijă. În doi timpi și trei mișcări...

— Iar eu vă dau o polițioară.

— Ce vorbești, dragul meu ! Ce poliți ... ptui, mi-e și scîrbă să rostesc acest cuvînt josnic și birocratic. Ce e omul ? E un vas ! Și dumneata spui... Ehe !

În ochii lui Urodonalov strălucea flacăra vie a inspirației.

— De ce e nevoie de hîrțiile astea care împing pe oamenii vii și cauza lor vie într-un păienjenis birocratic ? De ce ? De ce e nevoie de aceste bucățele neînsufleteite de lemn cu cauciuc pe care oamenii le numesc ștampile ? De ce ? Ooo ! Sistemul ăsta italianesc de contabilitate este o creație antiumană. Și contraexpertiza ? Păi asta este pur și simplu contrarevoluționară. Clar ! Și dumneata spui...

— Zece mii, zise petiționarul.

— Pofțiți !

— Deci nu e nevoie de poliță...

— Doamne ferește ! Ce nevoie avem de tărăgăneala asta ?
Ce nevoie avem de formalitățile astea ?

Petiționarul băgă în buzunarul hainei teancul de hîrtii foșnitoare și, fluierînd vesel, ieși.

Iar Urodonalov se așeză la birou și începu să alcătuiască un plan de reorganizare a activității bancare.

*

În drum spre tribunal, Urodonalov le spunea celor care-l escortau :

— Dragii mei ! Omul e un recipient umplut cu elixir. De ce mă duceți pe mijlocul străzii ? De ce v-ați scos săbiile din teacă ? De ce e nevoie de formalitățile astea ? De ce toată tărăgăneala asta ?

•

IMPERTINENTUL

(studiu)

Spre deosebire de prost și de nemernic, cărora le-au fost consacrate opere cuprinzătoare, impertinentul este un tip foarte puțin cercetat. Numeroși caraghioși îl mai confundă și azi pe impertinent cu huliganul obișnuit, cel de fiecare zi. Iată o eroare profundă. Huliganul face scandal la modul simplist, datorită unor concepții greșite despre viață, sub influența mediului și a abuzului de băutură. Huliganul deci, e scandalagiu fără motiv, iar de pe urma atitudinii sale nu culege decît neplăceri.

Impertinentul face foarte rar scandal și îl face numai atunci cînd poate trage foloase materiale. Impertinentul sau pișicherul este un om rece, rău și calculat. Are o ușoară cheilie, este totdeauna bine bărbierit, poartă pantaloni reiați pe care dimineata și-i perie cu grijă. Impertinentul are ochi de culoarea albastru-deschis și foarte senini. Cele mai apropiate rude îi sînt filfizonii și îngîmfații pentru că fac parte din aceeași societate mic-burgheză de obtuzi și oameni total lipsiți de spirit.

La „Alimentara“ impertinentul nu stă la rînd la casă.

— Permiteți, permiteți, zice el, făcîndu-și loc cu coatele printre oameni, eu am plătit, trebuie doar să dau o diferență. Fă loc, băbuțo ! Un moment !... *Uno momento*, he-he-he-he !

Iar cînd oamenii aruncă asupra impertinentului cascade de blesteme și uragane de gesturi, în ochii lui albaștri apar scînteii jucăușe, iar în obraji gropițe. Îi privește cu uimire pe acești cetățeni care turbează de furie și întoarce chiar capul în direcția lor pentru a le adresa o întrebare mută : adică pe cine o fi înjurînd ? !

*

El, impertinentul, bate cu bastonul în fereastra înghețată de ger a tramvaiului, vrînd să-i zorească pe pasagerii care

coboară în noapte. Tot el, observînd încă de la uşă un loc comod lîngă coborîre, se grăbeşte să-l ocupe, se aşază, îşi scoate portmoneul umflat şi, acceptînd bucuriile vieţii drept ceva ce i se cuvine, îi zice invalidului îndoit de şale care stă în picioare :

— Drăguţule, dă-i banii taxatorului. Un bilet pentru două staţii. Vezi, nu uita restul !

— Numai că eu n-am mîini, dragule, răspunde sfios invalidul.

— Ia-i cu dinţii ! L-am văzut pe unul la circ, aşa făcea. Tot unul de-ai voştri. Să-l vezi, al naibii, cum se descurca fără mîini. Amesteca şi cărţile... Să te duci, mă, jumătate de om, să vezi !

— Doamne, ce impertinent ! şopteşte îngrozită la culme o băbuţă de-alături.

— Eh, şi dumneata, impertinent. Ai luat-o cam tare, mămico ! Pur şi simplu jertfa măcelului din războiul mondial.

*

Dacă-l întrebi pe impertinent cît a plătit pe biletul de teatru (rîndul doi), impertinentul începe să rîdă în hohote, cu lacrimi, şi-ţi răspunde că niciodată în viaţă nu şi-a murdărit demnitatea cu un bilet de teatru cumpărat.

Iată însă că impertinentul trebuie să-şi facă rost de un costum. Cum procedează impertinentul ?

Se duce la un mare magazin de stat, ţipă la vînzători, şi începe să răscolească grămezile de pantaloni şi de haine.

— Să vă ia dracu de sus şi pînă jos ! se adresează impertinentul vînzătorului perplex. Asta-i calitate ? Asta-i uniformă birjărească, nu haină ! Şi asta ce e ? V-am întrebat : as-ta — ce — e ?

— Pantaloni, vă rog, îngîină vînzătorul.

— Ce ? Ce-ai spus ? N-am auzit.

— Panta...

— Aha, pantaloni ! Deci aşa trebuie să înţeleg. Aha ! Aşadar aveţi îndrăzneala să afirmaţi că aceste gunoaie, aceste bucăţi desperecheate de bălegar, aceste infuzorii, aceste emanaţii de bumbac sînt pantaloni ? Biiiine !

— Gura ! țipă impertinentul la responsabilul care se îndreptă spre locul de unde vin urletele. Vă arăt eu vouă ! O să vă... Cît costă sacul ăsta murdar și folosit pe care-l numiți costum ? Ceee ? Șaptezeci și cinci ? Fără tocmeală ? Ceee ? Biiine ! Împachetați-l ! Bani mi-i treceți în cont !

— Vindem numai cu bani gheață, îngîna responsabilul, ștergîndu-și transpirația cu un pardesiu.

— Vai, Kolea, Kolea, exclamă impertinentul cu tristețe. Asta nu e frumos, Kolea ! Nu e frumos, drăguțule ! Nu m-am așteptat de la tine la o asemenea concepție filistină. „Bani gheață, bani gheață“... Da ce, adică eu oi fi vreun particular, Doamne ferește ? Vai, Kolea !...

— Ivan mă cheamă, nu Kolea, suspină responsabilul.

— Cu-atît mai mult, spune în șoaptă impertinentul. Nu mai face scandal, Vanea ! Știi foarte bine că nu-mi plac aiurelile astea ! Te ții de fasoane !... Ți-am spus, Vaniușa : trece în cont ! Miercuri ți-i dau, zău !

• — Glumiți, cetățene, șoptește responsabilul, n-o să mi-i dați !

— Cine, eu ? N-o să ți-i dau ? Ești un prostuț, Vaniușa. Las-o așa ! Mulțumesc. Mă duc. La revedere, Kolea. Vineri ți-i dau. Complimente, Mișa, nevastei și copiilor. *Adieu !*

Dînd din mîini și îmbrîncindu-i pe trecători, impertinentul se duce să ia masa la niște cunoscuți.

*

L-am văzut pe impertinent în viața particulară. Ce face impertinentul la slujbă ?

Păi nu face nimic !

Asta-i impertinentul !

— Ah, copiii ! Slăbiciunea mea ! șopti poetul privind vișător spre capătul aprins al țigaretii. Iubesc copiii cu dragoste duioasă de mamă. Trebuie, trebuie neapărat să scriu versuri pentru copii. Da copii, vă voi dărui numele meu nemuritor ! Voi depune la simpaticele voastre piciorușe flacăra inspirației mele însuflețite și dulcea povară a îndelungatei mele experiențe. Apropo, se pare că versurile pentru copii se plătesc bine.

Și poetul, a cărui muză era în seara aceea foarte binevoitoare — scrisese poezia de mai jos :

IEPURAȘUL

*Iepurașul prin pădure se plimba
El spre Polul Nord se-ndrepta.*

Versurile pentru copii trebuie să fie scurte și expresive, rosti poetul.

— Dar nici chiar așa, se speriară prietenii lui.

— Nu vă neliniștiți, răspunse cu răceală poetul. Sînt des-tul de scurte și de expresive, exact în limitele unui mic avans.

La editura „Desfătări pentru copii“, versurile au plăcut foarte mult.

— Minunate versuri, i-au spus poetului, copiii vor fi en-tuziasmați. Iată nota de plată pentru casierie.

— Ah, copiii sînt slăbiciunea mea, răspunse poetul, as-cunzînd neglijent hîrtia în buzunarul de la vestă. N-o să mă credeți, dar pentru bondocuții ăștia zburdalnici sînt în stare să mă arunc în foc și în apă.

Dar poetul nu se aruncă nici în foc, nici în apă, ci își trimise aceleași versuri și la editura „Vînătorul impetuos“.

— Vînătoarea este pasiunea mea, exclamă poetul, intrînd în biroul redactorului. Iată niște versuri vînătorești adevărate ! Scurte și expresive !

Redactorul își puse ochelarii și, cam nehotărît, începu să citească :

*Iepurașul prin pădure se plimba
El spre Polul Nord se îndrepta...*

— Hîmm... Da... Versurile sînt interesante, însă ce legătură au, de fapt, cu vînă...

— Cuuuum ? Dar iepurașul !

— Da ! Într-adevăr ! Iepurașul. Dar...

— Ce „dar“ ? Nici un „dar“. Tablou ! Pictură ! Peisaj ! Închipuți-vă : pădure deasă, pădure întunecoasă... Un vînător în cizme înalte, strîngînd cu putere în mînă arma și călcînd peste cioturi, se îndreaptă spre o poiană înzăpezită. Zăpadă... Fum albăstrui... Liniște... În timpul acesta în poiană apare — *ie-pu-ra-șul*. Urmele lui se văd cu limpezime pe zăpada pufoasă. Cu urechile ciulite, iepurașul e numai mișcare, e numai avînt... Eh, ce să mai vorbim ! Un iepuraș ca ăsta al meu nu găsiți nicăieri de achiziționat...

— Zăpadă... Urme... spuse redactorul în șoaptă. Trosnetul ramurilor... Bine ! Cumpăr iepurașul ! Luați repede avansul !

La redacția revistei „Pădurea, așa cum este ea“ poetul a fost întîmpinat cu entuziasm.

— Perfect ! În sfîrșit, poezii și-au schimbat atitudinea întorcîndu-și privirea creatoare spre economia forestieră, zise bucuros redactorul. Hai, arătați-ne ce ne-ați adus ! Aha !

*Iepurașul prin pădure se plimba
El spre Polul Nord se îndrepta...*

— Hîmmm... Este, bineînțeles, foarte literară, dar n-are nimic comun cu...

— Cum n-are ? Dar pădurea ? Mai citiți-o o dată. Păi, se spune clar : Iepurașul prin *pă-du-re* se plimba. Nu prin lan, nu prin băltoacă, ci exact prin *pă-du-re*. Iar dumneavoastră susțineți că n-are nimic comun !

— Într-adevăr așa e ! Despre pădure se zice ceva. Dar despre conservarea fondului forestier nu se scoate nimic în evidență...

— Citiți cu atenție ! Prin pădure nu trece un amărît de țap împuțit, ci un iepure. Pricepeți ? Un iepure-dăunător...

— Eh, dacă e dăunător... Așa mai merge. Aici însă nu e clar de ce se îndreaptă el spre Pol ?

— Foarte simplu. Iepurașul a distrus pădurea și-apoi s-a îndreptat spre Polul Nord ; dacă nu vom urmări cu vigilență conservarea fondului forestier, iepurașul mai poate distruge cîte ceva. Tundra, de exemplu. El e-n stare de orice...

— Dacă e vorba despre tundră atunci... Lăsați manuscrisul... Poftim ? Avans ? Se poate ! Pentru un asemenea apărător înverșunat al pădurii ca dumneavoastră, cu cea mai mare plăcere.

La revista „Iubitorul roșu al Nordului“ versurile au fost acceptate pe moment. Le-au lădat cu atîta convingere, încît și poetul s-a rușinat. L-au rugat să aducă mai multe materiale despre Pol. I-au dat un aconto.

La „Vestitorul extremității sudice a Polului Nord“, un săptămînal geografic serios, „Iepurașul“ a produs o impresie atît de zguduitoare, încît bătrînelul redactor a leșinat pur și simplu. După ce și-a revenit, i-a spus poetului :

— Vă mulțumesc, în numele tuturor iubitorilor cinstiți ai extremității sudice a Polului.

I-au dat un avans mare.

Dar la redacția buletinului „Asigurați-vă la timp !“ s-a produs o mică încurcătură. Problema s-a lămurit însă pe loc : dactilografa scrisese din greșeală „Poliță“ în loc de „Polul“. Însoțit pînă la ușă de redactori, poetul s-a suit în automobil și a plecat acasă.

Poetul își binemeritase odihna.

— Ah, copii, copii ! zise el, umplîndu-și paharul cu șampanie. Beau în sănătatea voastră, copii ! Să trăiți, copii ! Și alături de voi, dacă dă Dumnezeu, nu mă prăpădesc nici eu.

Noul bloc de locuințe construit de cooperativă era curat și proaspăt ca o mireasă înainte de nuntă. Geamurile străluceau. Balustradele miroseau ameteător a vopsea. Parchetarii plecaseră, lăsînd în urma lor străluciri de ceară galbenă. Electricienii înșurubau ultimele becuri și siguranțe. Doar pe uși mai rămăseseră cîțiva stropi de var.

Prima s-a mutat familia Protokotov.

Protokotov a reușit să smulgă din mîinile tenace ale rudelor președintelui cooperativei trei camere splendide, cu ferestrele spre sud, cu gaze la bucătărie, cu baie și cu o toaletă separată foarte confortabilă.

Și în timp ce-și băga pe ușă masa din garnitura de sufragerie, Protokotov se simți inundat de mîndrie și emoție.

— În sfîrșit, zise el soției, în sfîrșit, o să trăim ca oamenii. Într-un apartament complet separat. Singuri, complet singuri...

Ochii soției străluceau de lacrimi.

— Aici va fi dormitorul, stabili Protokotov. E drept, camera nu e prea mare, dar e simpatică și călduroasă. Aici — sufrageria și biroul meu. Iar aici putem să ne primim prietenii. Așa e, dragă ?

Soția plîngea discret.

— Iar aici, zise Protokotov, cu tremur în glas, în cămăruța asta, îl instalăm pe nenea Silanti.

— Săracul nenea Silanti, oftă soția, o să ducă și el, în sfîrșit, o viață omenească...

Nenea Silanti Arnoldovici locuia într-o casă imensă și prăfuită ca o cancelarie de regiment împreună cu treizeci și cinci de colocatari. De fapt, locuia într-o fostă baie, un spațiu infim, care, datorită lipsei ferestrelor, era complet întunecat.

O zi întreagă și-a tot cărat nenea Silanti lucrurile de la vechea locuință la cea nouă. Le căra singur, îndoindu-se sub greutatea etajerelor cojite și a taburetelor de mahon.

— Ce te-a apucat, unchiule ? se încrunță Protokotov, ciocnindu-se în ușă cu nenea Silanti care sufla ca o focă. De ce nu mi-ai spus de scrinul ăsta ? Aș fi luat un om să-l care și gata !

— Vai de mine ! Vai de mine ! șopti unchiul, acoperind vechitura de scrin cu trupul său slăbănog și bătrânicios. Parcă nu știi ce oameni sînt acum !

Privind speriat în jur, Silanti împinse șifonierul în camera lui și se închise cu cheia.

— Curios om nenea Silanti, îi zise Protokotov soției înainte de culcare. Dar lasă, cu timpul o să se obișnuiască.

Silanti însă nu se putea obișnui.

A doua zi de dimineață, Protokotov văzu în toaleta curată și comodă un anunț mare scris cu litere caligrafice :

Respectivul anunț începea cu următoarele cuvinte :

CETAȚENI !
ȚINEȚI MINTE :
NU SÎNTEȚI SINGURI !
OAMENII AȘTEAPTĂ !

Mai departe se propunea să se tragă apa și să nu se arunce mucuri pe jos. În total erau opt puncte. În final, anunțul amenința pe „cetățenii locatari“ că, în cazul nerespectării acestor reguli, toaleta va fi închisă.

Protokotov zîmbi și rupse anunțul.

La amiază, pe ușa toaletei a apărut un nou anunț :

*În toaleta publică
rugăm a nu vă
purta ca buliganii !
Nu uitați, aici nu
sînteți singur !*

Protokotov se gîndi puțin, apoi scoase stiloul din buzunar și scrisese cu litere mari în josul paginii cuvîntul „prostitute !“

Răspunsul apărut imediat :

„Prost ești tu !“

Correspondența dură o zi întreagă, dînd cîștig de cauză lui nenea Silanti. Bătrînul a agățat pe perete un regulament foarte lung (dealtfel redactat cu talent).

Nenea Silanti muncea din răspuțeri. Așa, de pildă, de a doua zi se apucă să care în splendida cameră de baie, îmbrăcată toată în faianță, o saltea veche, o piramidă de cărți legate cu sfoară și o colivie prăfuită care adăpostise cîndva un papagal.

Pe ușa de la intrare apărură un alt aviz scris de data asta pe carton :

SUNAȚI :

Pt. M. I. PROTOKOTOV — de 8 ori

Pt. S. A. PROTOKOTOV — de 14 ori.

Lîngă aviz, Silanti Arnoldovici montă un vizor, iar la broasca pusă de constructor adăugă un zăvor de fontă, un lanț ruginit și o bară lungă de fier.

Jos, la intrare, Silanti afișă o chemare care începea cu apelativul :

Cetățeni posesori de pisici !

Silanti Arnoldovici cerea susnumitelor persoane să pună botnițe pisicilor ; în caz contrar se va plînge administratorului.

Pereții micului coridor al apartamentului se acoperiseră cu pătrățele de hîrtie lipite grijuliu cu gumă arabică. „Nu bocăni, cerea nenea Silanti, nu ești singur !“ „Stinge lumina în urma ta !“ „Nu arunca mucuri, hîrtii și gunoi ! Nu există femeie de serviciu care să curețe în urma ta !“

Într-o sîmbătă, soții Protokotov au fost invitați la niște prieteni care stăteau afară din oraș ; s-au întors abia luni.

În bucătărie era pustiu. În mijlocul sufrageriei-birou, în-căperea la care Protokotovii țineau foarte mult, destinînd-o primirii musafirilor, și pe eare, în consecință, o împodobiseră

cu tapete foarte frumoase, cei doi soți găsiră o sobă de gătit de la care pornea un burlan caraghios ce se întindea prin toată camera și ieșea pe geam.

În două zile numai, nenea Silanti izbutise să transforme mîndrețea de sobă de gătit cu gaze a Protokotovilor, într-un godin mizerabil. Readucerea sobei la starea inițială s-a dovedit a fi o operație destul de grea. Au venit de la uzină, au amenințat că vor închide gazele și au luat pentru retransformare optzeci de ruble. Disperat la culme, Protokotov a năvălit în camera unchiului și a început să bată nervos din picior, atitudine care a durat destul de mult în timp și care l-a făcut pe nenea Silanti să clipească speriat cu genele sale sure.

— Dumneata nu vrei să înțelegi, zise Protokotov, care pînă la urmă se împlînzise totuși, că toate afișele astea ale dumitale sînt inutile ? Nu înțelegi că aici sîntem numai noi ? Noi singuri ! Nu e nevoie să transformi nimic, unchiule ! Fiecare obiect își are rostul lui. Înțelegi ?

Bătrînul aproape că nu mai scotea nasul din cameră ; și cînd mai ieșea, o făcea în lipsa soților Protokotov doar pentru a controla zăvoarele și a lipi alte pătrățele de carton.

Întorcîndu-se într-o seară mai tîrziu de la teatru și uitînd cheia acasă, soții au fost nevoiți să sune. Au sunat, au tot sunat, dar fără nici un rezultat ! Iată însă că lui Protokotov i-a venit ideea salvatoare : a sunat de paisprezece ori. În dosul ușii se auzi lipăit de tîrlici.

— Cine e ? întrebă îngrijorat Silanti.

— Eu ! Deschide, unchiule !

— Care eu ? țipă Silanti cu o voce neomenească.

— Eu, nene, eu, Mihail.

— Fără administrator nu deschid ! chițăi unchiul.

— Deschide, naiba...

Dar nenea Silanti nu deschidea.

Protokotov a încercat să scoată ușa din țîțîni. Zăvoarele și bara trosneau, dar nu se dădeau bătute.

Protokotov a început să lovească în ușă cu mîinile și cu picioarele.

— Milițiaaaa ! se porni să urle Silanti Arnoldovici.

S-au adunat locatarii. A fost nevoie să se ducă după administrator, care, pentru a-l convinge pe bătrîn asupra

identității sale, i-a băgat pe sub ușă legitimația. De-abia după aceea nenea Silanti s-a hotărât să deschidă ușa.

O zi întreagă și-a cărat Silanti lucrurile înapoi la vechea locuință. Le-a cărat singur, spetindu-se sub greutatea etajerelor cojite și a taburetelor.

Oprindu-se din când în când pe scară ca să-și tragă sufletul, își scotea pince-nez-ul de modă veche și clipea speriat din genele-i sure.

— Nu îl cunoașteți ? Dumnealui e mîndria modestelor noastre reuniuni de familie. Inginer. Și încă ce inginer ! Noi l-am botezat Entuziastul. Vreți să vi-l prezint ?

Gazda făcu un gest spre un cetățean uscățiv cu ochelari fără ramă. Tipul tocmai dădea pe gît un păhărel de vodcă și, cu o expresie de profundă scîrbă, încerca să prindă în furculiță o ciupercuță marinată.

— Păi cum să nu vreau ? zisei eu. Ce poate fi mai plăcut decît să faci cunoștință cu un entuziast ? În zilele noastre e mare nevoie de entuziaști.

Gazda făcu prezentările de rigoare.

— Naoborodko, zise inginerul, înghițind ciupercuța. Ivan Albertovici. De fapt, nu-mi place să mi se spună Ivan Albertovici. Miroase a lingușire. Nu vi se pare ?

— Poate, zisei eu.

— Ba nu, așa e ! Nu sînteți de acord cu mine ? Unui om pe care nu-l cunoști prea bine, e mai indicat să-i zici *tovarășe* Naoborodko. Și dacă-l cunoști, îi zici direct pe nume : *tovarășe* Ivan. Just ?

Am fost de acord și cu asta.

După cinci minute discutam de la suflet la suflet de parcă ne cunoșteam de cel puțin zece ani.

— Ehe, chimia !... Mare chestie chimia, zicea Naoborodko. Acum, cînd i se acordă atîta importanță, putem afirma fără să greșim că viitorul nostru e chimia.

— Dumneavoastră sînteți chimist ? întrebai. Mi s-a părut că...

— Nu. Am studiat ingineria minieră, dar lucrez în chimie. Și trebuie să recunosc, nu-mi pare rău ! Știți dumneavoastră că nici o ramură nu poate exista fără chimie ? A naibii și chimia asta. Chimia este... Nu, nu știți ce e chimia ! Pe chipul lui Naoborodko se instală un zîmbet plin de ex-

taz. Vedeți dumneavoastră, eu sînt, ca să zic așa, un entuziast al chimiei, sublinie el cu modestie. Acum ne ocupăm de proiectarea unei uzine chimice. Va fi extraordinară ! Mă simt total acaparat de munca asta. Probabil că nu vă interesează...

— Cum să nu ? Dimpotrivă !

Toată seara am discutat despre chimie.

— Ziceți-mi simplu, tovarășe Ivan. Nu-mi place obiceiul ăsta mic-burghez cu numele patronimic, îmi declară el la despărțire.

„Vai, ce om, mă gîndeam eu, întorcîndu-mă acasă. Cu un om ca el chimia noastră va înflori“.

*

— Nu mă recunoașteți ? Nu mai vedeți oamenii ?

Cine credeți că era ? Inginerul Naoborodko.

— Aaa, tovarășul Ivan ! Mă bucur să vă văd ! Știți, prima noastră întîlnire mi-a lăsat o impresie extraordinară. În noaptea aceea n-am putut dormi deloc. Spuneți că nici o ramură nu poate exista fără...

— Nici una ! În primul rînd transportul materiei prime. În al doilea rînd livrarea producției finite. Ehe, dacă n-ar fi existat...

— Scuzați, dar nu prea înțeleg. Ce legătură are livrarea cu...

Naoborodko izbucni în hohote.

— Parc-ați fi un copil, zău așa. Păi oricine știe că nici o ramură nu poate trăi fără calea ferată.

— Ce cale, c a r e ferată ? Vorbeați de chim...

— Vă rog să nu mai roștiți cuvîntul ăsta în prezența mea. Mi-e silă de el ! Un cuib de intriganți... Asta e ! M-am transferat la Ministerul transporturilor.

— Păi acum o săptămîină erați plin de entuziasm. Parcă lucrați la proiectul...

— Și acum proiectez ! În ramura căilor ferate... Ehe, calea ferată... Calea ferată este... Nu, nici nu vă puteți da seama ce înseamnă calea ferată !... Cum să vă spun, eu am devenit un entuziat al cauzei căilor ferate. Dar probabil că nu vă interesează ramura asta...

— Cum să nu, îngînam eu, adică...
Ne-am despărțit.
Calea ferată se afla în mîini bune. Indiscutabil !

*

L-am întîlnit din nou pe Naoborodko în tren. De fapt, într-o cursă locală. Iarna în trenurile astea nu prea e multă lume, e plictiseală mare și te bucuri cînd întîlnești un cunoscut.

— La Moscova ? îl întreb eu.

— Da ! La buna noastră mumă, răspunse el.

— Pufăiți ?

Am fluierat ca locomotiva și am dat semnificativ din mîini. În loc de răspuns, Naoborodko izbucni în hohote.

— Ce se aude cu ramura ? În focul entuzias...

— Glumiți, îmi replică el pe un ton sever dar problema e foarte serioasă. Dumneavoastră rupeți o ramură, o aruncați pe foc și ea arde. Credeți că e bine ?

— Care mizerabil își permite să dea foc unei ramuri întregi ?

— Care ? Care ? Mii de mizerabili ! Milioane !

Naoborodko sări de la locul lui și mă apucă de gulerul paltonului.

— Distrug ramurile ! Taie copacii ! Îi ard ca barbarii ! Și pentru ce ? Incultură ! Distrugerea pădurilor e barbarie, o cruzime inutilă ! Mai ales cînd există un combustibil minunat cum e turba. Turba... Ah, turba... Știți dumneavoastră ce e turba ? Proiectez niște turbării formidabile care...

— Și calea ferată ? Întrebai eu trist. Parcă lucrați la căile ferate...

— O adunătură de birocrați ! exclamă el. Oameni lipsiți de suflet ! Să nu-mi mai vorbiți despre ei ! Și pe deasupra niște intriganți îngrozitori. În schimb însă „Industria turbei“ este ceva uluitor. Niște proporții gigantice ! În curînd nici o ramură nu va putea exista fără turbă. Păi turba este...

*

Acum cîtva timp am avut treabă la Trustul lemnului. Trebuia să rezolv o problemă cu niște rate pentru mobilă. Am

semnat tot felul de hîrtii, am semnat în niște registre groase și am colindat de la un birou la altul. Mai rămînea de pus ultima rezoluție.

— Cui să mă adresez ? întrebai eu.

— Camera șaisprezece. La tovarășul Naoborodko.

M-am dus la camera nr. 16. Nu era nimeni.

— Unde e tovarășul Naoborodko ? l-am întrebat pe un funcționar.

— Cum, nu e acolo ?

Funcționarul veni împreună cu mine. Camera era pustie.

— Curios, zise funcționarul, de abia azi dimineață și-a început serviciul la noi ca șef de secție... Maria ! Nu l-ai văzut pe tovarășul Naoborodko ?

Curiera se opri din drum.

— Tovarășul Naoborodko ? Țsta e ăla noul ?

— Da, da... Țla care striga azi dimineață că fără mobilă nu poate exista nici o instituție ! Unu' slab, cu ochelari.

— Păi, nu știți ? S-a transferat la Trustul metalurgic. Nu s-a înțeles cu Feodor Petrovici. Au trimis mașina după el.

*

În aceeași seară l-am întâlnit pe Naoborodko la teatru.

— Cred că de data asta nu greșesc dacă spun că lucrați la Trustul metalurgic, exclamai eu.

— N-ați ghicit ! Am plecat de la ei. Mizerabilii ! Sînt la...

Sonoria anunța începerea spectacolului. Lumea se îndrepta spre sală. Temîndu-mă să nu pierd cumva începutul, m-am grăbit și eu să-mi ocup locul.

Candelabrele s-au stins și s-au aprins reflectoarele.

În fața cortinei și-a făcut apariția... Naoborodko.

— Tovarăși, zise el cu o voce plină de sonoritate. Teatrul este o chestie mare ! În prezent, cînd acestei ramuri artistice i se acordă atîta importanță, eu, în calitate de nou director al teatrului, nu pot să nu declar că nici o ramură industrială nu se poate dispensa de respectiva ramură. Mă ocup în prezent cu proiectarea unui nou tip de activitate teatrală și sper că dumneavoastră, reprezentanții opiniei publice sovietice, mîină în mîină cu...

Un ropot de aplauze acoperi cuvîntarea noului director.

Alioşa Bezbednov îi minţea pe toţi de mult şi la modul cel mai neruşinat cum că ar fi membru stagiar în colegiul avocaţilor şi că primirea lui ca membru plin e o problemă de două-trei zile. La început l-au crezut, dar pe urmă nu l-au mai crezut.

Bezbednov se învîrtea de dimineată pînă seara printre scriitori, le însoţea pe nevestele scriitorilor la cinema, îi legăna pe copii scriitorilor şi uneori alerga pe la redacţiile revistelor unde, bătînd sfidător cu bastonul, cerea contabililor dezorientaţi onorariile cuvenite scriitorilor. Bezbednov o ducea foarte greu. Faptul că mai fiinţa încă pe lumea asta se datora în întregime şi fără drept de apel mîlei scriitorilor, care îi dădeau să mănînce şi, uneori, chiar ceva bani de buzunar.

— Vezi, i-am zis eu odată, întîlnindu-l slab şi trist pe 'bulevard, vezi unde duce trîndăvia ?

— Şi ce să fac ? întrebă el cu un ton foarte firesc.

— Gîndeşte-te, pune-ţi creierul în mişcare ! Dumneata ai timp berechet ! Nu se poate ca un om în toată firea şi în plină putere să nu-şi găsească o ocupaţie care să-i placă ! Bineînţeles, dacă vrea ! Curaj, Bezbednov ! Şi zău că vei mai putea privi cerul semănat cu diamante, cum zicea Anton Pavlovici Cehov.

— Cehov ? întrebă posomorît Bezbednov. Unde a spus-o, într-un carnet de însemnări ?

— Nu, Alioşa, în „Unchiul Vanea“. E ruşinos să nu ştii !

Bezbednov mă privi într-un fel cam straniu, clipi des şi întrebă :

— Adică despre astea, cum le zice, despre diamante nu e scris nimic în carnetele de însemnări ale lui Cehov ?

— Nu ştiu, Bezbednov, nu ştiu. Trebuie să-ţi atrag atenţia că nu sînt specialist în Cehov.

Nu l-am mai văzut pe Bezbednov un an. Și deodată...

L-am reîntîlnit la o cofetărie din rețeaua industriei locale moscovite. Proaspăt, ca un castraveci udat de rouă, împlinit la trup, într-o cămașă „à la Tolstoi“, stătea la tejghea și înfuleca prăjituri. Conform obiceiului, îl căutam din priviri pe acel Mecena care-l hrănea. Dar, spre uimirea mea, un atare Mecena nu exista.

— Doriți ? întrebă Bezbednov, ștergîndu-se la gură. Excelente prăjituri ! Zău ! Fac cinste !

— Mulțumesc, dar nu prea am chef. Ce s-a întîmplat cu dumneata ? Nu te-am văzut de atîta timp...

— Haideți la un film ! Fac cinste. Zău ! Am bani, uitați-vă ! O sută de ruble. Vă povestesc pe drum.

M-a apucat de mîină și m-a tras în stradă.

— Am început să *mă editez*. Zău !

— Cum adică să *te editezi* ? Ce editezi ?

— Mă editez, mai bine zis public în revista „Aurora bo-reală“ Zău ! Ce public ? Carnete de însemnări.

— Ce carnete ? Eu nu te-am văzut niciodată notînd ceva în vreun carnet de însemnări.

Bezbednov scoase din buzunar o revistă, o desfăcu și mi-o puse în mîină.

În partea de sus a paginii stătea scris :

„Dintr-un nou carnet de însemnări al lui A. P. Cehov.“

— Văd, zic eu, dar ce legătură ai dumneata cu asta ?

— Citiți ! țipă Bezbednov, zău, citiți mai repede ! Veți vedea.

Și am citit :

„...Bine-ar fi să scriu o piesă despre viața unui moșier“

„...Moșierul se numește unchiul Vania. Asta e limpede...“

„...Eroina e o fată tristă :

— Vom privi cerul semănat cu diamante. Ne vom odihni, unchiule Vania, ne vom odihni...“

„...Bine ar fi de scris o nuvelă din viața unui medic...“

„...Titlu de nuvelă : *Salonul nr. 6*. Minunat titlu.“

„...Un nume : Navaghin.“

„...Un nume : Peresolin. Funcționar. Funcționarii îi zic soției lui : Peresoliha.“

„...Un titlu bun : *Livada cu vișini*. Pentru o piesă.“

„...Am de gînd să plec în Sahalin. Se zice că e interesant.“

„...Oare să nu-mi cumpăr o vilă la Yalta ? Prietenii mă sfătuiesc...”

„...Adineaori am primit o știre revoltătoare : academia a anulat alegerea lui Maxim Gorki. Le voi trimite o scrisoare ofensatoare.”

„...Un titlu splendid de povestire : *Cameleonul*.”

„...Am terminat *Condica de reclamații*. Cunoscuții s-au exprimat aprobativ.”

— Eh, cum e, seamănă ? întrebă Bezbednov.

— Ești un porc, Alioșa ! răspunsei eu. Pentru una ca asta ar trebui să te exileze în Sahalin. Cunoscuții se vor exprima aprobativ.

Bezbednov rîse îndelung.

— Am vîndut deja două fragmente, zise el, trăgîndu-și răsuflarea. Vreau să public acum carnetul de însemnări al lui Gogol... Am schițat cîte ceva. Nici Gogol n-ar ghici. Zău ! Uitați-vă ! Ia ascultați !

Bezbednov scoase un carnet de însemnări și începu să citească.

„...Bine ar fi să plec la Roma. Se spune că e interesant.”

„...Eeeh, troică, troică zburătoare ! Cine te-a născocit ?”

„...Un titlu excelent pentru o piesă : *Revizorul*.”

„...Mă gîndesc la o panoramă imensă sub titlul *Suflete moarte*. Numele eroului — Cicikov.”

„...Splendid e Niprul pe vreme liniștită...”

„...Nu știu de ce, dar nu mi-a plăcut partea a doua din *Suflete moarte*. N-ar trebui s-o ard ?”

„...Am ars-o. Așa e mai bine !”

„...M-am hotărît să realizez o uriașă panoramă și s-o numesc *Război și pace*.”

— Dumneata ai înnebunit, țipai eu. „Război și pace” nu e de Gogol, e de Tolstoi.

— Sînteți sigur ? întrebă Bezbednov.

— Bineînțeles că sînt sigur !

— Hmm... Deci ziceți că de Tolstoi... Mmdaa ! Mmdaa... Spuneți-mi, și lui Tolstoi îi... îi plăcea să-și noteze gîndurile în carnete de însemnări ?

I. ILF și E. PETROV...

...despre stomac, despre CENTRO-
PUP, despre prostie, fantome și in-
trigi, despre Filosopulo, piese și fil-
me, despre circ, microbiști și anun-
țuri casnice, despre Noua Șeherezadă
și
despre Funcționarul invizibil

ATITUDINE DISPREȚUITOARE FAȚĂ DE STOMAC

Pe malul fluviului X. se află pitorescul oraș X. De fapt, nu are rost să facem pe misterioșii... Să spunem lucrurilor pe nume : pe malul fluviului Volga se află pitorescul oraș Iaroslavl. Dar n-ar fi nimic rău în asta. Nenorocirea e alta : pe una din străzile lui funcționează o pitorească instituție cooperatistă denumită cantină. Pe unul din pereții respectivei instituții se lăfăie un afiș imens :

ALIMENTELE SÎNT IZVORU VIEȚII OMENEȘTI

Bineînțeles că împotriva sus-zisei concepții nu putem avea nici o obiecție principială. Nici chiar cei mai mari filozofi ai lumii n-ar putea găsi vreun argument împotriva acestui mod temeinic de a pune problema. Și totuși, unii locuitori ai orașului, dintre cei care au trecut prin această unitate de alimentație, susțin cu încăpăținare că alimentele duc la secătuirea vieții omenești. Ideea provine probabil de la calitatea materialului îngurgitat... Iată elementul esențial de care nu a ținut seama responsabilul cooperatist din Iaroslavl. El a acordat prea multă atenție conținutului de idei al funcției sale și fundamentării teoretice a locului său pe schema organizatorică, uitînd de sarcinile practice ale funcției și locului. El a omis, ca să precizăm, că o masă de prînz trebuie să fie măcar comestibilă, dacă nu gustoasă.

Un asemenea responsabil (de obicei o persoană bine hrănită și cu tendințe active spre filozofare) nu va uita niciodată să agate la loc vizibil următorul anunț : „Înainte de masă — spălați-vă pe mîini !“, dar va uita să instaleze măcar un lavoar. Responsabilul nostru este o persoană cu idei ce plutesc în sfere înalte și posedă un orizont mult prea larg pentru o problemă atît de mărunta.

Pare curios, dar exact astfel de oameni conduc uneori mari cantine de întreprindere, impozante bucătării de bloc sau combinate alimentare de proporții impresionante.

Ei nu spun niciodată „mîncare“ sau „hrană“, ci „alimentație“. Ei nu spun „a pregăti o masă bună pentru consumatori“, ci „cuprinderea pe cap de consumator“. Felurile de mîncare nu se calculează „pe porții“ ci „pe unități demonstrative“. Ei socotesc că misiunea lor esențială constă în aprovizionarea cantinei cu un număr cît mai mare de afișe și chemări mobilizatoare.

Și astfel, în fața ochilor „capetelor de consumator cuprinse în plan“ apar indicații severe în proză și versuri :

- INTRODUC ÎN ORGANISM ALIMENTE CALDE ȘI DIFERITE GUSTĂRI.
- NU VORBI ÎN TIMPUL MESEI ! DISCUȚIILE ÎMPIEDICĂ SECREȚIA CORECTĂ A SUCULUI GASTRIC.
- LIMONADA DE PRUNE PROMITE EFECTE BUNE.
- NU VĂ ȘTERGEȚI PE MÎINI CU FAȚA DE MASĂ.

De fapt, fețe de masă nu există. Mesele sînt acoperite cu niște mușamale murdare și năclăite. Furculițele și cuțitele sînt legate cu lanțuri de masă (ca să nu se fure). Privind apelul înflăcărat cu privire la sucul gastric, îți pieri orice chef de a introduce în organism alimente calde și diferite gustări. Cît privește cuvîntul „efecte“, lumea își dă seama că pot fi bune pentru prelungirea vieții, dar se fac totuși asociații nedorite cu „defecte“ și cu tot felul de alte noțiuni neplăcute. Drept urmare, nu-ți mai vine să introduci în organism nici limonada. Îți dorești doar să pleci cît mai repede, să ieși la aer, să privești soarele pe care n-au agățat încă afișul :

CÎND PRIVIREA SPRE SOARE-O-NALȚĂȚI DE ANALIZA SPUTEI NU UITĂȚI !

În orele de aglomerație, responsabilul-filozof alcătuieste darea de seamă în care se indică foarte clar cîte calorii conține supa de pește livrată maselor largi de cetățeni cuprinși, cîtă vitamină „A“ revine pe cap de consumator și, de asemenea, cum se prezintă realizările actuale în comparație cu cele din primul trimestru al anului trecut. Iar între

timp, „capul de consumator“ își privește chifteaua abia-abia caldută din farfurie, zicîndu-și cu profundă mîhnire :

— De ce-or fi kaloriile astea atît de lipsite de gust ? Cît despre vitamine, sînt pur și simplu imposibil de înghițit.

La multe se gîndește „capul de consumator“ și pînă la urmă ajunge la o concluzie destul de tristă :

— De ce există oare o atitudine atît de indiferentă față de stomac ? De ce costumul se croiește pe măsură ? De ce pantofii se vînd pe numere, că găsești și pentru copii și pentru bunici ? Chiar și gulerele de cămași se fabrică după măsura gîtului. Numai mîncarea se pregătește după un singur șablon și se calculează pentru necesitățile unui stomac depersonalizat și abstract.

Am fi dorit să subliniem temeinicia reclamațiilor cu privire la meniurile abstracte. Judecînd după faptul că oamenii mănîncă foarte des, putem îndrăzni să tragem concluzia (fără a ne teme să cădem în greșală) că ei acordă o mare importanță înghițirii alimentelor.

Peste tot se mănîncă. Se mănîncă acasă, pe stradă, la lucru, la teatru, la cinematograful, pe stadioane, pe vapoare, în vagoane și în gări, se mănîncă uneori chiar și în aer. Pînă nu demult în aer nu se mîncă pentru că nu prea exista o încăpere potrivită, dar de cînd au dat drumul la giganzii ăștia cu bufet, se mănîncă și la trei mii de metri deasupra nivelului mării. În rezumat — omul mănîncă unde poate, simțind probabil în subconștientul lui că responsabilul din Iaroslavl are dreptate cînd afirmă că alimentele sînt izvorul vieții omenești.

Și iată că ne întoarcem din nou la blestemata întrebare : dar cum să fie acest izvor ? Există un singur răspuns : mîncarea nu trebuie să constituie doar o înlănțuire mecanică de calorii, vitamine, amidon și alcaline. Ea trebuie să fie, în mod obligatoriu, gustoasă, caldă sau rece (depinde cum ne-am obișnuit s-o introducem în organism).

Dar la cinematografe și teatre, la cofetării și în bufetele instituțiilor, limonada se vinde dacă se poate fierbinte, iar ceaiul, bineînțeles, rece. În gări lucrurile stau și mai rău. Acolo nimeni nu se teme de faptul că cineva ar putea reclama ceva. Consumatorii se grăbesc ca nu cumva să piardă trenul și de aceea au totdeauna mutre de oițe speriate. Și uite așa și se bagă pe gît tot felul de resturi. Consumatorul

trebuie să ia cana cu ceai fără farfurioară și s-o ducă la masă, frigîndu-și degetele și suspinînd jalnic. Pînă la urmă nici nu-l mai bea pentru că, de supărare, i se pune un nod în gît. Cu ochii în lacrimi își privește soția care se află afară (oprită la intrare de doi controlori) și-i trimite bezele dragăstoase. După regula căilor ferate, la bufet nu au acces decît pasagerii care prezintă biletul de călătorie și tichetul de loc. Persoanele venite să conducă nu au acces. Astfel se întîmplă ca soția să stea în pragul bufetului, înghițindu-și lacrimile mari ca pilulele nu știu cărui medicament. Asta e cruzime, zău așa ! Acolo unde este vorba despre introducerea alimentelor în stomac, funcționarii — și așa răi ! — devin tigri, nu alți.

Nu se știe cum, dar a apărut o regulă nescrisă pe care nu a confirmat-o, de fapt, nici o organizație economică sau obștească : orice firmă agățată pe peretele unei instituții de alimentație influențează în mod hotărîtor viața noastră.

Așa de pildă, dacă pe firmă scrie „Restaurant“, atunci înăuntru e curat, au fețe de masă, șervete, solnițe și flori legate cu panglici roz, ai de ales între cinci-șase feluri de mîncare, comportarea personalului e corectă, pe perete citești invitații scrise din inimă : „Cereți plăcînțele calde“ sau „Dacă doriți să vă spălați pe mîini — prima ușa la dreapta!“ În plus chiar, pe o estradă înconjurată de niște palmieri ciufuliți, un ansamblu simfonic impunător (trei persoane inclusiv șeful) interpretează „Â la turca“ de Mozart.

Dacă pe firmă scrie „Cantină“, atunci e murdărie, undeva sus și departe arde un bec chior, meniul e compus din două feluri pregătite pentru stomacul acela depersonalizat și abstract despre care vă spuneam. Bineînțeles că fiecare client este socotit un pungaș și, cu o insistență jignitoare, banii sînt ceruți înainte. Pereții sînt împodobiți cu niște tablouri care reprezintă după toate probabilitățile limbrici sau ochi bolnavi de conjunctivită. În jur zboară muște mari și grase. Orchestră nu există, muzica fiind socotită probabil în aceste locuri drept un atac direct împotriva societății.

Și mai mult ca sigur că responsabilul acestei instituții se ocupă în principal de fundamentarea filozofică a activității sale, uitînd totalmente de una din cele zece porunci cooperatoriste care atestă că alimentele sînt, totuși, izvorul vieții omenești.

— Nu mai pot ! Oprește-te o clipă ! Dacă nu aflu imediat ce înseamnă firma asta, mă îmbolnăvesc. O să mor de cine știe ce boală misterioasă. A douăzecea oară trec pe lângă ea și nu sînt în stare să pricep nimic !

Doi bărbați se opriseră în fața unei intrări deasupra căreia se afla o firmă cu litere de aur :

CENTROPUP

— Nu înțeleg ce te preocupă atîta chestia asta ! Dacă e *Centropup*, *Centropup* să fie ! Nu vezi ce scrie ? „Cererile se primesc între unu și trei.” O instituție obișnuită ! Hai să mergem !

— Dar, pricepe odată ! *Centropup* ! De doi ani mă chinuiește. Cu ce s-or fi ocupînd oamenii într-o instituție cu un nume atît de pompos ? Ce fac ? Achiziționează ? Sau, dimpotrivă, repartizează ?

— Las-o încolo ! Parcă ai fi un gură-cască. Stau oamenii, lucrează, nu deranjează pe nimeni, și tu te tot agăți de ei : de ce ? de ce ? Hai !

— Nu, nu merg ! Ești un leneș. Nu pot lăsa lucrurile așa !

În dreptul intrării staționa o mașină lungă. În mașină se afla un șofer.

— Spuneți-mi, tovarășe, întrebă cetățeanul gură-cască, ce instituție e asta *Centropup* ? Cu ce se ocupă ?

— Naiba știe ! răspunse șoferul. *Centropup* e *Centropup*. O instituție ca oricare alta.

— Sînteți de la alt garaj ?

— De ce să fiu de la altul ? De la *Centropup* sînt ! Lucrez la *Centropup* de cînd s-a înființat.

Văzînd că nu află ceva mai de Doamne-ajută de la șofer, cei doi amici s-au sfătuit puțin și au intrat. Gură-cască o luase înainte, iar leneșul, foarte nemulțumit, se ținea după el.

La drept vorbind, problemele pe care și le tot făcea cetățeanul gură-cască erau absolut inutile pentru că holul *Centropup*-ului nu se deosebea prin nimic de alte mii de holuri asemănătoare. Era un hol obișnuit de instituție !

Curierile, îmbrăcate în pelerine de orfelinat legate la gît cu șireturi de pantof, alergau de colo pînă colo...

Femeia de la intrare (cojocul de tranșee și pîslarii o făceau să semene cu specialiste care schimbau macazul la tramvaie) era garderobieră (primea și elibera galoșii)...

Deasupra ușii de la lift exista o firmă : „Șepci și ghetre“, iar în cabina liftului se învîrtea un cetățean mic-meseriaș cu o mutră care nu prea inspira încredere. Omul îți croia marfa ultimul răcnet pe loc. (*Centropup*-ul ducea o luptă disperată împotriva lui pentru că administrația locativă îl instalase în liftul instituției fără să ceară aprobările de rigoare)...

Așadar, un hol ca toate holurile.

— Cu ce s-or fi ocupînd aici ? Începu din nou gură-cască.

Cînd să-și continue seria întrebărilor, văzu rostogolindu-se pe scară un funcționar în vîrstă, cărunt care striga „brînză ! brînză !“ Omul dispăru sub scară. În urma lui alergau trei fete : prima era curieră, celelalte două (drăguțe) aveau permanent rece.

Rostirea cuvîntului „brînză“ a produs o impresie zguduitoare asupra portăresei-garderobiere : mai întîi a încremenit, apoi a sărit peste teighea și, uitînd de galoșii încredințați, a luat-o la fugă în urma celorlalți.

— Lucrurile sînt clare, zice leneșul, putem pleca ! E un trust alimentar : studierea problemei brînzei și a altor produse lactate dietetice.

— Da de ce se numește *Centropup*, întrebă agasantul gură-cască.

Leneșul nu știa ce să răspundă.

Prietenii avuseseră intenția să întrebe portăreasa, dar în lipsă de preopinent, urcară la etaj.

Pereții scării erau plini de avize, decizii, extrase din protocoale, apeluri și tot felul de alte hîrtii scrise de mînă, desenate sau dactilografiate. Toate începeau cu apelativul „Stop !“

— Aici o să aflăm exact, zise răsufărând uşurat leneşul. Nu se poate ca din toate astea să nu ne lămurim cu ce se ocupă *Centropup*-ul.

Şi, urcând încet treptele, începu să citească anunţurile.

— „Stop ! Avem bilete la «Minia !» Adresaţi-vă tovarăşei Cernobrivţeva.” „Stop ! Cercul jucătorilor de dame se deplasează la Kunţevo pentru meci. Jucătorilor li se decontează drumul şi diurna conform tarifului din zona centrală. Adunarea în biroul tovarăşului Mur-Muraevski.” „Stop ! Pulovery şi lopeţi la preţurile pieţei libere. Adresaţi-vă după ziua de 21 Katiei Polotenteva.”

Gură-cască începu să ridă. Aruncându-i o privire curioasă, leneşul continuă să urce.

— Imediat, imediat... Nu se poate ca... Ia uită-te aici ! „Ordin pe *Centropup*. nr. 1891-35. Începând cu data de azi, tovarăşului Kordonki i se atribuie numele de Korzinkl.” Ce e prostia asta ? ! ? „Stop ! Du-te şi ia-ţi brânză la rîndul organizat sub scară ! Sectorul cooperatist.”

— În sfîrşit, se învioră gură-cască. Cum ziceai ? Trust alimentar de produse lactate dietetice ? Adică studiarea problemelor brînzei pe bază de rînd ? Formidabil !

Leneşul trecu jenat pe lîngă afişul care anunţa o excursie colectivă în scopul achiziţionării de varză la preţul pieţei libere şi se opri în faţa unei chemări care îi îndemna pe Centropupişti să lichideze rămîinerile în urmă.

Pînă şi el începu să se neliniştească.

— Ce rămîineri în urmă ? Cum s-ar putea afla totuşi, la ce au rămas în urmă ? Dacă am şti asta, ne-am lămuri şi cu ce se ocupă.

Nici chiar uriaşa gazetă de perete nu putu să risipească negura care se lăsase în jurul cuvîntului de *Centropup*.

Era o gazetă de perete mediocră, plină de pălăvrăgeli, fără haz, cu pîrtrete, desene şi articole primite probabil pe bază de abonament de la vreo agenţie centrală de presă. Aceeaşi gazetă ar fi putut fi instalată la Direcţia farmaciilor, pe un vapor în largul Mării Negre, la birourile minelor de aur şi, în general vorbind, oriunde. Despre *Centropup* se amintea o singură dată, şi atunci într-o formă complet voalată : „Centropupişti ! Ridicaţi calitatea muncii pe o treaptă superioară !”

— Ce muncă ? Întrebă cu indignare gură-cască. Hai să ne interesăm la funcționari ! E penibil, bineînțeles, dar n-avem ce face. Alo, tovarășe... tovarășe...

Cu agilitatea cu care cercetașul înhață un prizonier dușman, gură-cască prinse de umeri pe un funcționar care alerga pe coridor și începu să-l interogheze. Spre uimirea celor doi amici, funcționarul căzu pe gânduri și apoi, pe neașteptate, roși.

— De fapt și la urma urmei, zise el după o îndelungă meditație, eu nu sînt lucrător-operativ. Eu am alte probleme. Ce e *Centropup*-ul ? *Centropup* e *Centropup*. Și o luă atît de iute la picior că nimeni nu l-ar fi putut ajunge din urmă.

Chiar dacă nu era încă limpede ce înseamnă *Centropup*, unele semne lăsau să se întrevadă faptul că instituția aceasta promova noul și elemente de progres sănătos. Așa de exemplu, contabilitatea se numea „Atelier de calcul“, iar casieria „Atelier de plăți“. Dar imaginea luminoasă a acestei prospectivități era întunecată de un anunț : „Azi nu se fac plăți“. De unde se vede că, paralel cu progresul, existau și rămîineri în urmă.

Într-o cameră încăpătoare, șase persoane stăteau în jurul unei mese ovale (cîndva fusese destinată probabil jocului de cărți). Vorbeau încet, dar cu o voce plîngăreață.

Apropo, de ce oare la toate ședințele consacrate activității culturale de masă se vorbește cu o voce plîngăreață ? Probabil că tonalitatea respectivă se trage de la sentimentul de milă pe care-l resimte activul cultural față de sine însuși. Jertfești totul pentru societate, organizezi ieșiri, întâlniri tovarășești pentru familiile funcționarilor, loto principial cu cîștiguri în limitele raționalului, repartizezi brînză, pulovere și lopeți pentru grădini, îți sacrifici cei mai frumoși ani ai vieții fără nici o pretenție materială, doar pe baza entuziasmului născut de idei înaintate și pe deasupra în afara orelor de producție ! Cum să nu ți se facă milă ?

Amicii s-au oprit și au început să tragă cu urechea, sperînd să descopere în discuții datele necesare.

O centropupistă mai în vîrstă vorbea cu o voce spartă :

— Trebuie să spunem lucrurilor pe nume, tovarăși : Nu muncim suficient ! Am cuprins insuficient ! Nu ne-am mișcat, nu ne-am dezvoltat și nu ne-am avîntat suficient ! Ieșirea cu schiurile nu a fost organizată la nivelul cerut ! Și de ce,

tovarăși ? Pentru că Zoia Idolovna nu a dat dovadă de maleabilitatea necesară !

— Cum ? Eu nu sînt destul de maleabilă ? se porni să urle Zoia, care se simți adînc rănită în amorul propriu.

— Da, nu sînteți destul de maleabilă, tovarășă !

— Și de ce nu sînt destul de maleabilă, tovarășă ?

— Pentru că sînteți total lipsită de maleabilitate, tovarășă !

— Scuzați, tovarășă, dar eu sînt *prea* maleabilă !

— De unde atîta maleabilitate, tovarășă ?

În acest moment, gură-cască se amestecă și el în discuție.

— Scuzați, zise el nerăbdător, ce înseamnă *Centropup* ?

Cu ce se ocupă ?

Cei șase, întrerupți în punctul cel mai interesant al colocviului lor, aruncară niște priviri furibunde îndrăznețului cetățean. Tăcerea a durat cam un minut.

— Nu știu, răspunse răstit Zoia Idolovna. Nu ne deranjați ! Și, întorcîndu-se către adversara ei directă pe tărîmul activității obștești, zise, suspinînd : așadar, nu sînt destul de maleabilă ? Biine... Biine ! Dumneavoastră sînteți maleabilă ?

Amicii se retraseră pe coridor unde organizară o consfătuire restrînsă. Leneșul era speriat și propunea părăsirea urgentă a locurilor.

Dar amicul lui n-avea deloc intenția să se dea bătut.

— O să ajung pînă la președinte, zbieră el tam-nisam, o să lupt pînă la ultima suflare !

Și pentru ca să nu se creadă că aruncă vorbe în vînt, deschise indignat ușa pe care scria : „Vicepreședinte“. Vicepreședintele lipsea din birou, iar cetățeanul cu căciulă mițoasă de oaie pe cap, care se afla în încăpere, îi aruncă o privire rece de gentleman. Nici el nu știa ce înseamnă *Centropup*, iar despre vicepreședinte le comunică celor doi că se afla demult sub pămînt.

— Unde ? întrebă uluit leneșul pe care-l apucase tremuriciul.

— La mină, repetă căciula de oaie, trimis în misiune sindicală ! Duceți-vă la președinte ! E băiat bun, nu e birocrat și nici zevzec ! Cu siguranță că el o să vă lămurească !

În drum spre președinte, prietenii aflară dintr-un alt afiș că : „Stop ! Sindicatul a primit bonuri de cartofi ! Orice întîrziere atrage după sine anularea lor !“

— Întârzierea atrage după sine anularea, anularea atrage după sine întârzieri, bombăni leneșul căzut parcă în transă.

— Ah, de-am afla mai repede ce-o fi însemnând toată activitatea asta clocotitoare...

Pe drum trecură printr-o nouă aventură. Un cetățean le ceru să plătească cota de participare, amenințându-i că în caz contrar le va anula carnetele de membri.

— Lăsați-ne în pace! strigă gură-cască, noi nu lucrăm aici!

— Cine să vă mai știe, zise necunoscutul, liniștindu-se oarecum, aici lucrează patru sute de persoane. Parcă poți să-ți mînti pe toți? Atunci dați măcar cîte douăzeci de copeici pentru asociația „Prietenii...” Ai cui prieteni oare? N-are importanță! Hai, dați!

— Am dat o dată, scînci leneșul.

— Dați-mi și mie, zise necunoscutul. Hai, dați banii! Cîte douăzeci de copeici doar!

N-au avut încotro și au dat.

Nici necunoscutul nu știa nimic despre *Centropup*.

La vederea celor doi vizitatori, președintele se ridică în picioare, sprijinindu-se cu mîinile de birou.

— Vă rugăm să ne scuzați că ne adresăm direct, începu gură-cască, dar, chiar dacă pare straniu, numai dumneavoastră puteți răspunde la întrebarea noastră.

— Vă rog, vă rog, zise președintele.

— Vedeți, e vorba despre... cum să vă spunem... N-ați putea să ne lămuriți ce înseamnă *Centropup*? Vă rog să n-o interpretați doar ca pe o curiozitate prostească.

— *Centropup*? Întrebă președintele.

— Da, *Centropup*!

— *Centropup*? Întrebă președintele de astă dată cu o voce mai sonoră.

— Da, am vrea să știm!

Și exact atunci cînd cei doi credeau că vîlul cu care era acoperit *Centropup*-ul! se va ridica, exact atunci cînd sperau să dezlege, în sfîrșit, misterul, președintele începu să molfăie niște cuvinte:

— Înțelegeți... M-ați cam prins pe picior greșit. Eu sînt nou, de abia azi mi-am luat funcția în primire și nu prea sînt încă... cum să vă spun...

— Măcar în linii generale...
— Chiar și în linii generale...
— Poate că *Centropup*-ul se ocupă cu problema lemnului ?
— Nu, nu. Asta o știu precis.
— Atunci de lapte ?
— Ași de unde ! Eu am venit aici de la lapte ! Nu, nu e lapte !

— Șuruburi !

— Mmm... Cred că nu. Mai curînd altceva.

Între timp, cineva a adus o lopată fără coadă pe care se afla așezat, ca pe o tavă, un pulover verde. Respectivile articole de larg consum au fost lăsate pe birou, președintele a semnat de primire și aducătorul a plecat.

— Poate că ar trebui să încercăm desfacerea pe litere, nu ? propuse leneșul.

— Asta e o idee, zise președintele.

— Într-adevăr ! Haideți s-o luăm pe litere. *Centropup*... „Centrala organizării problemelor ultimelor pregătiri“... Nu, pregătiri nu ! S-o interpretăm altfel : „Centrala organizatorică a prașilei...“ Dar ce facem cu al doilea „p“ ? Imediat ! „Centrala prașilei...“

— ...uleiurilor potabile.

— Exact !... „Prașilei uleiurilor potabile.“ Scuzați, dar e o tîmpenie ! S-o luăm sistematic. Un moment.

— Președintele îl chemă pe omul cu căciulă de oaie și îi trasă ca sarcină să nu permită nimănui accesul în birou.

După o jumătate de oră, puteai tăia fumul cu cuțitul !

— Pe litere nu e bine, e un sistem mecanic, strigă președintele. Mai întîi trebuie să lămurim problema *de principiu* ! Ce fel de instituție e asta ? Cooperatistă sau de stat ? Asta să-mi spuneți mie !

— Eu socotesc, totuși, că trebuie să descifrăm pe litere, zise leneșul, vrînd să evite principiile.

— Nu, mie să-mi răspundeți principal !

În momentul în care cei doi amici ieșiră din biroul plin de fum, odăile *Centropup*-ului se goliseră demult. Femeia de serviciu mătura pe coridor, iar dintr-un birou mai îndepărtat se auzeau niște voci plîngărețe.

— Eu, tovarășă, sînt *prea* maleabilă !

— Nu ești maleabilă de fel, tovarășă !

Jos, în fața ieșirii, funcționarul în vîrstă îi ajunse din urmă. Ducea niște brînză împachetată în hîrtie. Zerul curgea pe podea lăsînd o dîră alburie.

Aruncînd funcționarului o privire disprețuitoare, gură-cască îi adreseă totuși, cam jenat, întrebarea :

— Și totuși, cu ce s-or fi ocupînd ăștia aici ?

Veți citi acum povestea unei triste întâmplări din viața lui Posidelkin. Să nu credeți că Posidelkin e un prost și că de aceea a pățit ce a pățit. Nu, am spune că, mai degrabă Posidelkin e deștept.

Ca să nu fim nedrepti, trebuie să menționăm că cele întâmplate au avut la bază un fenomen cunoscut în istoria popoarelor și în biografia unor personalități sub numele de „prea multă minte strică”. Pe scurt, este vorba despre o călătorie cu trenul.

Toate strădaniile lui Posidelkin se rezumau la găsirea unei posibilități de a părăsi Moscova pe data de 13 septembrie pentru a ajunge peste două zile la Eisk, unde avea intenția să se îmbăieze în apele tămăduitoare ale Mării de Azov. Toate fuseseră puse la punct : biletul de tratament, concediul, treburile familiale. Eh, dar trenul... Aici e aici... mai erau doar două luni pînă la plecare și Posidelkin n-avea încă bilet.

„E timpul să iau măsuri ! hotărî Posidelkin. La agenție nu mă duc. Nici la gară. N-are rost, tot n-o să găsesc bilet. Se zice că acolo ăia vînd de toate, de la prafuri împotriva constipației pînă la cărți de joc ! Numai bilete nu vînd. Nu, nu... Trebuie să găsesc altă cale pentru a face rost de bilete.”

Această „altă cale” îi blocă în totalitate cele două luni care îi mai rămăseseră pînă la plecare.

— Dacă țineți la mine, le zicea Posidelkin tuturor cunoscuților cum îi ieșeau în cale, faceți-mi rost de un bilet pentru Eisk. Vagon de dormit, clasa II-a.

— Dar de nedormit nu vrei ? răspundea cam ușuratic cîte un amic.

— Vă arde de glume, le replica necăjit Posidelkin, eu trebuie să plec la Eisk să mă refac și voi... nu uitați ! Pentru treisprezece septembrie ! Nu se poate să n-aveți voi niște cu-

noscuți care să găsească vreo posibilitate... Nu, nu, fără promisiuni goale ! Notăți-vă în carnet ! Dacă țineți la mine...

Posidelkin se agita, căutînd să obțină, pe cît posibil, garanții. Începuse să i se năzară că peste tot este înconjurat de concurenți. În fiecare trecător vedea un eventual viitor pasager. I se părea că toți trecătorii, fără excepție, privesc cam nervos în jur, de parcă părăsiseră pentru cîteva clipe doar coada de la casa de bilete și se temeau să nu-și piardă rîndul.

„Nu-i a bună, își zicea Posidelkin, trebuie să acționez cu mai multă hotărîre, să găsesc un sistem !”

O seară întreață și-a pierdut-o alcătuiind un fel de schemă. Dacă l-ar fi văzut cineva, ar fi putut crede că este șeful unei puternice organizații subversive, care fie că plănuiește aruncarea în aer a unui pod de cale ferată, fie jefuirea unui magazin din rețeaua cooperatistă.

Posidelkin înșirase pe hîrtie, într-o anumită ordine, cercuri, pătrate, linii punctate, litere, cifre și nume. Pe baza acestor grupări de semnificații puteai să obții date complete despre viața și activitatea a o sută de persoane : cine sînt, adresa, locul de muncă, caracterul, ce slăbiciuni posedă, cine le sînt prietenii, cu cine nu se împacă... Membrii organizațiilor obștești erau marcați cu o cruciuliță, nemembrii cu un romb. În plus, documentul mai conținea o mulțime de caracterizări, cel puțin stranii, ca să nu spunem altfel :

„Brunelevski. Cu siguranță că poate.”

„Nikiforov. Poate, dar nu cred să vrea.”

„Malțev-Palțev. Vrea, dar nu cred să poată.”

„Bumaghin. Nu vrea și nu poate.”

„Koșkovladelțev. Poate, dar e canalie.”

Și cînd te gîndești că toate acestea fuseseră proiectate în vederea unui singur scop final : un bilet pentru vagon de dormit, clasa a II-a.

„Undeva trebuie să se prindă, își zise Posidelkin, esențialul este să-i țin permanent sub tensiune ! Toți sînt niște renegați și niște trădătorii !!! Promit, dar nu fac nimic.”

Se apropia ziua plecării. Activitatea lui Posidelkin devenea din ce în ce mai disperată, periclitînd la un moment dat chiar liniștea orașului. Oamenii îl evitau, el însă îi presa neobosit. Alerga după ei cu lifturile, bloca centralele telefonice...

— Cu tovarășul Malțev ! Da, Palțev. Exact, Malțev-Palțev ! Cine întreabă ? Spuneți-i că e Lelia. Tovarășul Malțev ? Bună ziua, tovarășe Palțev. Nu, nu e Lelia. Sînt eu, Posidelkin. Tovarășe Malțev, dar mi-ați promis... Da, da, Eisk, dormit a II-a. Cum adică n-aveți cînd ? Trec să vă iau cu un taxi. Nu-i nevoie ? Și nu mă păcăliți ? Vă rog din suflet să mă scuzați !

Cînd vedea pe stradă vreun cunoscut care putea să-i fie de folos. Posidelkin se expunea pericolului și trecea strada fără să țină seama de mașini. Frînele scîrțiau, șoferii păleau...

— Deci, nu uitați, îl prelucra Posidelkin, stînd chiar în mijlocul drumului. Eisk, dormit a II-a. Un loc.

În timp ce-l duceau la secția de miliție (pentru încălcarea regulilor de circulație), Posidelkin reuși să-l facă pe milițian să jure că va încerca să-i obțină un bilet.

— Voi sînteți miliția, voi puteți orice ! tot bodogănea el pe un ton plîngăreț.

Numele milițianului împreună cu cerculețul respectiv și cu caracterizarea („Poate, dar șovăie“) au fost trecute imediat în schema aceea teribilă.

Cu o săptămînă înainte de plecare, un cetățean necunoscut a venit acasă la Posidelkin, înmîinîndu-i un bilet pentru Eisk. Posidelkin era în culmea fericirii, îl îmbrățișă pe cetățean, îl sărută pe gură, dar nu-și putu aminti deloc cine e tipul (pe atîția îi rugase, încît ar fi fost imposibil să-i memoreze pe toți). În aceeași zi a sosit un curier-motociclist din partea lui Malțev-Palțev. Adusese un bilet pentru Eisk. Posidelkin mulțumi, dar, în momentul cînd să-i dea banii, simți o strîngere de inimă.

„Va trebui să vînd un bilet la gară“, își zise el.

(Și Posidelkin care nu credea că oamenii se mai pot ține și de cuvînt...)

Schema acționa fără greș ca un revolver bine uns care scuipă glonte după glonte.

Cu o zi înaintea plecării, Posidelkin era în posesia a 38 (treizeci și opt) bilete vagon de dormit cl. II-a. Plata biletelor i-a înghițit toți banii de concediu, plus 67 copeici în bonuri valabile la magazinele speciale.

Auzi ce nerușinare ! Să nu existe nici un trădător, nici un renegat !

Biletele continuau să curgă. Posidelkin se ascundea, dar tot era găsit. Numărul lor ajunsese la 44.

Cu o oră înaintea plecării trenului de Eisk, Posidelkin stătea la intrarea în gară, rugându-se de trecători cu o voce nesigură de cerșetor necalificat :

— Cumpărați un bilet pentru Eisk !... Stațiune balneară... Nu veți regreta...

Numai că cetățeni-cumpărători nu se prea aflau. Toți știau că la gară nu găsești bilete și că trebuie să acționezi prin cunoscuți. În schimb, în ultimul moment au venit cu mașinile date de instituții Brunelevski. Bumaghin și Koșkovladelțev care aduceau și ei biletele promise.

Pe drum, Posidelkin s-a plictisit îngrozitor.

Era singur în vagon.

Toate astea nu s-au întâmplat pentru că Posidelkin ar fi fost, după cum s-ar putea crede, prost. Dimpotrivă, putem afirma chiar că era prea deștept ! Avea însă prea mulți cunoscuți cu influență.

Și uitase complet o regulă elementară : *biletele se cumpără la casă !*

Tînărul tehnician Globusiatnikov era foarte melancolic și trist.

„Toți fac cîte ceva, își zicea el, strîngînd cu putere în mîna trăgătorul de la compas, numai eu nu fac nimic ! Nu e bine ! Nu sînt deloc în pas cu epoca.“

Situația era într-adevăr îngrijorătoare :

tehnicianul Seneka se declarase mobilizat pînă la sfîrșitul cincinalului ;

chimistul Iglețov participa cu dăruire la salvarea planului ;

toți cunoscuții schimbaseră macazul, munceau după principii noi.

Globusiatnikov (care nu schimbase încă macazul și principiile) nu era însă prea lămurit :

— De ce a trebuit să vă declarați mobilizat ? l-a întrebat el pe Seneka.

— Avem rămîneri în urmă, răspunse pe loc respectivul și acesta e un fapt rușinos ! Trebuie să luptăm împotriva lor ! Fără discuție !

Ceilalți au răspuns cam tot așa. Ba îl mai și întrebau tot timpul ce a întreprins el personal pentru îndeplinirea în bune condițiuni a planului.

Tînărul tehnician nu răspundea nimic pentru că nu se gîndise la plan.

Viața venea mereu cu probleme noi, care de care mai surprinzătoare.

Așa de pildă, metalurgistul Antizaițev depusese la Casa de Economii prima căpătată pentru invenție (una sută cincizeci ruble) și fusese evidențiat în presa cooperatistă ca deponent exemplar.

Pînă și vîrstnicul inginer Angorski-Sibirski inventase ceva și renunțase la ceva, fiind pentru asta evidențiat de presa economică.

Iar Globusiatnikov continua să nu facă nimic special. Până la urmă, totuși, îi veni o idee !

— Faina, îi zise el soției, de mâine schimb macazul !
M-am săturat să tot rămân în urma ritmurilor !

— Și ce-o să ai din asta ? îl întrebă practica lui soție.

— N-avea grijă ! O să fie bine !

A doua zi, tânărul tehnician își făcu apariția la conducerea uzinei :

— Din această clipă mă socotesc mobilizat ! declară el.

— Perfect, i-au zis la uzină, demult era timpul.

— Mă declar mobilizat la lupta cu rămânările în urmă...

— Minunat ! Demult trebuia să faci așa !

— ...cu rămânările în urmă de la uzina „Atlet“, își încheie declarația Globusiatnikov.

— Cum ? Dar noi ? Și noi avem rămânări în urmă, slavă Domnului, și nu mici !

— Acolo sînt mai mari ! zise Globusiatnikov.

Șefii, impresionați de dorința tehnicianului de a ajuta industria, i-au dat transferul.

La uzina „Atlet“ nu numai rămânarea în urmă era mai mare, dar și salariul.

— Vezi, Fainetta, îi zicea Globusiatnikov soției, toate pot fi îmbinate : de exemplu, salariul cu situația socială. Numai că trebuie s-o faci cu cap ! Așadar bugetul ne-a crescut cu cincizeci și șapte de ruble și cîteva copeici. De fapt, dă-le încolo de copeici, ce să le mai socotim ? Nu sînt un tip care să mă uit la mărunțișuri.

Peste o lună Faina-Fainetta zise :

— Pisei, viața se scumpește îngrozitor !

— Mă socotesc mobilizat ! declară pe loc tehnicianul. Cumnatu-meu a zis că sînt un prost : la „Atlet“, ăia mă plătesc cu două sute nouăzeci pe lună, în timp ce la „Fundatia“ ar putea ușor să-mi dea trei sute patruzeci.

Aceeași declarație a făcut-o Globusiatnikov și direcției de la „Atlet“ (omîțînd bineînțeles din text diferența de salariu) :

— Mă declar..., țipa el ! Acolo au... Nu pot rămîne în coada maselor !

Au fost nevoiți să-i dea transferul.

Nimic nu mai conta acum în ochii luptătorului cu rămânările în urmă ale planului.

— Ce importanță are, zicea el, chimistul Igletov ? Și ce dacă participă la întrecere ? Eu am făcut mai mult decît el ! Dacă va fi nevoie, nu-mi va fi milă de mine, nu mă voi cruța ! Dacă se va ivi necesitatea, o mobilizez și pe nevas-tă-mea ! Apropo, ea bate destul de bine la mașină. E auto-didactă ! Și voi îmi tot scoateți ochii cu inginerul Stupenski. Nu se știe cine a făcut mai mult pentru cauză ! Poate că eu am făcut ! Și să știți că am făcut !

La instituția pe nume „Pompa” se crease o situație încordată: nu se mai discuta decât despre epurarea funcționarilor, nu se povesteau decât întâmplări înfricoșătoare din timpul epurărilor anterioare și toată lumea se agita mai mult decât ar fi fost necesar.

Pe neobservate, „pompiștii” au trecut la genul poveștilor de groază. Tovarășul Bîto-Stereagușcii¹, instructor la secția pistoane, a împărtășit colectivului o întâmplare ieșită din comun. În tinerețe, lui Bîto-Stereagușcii i s-a arătat fantoma răposatului bunic. Fantoma dădea din mâini și solicita cerul să arunce toate blestemele posibile asupra nepotului.

Toți au rîs de B. S., ceea ce l-a făcut să-și recunoască minciuna și să declare că, în realitate, fantoma nu i se înfățișase lui personal, ci unui bun cunoscut care poate fi crezut în proporție de sută la sută. Discuția despre cetățenii de pe lumea ailaltă a continuat totuși. „Pompiștii” s-au dovedit a fi în totalitatea lor principiali, excluzînd cu profund dispreț posibilitatea apariției fantomelor în timpurile noastre realisto-materialiste.

Stigmatizat de toți, Bîto-Stereagușcii se desolidariză de propria-și povestire. Tocmai se pregătea să se întoarcă în secție, cînd, pe neașteptate, se trezi vorbind Kulturtreger, un vechi salariat al serviciului de coordonare a furtunurilor.

— E ușor să rîzi, dar fantomele constituie o problemă care-ți îngheață sufletul.

— Rușine, tovarășe Kulturtreger, țipară toți. E rușinos și stupid să crezi în fantome!

— Dacă mi-ar cădea mie în mînă o fantomă, i-aș arăta eu, zise tovarășul Galereiski, zîbind mulțumit de sine.

---

¹ Dacă traducerea acestui nume, adaptată conform sonorității ei, poate servi la ceva, tălmăcitorul o face bucuros: *Morales-Păzitorescu* (n. tr.).

— Nu există minuni pe lumea asta, declară în cor cei doi frați care lucrau la „Pompa“ sub nume diferite: Lev Rubașkin și Ian Skameikin. Nu există minuni, iar geniul care le creează este omul.

— Materialiștii nu se tem de fantome, confirmă Galereiski. Mai ales eu, ca realist-convins.

— Orice e posibil, zise încet slăbănogul de Kulturtreger. Absolut orice e posibil! Pe lume există multe enigme și multe lucruri greu de înțeles.

— Când o să vă epureze conform normelor de categoria II-a, o să vedeți voi ce înseamnă să popularizezi misticismul în timpul orelor de producție! declară ferm Lev Rubașkin.

— Babalicii ăștia trebuie dați afară! Își susținu Ian Skameikin fratele.

Acestea fiind zise, discuția luă sfârșit.

A doua zi, în mijlocul colectivului de la „Pompa“ a apărut o fantomă. Ieșind de la toaletă, ea a pornit tacticos pe culoarele lungi și întunecate ale instituției.

Era o fantomă obișnuită, banală, îmbrăcată în alb. În mîna dreaptă purta o coasă. Fantoma mergea probabil în pas cu timpul pentru că în locul tradiționalei clepsidre ținea în mîna stîngă un deșteptător nou.

Speriind o dactilografă, care a luat-o urlînd la fugă, fantoma intră în biroul tovarășului Galereiski.

— Tovarășul ce dorește? întrebă Galereiski fără să ridice privirea.

Fantoma mîrîi. Galereiski ridică privirea și înlemni.

— Ce? Cum? urlă el, răsturnînd scaunul și lipindu-se de perete.

Fantoma își agită coasa de parcă se pregătea să taie de la rădăcină viața jertfei sale. Galereiski nu mai pierdu nici o clipă, se aruncă spre dulap și suflînd ca o focă se băgă înăuntru, ținînd ușa bine închisă. Fantoma bătu cu obrăznicie în ușa dulapului. Drept răspuns se auzi un țipăt isteric.

— Mare materialist mai e și ăsta, zise fantoma cu îngrijorare în glas și se îndreptă spre încăperea în care se afla B.-S. Instructorul de la pistoane, care numai la asta nu se aștepta, se prăbuși pe loc de parc-ar fi fost un popic dărîmat de bilă. În cădere se lovi rău cu capul de parchet. Fan-

toma îl împinse disprețuitor cu piciorul și, rîzînd încetișor, ieși pe coridor.

La serviciul coordonării furtunurilor, Lev Rubașkin și Ian Skameikin se distrau în mod nevinovat jucînd dame.

— U-liu-liu ! spuse ușor fantoma, dînd buzna în secție. Arătarea învîrtea deșteptătorul de parcă voia să sublinieze că minutele celor doi frați sînt numărate.

— Mamăăă ! zise Lev Rubașkin în șoaptă, sărînd pe geam.

Ian Skameikin nu spuse nimic : căzu sub masă. Dinții îi clănțăneau de parcă avea o moară în gură.

Activitatea ulterioară a fantomei a dat niște rezultate uimitoare.

Din șaizeci de pompiști :

s-au îngrozit — treizeci și șase ;

au leșinat — opt ;

au căpătat un tic nervos — nouă.

Ceilalți au scăpat cu ușoare sprieturi. Galereiski a în-cărunțit complet, Bîto-Steregușcii și-a luat concediu medical, Rubașkin, în urma căderii de la etaj, și-a rupt mîna, iar Skameikin și-a ieșit din minți și timp de-o săptămînă a semnat toate hîrțile cu josul în sus.

Cînd a venit epurarea, toți au ascultat în tăcere biografia lui Galereiski.

— Toate-s bune, zise de la locul său bătrînul Kulturtreger. Dar ce fel de materialist este tovarășul Galereiski, dacă s-a speriat de fantomă ? Unul ca ăsta trebuie epurat conform normelor categoriei a II-a. Ba chiar ale categoriei I. Ce fel de realist e el, tovarăși ?

— Astea sînt calomnii ! urlă Galereiski.

— Dar cine s-a ascuns în dulap ? întrebă cu răutate Kulturtreger. Cine a albit de frică ? Eu mi-am notat totul.

Bătrînul își scoase agenda și începu să citească :

— Nici Lev Rubașkin nu s-a comportat cum se cuvine unui materialist : la vederea fantomei a sărit pe geam. Și se mai zice că e activist obștesc. La fel și tovarășul Skameikin. De frică *îmi* pupa picioarele. Eu am notat totul.

Kulturtreger îl apucă de mîneacă pe președintele comisiei de epurare și, împrôșcînd cu energie salivă în dreapta și în stînga, începu să-i acuze pe pompiști de misticism.

Tovarășul Filosofulo, lucrător în muncă de răspundere, frecventa cu o energie inexplicabilă tot felul de ședințe, conșfătuiri, mitinguri-fulger și alte genuri de activități colective.

De cel puțin zece ori pe zi, Filosofulo alerga de la o ședință la alta cu graba infanteristului care se strecoară sub focul inamicului.

— Zbor, zbor, bombănea el, în timp ce sărea pe scara autobuzului, reușind în același timp să agite mîna în semn de salut în direcția unui cunoscut.

— Zbor ! Treburi ! Ședință ! Ultraurgentă !

„Ne-ar fi trebuit cît mai mulți din ăștia, se gîndea bucuros cunoscutul în sinea lui. Oameni plini de viață, curajoși, cu sufletul mereu tînăr“.

Și într-adevăr, Filosofulo era tînăr la suflet, cu toate că era cam obez la trup. Burta semăna cu o ghiulea de genul celor cu care tunarii din Sevastopol trăsneau campamentele anglo-franceze în timpul războiului din Crimeea. Pare incredibil, dar activistul de răspundere reușea să fie prezent peste tot, ducîndu-se chiar la ședințe care se desfășurau în centre județene apropiate.

O să vi se pară un fapt trist, dar toată energia lui ședințarească avea o explicație mai mult decît prozaică : Avxenti Panteleevici Filosofulo se ducea la ședințe ca să înfulece (bineînțeles că pe socoteala instituțiilor-organizatoare).

— Auzi ? A și început ? îl întreba el pe omul de serviciu, alergînd pe scări. Aha, bine, foarte bine !

Și iată-l croindu-și drum prin sală și apropiindu-se de masa acoperită cu postav verde, în jurul căreia stăteau niște oameni palizi din cauza fumului de țigară, gros de să-l tai cu cuțitul.

— Salut ! Salut ! zicea el, înşfăcînd de pe masă un sandviş cu icre roşii. Excelent ! Întru totul de acord ! Sustin propunerea lui Ivan Semionovici !

Rumega mîncarea cu ochii holbaţi, mişcîndu-şi impetuos mustăţile ca de focă.

— Ce ? striga el căscînd gura din care picau fărîmituri de prăjituri. Ce ? Păreră mea ? Sînt cu totul de acord !

După ce înghiţea în prostie tot ce era pe masă şi dădea pe gît opt pahare de ceai, adormea ca un prunc. Practica îndelungată îl învăţase să doarmă în așa fel, încît sforăitul şi şuiatul să sugereze celor din jur cuvintele : „Bine ! Hrr... De acord ! Hhrrrr. Juuust ! Hrr... Ivan Semionov... Hhrrrr... cîhhh...”

Trezit brusc de tonul ridicat al participanţilor la discuţii, Filosofulo deschidea ochii negri şi strălucitori, îşi trăgea brusc ceasul din buzunarul vestei şi zicea speriat :

— Zbor ! Zbor ! La ora cinci am comisia pentru stabilirea cupoanelor de stofă.

Şi Avxenti Filosofulo se repezea la comisia de stabilire. Comisia aceasta îi plăcea foarte mult pentru că acolo se serveau sandvişuri cu lebăr.

După ce termina şi cu lebărul (apreciînd calitatea ficatului din materia primă), Avxenti alerga cu umbrela deschisă la „Deşuri de bază”, unde, cu lăcomia înfometatului, se apuca de sardelele cu care simpaticii specialiştii ai deşeurilor de bază îşi aprovizionau interminabilele şedinţe.

Ce-i drept, Filosofulo cunoştea bine anumite probleme economice. Dar exact la şedinţele unde prezenţa lui era absolut necesară, nu se ducea ! Acelea ofereau doar ceai gol, nici măcar cu zahăr. În schimb însă, la toate celelalte şedinţe, unde n-avea ce să caute, depunea eforturi ca să ajungă, invoca cerul şi pămîntul ca să fie invitat, nedîndu-se în lături nici de la intrigi. (După informaţiile pe care le deţinea, la respectivele şedinţe dădeau mîncare bună.)

Seara îi împărtăşea nevesti-si bilanţul zilei de lucru.

— Închipuie-ţi, dragă, la direcţie sînt schimbări mari.

— Au schimbat conducerea ? Întreba ea, întinzîndu-se alene.

— Ba nu, răspundea Filosofulo înciudat. Nu mai dau prăjituri. Azi au dat pişcoturi „Delegata”. Am mîncat pai-sprezece.

— Și la asta... cum îi zice... la sindicatul vostru, se interesează din politețe soția, tot pături ?

— Pături, trîmbiță bucuros Avxenti. Azi am întârziat. Jumătate le și făcuseră dispărute. Ai naibii oameni ! Dar pe vreo șase tot am pus mîna.

Și, mulțumit de ziua sa de muncă, Filosofulo adormea. Iar sforăitul lui eroic aducea prin combinația sunetelor cu o frază plicticoasă de serviciu : „Ascultîndu-l pe precedentul orator nu pot să nu remarc...”

Nu demult, Avxenti Panteleevici a pățit o mare nenorocire.

Năvălind la ședința comisiei pentru îmbunătățirea calității producției, Filosofulo s-a așezat într-un colț, ochind imediat o bucată mare și apetisantă de salam, din cel care se numește polonez. Alături se aflau, nu se știe de ce, o piuliță turtită, un cui strîmb, un mosor de ață aproape putrezită și o sticlă de lampă culoarea verde-deschis. Dar Filosofulo nu le acordă nici o atenție.

— Eu susțin ! zise Avxenti, scoțînd din buzunar un bri-ceag.

Pînă să se termine referatul, Filosofulo reuși să termine salamul.

— Și ce observăm, tovarăși ? exclamă oratorul, pe linia salamului, la noi lucrurile nu merg totdeauna bine. Nu e în regulă, tovarăși, nu e în regulă ! Să luăm de exemplu, acest salam complet împruțit. Salamul, tovarăși... Unde e salamul care era aici ?

Toți au privit spre marginea mesei, dar în locul salamului nu mai era decît o bucatică de pieleță amărită legată cu sfoară.

Pînă cînd au ajuns să lămurească unde a dispărut salamul, Filosofulo s-a lungit la pămînt și a început să horcăie. De data asta însă, horcăitul nu mai semăna cu obișnuitul „De acord, susțin“, ci mai curînd cu „Aoleu ! Doctorul !“

N-au reușit să-l salveze.

În aceeași zi, Avxenti a murit în chinuri groaznice.

În viața tovarășului Babașkin, secretarul comitetului sindical, s-a petrecut o mare nenorocire : timp de zece ani masele l-au ales secretar, drept care a fost tot timpul scos din producție ; dar iată că în al unsprezecelea an nu l-au mai ales. N-au mai vrut ! Naiba știe cum s-a întâmplat una ca asta. E chiar de neînțeles.

La început lucrurile au mers bine. Președintele comitetului a prezentat raportul de activitate care a fost urmărit cu atenție. Babașkin se afla în prezidiu. Conform obiceiului, clipind des din genele-i albicioase, a notat cu creionul câteva idei emanate din documentul lecturat și a intervenit de două ori, spunînd cu voce tare : „just !” (Prima dată, atunci cînd a fost vorba despre necesitatea luptei împotriva slabei prezențe la adunările generale iar a doua oară cînd s-a vorbit despre popularizarea mai largă a cunoștințelor sindicale. Nimeni nu știa ce sînt cunoștințele astea, nici chiar Babașkin nu știa, dar nimeni n-avea curajul să întrebe deschis ce semnificație au aceste două cuvinte.) Totul a decurs deci perfect.

Babașkin îmbrăcase o bluză model militar (fără epoleți) și purta cizme din piele de vițel. Aceasta era singura uniformă pe care o socotea indicată pentru un secretar scos din producție, deși, între paranteze fie spus, nu luase parte la nici un război.

— Și-acum trecem la alegeri, zise președintele, accentuînd cu putere ultimul cuvînt.

Au purces la vot.

De obicei, președintele citea lista candidaților. Babașkin se ridica și spunea : „Există propunerea s-o votăm în bloc”, iar masele strigau : „Just, ce s-o mai lungim !”. Președintele răspundea „Permiteți-mi să socotesc aplauzele dumneavoastră...”, adunarea permitea și toți plecau bucuroși acasă. Pentru Babașkin începea un nou an de activitate ca secretar scos

din producție. Tot timpul avea ședințe, tot timpul era cooptat sau coopta el pe alții, uneori diferiți membri scoși din producție organizau intrigi împotriva lui, alteori el însuși organiza intriga împotriva lor. Era o viață activă, plină de clocot și inedit.

Iată însă că a început harababura.

În primul rînd, adunarea n-a vrut să voteze lista în bloc.

— De ce refuzați, zise Babașkin rîzînd demagogic, dacă există o propunere? Dacă o să votăm pentru fiecare în parte, ne vor trebui două ore, iar în bloc doar cinci minute și pe urmă vom putea pleca și noi acasă.

Dar cu o încăpăținare copilărească, masa de membri insistă.

Babașkin socotea votarea individuală drept ceva tare jenant. Se simțea de parcă îl dezbracă cineva. Și pe deasupra, o tînără membră de sindicat și-a permis o ieșire foarte dură, declarînd că Babașkin nu s-a ocupat suficient de atragerea femeilor în activitate și că a avut o atitudine indiferentă față de unele probleme.

Mai departe, lucrurile s-au desfășurat ca într-un coșmar : Babașkin nu a fost votat.

Un timp totul i s-a părut nesperios, a crezut că președintele se va scula și va declara că a glumit și că adunarea, zîmbind binevoitor, îl va realege secretar scos din producție.

Dar n-a fost așa !

Soția era atît de convinsă că va fi reales, încît nici nu l-a mai întrebat de rezultat. În general vorbind, în familia Babașkin, noțiunile de „alegeri, votare, candidat“ nu erau niciodată folosite în înțelesul lor propriu, fiind doar un fel de supliment monden la discuții.

A doua zi de dimineață, Babașkin a alergat la consiliul sindical regional ca să se plîngă împotriva intrigilor. Se plimba pe coridoare, îi oprea pe toți și le spunea : „Nu m-au ales“. Dar oamenii nu aveau timp să-l asculte. Membrii consiliului așteptau și ei alegerile și se gîndeau cu teamă că nu toți vor rămîne în posturile actuale. Președintele era și el prost dispus, îndruga cu glas tare ceva despre democrație, scărpinîndu-se nervos pe spinare cu o linie de metal.

Babașkin plecă. Era dezorientat.

Acasă avu o discuție serioasă cu soția.

— Cine o să-ți plătească acum salariul ? Întrebă ea cu o specifică intuiție feminină a realităților.

— Va trebui să trec într-o altă muncă, răspunse Babașkin. Am experiență, stagiul îndelungat, oriunde mă vor lua ca membru scos din producție.

— Cum să te ia, dacă trebuie să fii ales ?

— Lasă, cu specialitatea mea mă descurc oriunde !

— Care specialitate ?

— Ce tot întrebi prostii ! Eu sînt lucrător sindical, vechi. Mă faci să rîd, zău.

Soția îl privi cu atenție și apoi spuse :

— Norocul tău că eu știu să bat la mașină !

Era o femeie deșteaptă.

Seara veni acasă, emoționată și fericită.

— Dragul meu, am aranjat ! Adineaori am vorbit cu administratorul de alături. Tocmai au nevoie de un om de serviciu. Condiții bune : șaptezeci și cinci de ruble pe lună, măști noi și două perechi de mănuși de protecție pe an. Mîine te duci să te angajeze. Astă seară Gherasim o să te învețe să măști. M-am înțeles cu el, îi dăm trei ruble pentru asta.

Babașkin ședea tăcut cu ochii țintă la etajera pe care se aflau volumele din „Opere complete” de Marx. În toți acești ani de activitate clocotitoare nu reușise nici măcar să le deschidă. Babașkin bombăni :

— Astea sînt intrigi ! Clar ! Nu las eu lucrurile așa !

Familia era compusă din trei persoane : tata, mama și fiul. Tatăl era un vechi luptător, mama o veche gospodină, iar fiul un vechi pionier cu părul tuns scurt și cu doisprezece ani stagiul de viață.

La prima vedere, totul părea în regulă.

Și cu toate astea, în fiecare dimineață, la micul dejun, familia se certa.

Discuția o începea de obicei tata :

— Eh, ce mai e nou pe la voi prin clasă ? întreba el.

— Nu în clasă, în grupă ! răspundea băiatul. De câte ori trebuie să-ți spun că noțiunea de clasă este pătrunsă de un înțeles feudalo-reacționar.

— Bine, bine. Fie ! Grupă ! Ce ați învățat în grupă ?

— Nu am învățat ! Am prelucrat ! E timpul, cred, să o știi și tu !

— Bine ! Și ce-ați prelucrat ?

— Am prelucrat problemele influenței lassalianismului asupra apariției reformismului.

— Aha ! lassalianism ? Dar probleme ați rezolvat ?

— Da !

— Eh, bravo ! Ce probleme ați rezolvat ? Grele ?

— Nu, nu prea. Problemele filozofiei materialiste în lumina sarcinilor puse de a doua sesiune comună a Academiei și a agrarienilor.

Tatăl dădu ceaiul la o parte, își șterse ochelarii și își privi cu atenție fiul. Pe din afară părea un copil ca toți copiii.

— Și la literatură ce... ați învă... pardon, ce ați prelucrat ?

— Am citit în colectiv poemul „Cîntec total, pentru părul de cal !“

— Despre căluți ? Întrebă cu oarecare speranță în glas tatăl... „Mă căluț înaripat, unde-alergi așa-nhămat ?“...

— Despre părul de cal, repetă iritat băiatul. N-ai auzit niciodată :

*Hai, copii, în goană, hai !
Căutați să prindeți cai !
Vers și cânt-al meu total
Pentru valorosul păr de cal.*

— Prima oară aud... mmm... poemul ăsta curios, zise tatăl. Cine l-a scris ?

— Arkadi Aburev.

— E un băiat din grupa voastră ?

— Cum adică băiat ? Să-ți fie rușine, tată ! Susții că ești vechi luptător și nu-l cunoști pe Aburev ? E un poet celebru. Noi am scris și o compunere pe tema : „Influența operei lui Aburev asupra literaturii apusene.“

— Nu ți se pare cumva, întreabă cu precauție tata, că în opera acestui tovarăș Aburev nu prea există sentimente poetice ?

— Cum să nu existe ? Problema colectării părului, care calului nu-i folosește la nimic, dar care folosește industriei de saltele, este foarte bine pusă.

— Nu-i folosește ?

— Absolut deloc !

— N-aveți cumva intenția să colectați și urechi de cal ?

— Hai, mîncați, mîncați ! zise mama vrînd să-i împace. Tot timpul vă certați.

Tatăl continuă să bombăne niște cuvinte de neînțeles și să ridice din umeri. Adunîndu-și puterile, capul familiei încercă din nou să intre în vorbă cu enigmaticul său copil.

— Și cum vă odihniți, cum vă distrați ? Ce-ați mai făcut ?

— Noi nu ne distrăm ! N-avem timp de distracții !

— Și ce-ați făcut ?

— Am luptat.

Tatăl se învioră.

— Eh, asta e bine ! Și pe mine m-a pasionat în copilărie „Bras roulé“, „tour de tête“, prinderea capului la podea... Lupta franceză este foarte folositoare pentru dezvoltarea mușchilor.

— De ce „franceză“ ?

— Da' de care ?
— Luptă obișnuită. Principală.
— Păi' cu cine v-ați luptat ? Întrebă tata, complet dezumflat.

— Cu lebedevismul.
— Ce mai e și lebedevismul ăsta ? Cine e Lebedev ?
— Un băiat de la noi !
— Se poartă urît ? E obraznic ?
— Îngrozitor de urît, tată ! A repetat o serie întreagă de greșeli ale lui Deborin în caracterizarea mahismului și mecanicismului.

— ăsta-i un coșmar, nu altceva !
— Sigur că e un coșmar. De două săptămîni nu ne ocupăm decît de problema lui. Ne-am aruncat toate forțele în luptă. Ieri am avut o ședință principală extraordinară.

Tatăl se apucă cu mîinile de cap.

— Și cîți ani are ?
— Cine ? Lebedev ? Nu mai e copil ! Are opt ani.
— Opt ani și voi vă luptați cu el ?
— Păi tu cum crezi ? Să ne transformăm în niște oportuniști ? Să închidem ochii la problemă ?

Cu mîinile tremurînd, tatăl își luă servieta și, răsturnînd în goană un scaun, fugi în stradă. Rîzînd cu superioritate, băiatul strigă în urma lui :

— Și mai zici că ești vechi luptător !

Într-o zi, sărmanul tată deschise ziarul și, neputîndu-și stăpîni satisfacția, scoase un strigăt de bucurie. Mama se sperie. Băiatul privea cam încurcat fundul ceștii de ceai. El știa despre ce e vorba : hotărîrea cu școala. Urechile i se roșiseră și deveniseră străvezii ca la iepuri.

— Eh, și-acum ce-o să fie ! stimat elev din clasa a IV-a ? Întrebă tatăl cu un zîmbet cam straniu.

Băiatul tăcea.

— Ce-ați mai prelucrat ieri în colectiv ?

Băiatul continua să tacă.

— Ați lichidat în sfîrșit lebedevismul ?

Tăcere.

— Sărmanul băiat și-a recunoscut greșelile ? Apropo, în ce clasă e ?

— În grupa zero.

— Nu în grupa zero, ci în clasa pregătitoare, tună tata. E timpul s-o știi !

Băiatul tăcea.

— Ieri am citit că pe Arkadi Aburevski ăla al vostru nu l-au primit în Uniunea scriitorilor. Cum zicea ? „Hai copii să rupem din rădăcină părul de cal ?“

— „Pentru valorosul păr de cal“, șopti rugător băiatul.

— Aha ! Într-un cuvânt „Vers și cal total“. Hî ? Vezi, eu îmi amintesc totul ! Mai are influență asupra literaturii universale ?

— Nnn... nu știu.

— Nu știi ? Ce tot mesteci acolo cînd vorbești cu mine ? Cine a scris „Suflete moarte“, nici asta nu știi ? Gogol a scris. Go-gol !

— Un mistic total descompus și profund reacționar, sări bucuros băiatul.

— Nota doi minus, replică tatăl, fără drept de apel. Trebuie citit Gogol ! Gogol trebuie învățat ! Iar probleme o să prelucrez cînd o s-ajungi la academie. Ia vorbește-mi despre New-York... !

— Acolo se evidențiază mai mult ca oriunde, încep să turuie băiatul, contrazicerile capita...

— Asta o știu și eu ! Tu să-mi spui pe malul cărui ocean se află orașul.

Băiatul tăcea.

— Ce populație are ?

— Nu știu.

— Pe unde curge Orinoco ?

— Nu știu.

— Cine a fost Ecaterina a II-a ?

— Un produs.

— Cum adică, produs ?

— Stai să-mi amintesc... Am prelucrat problema... Aha ! Știu. Un produs al epocii influenței crescînde a comerțului...

— Lasă asta, spune cine a fost ? Ce funcție a ocupat ?

— Asta n-am prelucrat.

— Aha ? Dar cum recunoști un număr divizibil cu 3 ?

— Hai, mîncăți, mîncăți ! zise mama, care suferea de inimă. Tot timpul vă certați...

— Nu, să-mi spună ce e openinsula, fierbea tata. Să-mi spună ce e Kuro-Sivo ! Să-mi spună ce fel de produs e Henric Păsărarul !

Enigmaticul copil sări de pe scaun, își băgă praștia în buzunar și fugi pe stradă.

— Repetentule ! îi strigă în urmă fericitul tată. O să-i spun directorului vostru !

Își luase, în fine, revanșa.

În holul unei instituții erau atârinate două anunțuri : Unul — pe ușa din stînga, celălalt — pe ușa din dreapta. În respectivul hol nu mai existau alte uși.

Cu toate acestea pe anunțul care împodobește ușa stîngă scria :

Partea stîngă

În ceea ce privește anunțul de pe ușa dreaptă, și respectivă indicație era foarte precisă :

Partea dreaptă

Naiba știe ce-o mai fi și asta ? De neconceput ! Cine are nevoie de astfel de inscripții ? Sugarii ? Dar sugarii nu au treabă la această instituție. Atunci poate că inscripțiile trebuie să-i ajute pe analfabeți să afle care-i dreapta, care-i stînga ? Analfabeții însă nu vor putea aprecia grija manifestată față de ei, pentru că ei nu știu să citească. Iar dacă ar ști, atunci s-ar putea orienta foarte ușor și fără această inscripție.

Faptul te uimește cu atît mai mult, cu cît instituția de mai sus este o editură vizitată în exclusivitate de titani și genii, adică de scriitori și critici.

Dacă aceste rînduri ar fi fost destinate unei gazete de perete serioase numite, să zicem, „Glasul limpede“, nu ne-ar fi rămas altceva decît să ne întrebăm :

— Ce ne semnalează nouă acest fapt de viață ?

Și cu toate că aceste rînduri nu vor vedea lumina tiparului în „Glasul limpede“, faptul ne semnalează totuși ceva. Ne semnalează că, în dorința nebunească de a se deosebi din masa pestriță a șefilor serviciilor administrative, intendentul

suszisei instituții a ajuns până la starea care se numește popular „într-o ureche“.

Putem paria că el s-a declarat supraadministrator-fruntaș și că în acest moment, clipind speriat din genele sale sure, creează o nouă serie de anunțuri cu care se pregătește să echipeze scara instituției :

Prima treaptă

A doua treaptă

A treia treaptă

Și așa mai departe, după numărul treptelor, total o sută patruzeci și nouă de inscripții.

Activitatea supraadministratorului-fruntaș este stupidă, dar nu provoacă daune prea mari. Se știe că orice idee bună își are obligatoriu și prostul ei. Asta ia ideea și o dezvoltă cu mare grijă până o face să frizeze absurdul.

Nu e periculos, bineînțeles, nici cvartetul vocal care trîmbițează pe toate drumurile că din acest moment se declară cvartet de șoc, luîndu-și numele de „Munca fără pauză în Săptămîna redusă“.

Lasă-l să se numească așa ! Trivialitatea nu dispare ușor.

Dar superșocurile care i-au cuprins pe unii dramaturgi, ei bine, alea te sperie.

Vezi ici și colo apărînd în ziare telegrame-fulger despre succesele trăznitoare ale dramfruntașilor :

„În ultima lună, dramaturgul-fruntaș Konstantin Globalov a scris în cadrul întrecerii socialiste cinci piese actuale pentru teatrele cluburilor și cheamă la scrierea aceluiași număr de piese pe dramaturgul E Duduev“.

Sau :

„Brigada de șoc a scriitorilor de pe lîngă *Asociația pentru cultivarea deprinderilor civilizate în rîndul foștilor proprietari de gospodării individuale* a realizat în ultimele trei zile unsprezece piese pentru scenele satești. Pieseile tratează diferite probleme de actualitate și se intitulează :

Fania-minierîța (Vodevii dansant satesc), *Cu o ață de la fiecare faci surtuc pentru sărac* (Gravură satească), *Ceața*

(Dramă populară în șapte acte), *Cămăși pentru cei goi* (Moment coral), *Uscătoria de snopi* (Dramă), *Roata* (Dramă în patru părți), *Arătura* (Dramă cu prolog și apoteoză), *Calul de fier* (Operă sătească), *Chiaburul Evtiuhin* (Scene de viață), *Popa Feodor a găsit un castravecior* (Spectacol de estradă).

Și fiecare zi ce trece ne aduce noi știri înfricoșătoare. E. Duduev a și răspuns la chemarea lui K. Globalov și în optsprezece ore-șoc a scris și a reușit să bată la mașină patru piese care ridică problema părăsirii de către ingineri a pozițiilor de neutralitate politică, chestiunea folosirii deșeurilor de fire în industria textilă și situația mișcării colhoznice.

Pentru a-l pune la pământ definitiv pe Globalov, dramaturgul Duduev a declarat că munca nu l-a obosit și că în aceeași zi a compus o operetă în trei acte pentru care a creat și muzica, cu toate că pînă acum nu s-a manifestat de fel în domeniul muzicii.

Brigada de pe lîngă „Asociația pentru... etc” a depășit și ea ritmurile vechi, crescînd productivitatea muncii cu șaptezeci și trei la sută.

În legătură cu aceasta, presa a comunicat :

„O piesă în cinci minute : comedia *Neregulile tezaurului la serviciul marcării aurului*.”

Era vorba despre ultimele realizări ale dramaturgului Vasili Hotentodt.

Într-un cuvînt, cîrpacii au ieșit la paradă. Cu tobele în frunte !

Și de data aceasta folosesc o tobă foarte potrivită și anume ideea întrecerii în muncă. Ascunzîndu-se după această tobă, ei fabrică sute de cîrpăceli exorbitante.

Iar dacă afișele suprintendentului te fac poate să rîzi, întrecerea „Hotentodt-șilor” te înfricoșează. Să nu uităm că piesele astea se și joacă !

Să nu uităm că pe undeva se reprezintă tragedia populară în șapte acte *Ceașa*. La radio se și transmite spectacolul de estradă intitulat *Popa Feodor a găsit un castravecior*. Se joacă și *Fania-minierita*, se joacă *Uscătoria de snopi* și *Arătura*.

Salvați-ne, cei care sînteți învestiți cu acest drept !

Apărați socialismul !

Izgoniți vulgaritatea !

CUM SE FACE UN FILM

(SECRETUL DE FABRICAȚIE)

Să începem cu începutul.

Bătrînul combinator de șuşanele Multipolski primeşte o scrisoare dactilografiată pe o foiţă îngustă de ţigară prin care este invitat de urgenţă la studioul cinematografic în scopul antamării unor tratative.

Simţind în subconştientul său că în afara foiţei de ţigară ar putea exista nişte hîrtii mai groase, cu un foşnet mai plăcut şi cu anumite însemne oficiale şi cifre pe ele, respectivul om de litere îşi face rapid apariţia în biroul indicat unde este primit de un colegiu de redacţie zîmbitor compus din nouă persoane.

În birou există doar un singur scaun pe care stă şeful secţiei de scenarii. Restul şefilor stau pe calorifere. Camera e murdară, iar pe masă se află (nimeni nu ştie de ce) o bufină împaiată. Optimista zburătoare avea (iarăşi nimeni nu ştia de ce) doar un singur ochi. Dealtfel, la studiourile cinematografice găseşti totdeauna fel de fel de obiecte stranii: un urs care ţine pe etichete din faţă o farfurie de lemn încrustat, un automat pentru bilete de peron ba chiar şi bustul hatmanului Mazepa.

Colegiul îi comunică lui Multipolski că a sosit momentul să se încadreze în activitatea cinematografică şi să se apuce de un scenariu. Multipolski răspunde că, personal, doreşte demult să se încadreze şi (ca să precizeze metaforic situaţia) chiar să se includă cu totul. Aşadar, în lipsa oricăror divergenţe de creaţie, părţile trec cu zîmbetul pe buze la semnarea contractului-tip.

— Avansul îl puteţi primi chiar azi, zice cu tandreţe în glas şeful secţiei de scenarii, dar trebuie să ne daţi un subiect. În scris. Scurt.

— Vedeţi dumneavoastră, se strîmbă Multipolski, nu am nici un subiect în cap.

— Bine, atunci scrieţi-ne măcar o temă.

— Nici temă nu prea am, nu mi s-a clarificat.

— Scrieți orice...

— Cum adică, orice ?

— Adică orice, ca să avem o hîrtie, un document pentru justificare.

Multipolski se așază cu burta pe masă și înșiră prompt cîteva rînduri în care se întîlnesc foarte des expresiile „în planul...” și „în profilul...”

Bufnița chioară privea cu tristeșe la combinatorul de șușanale. Ea știa cum o să sfîrșească toate astea.

În prima lună după semnare, pe Multipolski nu l-a chinuit prea mult conștiința. Nici în următoarele luni nu s-a antrenat și nu s-a inclus. Doar atunci cînd i s-a înmînat o notificare (scrisă tot pe foiță de țigară) prin care era avertizat că trebuie să predea scenariul în 24 de ore, Multipolski a înțeles că nu mai există nici o scăpare. Și totuși, hotărîse să se țină tare pe poziție : chiar dacă ăia o să-i vîndă toate lucrurile din locuință ca să-și recupereze banii, el tot nu le va scrie scenariul. Aștepta să se petreacă o minune ! Numai că minunea nu se mai petrecea. În locul ei, apăru în viața omului de litere echipa de muncitori specialiști în căratul mobilei.

Nu mai era nici o clipă de pierdut ! Multipolski zăvorî ușa și în timp ce muncitorii băteau furioși și amenințau cu miliția, el scria cu o viteză uimitoare.

BETONIERA EI

Scenariu în opt acte

1. Din fondu : Coșuri de fabrici și roți dințate.
2. Gros plan : O rotiță de transmisie.
3. Gros plan : Printre spițele rotiței apare chipul Avdotiei, tînără frunțasă în muncă.
4. Text : „Pe fondul crizei capitaliste care se înteește tot mai mult, frumoasa Dunia înfloarește și capătă un nou conținut industrial”.

Multipolski scria repede și ușor, mai ales că se afla sub directă influență a țipetelor și înjurăturilor echipei de muncitori care, cu încăpăținare, nu părăsea palierul. Și cînd, în

fine, muncitorii ajutați de forțele miliției au reușit să spargă ușa, scenariul „Betoniera ei” era gata.

Colegiul studioului a fost destul de ambiguu în aprecieri. Într-un fel, scenariul le plăcea, dar parcă se așteptaseră la cu totul altceva. Nici ei nu prea știau la ce se așteptaseră, dar se așteptaseră întrucîtva la ceva mare.

Șefii de secții mîrîiau indispuși, se învîrteau, nu-și găseau locul. Și totuși erau mulțumiți pentru că aveau în față un manuscris, prin urmare un document justificativ.

— Măcar există ceva de la care putem porni, zise șeful secției de scenarii, căutînd să nu privească în direcția înțelepte bufnițe. Fără îndoială că mai trebuie adăugat cîte ceva ici și colo...

— Asta se poate, răspunse, gata la orice, Multipolski. Dar ce ?

— Ceva așa... Ca să se vadă că s-a lucrat asupra scenariului, că s-a corectat, că s-a transformat.

— Aici, de exemplu, se auzi o voce de la fereastră, nu e suficient oglindită problema lichidării influenței șamanilor-vrăjitori din Stepa calmuță.

— Șamani ? murmură interogativ Multipolski, care se mai afla încă sub dominația spaimei provocată de echipa cărătorilor de mobilă. La mine acțiunea se petrece în Regiunea centrală de cernoziom... Se poate însă adăuga !... Voi adăuga !

Omul de litere este de asemenea rugat să adauge problema pescuitului de primăvară și a înfrumusețării curților. I se propune totodată să prelucreze cumva chestiunea atragerii muncitorilor vîrstnici nefamiliști în activul de bază al cluburilor.

— Și asta se poate, căzu de acord Multipolski. Deci în vîrstă și nefamiliști...

Văzînd un scenariu conceput în planul unui poem industrial și în profilul mobilizării opiniei publice la lupta împotriva influenței șamanilor și vrăjitorilor din Stepa calmuță, regizorul se face galben-verde la față și nu vrea să accepte transpunerea lui pe ecran.

— Așa nu se poate, drăguțule ! îi șoptește șeful secției de producție. Pentru scenariul asta s-au plătit bani. Filmul trebuie făcut !

— Bine, dar e o aiureală ! îngîină el.

Pînă la urmă însă cade de acord să realizeze planul. Dacă are documente justificative, de ce nu? I s-a dat să-l lăsa, îl face! Și în afară de asta, îl ispitește ideea de a se deplasa în Stepa calmuță în vederea găsirii unor peisaje exotice.

După un an, într-o sală de vizionare, gînditorul colegiu recepționează filmul. Privind chipurile îngrozite care apar după aprinderea luminii, directorul studioului declară cu severitate:

— Filmul trebuie salvat! Așa cum e, nu poate fi dat pe piață!

— Eu cred că aici ar trebui adăugat ceva, spune un tînar pe care cei prezenți îl văd pentru prima oară printre ei. (Nimeni nu știe, de fapt, cum a ajuns în sală.)

Colegiul privește cu speranță spre el.

— Bineînțeles că trebuie și refăcut, continuă necunoscutul. În primul rînd toată tema betonierei să fie exclusă! Avdotia trebuie să se ocupe de soia. Asta e la modă și prin chestia respectivă filmul va cîștiga! Dar, întreb eu, de ce activistul Fedoseici nu îl reeducă pe șaman? Care e cauza?

— Păi nu poți să-l reeduci dintr-o dată! bombăni regizorul.

— Dar de focul purificator al ideilor ați uitat? întrebă triumfător tînarul.

După acest argument irefutabil, salvarea filmului se încredințează expansivului tînar. Salvarea consumă o imensă cantitate de timp și, din motive necunoscute, atrage după sine deplasarea pe litoralul caucazian.

După o nouă vizionare (filmul se numește acum „Chipul deșertului“), membrii colegiului nu îndrăznesc să se privească în ochi. Un singur lucru e limpede: filmul trebuie salvat. Absurditatea acțiunii e atît de evidentă, încît hotărăsc să transforme pelicula într-o revistă muzicală grotescă cu desene animate și cuplete umoristice.

— Chestia asta pică tocmai bine, strigă șeful uneia din secții (nu se știe care), tocmai am primit o circulară despre necesitatea promovării comediei.

Toți se liniștesc ca prin farmec! Există o hîrtie justificativă, se poate deci transforma în comedie.

Doi umoriști aduși de la Kiev schimbă cu mare repezi-ciune caracterul poemului industrialo-agrar. Tot ceea ce se

petrece în film este redat în planul visului pe care îl are
bețivanul și inconștientul de Fedoseici.

Obosind pînă la urmă de atîta luptă pentru salvarea filmului, cei în drept trimit opera spre difuzare undeva la țară, sperînd că cetățenii cronicari nu vor ajunge pînă acolo ca să-l vadă.

Mult timp încă după premieră, colegiul își tot pune întrebarea :

„De ce oare a ieșit așa de prost ? De zgîrcit nu ne-am zgîrcit, am oglindit toate problemele, nu ne-a scăpat nimic ! Și totuși filmului îi lipsește ceva ! Care-o fi cauza ?“

Din cînd în cînd (dar cel puțin o dată pe lună), lumea teatrală se trezește strigînd în gura mare :

— Estrada trebuie înșănătoșită !

— E timpul să se termine !

— Afară !

Toată lumea știe cu ce trebuie să se termine și cine trebuie dat afară !

— E timpul, da, e timpul ! exclamă directorii și regizorii teatrelor de revistă.

— Ehe, demult e timpul ! oftează actorii acelorași teatre.

— Afară ! Afară ! Și mai repede ! suspină Direcția generală a artelor.

Se iau hotărîri urgente și imediate ca prin eforturi suplimentare să se pornească la înșănătoșirea estradei și să se termine odată cu aiurelile de acolo.

Toți știu despre ce e vorba : despre aiurelile lui Semicocoșov.

„Multilateralul om de artă“ Semicocoșov, această curată nenorocire a estradei, a inundat piața cu romane vulgare („Furnale fumegau în ziua aceea, și tu ai plecat într-un landou“), cu scheciuri („Un funcționar sub divan“), cu strigături populare („Dragul meu nu e un prost / Sub salcîm strigă orații / Eu alerg la magazin c-un rost / Vreau să cumpăr Obligații“), cu spectacole de revistă („Spune : A !“), cu operete („Valurile autocriticii“) și altele.

Bineînțeles că pe lîngă Sandro Semicocoșov la toate astea au colaborat și Boris Amoniakov, Louvrié, Leonid Kegelban, Leonid Tremurev și Artur Ivanov. Toți făceau parte din școala lui Sandro și toate activitățile susnumitelor persoane erau caracterizate prin termenul general de *semicocoșovism*. Într-adevăr, fenomenul era respingător și trivial ! Romanțele erau îngrozitoare. La fel erau și revistele, strigăturile și scheciurile.

Dorința lumii teatrale de a însănătoși estrada era bine-venită și salutară.

Însănătoșirea estradei începe de obicei cu convocarea unei adunări ultragenerale lărgite la care sînt invitate să participe persoanele interesate : opt sute șazeci și doi scriitori, nouăzeci de poeți, cinci sute uhu critici, aproximativ o mie cinci sute compozitori, cadre administrative și tinere talente.

— Nu sînt prea mulți ? întreabă îngrijorat un cadru cu muncă de răspundere.

— Da' de unde ! În total sub trei mii. Înseamnă că o să vină vreo șase. De mai mulți nici n-avem nevoie. Vom organiza un puternic grup dramatic, îl împărțim în semigrupe și la muncă cu ei !

Într-adevăr, în ziua și la ora stabilită, în clădirea cercului, unde miroase a măgăruși dresați și a cai inteligenți, sus la etaj, într-o sală a administrației, marea ședință anunțată începuse.

Primul sosește tînărul Artur Ivanov. (E îmbrăcat într-un palton cu guler de maimuță.) În urma lui năvălesc cei doi Leonid (unul Tremurev și celălalt Kegelban). După Louvrié și Amoniakov apare însuși Sandro Semicocoșov. Are un mers foarte hotărît și nimeni nu se îndoiește că s-a pregătit intens pentru a începe lupta împotriva semicocoșovismului.

— Așadar, tovarăși, începu cadrul cu muncă de răspundere, din păcate nu s-au adunat nici pe departe toți invitații, dar cred că putem deschide ședința. Permiteți ?

— Dă-i bătaie, dă-i bătaie ! zice Amoniakov. Timpul nu așteaptă ! A sosit, în sfîrșit, vremea să însănătoșim problema !

— Păi eu ce ziceam ? gemu președintele. Pîna azi, activitatea noastră nu s-a desfășurat în perspectiva care ar fi trebuit să se desfășoare. Am rămas în urmă, ne-am împotmolit...

Din cuvintele președintelui reieșea că în teatru s-au produs diferențieri pozitive pe cînd estrada e mereu codașă. (Pîna acum Louvrié scrisese reviste împreună cu Artur Ivanov, Leonid Tremurev lucrase cu Boris Amoniakov, iar Sandro Semicocoșov fusese ajutat de Leonid Kegelban).

— Trebuie să ne reorganizăm ! strigă președintele. Dacă Louvrié va scrie împreună cu Tremurev, Sandro și-l va lua

ca ajutor pe Ivanov, iar Kegelban pe Amoniakov, atunci desigur estrada se va însănătoși !

Toți sînt de acord cu președintele. Și peste o săptămînă în portofoliul estradei intră producții însănătoșite.

O romanță („Priveai din landou cum se înalță hidrocentrala“), un scheci („Radioul din așternutul altuia“), strigaturi colhoznice („Drăguțul meu este un prost, nu muncește, n-are un rost, în colhoz ei nu lucrează, pe tractor nu activează“), o revistă („Nu me bateți la cap !“), o operetă („Foxtrot la Polul nord“) și altele.

Pentru o lună toți se liniștesc.

Se consideră că estrada s-a însănătoșit.

Cercul se agață cu o încăpăținare neobișnuită de tradiții învechite. Singura comparație posibilă ar fi doar cea cu parlamentul englez, unde obiceiurile s-au statornicit de sute de ani. Chiar și azi, prezentatorul de circ mai apare în jachetă, rostindu-și discursul pe nas, de parcă are guturai.

Ăsta-i obiceiul !

Venind la parlament, regele Angliei bate de trei ori la ușa, cerînd permisiunea să intre, iar membrii Camerei Comunelor se prefac foarte ocupați, adică, vezi dumneata, ei nu au timp să discute cu monarhul. ăsta-i obiceiul, n-ai ce-i face ! La circ, după ce-și termină numărul, clovnul își aranjează o ieșire „de efect“, în patru labe, emițînd zgomote cu acea parte a trupului care în momentul respectiv se află în punctul cel mai înalt. Și ăsta-i tot un obicei ! A întreba pe cineva de la circ de ce se face așa și nu altminteri, e inutil. Se face așa pentru că așa s-a apucat. Și de ce tocmai așa ? Foarte simplu ! Pentru că ăsta-i obiceiul ! Dar pentru ce se obișnuiește așa ? Ei bine, asta n-o mai știe nimeni !

Și viața circului, cu „ăsta-i obiceiul“, curge mai departe. Odată cu înserarea se aprind luminile din jurul unui imens afiș. De acolo, de sus, te privește un fante cu mustăcioară pana-corbului și cu un bici în mînă. În fața lui stau în două picioare caii. ăsta este numit „Tablou cu 30 de cai“. Dar atunci cînd, în sunetele muzicii, intră caii în arenă, toți cei care știu să numere pot depune mărturie că sînt în total opt. Să știți că nu e vorba despre vreo înșelăciune ! ăsta e obiceiul ! Pe afiș scrie treizeci, în arenă ies opt. Și dacă prin cine știe ce minune ar fi apărut treizeci de cai, am fi avut de-a face cu o flagrantă încălcare a tradițiilor.

Pe baza acelorași principii aritmetice, patruzeci de lei bătrîni se numesc „100 lei 100“, iar cincisprezece pui de cro-

codil „60 de crocodili de pe Nil și aligatori“. Iar atunci când afișul anunță „40 de papagali dresați. O minune a psihotehnicii“, toți știu dinainte că vor vedea un papagal, care știe să spună doar : „te iubesc“ sau : „vine inspectorul financiar“, și alți patru care se dau din când în când peste cap în leagănul lor (asta însă doar pentru propria lor plăcere).

În pauză, prezentatorul anunță cu emfază că doritorii pot vizita menajeria. Taxa — douăzeci de copeici. Copiii intră pe gratis.

De ce e nevoie să mai plătești douăzeci de copeici dacă ai plătit biletul, asta nu se știe. Nici direcțiunea nu știe. Pentru circ, banii ăștia nu prea reprezintă cine știe ce. Dar ăsta-i obiceiul : trebuie să-i încasezi pe spectatori. De la copii nu se ia. Prietenia cu copiii este una din tradițiile frumoase ale circului.

La circ găsești și ofițeri de marină. De exemplu căpitani. Nu oricine se poate numi căpitan. Acrobații, jonglerii, clownii, călăreții sau patinatorii pe roțile nu pot fi niciodată căpitani.

Ehe, căpitanul e ceva deosebit. Căpitan poate fi îmblânzitorul de lei, tigri sau crocodili. Dar nu ăsta e căpitanul principal. Căpitanul principal este cel care execută saltul mortal.

Chiar de la începutul reprezentației, spectatorul observă sub cupolă niște instalații noi, necunoscute, și un obiect misterios învelit în pânză de cort. Obiectul atârna de obicei exact deasupra orchestrei.

În pauză, căpitanul, îmbrăcat într-un halat de baie, controlează personal ancorajul cablurilor. Căpitanul nu are încredere în nimeni. Căpitanul se încrede doar în sine însuși.

Circul se pregătește o oră întreagă pentru numărul lui : se aud bătăi de ciocan, motoarele pornesc să huruie și, în sfârșit, apare soția căpitanului, frații lui și celelalte rude. Motoarele huruie și mai tare, se aprind toate luminile și iată-l pe căpitan pătrunzând plin de curaj în arenă. E îmbrăcat într-un costum de piele, are o cască de aviator pe cap și niște ochelari înfricoșători de motociclist pe nas. Imediat începe operația de rămas bun. ăsta-i obiceiul !

Căpitanul își sărută nevasta, care, abia-abia stăpînindu-se să nu izbucnească în hohote de plîns, îi explică cu

niște gesturi largi (rusește nu știe) că ea personal este împotriva acestui număr. Ea presimte că azi se va întâmpla o nenorocire. Căpitanul continuă să-și ia rămas bun, prelungind la maximum strîngerile de mîna cu frații și cu rudele mai îndepărtate. Frații dau și ei din cap în semn că nu. Ehe, dacă ar fi știut ăștia să vorbească rusește! Ar fi strigat tuturor să nu-l lase pe căpitan să-și realizeze intenția lui nebunească. Pînă și prezentatorul își duce batista la ochi. În fiecare seară vede numărul și totuși nu-și poate stăpîni lacrimile.

Dar căpitanul nu se lasă! Face cu mîna un semn de adiō publicului, o împinge brutal deoparte pe nevastă-sa și se instalează în ghiulea.

Așadar, prin contribuția comună a direcțiunii și a rudelor căpitanului, publicul este atît de speriat, încît mulți spectatori o iau la fugă pentru a nu fi martori la moartea celui mai formidabil dintre căpitani.

Numărul în sine durează șase secunde și, în comparație cu scenele pregătitoare care îți sfîșie inima, nu pare chiar atît de înfricoșător. Zborul este într-adevăr greu și periculos, dar ar fi putut să se desfășoare fără să-i bage în sperietți pe spectatori. Țasta-i însă obiceiul!

Construcția cea mai șubredă din cetatea cercului este genul vorbit. Sub presiunea consiliilor artistice, presei și comitetului sindical, tot timpul apar noi și noi fisuri. Repertoriile clounadelor beneficiază în ultimul timp de introducerea elementului contemporan. Clovnii s-au adaptat epocii. Numai că în acest domeniu s-a produs un fenomen foarte negativ. O proastă tradiție a fost înlocuită cu o altă tradiție proastă. Nu se știe de ce, dar cercului i-au fost repartizate fărîmiturile de la masa satirei și umorului, care și așa nu se poate lăuda că ar fi prea îmbelșugată.

Și atunci cînd în program scrie că în arenă sînt prezenți „umorîști în repertoriu modern“, poți fi sigur că melodia va fi una veche (ca să „prindă“ la public), iar cupletele vor avea ceva fundament „ideologic“.

Lucrurile se petrec după un șablon bine stabilit.

La început este adusă o pianină pe roțile. Apoi apar clovnii (acoperiți de făină și zorzoane strălucitoare), care încep să critice anumite realități:

Publicul ascultă întristat.

Primul clovn-satiric

Am intrat la CEC cu treabă
Și-am văzut oameni la coadă.

Al doilea clovn-satiric

La Meyerhold dacă intrai
Unu-doi doar de vedeai.

Celor de la circ le place foarte mult să-l demaște pe regizorul Meyerhold. Și totdeauna spun despre el lucruri supărătoare.

Achitându-se de obligația prezentării problemelor contemporane, clovnii-satirici încep să cînte mai tare, acompaniindu-se la buhaiuri.

Primul clovn-satiric

Vai ce vremuri bune-erau
Fuste scurte se purtau

Al doilea clovn-satiric

Dar acum, pierzi orice avînt
Poartă fuste pînă la pămînt

Din cauzauscîntatului cuplet, clovnii au avut serioase ciocniri cu activul de bază al cercului. Activul de bază cerea eliminarea acestor versuri din cauza imoralității lor. Clovnii-satirici au căzut însă în genunchi, implorînd cu lacrimi în ochi să le lase cupletul, pentru că fără critica făcută femeilor și fustelor lor, ei nu-și iau angajamentul că vor putea înveseli publicul. Altfel ei nu ies în arenă! Ce să-i faci, ăștia sînt comicii. Pînă la urmă, socotind cupletul ca un experiment artistic, li s-a dat aprobarea.

Printre anecdotele culese în culise exista una care se bucura de mare succes.

Unui celebru cîntăreț de operă i s-a spus odată :

— Ascultă, dragul meu, dumneata ești total idiot.

— Dar vocea ? a replicat el pe loc.

Și atunci toți au ridicat din umeri pentru că n-aveau contraargumente. Vocea era, într-adevăr, extraordinară.

Azi, când li se spune celor de la circ :

— De ce vă modernizați atît de greu ? E o chestie pur și simplu scandaloasă !

— Dar veniturile ? răspund ei cu o altă întrebare.

Oamenii slabi de caracter ridică din umeri.

Veniturile sînt într-adevăr mari.

Pentru toți cetățenii vara s-a terminat. Oamenii și-au luat galoșii la purtare, așteaptă supuși gripa, se apropie foarte des de sobe și calorifere, mîngîindu-le drăgăstos cu degetele lor reci.

Dar pentru iubitorii fotbalului, vara e încă în plină putere. Stau înghesuiți pe stadion, se feresc de ploaie acoperindu-se cu ziare, și rămîn aceiași entuziaști chiar dacă pe fețe li se preling stropi groși de apă cerească. Uneori nici nu știi dacă sînt picături de ploaie sau lacrimi de emoție provocate de jocul splendid la care asistă.

De cîteva ori pe an există la Moscova niște zile uimitoare : sînt zile fără nici o ședință. Clopoștii președinților amuțesc, nimeni nu cere cuvîntul, nu auzi nici o voce care să citească vreun raport lung-lung.

Toți sînt plecați. Îi găsești pe stadionul „Dinamo“, la meci.

Iubitorii fotbalului vin de peste tot. Tinere sau bătrîni, asta n-are importanță pentru că toți sînt amatori de educație fizică. O masă imensă de oameni se îndreaptă spre stadion, pășind pe șoseaua care are marcat „kilometrul perfect“, locul desfășurării crosurilor de masă.

Exact aici, în fața stadionului, s-a petrecut pentru prima oară un caz unic pe plan mondial : niște pietoni au călcat un automobil.

Repetăm : nu automobilul a strivit un pieton, ci pietonii au strivit un automobil.

Drama s-a desfășurat la „kilometrul perfect“. Văzînd printre copacii parcului turnurile stadionului, nerăbdătorii microbiști au depășit viteza legală și, cît ai clipi din ochi, au strivit un pașnic „Ford“, model „A“, care tocmai trecea pe bulevard. „Fordul“ chițăia ca un șoricel. Dar nu mai era nimic de făcut. Cincizeci de mii de oameni călcaseară peste el. După cum prea bine se poate deduce, mașina a fost dată

la fier vechi. La același „kilometru perfect“, o bătrinică venită de la țară exact în ziua meciului a așteptat opt ore tramvaiul. Și după cum iarăși prea bine se poate deduce, fără nici un rezultat. Neînțelegînd absolut nimic, bătrînica a plecat înapoi la țară.

În ziua meciului, situația cetățenilor obișnuiți este îngrozitoare. Toate mijloacele și căile de comunicație sînt acaparate de microbiști. Dînd activ din mîini și făcînd pronosticuri în gura mare, ei ocupă vagoanele, trotuarele, părțile carosabile, înconjoară cîte un taxi răzleț, implorîndu-l cu lacrimi în ochi pe șofer să-i ducă la stadion.

Într-un fel sau altul, fericiții posesori ai biletelor ajung la stadion. Este vorba despre spectatorii organizați care obțin biletele prin comitetele de întreprinderi.

Dar la porțile stadionului îi așteaptă o mare mulțime de spectatori neorganizați. Aceștia n-au găsit bilete și nici nu vor găsi. Ei au venit sperînd într-o minune. Calculul lor e simplu : măcar unuia din cei cincizeci de mii i se va îmbolnăvi nevasta sau un prieten („se mai întîmplă și cazuri din astea“, visează spectatorul neorganizat). Acest „unul“ va trebui să-și vîndă biletul. Sau te pomenești că vreun individ anormal, ajuns la poarta peluzei, se răzgîndește și nu mai vrea să vadă meciul. Și el va trebui să-și vîndă biletul.

Așa că spectatorul neorganizat îl privește direct în ochi pe cel organizat și îi șoptește :

— N-aveți un bilet în plus ?

Dar degeaba ! Totul e în zadar ! În această zi, nici nevestele, nici prietenii nu se îmbolnăvesc. Iar oameni anormali nu există.

De fapt, se povestește că un cetățean, un tip mai original probabil, ar fi propus cîndva un bilet la peluză. De abia a scos însă primele cuvinte pe gură, că a și fost înghițit de oceanul spectatorilor neorganizați. Învălmășeala a ținut cam două minute, după care, cu fețele îmbujorate, oamenii s-au împrăștiat. Pe locul respectiv s-au găsit doar doi nasturi de la haină și o grămăjoară de scrum. Nici pînă azi nu se știe unde a dispărut iresponsabilul posesor al biletului.

Exact cu o jumătate de oră înaintea începerii meciului, cînd spectatorii vin în bancuri, ca scrumbiile, cînd mașinile, adunate din tot orașul, se întind în șir nesfîrșit, studioul cinematografic trimite o echipă de filmare ca să tragă urgent

cadre pentru o scenă menită să reprezinte circulația obișnuită de pe străzile New-Yorkului.

Sectoarele de beton ale stadionului sînt arhipline. La tribuna întâi spectatorii își desfac pachetele și, agitați, iau o gustare pentru că n-au avut timp de masă. La tribuna a doua, cea cu soare, spectatorii își confecționează din ziare tot felul de tricouri și capele prostești pentru a se feri de insolație (?) și, mai ales, pentru a putea vedea ceva. În sfîrșit, se aude fluierul arbitrului. În mod inconștient, toată lumea oftează cu ușurare. Fumătorii își aprind țigările ca să nu piardă pe urmă timpul, nefumătorii își bagă bomboane de mentă în gură, plescăind apoi satisfăcuți.

„Meciul se desfășoară cu o viteză revoltătoare”, își zice microbistul. Cu toate că jocul durează o oră și jumătate, microbistului i se pare că a fost mințit, că au jucat doar două minute și că arbitrul a ținut fățiș cu una din echipe. În afară de toate acestea, microbistului i se pare în permanență că arbitrul nu știe să arbitreze, că linia de înaintare nu aleargă în viteză, că jucătorul de pe extrema stîngă nu valorează un ban, fiind total demagnetizat, că adversarii au marcat golul din *off-side* și că, dacă ar fi fost el (microbistul) pe teren, jocul s-ar fi desfășurat mai bine, mai interesant și mai corect.

Să știți însă că microbistul nu e un tip rău. E un om adevărat: suferă pentru echipă, se bucură pentru ea din tot sufletul, apreciază jocul frumos, apreciază o pasă reușită sau un șut puternic la poartă. Nu-i plac jucătorii care trag aiurea și individualiștii care driblează inutil, care joacă de parcă sînt singuri pe teren, emițînd note false în splendida simfonie a fotbalului.

Numărul spectatorilor prezenți pe stadion în ziua unui meci internațional depășește realizările tuturor întreprinderilor de spectacole luate la un loc.

Finalul meciului se desfășoară pe înserat. Deasupra terenului zboară un avion care — acolo sus — mai e încă luminat de razele soarelui; în tribună însă au început să se observe flăcările chibritelor aprinse. În aceste clipe, cînd nervii sînt încordați la maximum, se mai găsește cîte unul care se ridică de la locul lui și, călcînd peste picioare, se repede spre ieșire, mînat de dorința ocupării unui loc pe scaun în tramvai. Observîndu-i pe cei care-l urmează, poți

vedea cîți asemenea spectatori lipsiți de valoare au fost prezenți la meci. (Cam vreo trei mii se ridică și dau fuga spre ieșire.) Pentru ei tramvaiul e mai de preț decît fotbalul. Acești oameni sînt disprețuiți, așa cum sînt disprețuiți prin alte părți spărgătorii de grevă.

În timp ce respectivii, chițăind și călcîndu-se în picioare se bat pentru un loc pe banchetă, marea masă a spectato-rilor trăiește emoțiile ultimelor combinații și pase.

Adevărații microbiști rămîn în tribune chiar și după fluierul final al arbitrului. Iar atunci cînd se ridică și pornesc spre ieșire, o fac încet și cu demnitate. La „kilometrul perfect“ discută meciul și dau verdictele definitive asupra cutărui sau cutărui jucător.

Singuraticii nu se simt bine printre ei. Ar voi să schimbe o părere cu cineva, dar n-au cu cine. Zîmbind jalnic, singuraticul se apropie de un grup și caută să intre în vorbă. Dar toți sînt înfierbîntați și apariția unui nou interlocutor este primită cu răceală. Rău o mai duc singuraticii !

La ultimul meci internațional, un cunoscut microbist a pățit o mare nenorocire. Venise cu un grup de prieteni. La ieșire însă s-a pierdut. Și — vai, ce tragedie pentru el — nu a avut cu cine să dezbătă problemele ridicate de meci. Se învîrtea printre spinări străine și indiferente, neștiind pur și simplu ce să facă. Nu putea să-și exteriorizeze impresiile interioare. Fiind incapabil să-și rețină sentimentele, se hotări să trimită o telegramă. Dar cui ?

Ca rezultat al acestei hotărîri intempestive, un pașnic funcționar din orașul Sîzrani, unchiul respectivului microbist, a fost trezit în miez de noapte de poștaș. Conștiinciosul Hermes i-a înmînat o telegramă-fulger. Bietul bătrîn a tot topăit cu picioarele goale pe cimentul rece pînă cînd să descifreze misterioasa depeșă.

„Felicitări stop Trei la doi pentru națională stop Evidențiat extrema stîngă Rebii virgulă a arbitrat cu mult tact Kemal Rafit virgulă, comunică mătușii să se bucure și ea.“

Unchiul n-a mai putut să adoarmă, iar mătușa, neînțele-gînd nici ea nimic, a plîns toată noaptea.

TOVARAȘA ȘAITANOVA

Oficiul pentru Colectarea Ghearelor și Cozilor, bine-cunoscut în cercurile economice sub inițialele OCGC, trecea printr-o perioadă grea pentru că în sânul instituției se desfășura o luptă pe viață și pe moarte între cei doi titani ai săi tovarășul Fanatiuk, șeful Oficiului, se lupta cu adjunctul său, tovarășul Sataniuk. Și invers !

În cazul că ar fi învins titanul Fanatiuk, toți adepții lui Sataniuk ar fi fost amenințați cu concedierea. Victoria titanului Sataniuk (reciproca fiind valabilă), ar fi adus după sine imediata izgonire din Oficiu a tuturor discipolilor lui Fanatiuk. Cauzele disensiunilor fuseseră demult uitate, dar relațiile dintre cei doi se înrăutățiseră într-așa un hal, încât tragicul deznodământ se apropia fulgerător.

Funcționarii rățăceau pe culoarele Oficiului, izbindu-se unii de alții :

— Ați auzit ? Fanatiuk va fi expediat la Minusinsk în muncă literară !

— Ați auzit ? Într-adevăr, va fi debarcat la Ust-Sîsolsk ! La colectarea bălegarului. Dar nu Fanatiuk, ci descompusul de Sataniuk.

Din pasiunile aprinse pe coridor începea să iasă fum. Printre funcționarii alarmați circulau zvonuri, care mai de care mai incredibile. Adepții lui Fanatiuk și cei ai lui Sataniuk triumfau și disperau rînd pe rînd.

Lupta s-a sfîrșit cu înfrîngerea definitivă a lui Sataniuk pe care l-au expediat la Uman pentru a se ocupa de activitatea culturală, în mediul specialiștilor în cărăușie.

Umbra înfricoșătoare a învingătorului Fanatiuk începu să plutească deasupra înlemnitului Oficiu pentru Colectarea Ghearelor și Cozilor destinate bunurilor de larg consum.

Pavel Venediktovici Fanatiuk nu a uitat nimic din cele prin cîte a trecut. Ba, dimpotrivă ! Își amintea perfect de toate !

Iată deci că de la 1 aprilie, adică exact din ziua care se marchează de obicei prin pămăleli și glume, Fanatiuk a pornit la nimicirea ultimelor rămășițe ale inamicului.

Îmbrăcat într-o bluză de atlas „à la Tolstoi“ presărată de sus pînă jos cu insigne rubinii provenite de la diferite organizații filantropice, tovarășul Fanatiuk, împreună cu comisia pe care o prezida, s-a instalat în biroul său împodobit din tavan și pînă în podea cu stalactite sculptate în lemn.

Pentru ca activitatea de colectare a ghearelor și cozilor să se desfășoare, fără întrerupere, s-a hotărît ca răfuiala să aibă loc în paralel cu producția, adică : să înceapă la ora zece și să se sfîrșească la patru.

Cu fețele împietrite, imprudenții discipoli ai lui Sataniuk se înghesuiau la ușa purgatoriului.

Primul n-a „purgatorizat“ adolescentul Vanea Lapșin, un om perfect blindat din punct de vedere social.

— Lapșin ? întrebă șeful cu voce de tunet, se pare că ați fost curierul multrespectatului de către noi toți tovarăș Sataniuk ?

— Am fost, răspunse Vanea, iar acum sînt la serviciul administrativ.

— Ați fost patriarh ?

Din motive de tinerețe, adolescentul blindat nu știa ce e acela patriarh și de aceea tăcu.

— Bine, duceți-vă, sînteți concediat !

Pe coridor, preacurioșii colegi se îngrămădiră în jurul lui Lapșin. Agitîndu-se și țipînd, el încerca să demonstreze că nu avusese nimic comun cu Sataniuk. Între timp, tovarășul Fanatiuk a reușit să mai concedieze două persoane : pe unul — pentru legături cu elemente mistice, iar pe celălalt — pentru că pe timpul contrarevoluționarului Kerenski se ducea la cinema cu bilete de favoare primite de la Ministerul agriculturii.

Apoi a pășit pragul biroului Șeherezada Feodorovna Șaitanova, referenta cancelariei generale.

Văzînd-o, tovarășul Fanatiuk s-a înviorat. Șeherezada Feodorovna era considerată drept o intimă a izgonitului Sa-

taniuk. Pavel Venediktovici avusese de mult intenția s-o concedieze.

— Aaa ! zise Fanatiuk și făcu un gest rotund cu mîna de parcă îi invita pe membrii comisiei să guste dintr-un fel de mîncare neobișnuit.

— Bună ziua, Pavel Venediktovici, zise Șaitanova cu o voce adîncă, pătimașă.

Șeherezada Feodorovna purta doi cercei care se bălăneau în lobul urechii ca două clopote. Apropiindu-se de birou, ea se aplecă puțin spre Pavel Venediktovici și-l privi cu superbii ei ochi persieni.

— Iar noi vă concediem ! declară Fanatiuk.

Membrii comisiei — toți ca unul — dădură din cap, dorind parcă să demonstreze prin aceasta că aprobă linia pe care s-a angajat tovarășul Fanatiuk.

— De ce vreți să mă concediați ? întrebă Șeherezada. CCM¹-ul nu va ad...

— Care Ce-Ce-Me ? exclamă Fanatiuk. Aici eu sînt șef și doar eu sînt de neînlocuit !

— Ooo, Pavel Venediktovici, rosti Șeherezada, plecîndu-și sfioasă ochii, și lampa de gaz cu rezervor de faianță și oglindă din alamă credea că e de neînlocuit. Dar a apărut becul electric și cioburile de faianță zac astăzi în lada de gunoi. Iar dacă tovarășii doresc, vă voi povesti extraordinara întîmplare care s-a petrecut cu tovarășul Livreinov.

— Țsta cine a mai fost ? întrebă curios Fanatiuk.

— Era cel mai de neînlocuit dintre cei de neînlocuit, răspunse Șeherezada.

„De fapt, se gîndi Pavel Venediktovici, de concediat am tot timpul s-o concediez !“

Și spuse :

— Dar mai pe scurt, că s-a făcut trei jumate.

Și în

Prima zi lucrătoare

Șeherezada începu povestea eroului...

---

¹ Comisia de control muncitoresc (N. tr.).

— Se povestește, o, preafericitule șef al Oficiului pentru Colectarea Ghearelor și Cozilor, că acum doi ani trăia la Moscova multstimatul tovarăș Livreinov, șeful unei mari instituții care se ocupa de aprovizionarea cetățenilor cu Muștar și Leșie. Livreinov era atît de iute din fire, încît nimeni nu-l putea concura la punerea rezoluțiilor. Și nu exista șef mai norocos ca el, care să treacă prin foc și apă și să nu pățească nimic. Epurările alunecaseră pe lîngă persoana lui de parcă nici n-au fost, slăvită fie comisia de control, fie ca ea să-i prelungească zilele. Și tocmai cînd începuse să i se pară că drumul îi va fi mereu presărat cu trandafirii funcției, iată că se petrecu o întîmplare care îl transformă pe acest om mare într-un nimic.

În acest moment, Șeherezada Feodorovna observă că acele ceasornicului se apropiaseră de ora patru. Nevrînd să abuzeze de permisiunea tovarășului Fanatiuk, plină de sfială, se opri din povestire. Multstimatul tovarăș Fanatiuk își zise atunci în sinea lui :

„Jur pe comitetul planificării că nu o concediez pînă nu aflu ce s-a întîmplat cu șeful de la „Muștar și Leșie“. Iar cînd sosi

A doua zi lucrătoare.

Șeherezada Feodorovna apărură la serviciu la zece fix, trecu pe lîngă funcționarii care așteptau la coadă epurarea și intră în biroul gotic al tovarășului Fanatiuk.

— Așadar, ce s-a întîmplat cu șeful Oficiului pentru Colectarea Muștarului și Leșiei? întrebă nerăbdător șeful OCGC-ului.

Șeherezada Feodorovna Șaitanova se așeză calm în fotoliu și, așteptînd ca femeia de serviciu să termine de turnat tuturor ceaiul în pahare, începu :

— Trebuie să știți, o, tovarășe Fanatiuk și voi membrii ai comisiei, că șeful „Muștarului și Leșiei“, tovarășul Livrei-

nov, era mîndru din fire și avea relații înalte. Prin urmare obținea succese importante. La urma urmei, de ce oare altceva are nevoie un lucrător activ pe tărîmul economiei în afară de relații și mîndrie? Livreinov era convins că nu are nevoie de nimic altceva. Iată de ce socotea că nu-și are egal în activitatea de colectare planificată a Muștarului și Leșiei.

Asta e cam tot ce s-ar putea povesti despre el.

Dar după trei ani de senină conducere, la Oficiul lui Livreinov a fost trimis un proaspăt promovat în muncă. Promovatul Papankin a venit la Oficiu direct de la strung, ceea ce a produs o adevărată panică prin birouri. Vestitorii nefericitului eveniment — șefii de servicii — au venit în fugă la Livreinov în birou, comunicîndu-i șefului suprem știrea. Tovarășul Livreinov i-a ascultat cu un calm demn de invidiat și, privindu-și pantalonii albaștri de covercot, emise următoarea întrebare :

— Cum se procedează cu cei promovați în instituțiile vecine și înrudite cu noi?

— Îi obligă să măture coridoarele și să aducă ceaiul, zise primul șef de cabinet. Promovatul nu rezistă mai mult de șase luni și se reîntoarce plîngînd în producție.

— Nu li se dă nimic de lucru, zise al doilea șef de serviciu. Acesta este sistemul care a dat pînă acum cele mai bune rezultate. Proaspătul promovat lîncezește la biroul său pustiu, aruncă uneori cîte-o privire prin sertarele goale și, în mai puțin de o lună, cuprins de rușine, fuge pentru totdeauna.

— Și astea sînt singurele procedee pe care le cunoașteți? întrebă ironic Livreinov.

— Da, răspunseră șefii de serviciu, plecînd capetele.

— În cazul acesta, exclamă mînios Livreinov, meritați să fiți concediați imediat, fără plata preavizului și fără dreptul de a fi angajați în altă instituție! Dar eu vă iert! Aflați, șefi proști ce sînteți, că există patruzeci de procedee și fiecare procedeu are patruzeci de variante, iar fiecare variantă — patruzeci de subtilități cu ajutorul cărora instituția poate scăpa de oricare promovat într-o săptămînă... Am pregătit un plan perfect... E universal și garantează lichidarea într-o singură zi a oricărui promovat, din orice instituție.

În acest moment, Șeherezada Feodorovna observă că acele ceasornicului s-au apropiat de patru și, plină de sfială, se opri din povestit. Comisia pentru epurarea aparatului începu să-și adune în grabă servietele, iar tovarășul Fanatiuk își zise în sinea sa :

„Jur pe Comitetul planificării că nu o epurez pînă nu aflu ceva despre acest plan extraordinar !“

Și cînd sosi

A treia zi lucrătoare,

Șeherezada Feodorovna, prezentă la serviciu la ora zece dimineața fix, spune :

— „E universal și garantează lichidarea într-o singură zi a oricărui promovât din orice instituție. Ascultați, șefi de servicii proști și lipsiți de experiență, ascultați și învățați ! Eu nu-l voi obliga pe proaspătul promovat să măture podelele așa cum fac fraierii ! Nu-l voi lăsa să se chinuiască trîndăvind după sistemul proștilor acelora patentati ! Eu voi proceda cu totul altfel. Îl voi invita în biroul meu, îi voi strînge prietenește mîna, îi voi deschide toate dulapurile, îi voi înmîna sigiliul și toate ștampilele, inclusiv cea octogonală, cea de cauciuc și ștampila pătrată. Îl voi duce apoi prin toate încăperile, îl voi prezenta tuturor funcționarilor, căroră le voi spune : „Executați întocmai toate ordinele acestui tovarăș, oricum ar fi ele, întrucît dînsul este locuitorul meu“. Îl voi duce la garaj și îi voi repartiza cea mai bună mașină, aceea importată recent din Italia care a costat 35 000 de ruble-aur. După ce îl voi copleși cu amabilități, voi pleca pentru o zi, încredințînd promovatului cele mai complexe probleme ale acestei instituții complexe. Habar neavînd despre colectarea Muștarului și Leșiei, din prima zi va face atîtea greșeli și va provoca atîtea buclucuri, încît va fi dat afară imediat. Și nici măcar în producție nu-l vor reprimi !... Îl voi face calif pentru o oră și nefericit pentru toată viața !

Trecînd pe lîngă șefii de servicii înlemniți, tovarășul Livreinov se îndreptă spre anticameră, unde, pe o bancă de lemn se perpelea modestul Papankin. Era îmbrăcat într-o scurtă de postav croită după modelul vatmanilor de la tramvaie.

— Bună, tovarășelule, exclamă Livreinov. Birocrații noștri te-au făcut să aștepți. He-he, hai să mergem !

Luându-l pe după umeri pe Papankin (pe care neașteptata amabilitate a șefului Oficiului îl lăsase perplex), Livreinov îl introduse în biroul său, îi deschise toate dulapurile, îi înmînă sigiliul și toate ștampilele, inclusiv cea octogonală, cea de cauciuc și cea pătrată. Pe urmă îl purtă prin toate birourile și-l prezintă tuturor funcționarilor, cărora le spuse :

— Să ascultați toate ordinele tovarășului... tovarășului...

— Papankin, îl ajută proaspătul promovat.

— ...Tovarășului Papankin, oricare ar fi aceste ordine, pentru că dînsul este locuitorul meu !

După ce l-a copleșit cu amabilități, a plecat pentru o zi. Înainte de plecare i-a încredințat toate problemele complexe ale colectării Muștarului și Leșiei.

Dar în acest moment, Șeherezada Feodorovna observă că acele ceasornicului se apropie de ora patru și, plină de sfială, se opri din povestit.

Iar cînd sosi

A patra zi lucrătoare,

ea spuse :

—... și Leșiei. Mîndru de faptul că este de neînlocuit și că datorită dibăciei sale reușește să iasă cu bine din cele mai complicate situații, tovarășul Livreinov a plecat.

Asta e tot ce se poate povesti deocamdată despre el.

Și într-adevăr, promovatul Papankin a comis într-o singură zi o mulțime de prostii. S-a instalat în automobil pe care i l-a repartizat cu-atîta ușurință Livreinov și a făcut înconjurul tuturor depozitelor unde nu a găsit nici un gram de muștar și nici de leșie. În schimb însă, întorcîndu-se la Oficiu, a descoperit tone de referate și de alte hîrtii dezgustătoare și inutile. Drept care, Papankin i-a dat afară pe toți cei trei șefi de servicii și pe rudele lor — treizeci la număr.

A doua jumătate de zi și-a consacrat-o activității creatoare : a reziliat contractele cu particularii, i-a încurajat pe cei care meritau încurajați și i-a admonestat pe cei care trebuiau admonestați. Pentru prima oară în trei ani. Oficiul lucra normal și pentru prima oară funcționarii înțelegeau pentru ce anume se află la birourile lor. Sfârșitul zilei de muncă a fost marcat de redactarea unei note adresate procurorului în care se cerea anchetarea activității profesionale a tovarășului Livreinov.

Asta-i totul și despre Papankin.

Cît despre Livreinov, a doua zi l-au și dus la închisoare.

În felul acesta, sfîrși Șeherezada Feodorovna, cel mai de neînlocuit dintre cei mai de neînlocuit și-a tăiat singur craca de sub picioare. Dar ceea ce v-am povestit pînă acum — continuă Șeherezada — nu e nimic în comparație cu dubla existență a tovarășului Portișcev. Și dacă doriți să ascultați această istorie, o să vi-o povestesc.

— Vă rugăm ! Vă rugăm ! strigară în cor membrii comisiei.

Dar în acel moment, Șeherezada Feodorovna observă că ziua de lucru luase sfîrșit și, sfioasă, se opri din povestit.

Și cînd sosi

A cincea zi lucrătoare,

Șeherezada Feodorovna, cea mai bună dintre referente, se prezintă cu punctualitate la slujbă și intră și biroul șefului Oficiului unde se afla comisia de epurare...

— Povestiți cu mai multe amănunte ! îi șopteau din urmă funcționarii, care își așteptau rîndul de cinci zile... Lungiți-o !

Șeherezada știa foarte bine ce are de făcut. Luînd loc în fața judecătorilor ei, își plecă cu sfială privirea.

— Și ce s-a întîmplat cu tovarășul Portișcev ? întrebă Fanatiuk. Și de ce ducea o dublă existență ?

Șeherezada începu imediat povestea intitulată

— Aflați dar, multstimați membri ai comisiei, că încă din 1923 se afla în rîndurile celor mai avansați membri ai societății noastre un cetățean principial pe nume Elisei Portișcev. Tovarășul Portișcev lucra pe linie sindicală și ocupa un loc caldută într-o secție a unei importante organizații din capitală.

Lui Elisei Portișcev, care trecea drept om harnic, îi plăcea să vorbească despre sine însuși cam așa :

— Noi, care ne tragem din sărăcimea satelor, sîntem obișnuiți cu munca.

Și într-adevăr, indiferent la ce oră ar fi venit dimineața, funcționarii îl găseau pe tovarășul Portișcev gata instalat la biroul său. La ora zece fix i se aducea un pahar de apă fierdă. Portișcev nu consuma ceai, menajînd activitatea ritmică a inimii sale.

Cînd venea ora mesei, Portișcev scotea din sertarul biroului un briceag și o gulie galbenă pe care o curăța grijuliu de coajă, rozînd-o apoi cu dinții lui ca de mărgăritar. (Avea, într-adevăr, dinți superbi, mai frumoși chiar decît cei falși). După o oră, harnicul cetățean mai mîncea două ouă moi reci. Ouăle moi și reci nu sînt gustoase, dar asta nu avea nici o importanță pentru că tovarășul Portișcev nu *mîncea*, el se *brănea*. El nu înghițea ouă, ci proteine și vitamine. După ce termina cu ouăle, tovarășul Portișcev pune pe birou un coltuc de pîine și un pachetel din hîrtie de pergament. Din pachetel extrăgea un calupel de slănină pe care o tăia în pătrățele infime. Apoi lua cu vîrful briceagului fiecare pătrățică în parte, îndreptînd-o atent spre gură.

După îngurgitarea hranei, Portișcev curăța biroul de firimituri și, cu toate că nu avea absolut nimic de făcut, își fabrica o mutră preocupată, de om supraîncărcat de treburî. Era atît de obișnuit să se prefacă, încît putea să privească ore întregi o hîrtie inutilă și să nu se plictisească nici un pic.

Spre sfîrșitul zilei de lucru, tovarășul Portișcev se ridica de pe scaun, își dezmoțea umerii atletici, se apropia de pendula care atîrna pe perete și trăgea de lăntșor. Operația o executa întotdeauna cu mîna lui. Vai și amar de acel func-

ționar, membru de partid sau nu, care ar fi îndrăznit să se atingă de lăntșorul de alamă al pendulei.

Și la ședințele organizației de partid, care aveau loc după orele de lucru, tovarășul Portișcev sosea înaintea tuturor. Făcea tot posibilul ca să se așeze exact în fața secretarului, pe care îl sorbea din ochi plin de devotament.

De obicei, tovarășul Portișcev nu lua cuvîntul, mărghinindu-se doar la a-i asculta cu atenție pe oratori și la a vota conform sugestiilor primite. El ținea seamă cu sfințenie de sugestii și părerea lui coincidea întotdeauna perfect cu cea a tovarășilor de mai sus.

Cotizațiile le plătea la timp ; restante n-a avut niciodată.

Lui Portișcev îi plăcea foarte mult să-și primească salariul în hîrtii noi. Adăugînd diurnele, veniturile lui ajungeau cam la vreo patru sute de ruble pe lună, bani pe care îi cheltuia cu multă zgîrcenie.

— Viața șic nu e pentru noi ăștia din rîndurile țărănimii sărace. Că n-om fi ca ăia de la oraș ! exclama el. Trebuie să cumpărăm obligații ale împrumutului de stat.

De fapt însă, tovarășul Portișcev ducea o existență paralelă despre care nici unul din colegii lui de serviciu nu știa nimic.

Dar în acest moment, Șeherezada observă că ziua de lucru se terminase și se opri sfioasă din povestire.

Iar cînd veni

A șasea zi lucrătoare

ea spuse :

—... O existență despre care nici unul din colegii lui de serviciu nu știa nimic.

În fiecare sîmbătă, la ora trei fix, Portișcev părăsea sediul și se grăbea la gară. Încă din tren, omul nostru începea să se transforme într-un mod straniu.

Expresia așezată, ultrajustă a privirii dispărea brusc, ba chiar și bluza pur rusească lua anumite nuanțe libertine și filistine... Căscînd, tovarășul Portișcev își făcea cu desfătare semnul crucii peste gură, ceea ce nu și-ar fi permis niciodată la birou.

Cel care sosea în satul natal, aflat la vreo șaizeci de kilometri de capitală, nu mai era activistul sindical de anvergură, nu mai era luptătorul pentru principii, nu mai era tovarășul Portișcev, ci Elisei Maximovici Portișcev.

În stație îl aștepta o trăsurică pe arcuri trasă de doi cai. Muiicii care apăreau în cale pe drumul ce ducea spre sat se plecau foarte respectuos, iar el le răspundea printr-o înclinare mândră a capului. Lăsând caii în grija slugii, activistul nostru îi zicea :

— Am auzit că ceri îmbrăcăminte de protecție, hî ? Te pomenești c-ai fi vrînd să lucrezi doar opt ore, ca puturoșii de la oraș, hî ?

Făcîndu-i omului morala cuvenită, Elisei Maximovici intra pînă peste cap în treburile gospodărești. Mai întîi se ducea să inspecteze grajdul cu șase cai și un mînz, apoi staulul mare și luminos, ca la urmă să se apropie cu mare emoție de cocină. Cei aproape douăzeci de porci chipeși emiteau un zgomot uniform care aducea a joagăr. La urmă, zîmbind cu toți dinții săi frumoși, trecea prin curtea peste care se lăsa încet întunericul și împrăștia firimiturile orașenești pe care le adusese într-un ziar, strigînd tare și imperios : „Pui-pui-pui-pui !” Iar păsările, ciugulind în viteză, dădeau ascultare chemării activistului sindical.

Elisei Maximovici se așeza apoi la masă (o masă frumos trasă la rindea) și pînă noaptea tîrziu discuta cu soția pe teme economice. Activistul sindical avea patima acumulării. Lotul de pămînt i se părea mic, casa i se părea demnă de milă, iar numărul vitelor — insuficient.

— Bine-ar fi să luăm moara în arendă, suspina soția.

— Nu ne-ajung banii ! răspundea oftînd Portișcev. Poate doar să plec într-o deplasare suplimentară pentru a scoate în evidență neregulile existente în activitatea unităților din provincie. Va trebui să plec ! Ehe ! Dacă n-ar trebui să plătesc cotizația ar fi, totuși, mai ușor.

Duminica, Elisei Maximovici făcea neapărat o vizită la celula de partid. Acolo se temeau rău de el (deh ! era de la oraș) și, la fel ca ceilalți țărani, socoteau că Portișcev poate multe. Așa de-o pildă, dacă vrea, desființează și satul.

— Activitatea culturală se mișcă cam greu pe aici ! zicea el lungind cuvintele. La construcția drumurilor nu se vede nimic ! N-ar strica să mai prelucrați chestia !

Lunea în zori, cu inima strânsă, Elisei Maximovici pleca spre oraș, ducînd cu sine învelite într-o cîrpă șase gulii pentru șase zile, douăsprezece ouă și o șunculiță. Și cu cît se apropia trenul mai mult de Moscova, cu atît mai sever devenea la chip. Pe peron nu cobora un mujic gospodar, ci tovarășul Portișcev, un om întregu sută la sută.

La nouă și jumătate, tovarășul Portișcev intra în biroul său pustiu încă, trăgea de lănișor pentru a pune în mișcare pendula care se opriese în cursul zilei de duminică, reluînduși astfel făgașul birocratic al dublei sale existențe. Asta a fost povestea despre mincinosul de Portișcev. Dar dacă tovarășul Fanatiuk îmi permite, adăugă Șeherezada, voi povesti multstimatei comisii o istorie și mai uimitoare despre tovarășul Alladinov și despre carnetul său fermecat.

TOVARAȘUL ALADINOV ȘI CARNETUL SAU FERMECAT

Și Șeherezada Feodorovna începu :

— Se povestește, vai !, multstimate tovarășe Fanatiuk și voi membri ai comisiei de epurare, că maestrul Tihon Alladinov era un om modest și activ.

Înflăcărarea, îndrăzneala și dragostea de muncă, care erau trăsăturile caracteristice ale maestrului Alladinov, au fost apreciate după merit. Și iată că într-una din cele mai minunate zile ale vieții sale, la ședința deschisă a celulei de partid, lui Alladinov i s-a înmînat carnetul cu coperte cafenii.

Emoționat, Alladinov a ieșit în curtea uzinei electrice la care lucra și s-a așezat pe treapta pridvorului. În fața ochilor se desfășura un tablou încîntător : dincolo de rîu se întindea orașul cu luminițe ca ale pomului de an nou, cerul era plin de stele, sub picioarele lui Alladinov pămîntul fremăta ușor datorită mersului continuu al uzinei, iar jos, în vale, apa folosită în uzină se revărsa în rîul întunecat.

Dar iată că meditația fericită a lui Alladinov a fost brusc întreruptă de bătrînul muncitor Bliudoedov.

— Uite ce e, Tihon, zise el, acum ai primit carnetul de partid. Să știi că acest carnet este înzestrat cu niște puteri uimitoare ! Uneori e suficient doar să-l deschizi și să-l atingi ușor cu palma ca să obții tot ce dorești sau ca să scapi de ceea ce nu dorești. E ispititor, nu ? Ei bine, exact asta nu trebuie să faci !

Aici Șeherezada își întrerupse povestirea pentru că ziua de lucru se terminase.

Și când sosi

A șaptea zi lucrătoare

tovarășul Fanatiuk și membrii comisiei se grăbiră să ajungă mai devreme la oficiu. În momentul în care disciplinata Șeherezada Feodorovna intră în birou (era ora zece fix), o întâmpinără cu strigăte nerăbdătoare :

— Ce-a făcut tovarășul Alladinov, aflînd despre însușirile magice ale carnetului său ?

Zîbind politicos, Șeherezada spune :

— Aflați deci, că timp de doi ani, tovarășul Alladinov s-a comportat cu o modestie exemplară, lucrînd mai mult ca înainte.

O dată însă, în casa în care locuia Alladinov s-a convocat adunarea extraordinară a locatarilor ; urma să se discute palpitanta problemă a repartizării celor două camere rămase libere. După cum se știe, în asemenea cazuri nu există deosebiri de păreri : fiecare dorește să primească o cameră în plus.

Adunarea extraordinară a durat treizeci și șase de ore, fără pauze. S-au fumat trei mii de țigarete marca „Pli“ și cam vreo opt sute de fabricație proprie. În timpul discuțiilor, președintele a fost pocnit de opt ori peste mutră ; în șase cazuri a răspuns cu aceeași monedă. După șaisprezece ore, două băbuțe, care se înfierbîntaseră peste măsură, au fost tîrîte de picioare afară. În a douăzeci și patra oră a leșinat cel mai solid dintre locatari, Lurik al Treilea, titanul de pe Volga, înscris în cartea de imobil sub numele de Nocilejnikov.

Schimbul de păreri nu a dus însă la nici un rezultat. Și-atunci, președintele comitetului de locatari, a cărui față mai purta încă urmele însîngerate ale discuțiilor, a declarat că va repartiza spațiul cu de la sine putere.

Între timp, în sufletul lui Alladinov s-a aprins dorința de a obține o cameră în plus, indiferent prin ce mijloace. L-a tras pe președinte într-un colț și l-a lipit cu spatele de gazeta de perete locală „Căpăcelul“. Apoi, fără să-și dea seama ce face, a scos din buzunar carnetul cu coperta cafenie, l-a deschis la iuțeală, atingîndu-i paginile cu palma. Pe chipul președintelui se produse instantaneu o schimbare magică: ochii i se acoperiră de o abureală lingușitoare și în cameră se lăsă brusc tăcerea. Chiar de-a doua zi, Alladinov s-a mutat din camera sa cu tapete pestrițe într-un apartament mare și comod. Și asta, bineînțeles, în detrimentul altora, care aveau poate mai mult dreptul s-o facă.

„Bliudoedov e un prost, își zise el, degeaba m-a sfătuit cum m-a sfătuit! Carnețelul ăsta e o chestie foarte bună.“

Din acel moment tovarășul Alladinov s-a transformat total. Deschidea carnetul fără teamă și...

Aici Șeherezada Feodorovna remarcă sfioasă că ziua de lucru s-a terminat.

Iar cînd sosi

A opta zi lucrătoare,

ea spuse :

— ...alegîndu-și oameni cît mai fricoși, le punea plin de îndrăzneală carnetul sub nas. În felul acesta primea ceea ce dorea să primească, scăpînd de ceea ce dorea să scape.

Treptat, omul nostru s-a schimbat. A ocupat (tot fără a merita) un post de răspundere cu deplasări bănoase. Se izolară de producție printr-o puternică barieră de secretari și se obișnuise să semneze hîrtii, fără ca să se intereseze de conținutul lor. În schimb punea niște rezoluții de te prindea rîsul. Se învățase să vorbească cu intonații amenințătoare în glas și să arunce solicitorilor veniți la el cu

probleme niște priviri atât de dure și de indiferente, încât îi apuca tremuriciul.

Alladinov era tot mai des nevoit să deschidă carnetul pentru a se folosi de proprietățile lui magice. Necesitățile creșteau tot mai mult. Aveai impresia că dorințele lui nu mai cunosc nici o stavilă. Tînăra lui soție, Nina Baltazarovna, se îmbrăca cu o eleganță surprinzătoare pentru niște venituri obișnuite, avînd și un mantou de blană cu garnitură bogată de hermină albă și o căciuliță de leopard asortată. De dimineață pînă noaptea îi repeta întruna soțului că „acum toți oamenii deștepti cumpără briliante“.

Cît despre tovarășul Alladinov, el umbla îmbrăcat mai bine chiar decît Boris Godunov, care (să nu oitem faptul) fusese, totuși, țar : purta o căciulă scumpă și grea, asemenea celor ale cnejilor și un palton foarte lung căptușit în întregime cu blană scumpă.

Întorcîndu-se odată acasă, Alladinov a nimerit întîmplător într-un tramvai în care era mare înghesuială. Și, din nefericire pentru el, a mai picat și într-un vagon pus pe ceartă.

De obicei, certurile de felul acesta pornesc în timpul aglomerației de dimineață, cînd lumea pleacă la lucru. De început o începe o băbuță, care vrea probabil să se răzbune pe propriile ei necazuri. Încetul cu încetul, se angrenează în discuție toți pasagerii vagonului, chiar și cei care s-au urcat după izbucnirea incidentului. Inițiatorii scandalului au coborît demult, s-a uitat chiar și pretextul de la care a pornit tărăboiul, dar cearta acaparează noi și noi cadre de călători astfel că zgomotul nu încetează pînă noaptea tîrziu.

Tovarășul Alladinov, băut fiind, s-a trezit exact într-unul din vagoanele infectate de belicosul baccil al scandalurilor. (La drept vorbind el nu mai călătorise de mult cu tramvaiul : folosea mașina instituției).

Abia suit în tramvai, se și apucă să-l jighească cu vorba pe un pasager pașnic. Fără să aștepte replica, îl jigni imediat și cu fapta.

Alladinov zîmbea... Își imagina mutra pe care o va face milițianul care sosise la fața locului, atunci cînd îi va pune sub nas carnetul fermecat.

S-a delectat cît s-a delectat și apoi a scos carnetul cu copertă cafenie, l-a deschis și l-a atins cu palma.

Dar carnetul nu-l impresionează defel pe milițian.

— După toate astea, mai ești și membru de partid, zise bravul milițian. Rușine ! Rușine ! Rușine !

Răsucind mîna tovarășului Alladinov (care era beat turtă) cu o figură de „jiu-jitsu“, milițianul îl duse la secție. Carnetul rămase acolo fără a mai fi returnat posesorului.

Și astfel, steaua durdulie a tovarășului Alladinov s-a stins cu o viteză mai mare decît s-a aprins. Între timp, s-au descoperit și toate afacerile lui murdare.

Cam asta e tot despre acest individ infam.

Dar povestea, oricît de interesantă ar fi ea, este totuși, mult mai puțin semnificativă decît cea în care se povestește despre tovarășii Abukirov și Jeneralov.

— N-am auzit nimic despre persoanele respective, zise tovarășul Fanatiuk. Și în sinea lui se gîndi : „Jur pe comitetul planificării că n-o concediez pînă nu ascult și istoria asta, care după toate probabilitățile, trebuie să fie foarte interesantă.“

„HELIOTROPUL“

Clincănind melodios cu lingurița în paharul de ceai, Șeherezada Feodorovna începu pe îndelete :

— Așa să știți, vai ! multrespectate tovarășe Fanatiuk și, vai !, voi, membrii comisiei de epurare, că în nici un oraș din țară nu se găsesc atîtea reprezentanțe ca la Moscova. Ele sînt instalate în vilișoare frumoase, cu geamuri de cristal, cu mobilă suedeză de culoarea gălbenușului de ou și cu lămpi acoperite de abajururi verzui.

Clădirile sînt izolate de stradă prin grădini cu liliac și cu grauri care cîntă cam răgușit. La intrare, între doi lei de piatră, strălucitori în roua dimineții, atîrnă un drept-unghi de sticlă neagră pe care stă scris cu litere de aur numele instituției.

E tare plăcut să intri într-o astfel de instituție. De obicei însă, nu intră nimeni. De ce ? Nu e prea clar : ori că vizitatorii nu sînt bine primiți și renunță să le mai calce pragul, ori că reprezentanțele nu se ocupă de nimic, existînd doar în virtutea înfrumusețării capitalei.

Se povestește că pe stradela Korofaev s-a instalat „Heliotropul“, reprezentanța industriei primare a florilor. Clădirea fusese preluată de la reprezentanța firmei „Uzbeknec-tar“, evacuată din Moscova pentru diferite combinații cam necurate.

În statele „Heliotropului“ existau doar două persoane : tovarășul Abukirov, împuternicitul pentru evidența gazoanelor, și tovarășul Jeneralov, împuternicitul pentru evidența ghivecelor. Ei au fost trimiși la Moscova din orașe diferite, așa că pînă atunci nu se cunoscuseră.

Din clipa în care s-a așezat pentru prima oară la biroul său, tovarășul Abukirov și-a dat seama că nu are absolut nimic de făcut. Ce să facă, totuși, și el ? S-a apucat să mute tamponul de sugativă dintr-un loc în altul, să ridice și să lase jaluzelele și iarăși să mute tamponul.

Convingîndu-se că într-adevăr n-are ce face, a ridicat ochii, aruncînd o privire blîndă spre Jeneralov.

Dar cele văzute i-au învăluit inima într-un imens sentiment de teamă. Cu chipul încordat și preocupat, împuternicitul pentru evidența ghivecelor manevra în mare viteză bilele abacului, notînd din cînd în cînd cîte ceva pe niște foi mari de hîrtie.

„Vai — se gîndi în sinea -lui șeful gazoanelor — el nu-și vede capul de treabă, iar eu lenevesc. De nu mi-ar provoca cine știe ce neplăceri chestia asta !“

Întrucît era familist și ținea mult la slujba aceasta liniștită, tovarășul Abukirov apucă imediat abacul și începu să plimbe bilele pentru a calcula sute de mii și milioane inexistente. Ba, pe deasupra mai nota din cînd în cînd și niște cifre puchinoase pe o foaie de hîrtie. În felul acesta, sfîrșitul zilei de lucru nu i se mai păru atît de greu ca începutul. La ora legală de încheiere a activității își adună hîrtiușele mîzgălite, le puse în servietă și cu inima ușurată părăsi „Heliotropul“.

Cam atît despre el.

În ceea ce îl privește pe tovarășul Jeneralov, șeful ghivecelor, trebuie să spunem că în ziua aceea a rămas foarte mirat de comportarea lui Abukirov. Șeful gazoanelor deschidea des sertarele biroului. Înseamnă deci că avea de lucru.

Jeneralov, care n-avea, de fapt, ce face, se sperie rău.

„Vai — se gîndi el — colegul are în sertare o mulțime de probleme de rezolvat, iar eu stau degeaba. O să am neplăceri !”

În pofida faptului că era burlac, Jeneralov se temea și el ca nu cumva să-și piardă slujba asta liniștită pe care o avea. De aia se și aruncase asupra abacului începînd să calculeze niște prostii. De frică, se hotărî ca în viitor să-și părăsească locul de muncă mai tîrziu decît activul său coleg.

A doua zi însă a pornit-o cu stîngul chiar de la început. Sosind punctual la serviciu, îl găsi pe Abukirov deja instalat la birou. Șeful gazoanelor se hotărîse să-i demonstreze colegului că în domeniul său există mult mai multe probleme decît în domeniul ghivecelor. În acest scop se prezentase la slujbă nu la ora zece, ci la nouă.

În acest loc însă Șeherezada observă că orele de serviciu luaseră sfîrșit și, cu sfiala ce-o caracteriza, tăcu.

Cînd sosi

A noua zi lucrătoare

ea spuse :

...nu la ora zece, ci la nouă ! Și ziua a trecut fără ca vreunul din ei să aibă curajul de a-i arunca celui alt măcar o privire. Amîndoi zdrăgăneau abacurile, desenau iepurași în blocnotesuri format mare, răscoleau fără motiv prin sertare și nici unul nu îndrăznea să părăsească primul „Heliotropul”.

De data aceasta Jeneralov s-a dovedit a fi mai răbdător. Chinuit de foame și de sete, Abukirov a părăsit „Heliotropul” la ora șase și jumătate.

După mai puțin de un minut, bucuros și emoționat de victorie, Jeneralov părăsi și el incinta.

Dar a treia zi a dat cîștig de cauză șefului gazoanelor. Își adusese de-acasă niște sandvișuri și, sătul fiind, a putut rezista pînă la ora opt. Cu mîna stîngă băga în gură salamul, iar cu dreapta desena o maimuță, prefăcîndu-se că lucrează. La ora opt și cinci, șeful ghivecelor n-a mai rezistat și, punîndu-și paltonul din mers, a luat-o la fugă

spre cantină. Urmărindu-l cu un zîmbet ușor ironic, învingătorul plecă și el.

În a patra zi ambii au simulat pînă la zece seara. Apoi Jeneralov a ajuns să stea pînă la miezul nopții, iar Abukirov pînă la unu noaptea.

Ritmurile astea au făcut ca lucrurile să ia o turnură caraghioasă pentru că a venit ziua cînd ambii au rămas la „Heliotrop” pînă în zori. Palizi, trași la față, cu chipurile cadaverice înfundate în hîrtii, Jeneralov și Abukirov ședeau pierduți în norii fumului de țigară, tremurînd unul de frica celuilalt.

În fine, privirile stinse li s-au întîlnit. Slăbiciunea care-i cuprinsese era probabil atît de puternică, încît au început să-și facă mărturisiri complete.

— Și eu, prostul de mine ! exclamă primul.

— Și eu, prostul de mine ! suspină al doilea.

— N-o să mi-o iert niciodată ! țipă primul.

— Cît timp am pierdut amîndoi degeaba ! se văita al doilea. Șefii gazoanelor și ghivecelor se îmbrățișară și hotărîră ca a doua zi să nu vină deloc pentru a-și recupera forțele cheltuite în prosteasca întrecere de pînă acum. Iar pe viitor (asta au hotărît-o într-o atmosferă de sinceritate deplină) în orele de producție vor juca șah și se vor pune reciproc la curent cu ultimele anecdote.

Nu trecu însă nici măcar o oră de la adoptarea înțeleptelor măsuri că Abukirov se trezi brusc din somn (era acasă) cuprins de un gînd înfricoșător :

„Dar dacă — își zise el — Jeneralov este pus să-i descopere pe trîntori și a procedat cu mine așa dinadins ?”

Băgîndu-și picioarele debilizate de atîtea lupte în pantalonii de boston sintetic, producție a industriei autohtone, o luă la fugă spre „Heliotrop”. Măturătorii erau în plină activitate ; la ora aceea matinală străzile păreau violete ; ciinii răscoleau grămezile de gunoi iar Abukirov, cu inima cît un purice, avea o presimțire rea.

Și într-adevăr, cu haina mototolită din cauza nopților de nesomn, Jeneralov stătea între cei doi lei uzi de la intrarea „Heliotropului” și privea abătut la Abukirov. (În persoana lui vedea limpede pe omul investit cu împuterniciri speciale cu scopul de a-i demasca pe funcționarii care nu-și dau interesul în muncă).

Nici n-a apucat îngrijitorul să deschidă ușa, că amîndoi s-au repezit la birourile lor, mormăind cuvinte fără nici un sens :

— O mulțime de treburi, cereri urgente de ghivece...

— O mulțime de treburi ! Noi gazoane...

Se povestește (și doar atotputernicul comitet al planificării știe care e adevărul) că acești indivizi nerozi stau și azi așezați la birourile lor galbene, model suedez, continuînd să simuleze o activitate intensă. Iar lumina puternică a lămpilor de birou aruncă o stranie aureolă pe fețele lor schelțite.

Povestea aceasta adevărată e însă un nimic în comparație cu istoria tînrului cu ochi ca de pește.

— N-am auzit despre omul ăsta ! exclamă tovarășul Fanatiuk.

Și în sinea lui gîndi : „Prost aș fi dacă aș concedia-o înainte de aflu cine e omul cu ochi ca de pește“.

OMUL CU OCHI CA DE PEȘTE

— În povestea aceasta — începu Șeherezada Feodorovna — va fi descrisă cariera amețitoare a omului cu ochi ca de pește.

Țelul suprem al lui Boris Indiukov era să devină un mare scriitor al pămîntului sovietic pentru care motiv a frecventat de mic fel de fel de cursuri, academii și panteoane literare. Dar din ordinul Direcției învățămîntului profesional (DÎP), Institutul Emoțiilor Poetice (pe care Indiukov tocmai îl frecventa în momentul începerii acestei povestiri) urma să fie închis. (Și asta înainte ca Indiukov să fi înțeles că la sfîrșitul frazei e nevoie să pui punct.)

Mai rămăseseră însă două maghernițe literare care îi inițiau pe tineri în tainele cuvintelor, scutindu-i totodată de armată : IDȘE (Institutul Dinamicii și Expresiei) de pe strada Povarskaia și Cursurile literare ale cooperativei de semiinvalidi, mai cunoscute sub numele de LITCOOP.

Treburile LITCOOP-ului mergeau prost așa că rectorul întreprinderii de beletristică, cetățeanul Musin-Gogol, ne-

avînd posibilitatea să concureze cu IDȘE, se pregătea s-o șteargă englezește. Așadar, la LITCOOP bătea vîntul : toți fugiseră la IDȘE. Boris Indiukov fugi și el în grabă.

Dar nici nu apucă să se hotărască dacă e mai bine să se apuce de dinamică sau e mai bine să se consacre expresiei, că DÎP a închis și această unitate literară.

Suspînînd întristați, elevii s-au repezit înapoi la LITCOOP. În fruntea tuturor alerga Boris Indiukov. Ochii lui ca de pește străluceau de inspirație.

Sesizînd cu rapiditate conjunctura creată la bursa literară, Musin-Gogol a cerut noilor elevi taxa pe doi ani înainte.

LITCOOP ocupa o jumătate de magazin pe strada Tverskaia-Iamskaia. Cealaltă jumătate, inclusiv vitrina, fusese închiriată ceasornicarului Glazius-Schenker. Omul ăsta era permanent înconjurat de roțițe, pince-nez-uri și arcuri de ceas. Toată ziua în magazin sunau deșteptătoarele. Și sunau tare. Victoriosul Musin-Gogol se instalase în fundul încăperii unde încasa banii și elibera chitanțele. Alături de el se afla „Secția de amînări“. Cei care prezentau chitanțele primeau hîrțiile necesare pentru armată. Iar în colțul cel mai întunecos al magazinului, acolo unde ceasornicarul își aruncase mărfurile nevandabile, ședea, recitînd versuri de Vera Inber, un copil minune în vîrstă de treisprezece ani, decanul facultății de proză ritmică.

Exact după două ore de la înregistrarea lui Indiukov în rîndurile studenților, sumbra DÎP închise și ultima oază literară. Banii nu s-au dat înapoi pentru că Musin-Gogol reușise să se salveze, luînd cu sine, bineînțeles, și taxele de studii.

Așadar, Boris Indiukov s-a trezit din nou pe dinafară, nereușind să afle nici de data aceasta dacă la sfîrșitul frazei trebuie sau nu trebuie pus punct.

Dar atracția către literatură era atît de puternică, încît Boris hotărî să se apuce imediat de creație. În două luni produse un roman din viața tăietorilor și tăietoarelor de pădure pe care îl intitula „Butucii“. Pe prima pagină a primei sale progenituri scriptice Indiukov scrisese următorul motto : „Șefului direcției literare a guberniei, cu amicitie“. Cu tot spiritul său de prevedere, Indiukov nu a reușit să obțină nimic. Nici o editură nu a fost de acord să tipă-

rească romanul unui autor care se află într-o situație catastrofală în ceea ce privește predicătele. Iată de ce Șeful literaturii guberniale nu află nimic despre dedicația făcută cu amicitie.

Continuînd cu îndîrjire să creeze, Indiukov compuse șase romane : „La răscruce“, „Drumuri și gropi“, „Înainte, ucenici !“, „Secera și ciocanul“, „Pas cadențat“ și „Duniasa-activista“.

Nici unul n-a fost publicat. Boris Indiukov era gata-gata să cadă pradă disperării. Cînd deodată îi trecu prin minte o idee senzațională.

În acest loc, Șeherezada Feodorovna observă că ziua de lucru a luat sfîrșit și, sfioasă cum era, se opri.

Cînd veni

A zecea zi lucrătoare,

ea spuse :

— ...prin minte o idee senzațională. Dîndu-și seama că a concura cu cincizeci de mii de scriitori sovietici este o sarcină grea, care cere, totuși, și oarecare talent, Boris Indiukov medită trei zile și trei nopți la marile probleme ale viitorului său. Concluzia la care a ajuns în final i-a produs un sentiment de ușurare : „De ce, își zise el, să scriu romane cînd e mult mai ușor, mai convenabil și mai comod să înjuri romanele ?“

Cu înflăcărarea care-i caracterizase toate începuturile de drum, Boris Indiukov se apucă de noul său gen. Din fericire pentru el, ziarul „Într-o bună dimineată“, care avea un colectiv tînăr și lipsit de experiență, își organizase secția de bibliografie după un sistem cu totul nou.

— Înțelegeți ? se adresa bucuros redactorul lui Indiukov, aflat întîmplător în biroul respectiv, secția de bibliografie activează pe o bază complet inedită : fiecare recenzie va avea trei rînduri. Înțelegeți ? Nici un cuvînt mai mult ! E genială chestia ! Secția se va numi chiar așa : „În trei rînduri“.

— Înțeleg, răspunse bucuros Indiukov.

— Perfect, jubilă redactorul. Vom da peste nas tuturor revistelor mari.

— Peste nas ! strigă Indiuikov cu aceeași dăruire cu care soldații lui Suvorov strigau „Vom muri !“

Noua activitate îl absorbi complet. I se potrivea ca o mânășă pentru că tot ce putea spune el despre o carte groasă de patru sute de pagini nu depășea trei rînduri.

Recenziile la romanele autohtone se scriau după formula nr. 1 :

„Autorul. Titlul. Editura. Anul. Prețul. Numărul de pagini. Cui îi e necesară cartea scriitorului (numele) ? Nimănui ! I-am recomanda scriitorului (numele) să scrie despre viața vînzătorilor de înghețată, o temă neatacată de nimeni pînă acum.“

Recenziile la romanele din literatura străină se scriau după formula nr. 2 : „Autorul. Titlul. Editura. Prețul. Numărul de pagini. Cartea scriitorului francez (numele) este scrisă cu măiestria proprie străinilor. Dar... cui îi e necesară cartea aceasta ? Nimănui ! Cartea aceasta nu impresionează !“

Indiuikov semna cu cele mai diferite inițiale și pseudo-nime, vrînd în felul acesta să-i dezorienteze pe scriitori. El semna : „B.I.“, „A.B.“, „Indio“, „Indus“, „Inus“, „Ius“ și cîteodată simplu „-ov“. Dar, indiferent de toate aceste măsuri de precauție, Indiuikov era uneori urmărit și cotonogit.

Pentru a se feri de bătaie, Indiuikov ceru de la protecția muncii o platoșă. Cererea i-a fost respinsă : nu au găsit în contractul colectiv un paragraf despre platoșe. Și-atunci, din marile venituri încasate de la micile sale recenzii, Indiuikov își confecționează o șubă groasă căptușită cu vată și blană de dihor. Acum, cînd era bătut — zîmbea.

Scriitorii, istoviți de lupta cu „Indio“, „B.I.“ și „-ov“, schimbă tactică. Cei mai slabi de înger renunțară să scrie, iar cei curajoși începură să se poarte slugarnic cu atotputernicul „Indio“.

Situația lui Indiuikov se consolida. Locuința îi era plină de teancuri de cărți cu autografe. Unele îi erau dedicate personal ; Indiuikov le privea cu multă satisfacție : „Tovarășului Indiuikov, cu amiciție“. Și de-atunci nimic nu i-a mai întunecat bunăstarea.

Iar dacă multstimatul tovarăș Fanatiuk sau careva din membrii comisiei va dori să scrie un roman, mai bine să renunțe. Boris Indiukov îl va desființa în trei rînduri după formula nr. 1.

Această povestire este mult mai puțin interesantă decît cea despre „Vara de aur“.

Și tovarășul Fanatiuk își zise :

„Jur pe Comitetul planificării că n-o voi concedia pînă nu voi asculta povestea despre „Vara de aur!“

„VARA DE AUR“

Străduindu-se să îndepărteze ora concedierii sale, Șeherezada Feodorovna începu o nouă poveste.

— Aflați, vai ! membri ai comisiei pentru epurarea aparatului, că au existat în orașul nostru două instituții : editura gubernială „Adăpătoarea“ și societatea editorială „Vara de aur“.

„Adăpătoarea“ edita o literatură delicată cu tonuri de tristețe socială și prefete scrise de mărimi de la Academia de Stat a Științelor Artistice. Cărțile destul de voluminoase ale „Adăpătoarei“ erau legate în coperte de satin (acela din care se fac cămașile căzăcești și căptușelile de pardesiu). Peste copertă exista și o supracopertă de carton. Pe prima pagină se trecea totdeauna o mențiune foarte importantă :

*Coperta, supracoperta și titlul
sînt realizate de E. Rîtarev, ar-
tist plastic. Tiparul supracopertei
executat la Fabrica de stat pen-
tru cartoane*

Fiecare carte a „Adăpătoarei“ aducea prin greutate și rotunjimi cu o matroană de casă bună, una din acelea care seamănă de obicei cu o damă de treflă. „Adăpătoarea“ mai era renumită pentru manierele ei elegante și pentru faptul că trimitea autorilor felicitări de Anul nou.

Cît privește societatea editorială „Vara de aur“, aceasta era o editură cu un diapazon de activitate complet di-

ferit, publicînd tot literatură delicată, dar nu cu tonuri de tristețe socială ci cu trăsături de indignare socială.

Cu toate că prefetele cărților de la „Vara de aur“ erau semnate de aceleași mărimi de la Acad. de Șt. Art., copertele nu mai erau din satin fin, folosind în acest scop hîrtia obișnuită. Independent de conținutul lucrărilor, pe coperte erau reproduse grinzi în formă de T și niște muștrite simpatice de cuconițe (exclusiv în interesul difuzării cărților).

Editura nu trimitea autorilor nici un fel de felicitări, în schimb însă organiza foarte des întâlniri la o ceașcă de ceai (o jumătate de sticlă de vin pe cap de scriitor).

Într-un cuvînt, „Adăpătorea“ edita autori moșteniți, iar „Vara de aur“ publica lucrările persoanelor contemporane care au recunoscut puterea sovietică ceva mai tîrziu decît Italia, dar puțin mai devreme decît Grecia.

Era absolut firesc ca cele două instituții să se dușmănească reciproc. „Adăpătorea“ socotea (nu se știe de ce) că „Vara de aur“ o jefuiește, pentru că avea exclusivitatea autorilor contemporani. La rîndul ei, „Vara de aur“ trăgea speranță că odată și odată va putea aborda și ea pe scriitorii moșteniți.

Din cauza proporțiilor luate de certurile intestinale, șefii celor două instituții băteau toată ziua birourile de la „Centrolitera“, unde, cu o energie demnă de invidiat, aranjau tot felul de intrigi. Grija cea mai mare a „Adăpătorei“ era să-și subordoneze „Vara de aur“, iar „Vara“ tindea să înghită „Adăpătorea“.

Și iată că într-o zi, judecînd, așa cum era firesc, că nu e rău să fie două edituri, dar că e și mai bine să fie una singură, „Centrolitera“ a hotărît unificarea lor, dînd noului organism numele „Adăpătorea de aur“. Totul a fost făcut cu atîta abilitate, încît nici una din părți nu și-a dat seama cine a învins și cine va avea supremația la „Adăpătorea de aur“.

Cei de la fosta „Vară de aur“ se plimbau pe culoarele instituției și prin ținuta lor mîndră încercau să demonstreze că ei ar fi stăpîinii. Respectabilii „adăpători“, ale căror cheii străluceau în întunericul coridoarelor, socoteau că grupul lor a ieșit victorios și în consecință sărbătoreau evenimentul. Și uite așa, toată activitatea se rezuma la lupta pentru

putere. Comunitatea de preocupări și existența unui singur serviciu financiar, astea nu contau deloc.

În acest moment Șeherezada observă că ziua de lucru se terminase. Sfioasă cum era, tăcu.

Și când sosi

A unsprezecea zi lucrătoare

ea spuse :

— Concurența pe care „Centrolitera“ voise, de fapt, s-o stîrpească prin unificarea celor două edituri, a pornit cu forțe noi la drum.

În momentul reformei, autorii contemporani, la fel ca și cei moșteniți de la vechiul regim, s-au întristat.

— Au fost două iesle, exclamau ei cu o voce pițigăiată și a rămas una singură !

Dar cu trecerea timpului autorii se convingeau tot mai mult că nu s-au produs schimbări esențiale.

— Două iesle au fost, exclamau ei cu o voce și mai pițigăiată, și două au rămas !

În negura coridoarelor „Adăpătoarei de aur“ continuau sălbaticile încăierări pentru autori.

Foștii „adăpători“ socoteau drept un act de suprem eroism interceptarea în hol a autorilor și semnarea contractelor în camera unde aveau ei biroul și nicidecum în încăperea unde se adunaseră cei de la fosta „Vară de aur“. Aceeași tactică o aplicau și ceilalți. Iată deci că, la editura unificată, între două puncte se trăgeau zilnic două linii drepte, fenomen socotit imposibil încă de pe vremea lui Euclid.

Asta a fost, pe scurt, istoria acelor oameni străni.

În vremea respectivă locuia la Moscova scriitorul Modest Hamakov, autor a două cărți : prima, „Furtunile“, fusese editată în 1911, iar a doua, „Furtunurile“ fusese publicată în 1925. Ajungînd la concluzia că cititorii ard de nerăbdare să-i citească și a treia carte, Modest Hamakov a venit la „Adăpătoarea de aur“ să sondeze terenul.

Nici nu intră bine pe ușă că-l luă în primire un bătrînel agreabil care recunoscuse în persoana lui Hamakov un scriitor moștenit din trecut.

— Modest Lvovici, zise el, ce-ar fi să ne livrați operele dumneavoastră complete ?

Hamakov căzu de acord să livreze. Din pură întâmplare probabil, operele complete le avea în servietă. După ce și-a aranjat treburile cu foștii „adăpători“, Modest s-a îndreptat spre ieșire, dar aici a fost abordat de un tânăr. Acesta intuise în persoana lui Hamakov pe scriitorul care recunoscuse puterea sovietică cu o săptămână mai devreme decât Mexicul.

— Bună ziua, tovarășe Hamakov, zise tânărul. Livrați-ne romanele dumneavoastră pentru niscaiva opere complete.

— Le-am livrat, zise naivul Modest. La fosta „Adăpătoare“. Tot pentru complete.

— Ca să vezi ! strigă necăjit tânărul. Păi dumneavoastră sînteți autor contemporan și, prin urmare, subordonat foștei „Veri“. Ia dați volumele încoace !

Tot ca din întâmplare modestul Modest avea în servietă încă o colecție de opere complete. Tânărul promise să ia înapoi volumele încredințate de Hamakov celor de la fosta „Adăpătoare“.

Acasă la el, în Piața Cîinilor, liniștitul Modest se așeză să scrie o povestire, fără să știe că la „Adăpătorele de aur“ persoana sa a constituit motivul unei încăierări în toată regula. De fapt, tânărul nu reușise s-o scoată la capăt cu bătrînelul agreabil. Dar nici bătrînelul agreabil nu a reușit s-o scoată la capăt cu tânărul.

— Noi, bombănea cu încăpăținare bătrînelul adăpător, l-am inclus deja pe Hamakov în plan. E un autor tipic al nostru, moștenit din trecut.

— Dar ce, noi nu l-am inclus ? striga de răgușea bravul tânăr provenit de la „Vara de aur“. Despre vechiul regim nu cunoaștem nimic, dar cunoaștem bine faptul că Hamakov a recunoscut puterea sovietică înaintea Mexicului. „De jure“ și „de facto“.

Peste două luni (adică într-un termen record), editura unificată „Adăpătorele de aur“ a pus în vînzare doi Hamakovi compleți. Una din ediții era legată în coperte fine de satin avînd o supracopertă cartonată și o prefață în tonuri triste semnată de un academician de la Acad. de Șt. Art. Gealaltă ediție, apărută paralel, avea o copertă

galbenă cu grinzi și mutrițe și o prefață semnată de același academician artistic (de data aceasta însă, „cuvîntul înainte” cuprindea elemente de indignare socială). Spre uimirea cititorilor, pe ambele opere complete se afla numele aceleiași edituri: „Adăpătoarea de aur”.

— Asta e nimic, adăugă Șeherezada, în comparație cu povestea delictului comis de Iakov Trepetov !

Tovarășul Fanatiuk, care era în fruntea colectivului de epurare a aparatului, se gîndi :

„Jur pe comitetul planificării că nu o concediez pînă nu aflu ce s-a întîmplat !”

DELICTUL LUI IAKOV

Și Șeherezada Feodorovna începu o nouă povestire.

— Omului îi e proprie nemulțumirea față de profesia sa. Nemulțumit era și Iakov Trepetov, activist cultural cu experiență, șeful sectorului cultural al Uniunii de transporturi locale.

Tovarășul Trepetov se număra printre mîndriile orașului. Era cinstit, deștept și cu multă putere de muncă. Despre asemenea oameni ca Iakov Trepetov se zice că sînt total dezinteresați.

— Asta nu poate să fure ! declara despre el activistul cultural Umrihin. Bernardov va fura, chiar și Bergardov poate să fure ! Și eu sînt în stare să fur. Trepetov Iakov nu se atinge de un bănuț al altuia.

Iată însă că Iakov Trepetov se atinse de bănuțul altuia.

Situația era neverosimilă, ireală, dar așa s-a întîmplat.

Într-o seară luminoasă de mai, cînd lumea din oraș se plimba pe bulevard, activistul cultural Iakov Trepetov, acest om mai mult decît cinstit, s-a apropiat sub privirile tuturor de colegul său Umrihin, i-a băgat mîna în buzunarul hainei, i-a scos portofelul și apoi s-a îndepărtat încet.

La capătul bulevardului, un milițian care observase furtul, l-a prins. Trepetov nu s-a împotrivit. Se adunase o mulțime de oameni.

— A glumit, țipa Umrihin, care i-a ajuns din urmă. Dați-i drumu ! Ce-i cu glumele astea proaste, Iakove ?

— A glumit, l-a susținut mulțimea care-l cunoștea bine pe Trepetov.

Și milițianul era gata-gata să-i dea drumul glumețului, când Trepetov zise :

— N-am glumit ! L-am furat pe acest cetățean onest ! Sînt un hoț ! Duceți-mă la închisoare ! Legați-mă !

Dar nimeni nu l-a legat. Atunci Trepetov explodează :

— De ce, îl întrebă el pe milițian, nu vă faceți datoria ?

Milițianul, cam încurcat, declară că dacă păgubașul nu are pretenții, nu e nevoie să-l ducă pe cel prins în flagrant delict la închisoare.

— Nu cunoașteți Codul penal ! țipă ca din gură de șarpe Trepetov, aruncînd priviri furioase mulțimii. Nu e necesară declarația păgubașului. Eu îl cunosc ! L-am studiat din scoarță în scoarță. Reclamația păgubașului nu e obligatorie. Dacă delictul prevăzut de articolul 108 al codului penal a fost comis, sînteți obligat să-l dați pe delincvent pe mîna justiției !

— Bine, eu pot s-o fac, zise nehotărît milițianul. Cetățeni, vă rog să fiți martori !

Și l-a dus pe Iakov Trepetov la judecată.

La tribunal au avut loc scene pur și simplu dramatice. Toți martorii (confirmînd furtul unui portofel conținînd nouă ruble patruzeci și patru copeici și un bilet la „Loteria călătoriilor în jurul lumii“ în valoare de cincizeci de copeici) declarau în unanimitate că faptul le depășește puterea de înțelegere.

Pe tot parcursul procesului, păgubașul îl ruga pe învinuit „să renunțe la aceste glume prostești“. Dar învinuitul era neclintit pe poziție.

— Faceți-vă datoria ! declară el judecătorilor. Nu cele nouă ruble și patruzeci și patru de copeici au importanță, zicea el, important e principiul. Am încălcat legea și trebuie să-mi primesc pedeapsa cuvenită !

Dar în acest loc al povestirii Șeherezada Feodorovna observă că ziua de lucru luase sfîrșit.

Și cînd sosi

ea spuse :

— Judecătorul fu nevoit să-l condamne pe omul cinstit la două săptămîni de închisoare.

— Mai mult nici nu-mi trebuie, zise Trepetov, cu chipul strălucind de bucurie. Mulțumesc, tovarăși judecători ! Ați judecat bine !

Ce e aiureala asta ? vă veți întreba. Ei bine, experimentatul activist cultural și obștesc Trepetov socotea că adevărata sa chemare nu este nici organizarea bibliotecilor (pe care, dealtfel, o făcea foarte bine), nici înviorarea activității diferitelor cercuri, nici atragerea la activitățile de club a bătrînilor, ci poezia.

Poeziile le scria noaptea ; dimineața le ascundea oftînd într-o ladă, iar apoi, nedormit și încruntat, se ducea la lucru, repetînd pe drum versurile scrise în timpul nopții.

*Iubito ! Să nu crezi în calomnii !
De ele nu mă tem, să știi !
Și pieptu-mi de pistol amenințat
Numai după tine a oftat.
Să nu crezi, iubito, să nu crezi !
Pentru că eu ca o fiară te iubesc.*

Iată la ce-și folosea prețuitul activist cultural orele sale de odihnă care se împuținau din ce în ce mai mult.

Lărgirea rețelei de cercuri îi răpea strofă după strofă ; atragerea bătrînilor în activitățile cluburilor îi reducea numărul de metafore. Din cauza volumului imens de muncă fusese nevoit să-și amîne concediul pentru toamnă.

Dar în suflet se naștea un poem de primăvară. Pînă și titlul fusese definitivat : „Vis de mai“. Apăruseră chiar și primele versuri

*Pe frunze lipicioase a-nceput să curgă seva
Iar apele murmurau a primăvară.*

Nu avea însă deloc timp. Adus la disperare de valurile de transpirație ale inspirației, Iakov Trepetov se decisese să fure : „La închisoare nu mă va deranja nimeni, își zicea

cu amară bucurie activistul cultural, acolo voi scrie «Vis de mai» în liniște”.

Două săptămîni i s-au părut suficiente pentru necesitățile creației. Iată de ce primise cu-atîta bucurie sentința.

Încă din prima zi, după ce s-a hrănit cu mîncarea „de la pachet” (i-l adusese inconsolabilul Umrihin) și după ce aruncă cu scîrbă în latrină bilețelul găsit în pîine „Iașa ! Iașă prostiile !”, Iakov Trepetov purcase la scris.

În sunetul pașilor ritmici ai santinelei și al ciorovăielilor pașnice ale vecinilor, gîndirea mergea bine. Valurile de transpirație ale inspirației se revărsau asupra deținutului.

Simțind obișnuitul bubuit la tîmple, începu repede să scrie :

VIS DE MAI

(poem)

*Pe frunze lipicioase a început să curgă seva
Iar apele murmurau a primăvară.*

Exact în acest moment însă, ușa celulei se deschise cu zgomot.

— Trepetov Iakov ! strigă supraveghetorul.

— Prezent ! răspunse poetul, întrerupt de la ocupația sa preferată.

— Duceți-vă la club ! Sînteți activist cultural, nu ? Vă cheamă șeful secției culturale.

— De ce ? exclamă deținutul.

— Ca să activați cultural. Biblioteca trebuie ridicată la nivelul cerut, colectivele trebuie înviorate și trebuie atrași la activitatea cercurilor tematice cît mai mulți bătrîni recidiviști.

Cu inima strînsă o luă spre club. Acolo însă, precum bătrînul cal de cavalerie la auzul trompetelor, Trepetov se apucă să prelucreze, să atragă și să ridice. Pînă să-și vină în fire, termenul detențiunii trecuse.

Se spune că poemul „Vis de mai” nu a fost niciodată terminat pentru că după executarea pedepsei Trepetov a găsit activitatea culturală de la Uniunea transporturilor lo-

cale într-un hal fără de hal și a trebuit să lucreze chiar și nopțile.

Astfel, sfârși Șeherezada, numărul poeziilor proști a scăzut cu unul. Dar istoria aceasta nu e nimic pe lângă povestea despre tradiții.

— Nu știu nimic despre ea, zise președintele epurării, tovarășul Fanatiuk. Ce poveste mai e și asta ?

OMUL CARE A VRUT SĂ PĂSTRÉZE TRADIȚIILE

Și Șeherezada Feodorovna, referentă la Oficiul de Colectare a Ghearelor și Cozilor, începu o nouă poveste.

— Acum, multstimate tovarășe Fanatiuk și voi, membri ai comisiei de epurare, o să vă povestesc o întâmplare tragică.

Printre tinerii de azi deosebești ușor două tipuri : așa-zișii „papițoi” și așa-zișii „juști”.

Așa-zișii „juști” au rupt definitiv cu vechea societate, poartă cămăși „apaș”, se spală rar pe dinți, susțin pînă la absurd echipa de fotbal locală, vara fac excursii în colectiv și iarna în săli friguroase acumulează bogății spirituale.

Așa-zișii „papițoi” n-au rupt-o cu vechea societate. Ei poartă pantaloni exagerat de largi, nu se spală niciodată pe dinți, nu-și pot uita bătrîna guvernantă și faptul că bunicul a fost funcționar la ministerul de finanțe. Serile și le petrec dansînd, aceasta fiind ocupația lor preferată.

Există însă și tipuri mixte : papițoi-juști și justo-papițoi. La primii este evidentă evoluția lentă de la aristocratismul subtil al așa-zișilor „papițoi” spre spontaneitatea copilărească a așa-zișilor „juști”. La a doua categorie se observă tendința de trecere din tabăra așa-zișilor „juști” spre modul de viață lejer al așa-zișilor „papițoi”.

Cei despre care vă povestesc însă acum intră în categoria specimenelor pure : Kolea Arhipov este un „just” tipic, iar înfățișarea lui Ghena Cerepennikov îți dă imediat de înțeles că te afli în prezența unui exemplar get-beget contrar.

Și iată că într-o zi, aflîndu-se pe coridorul școlii tehnice de electricitate, unde învățau amîndoi, Kolea Arhipov l-a lovit pe Ghena Cerepennikov, adică i-a tras cu sete o palmă

pe fața-i palidă și inspirată. Faptul s-a petrecut în prezența unui mare număr de elevi.

— Asta ai încasat-o pentru „Educația politică” de Berd-nikov și Svetlov, zise Kolea Arhipov după ce-l lovi. (Sus-zisa acțiune fizică avusese, de fapt, menirea să-i atragă atenția lui Ghena că nu e bine să-ți însușești un manual al altuia, mai ales unul foarte util.)

Pe coridor s-a lăsat o liniște mormântală. Toți așteptau lovitura de răspuns. Ghena Cerepennikov, în care se treziseră sentimentele cele mai nobile, era gata-gata să se repeadă la Kolea, dar sesizînd la timp statura atletică a celui care l-a ofensat, la jumătatea drumului a făcut stînga-m-prejur și a părăsit locul conflictului.

Timp de două zile i-a tot plutit prin fața ochilor umbra bunicului de la ministerul de finanțe. Și umbra cerea răzbunare.

În a treia zi, Ghena se apropie de Arhipov și, adresîndu-i-se reverențios, îi spuse :

— Înțelegeți desigur că muștrarea care v-a dat-o biroul executiv nu mă satisface. Asemenea jigniri se spală numai cu sînge. Cer satisfacție !

— Ceee ? întrebă Kolea.

— Duel !

— Asta se poate, răspunse Kolea, noi avem obișnuința duelului.

— Lăsați bufoneriile, Arhipov ! exclamă Cerepennikov. Măcar în acest moment hotărîtor, comportați-vă cu demnitate ! Am prevăzut totul. Din păcate însă, în condițiile sovietice nu e posibil decît duelul secret de tip american. Tragem la sorți. Cel care scoate din șapcă hîrtia cu cruciuliță trebuie să moară, adică să se sinucidă, lăsînd însă un bilețel : „Vă rog să nu învinuiți pe nimeni de moartea mea”. Mijlocul de sinucidere — la alegere. Vă convine ?

Lui Kolea Arhipov îi convenea. Cu picioarele lui butucănoase încălțate în cizme făcu un „knix” ultrapoliticos, adăugînd că demult își dorea un duel de tip american.

— Luați seama, zise Ghena Cerepennikov, rupînd două bucăți de hîrtie și făcînd o cruciuliță pe una din ele, chestia e serioasă ! Aceasta este ultima zi din viața dumneavoastră.

— Vă rog, vă rog, răspunse prevenitor Arhipov. Dealtfel, după ce v-ați însușit manualul meu, mi-am pierdut pînă și cheful de viață.

— Aș vrea să știu ce-o să mai ziceți cînd veți trage hîrtiuța fatală.

Și fiecare pe rînd își încercă soarta.

Ghena Cerepennikov era atît de convins de victorie, în-cît în momentul în care văzu cruciulița pe hîrtia lui, șimți-că i se scufundă pămîntul sub picioare.

În acest moment Șeherezada observă că ziua de lucru se terminase.

Cînd sosi

A treisprezecea zi lucrătoare,

ea continuă :

— Și-acum ce-o să fie ? întrebă el jalnic.

— Foarte simplu, zise Arhipov, ca mare amator de due-luri ce sînteți, sinuciderea ar trebui să vă producă un pro-fund sentiment de satisfacție. Vă duceți acasă și, stropind o foaie de hîrtie pentru corespondență cu cîteva picături de colonie „TEJE“, veți scrie cu un scris clar : „Vă rog să nu învinuiți pe nimeni de moartea mea“. Iar pe urmă... Vai, dar cîte posibilități de alegere există ! O întreagă pa-letă ! Apropo, nu vă sfătuiesc să vă aruncați în fața unui tren personal. E josnic ! Mai bine ar fi să rezolvați pro-blema onorabil și elegant : sub roțile expresului de Siberia, la stația Losinoostrovskiaia.

Ghena Cerepennikov a venit acasă negru de supărare. Nici poftă de mîncare n-avea. A plimbat cu scîrbă lingura prin farfuria cu supă și s-a așezat la birou. Umbra buni-cului de la finanțe continua să plutească nevăzut în preajma lui :

„Nimeni nu poartă vina morții mele“ scrisese el pe o coală de hîrtie. Bunicul dădu din cap a aprobare. Apoi Ghena se smiorcăi, trase o linie peste cele scrise și înșiră alte cuvinte :

„Vă rog să învinuiți de moartea mea pe Nikolai Arhi-pov (stradela Tomakov 20, ap. 21. Poate fi găsit seara.), care m-a împins la sinucidere.“

Bunicul zîmbi batjocoritor, dar lui Ghena îi era indiferent.

„Să-l văd eu pe Kolea ce o să zică atunci cînd o să-i dea pentru incitare la sinucidere opt ani de închisoare cu regim sever !“, se gîndi el cu răutate.

Și cu toate că bunicul — un adevărat samurai din vechiul regim — îi indica prin atitudinea sa severă că trăgănarea asta e jenantă și că trebuie să treacă la harakiri, lui Ghena nu-i prea venea deloc să-și sfîrșească zilele.

„Ce se bagă și ăsta ? își zise el, căutînd să scape de agasanta fantomă. Pe el îl pocneau zilnic peste mutră și uite că nu s-a întîmplat nimic, a trăit nărodul pînă la optzeci de ani. Io-te-te la el, se închipuie lordul-primar, păstrătorul tradițiilor.“

Dar spălarea jignirii cu sînge era necesară.

Ghena Cerepennikov a petrecut o noapte tipică de sinucigaș. A băut apă fiartă, a aruncat pe jos tot felul de foi de hîrtie, a scris pe perete cuvîntul „Liuba“ și a fumat cam douăzeci de țigarete „Au“.

Dimineața s-a trezit cu același sentiment de disperare. Greutatea jignirii nespălate îl apăsa cu forța a mii de tone.

Și Ghena Cerepennikov se hotărî : luă o foaie de hîrtie și cu mînă sigură scrise :

„Către tribunalul popular al raionului Bauman.

Prin prezenta solicit tragerea la răspundere a cetățeanului N. Arhipov pentru jignire personală provocată prin lovire. Există martori.“

Peste o săptămînă, tribunalul popular l-a condamnat pe Arhipov la cincisprezece ruble amendă, ceea ce reprezenta bursa lui pe o lună și jumătate.

Arhipov era fîstîcit. Cerepennikov triumfa.

Iar povestea următoare, sfîrși Șeherezada, este despre un bolnav surprinzător, Misail Trikartov.

„Jur pe Comitetul de planificare se gîndi tovarășul Fanatiuk, că n-o concediez pînă cînd nu aud povestea despre Misail Trikartov !“

Și Șeherezada Feodorovna începu astfel :

— Aflați, tovarășe Fanatiuk și voi membri ai comisiei de epurare a aparatului, că primăvara, lumea funcționarească este apucată de febra tratamentelor. Cu cît luminează mai stralucitor soarele, cu cît cîntă mai puternic păsările, cu-atît mai rău se simt funcționarii. Iarba crește într-o noapte cu cîțiva centimetri, mercurul termometrului se ridică atît de repede, de parcă vrea să ajungă la etajul întîi, iar slujbașilor li se face tot mai rău, tot mai rău. Ei vor să se trateze, să se trateze de orice și oricum, cu condiția ca tratamentul să se facă într-un sanatoriu și pe cît posibil în sudul înșorit.

Misail Alexandrovici Trikartov, un om în vîrstă, dar încă sprinten, se afla sub imperiul unei puternice febre curative.

— Toți se tratează, exclamă el, ținîndu-se cu ambele mîini de pieptul său dolofoan, iar eu trebuie să mor ! Vreau și eu să urmez o cură !

— Ce se întîmplă cu dumneavoastră ? îl întrebau com-pătimitor colegii.

— De unde să știu ? chițăia Misail. Poate colită, poate gastrită... Insuficiență cardiacă... Nu sînt medic, dar simt !

Și Misail s-a dus fuga la un profesor, socotind că numai profesorii te pot trata.

Lipindu-și urechea de trupul lui gol, profesorul îl ascultă îndelung pe Trikartov, controlînd activitatea tuturor organelor cu atenția cu care pisica urmărește mișcările șoa-recelui.

În timpul controlului, fricosul Misail Alexandrovici, își privea cu ochii înlăcrimați pieptul mișos ca un pardesiu de tip „loden“.

— Ei, cum e ? rosti el cu greu, privind spatele profesorului care se spăla pe mîini.

De fapt, voia să întrebe — „sînt speranțe ?“, dar buzele au început să-i tremure și cu speranța n-a ieșit nimic.

— Sînteți sănătos ! zise profesorul. Absolut !

— Am insuficiență cardiacă, replică sfidător Trikartov. Profesorul se supără.

— Dumneavoastră știți ce-i aceea insuficiență cardiacă ?
Trikartov plătise șapte ruble pentru consultație așa că se supăra și el.

— Știu ! zise el. Insuficiență cardiacă este când inima zvîcnește. În afară de asta mai am colită, gastrită și nevroză.

— Vorbiți prostii ! răspunse profesorul.

Cu toate acestea, Trikartov hotărî să se trateze. La început avu intenția s-o facă pe socoteala statului. Dar statul n-a fost de acord. Misail a rămas convins că și la comisiile medicale sînt hoți de teapa profesorilor cu cabinete particulare. Aflînd de la niște cunoscuți că la Kislovodsk se fac tratamente bune, și-a cumpărat un bilet la unul din sanatoriile de acolo.

Vremea era splendidă, sanatoriul se afla așezat printre trandafiri, camera era elegantă... Dar nimic din toate astea nu-l bucura pentru că el avea o altă preocupare : invidia.

Viața agitată a sanatoriului începea devreme în zori. O parte a bolnavilor (parcă era o turmă de antilope) se îndrepta spre izvor pentru a se delecta cu apă minerală „Narzan“. Alții erau conduși de braț la băi de nămol. Pe alții îi chinuiau cu dușuri. Erau și unii pe care îi înfășurau în prosoape groase și îi puneau să transpire. Tuturor le făceau cîte ceva, numai lui Trikartov nu-i făceau nimic. Din cauza asta, Misail suferea !

Într-o zi însă, când răbdarea i-a ajuns la limită, n-a mai putut suporta situația.

În acest loc al povestirii Șeherezada observă că ziua de lucru s-a terminat și, cu sfiala care o caracteriza totdeauna, tăcu.

Iar cînd veni

A paisprezecea zi lucrătoare,

ca spuse :

— Plimbîndu-se prin parcul sanatoriului, Misail a ni merit odată într-un mic pavilion. Acolo, în mijlocul încăperii, ședea un om din părul căruia săreau în mare viteză scînteii albastrii.

— Mie de ce nu-mi fac asta ? îl întrebă Trikartov pe infirmier. Vreau și eu scînteii ! Eu sînt Trikartov !

— Nu sînteți pe listă, răspunse indiferent infirmierul.

Trikartov trase concluzia că tratamentul acesta e cel mai scump și că l-au ascuns dinadins în parc, ca să nu-l vadă el.

Seara, pe terasă, în prezența bolnavilor și a oaspeților, Misail îi făcu un mare scandal medicului-șef :

— Dați-mi tratamentele mele ! țipa el, tot sărind de pe un picior pe altul. Unde sînt tratamentele mele ? Ce fel de izvor de sănătate sînteți ? Eu am plătit bani !

— Dumneavoastră sînteți sănătos, zise, jenat, medicul-șef. N-aveți nevoie de tratament ! Odihniți-vă ! Încercați să nu vă agitați !

Dar Trikartov nu dormi toată noaptea și hotărî să-și facă singur tratamentul. În zori, privind temător în jur, alergă spre izvor și se umflă cu „Narzan“.

— Le-arăt eu lor, zise el, întorcîndu-se la sanatoriu. Mă și simt mai bine.

Ziua o luă la fugă pe aleile curățele, țipînd :

— Unde e soarele înălțimilor ?

Nereușind să-l găsească, Misail Alexandrovici se duse în pavilionul electric și, punîndu-și pe piept placa de zinc cu șnur, dădu drumul la curent. Pînă seara tîrziu, cu gura plină de un gust metalic, se tot cutremură de bucurie. Senzația îi creă siguranța într-o însănătoșire rapidă. Noaptea, la lumina lunii, se duse din nou la izvor și, rîgînd fără întrerupere, bău șaisprezece pahare de băutură gazoasă.

— Le-arăt eu lor, șoptea el, sărind pe fereastră în cameră.

Restul timpului și-l petrecu cu mult folos. Scoțînd de sub pat lampa albastră pe care-o furase, se întinse și aprinse lumina aceea sepulcrală, tratîndu-se toată noaptea. După opinia lui Misail, sănătatea i se îmbunătățea văzînd cu ochii, dar, nu se știe de ce, își pierdu pofta de mîncare. Dușurile, băile de „Narzan“ și de nămol le făcea conspirativ, mai mult noaptea.

— Arătați cam prost, i-a spus odată medicul. Ar trebui să mîncăți mai multe ouă.

„Las' că știm noi, gîndi în sinea lui experimentatul Misail. Vrea să-mi bage pe gît niște ouă ieftine, iar soarele înălțimilor, ăsta care e scump, de-o lună îl ascunde de mine.”

Nu cu mult înainte de plecare, Trikartov reuși, în fine, să se apropie de soarele înălțimilor. Dar nu putu să se bucure de el mai mult de o oră. S-a speriat de o infirmieră.

În drum spre Moscova, la stația Skotovataia, lui Misail i s-a făcut rău. A trebuit chemat un medic care a constatat o criză de inimă, gastrită și intoxicație generală cu gaze necunoscute. Cînd s-a prezentat din nou la lucru, Trikartov avea o înfățișare înspăimîntătoare.

— Ce e cu dumneavoastră ? întrebă prietenii.

— M-au tratat, lua-i-ar dracu, răspuse Misail. S-au zgîrcit să-mi dea o lampă cu cuarț. Soarele înălțimilor n-a fost în cantități suficiente. Las-că știu eu, l-au ținut pentru comisarii poporului. Izvor de sănătate, ce să spun !

— Dar povestea asta, adăugă Șeherezada, e nimic în comparație cu istoria luptei dintre doi funcționari.

„Jur pe Comitetul planificării, își zise tovarășul Fana-tiuk, că n-o concediez pînă nu aud povestea !”

Și cu asta luă sfîrșit a paisprezecea zi lucrătoare.

LUPTA GIGANȚILOR

Așadar, de paisprezece zile lucrătoare, de la orele zece pînă la patru, Șeherezada Feodorovna, referentă la Oficiul de Colectare a Ghearelor și Cozilor, povestea șefului instituției și membrilor comisiei de epurare tot felul de întîmplări pasionante și tot felul de fabule.

Timp de paisprezece zile Oficiul, lipsit de o conducere rațională, s-a aflat în stare de inactivitate.

Și iată că în a cincisprezecea zi, Șeherezada, ai cărei ochi străluceau cu o vioiciune neobișnuită, își începuse noua poveste.

— Aflați deci, tovarășe Fanatiuk, că întîmplarea pe care v-o aduc acum la cunoștință este o întîmplare foarte adevărată și glăsuiește despre lupta dintre doi funcționari.

Exista la Moscova Oficiul de Colectare a Ghearelor și Cozilor.

— Cum ? sări tovarășul Fanatiuk, păi ăsta e Oficiul nostru.

— Nu mă întrerupeți, ooo ! multstimat șef, răspunse Șeherezada, scuturîndu-și cerceii. Poate că mai există un Oficiu asemănător în Moscova. Așa că voi continua. Și erau la Oficiul acesta doi șefi. Pe unul îl chema Fanatiuk...

— Cum ? exclamă din nou Fanatiuk iritat, e vorba despre mine ?

— Totul e posibil pe lumea asta, observă evaziv Șeherezada. La evidența populației, la litera F, sînt înregistrați probabil mai mulți Fanatiuci. Așa că, eu continui. Celălalt șef purta melodiosul nume de Sataniuk.

Auzind numele dușmanului său, tovarășul Fanatiuk sări :

— Asta întrece orice limite, urlă el, roșindu-se tot. Pe lume nu există asemenea coincidențe !

— Pe lume există coincidențe și mai și, declară cu severitate referența. Dacă vreți, eu pot să mă opresc din povestirea care promite, totuși, a fi foarte interesantă.

— Nu, nu, exclamă tovarășul Fanatiuk. Povestiți, povestiți ! La urma urmei, eu nu sînt împotriva autocriticii !

Și Șeherezada, întreruptă tot timpul de exclamații de uimire și indignare, își continuă povestirea.

— Așadar, erau doi șefi și, în loc să se ajute reciproc în muncă, ei se luptau între ei.

În lupta lor fratricidă au atras tot Oficiul, împărțind funcționarii în două tabere : fanatiucii și sataniucii. Niciodată omenirea nu a văzut o luptă mai prostească și mai lipsită de sens, pentru că în cazul acesta rolul hotărîtor nu-l juca interesul general ci amorul propriu al șefilor.

Lupta s-a terminat cu înfrîngerea totală a lui Sataniuk. Datorită intrigilor adversarului său, el a fost destituit și aruncat la Uman pentru a organiza activitatea culturală printre căraușii locali.

Umbra înfricoșătoare a lui Fanatiuk a început să plutească asupra Oficiului de Colectare a Ghearelor și Cozilor în vederea necesităților consumului de mase. Tot Oficiul era înghețat de frică.

— ăsta e un apropo la mine ! urlă șeful instituției. Tăcere ! În douăzeci și patru de ore !... Adică, scuzați, lucrurile sînt totuși interesante. Continuați !

— Așadar, continuă Șeherezada, trebuie spus direct că tovarășul Fanatiuk nu făcea parte din categoria oamenilor cu multe circumvoluțiuni. Ba se poate afirma chiar că era prost ca noaptea. Nu vă revoltați, nu vă revoltați! Ați spus că nu sînteți împotriva autocriticii. Ca să rezumăm, era prost ca noaptea. Înțelegeți? Ca noaptea. Prost și ranchiunos!

Cu sărăcia lui de duh, Fanatiuk hotărî să izgonească din Oficiu pe toți funcționarii socotiți a fi adepți ai destituirii Sataniuk. În aceeași zi, după masă, începu epurarea. Era un om foarte prost, înțelegeți? Foarte. Era, știți dumneavoastră, atît de prost, încît îți vine și greu s-o spui. Văd că nu vă face plăcere. Mai bine să mă opresc.

— Continuați! horcăi Fanatiuk.

Făcuse spume la gură. Membrii comisiei evitau să-l privească.

— Așadar, acest om prost s-a lăsat dus de nas de una din cele mai neînsemnate funcționare, de o referentă. El a vrut s-o concedieze, pentru că o socotea „fufa“ lui Sataniuk.

Dar referenta a început să-i spună tot felul de povești. Și acest om mai mult decît naiv a ascultat-o timp de paisprezece zile. Azi e a cincisprezecea. Iar în timp ce el se ocupa cu prostiile astea, multrespectatul tovarăș Sataniuk... De ajuns însă. Nu vreau să povestesc mai departe.

— Ziceți, ziceți! Ce-a făcut Sataniuk? se auzi vocea rugătoare a lui Fanatiuk. V-o cer!

— Nu vreau! Nu doresc! Mi-e scîrbă!

— Dar după cîte se pare, zise Fanatiuk, presimțind răul care se apropia, poveștile trebuie să țină o mie și una de zile.

— Nu vreau și gata! Contractul colectiv nu prevede că sînt obligată să povestesc.

— Atunci, vă concediez. Afară! Fără preaviz! Scrieți în procesul-verbal: „Se concediază referenta Șeherezada Șaitanova, pe motiv că este fiica...“ De fapt, tot aia e: „fiica reginei Victoria a Angliei.“ Afară!

Șeherezada se ridică. Cerceii emiseră un sunet înfricoșător.

— Bine! Măgarul vrea să-și cunoască soarta! Atunci, continui! Și, în timp ce el asculta povești, tovarășul Sa-

taniuk n-a stat cu mâinile în sân. A pus în mișcare toate pîrghiile și se spune că a obținut reintegrarea !

— Asta nu e posibil ! schelălăi Fanatiuk.

— Totul e posibil, răspunse, palidă de emoția victoriei, Șeherezada. Ascultați !

Și într-adevăr, de undeva de jos, probabil din dreptul cabinei portarului, se auzi un zgomot de voci care se făcea tot mai puternic și se apropia tot mai mult. Curînd se putu distinge un „ura“ foarte clar.

Ușile biroului se dădură de perete și în prag apăru statura viguroasă a tovarășului Sataniuk.

Avea cu sine trei serviete. Una mare, din piele de crocodil, pe care o purta pe după gît și două din piele de porc pe care le ținea cu cele două mâini. Și vocea tovarășului Sataniuk răsună ca o furtună de gradul șase :

— Cine stă la biroul meu ? întreba el, filfîind o hîrtiuță prin care tovarășul Fanatiuk era numit la Kolokolamsk în postul de fotograf orășenesc.

Și nimeni pînă acum, pe lumea asta, n-a predat lucrările atît de repede ca tovarășul Fanatiuk.

Așa s-au terminat poveștile Noii Șeherezade.

FUNCȚIONARUL INVIZIBIL

(O PERSONALITATE LUMINOASĂ)

Capitolul I

„PISTRUIN“-UL LUI BABSKI

Nu există cuvînt comic pe care omul să nu și-l fi luat ca nume. Fericit e cel care a moștenit numele de Baranov¹. Nu au prea mari greutatea nici cetățenii care se numesc Baranovici sau Baranovski. Mult mai rău se simte Baranski, pentru că numele ăsta începe să conțină unele elemente de ironie. La școală, Baranski o duce mult mai greu decît frumosul și puternicul Baranov, decît fotbalistul Baranovski sau decît cumînțelul Baranovici, filatelistul. Cel mai rău o duc însă cetățenii Baran, Barancik și Barașek. Uneori influența numelui asupra omului este nelimitată. Așa de pildă, chiar dacă va scăpa în copilărie de ceea ce i-a fost predestinat, cetățeanul Baran va deveni la maturitate — în mod obligatoriu — hoț, iar cei mai frumoși ani ai vieții și-i va petrece în colonii de muncă. Dacă te cheamă Barancik, nu faci carieră! Este cunoscut cazul tovarășului Barancik, care, pentru a scăpa de blestemul aruncat asupra sa de numele ce-l purta, a încercat să treacă la marxiști. Dar Barancik a devenit un fel de balast, și a fost măturat cu o mătură foarte solidă. Frații Barașek nici nu se gîndesc să se încadreze într-o activitate pe linie de stat. Ei se vor dedica desfacerii laptelui și vor dispărea fără glorie în valurile micului comerț particular al NEP-ului.

Eroului povestirii noastre i-a fost hărăzit un nume cumsecade, de nădejde, limpede ca un pîrăiaș: Filiurin. Nu i s-a întîmplat niciodată să se afle în situații jenante sau comice de genul celor în care se zbat cetățenii cu numele de Baran, Barancik sau Barașek. Soarele lumina în mod uniform calea vieții lui Egor Karlovici Filiurin.

În ziua de cincisprezece iulie respectivul astru lumina mai puternic ca de obicei, pentru că în acea zi la toate instituțiile din orașul Pișceslav se plătea chenzina.

---

¹ De la „baran“ — berbec (n. tr.).

Străzile pavate străluceau ca oglinda, reflectându-se în cornișele modestelor case din Pișceslav¹. Responsabilul debitului de stat, cu nelipsitul său șorț de pînză, stătea în Piața Timiriazev și privea, cu ochii mijiți taraba tutunge-riei sale învăluită de lumina plăcută a soarelui.

Cetățeanul debitant avea agățată pe umăr o cutie de lemn de culoarea muștarului pe care lipise două inscripții. Prima, foarte prozaică, era scurtă: „Cutie pentru reclamații“. A doua era în versuri:

Consumatori, opriți-vă, stați!
Pe debitant nu doriți să-l reclamați?

După cum se poate lesne înțelege, la Pișceslav se manifesta o grijă deosebită pentru prosperitatea cetățenilor.

Egor Karlovici Filiurin se apropie grăbit de tutungiu, cumpără un pachet de țigarete „Defect“, scoase din buzunar reclamația pregătită din timp și o introduse în cutia de culoarea muștarului. Simțind că are o puternică chemare spre activitatea obștească, Filiurin proceda zilnic în felul acesta. Uneori se plîngea de tăria țigaretelor „Defect“, alteori protesta împotriva faptului că pachetul avea cartonul prea moale sau ridica problema stării antisănătore a șorțului pe care-l purta tutungiul.

Dacă n-avea de ce să se agate, Filiurin introducea în cutie o fișie îngustă de hîrtie cu următoarele cuvinte: „Astăzi nu s-au constatat nici un fel de lipsuri. E. Filiurin.“

Pufăind din țigaretă, Filiurin se îndepărtă de vânzătorul indiferent la toate și, traversînd piața pavată cu lespezi pătrate, ajunse în umbra răcoritoare a statuii ecvestre a lui Timiriazev.

Cunoscutul agronom și profesor de botanică galopa pe un cal de fontă, ținînd în mîna dreaptă (avîntată spre înalt) o rădăcinoasă. Calota pătrată cu ciucure, însemnul de doctor al universității din Oxford, îi fusese așezată semeț pe o sprînceană. Pe umeri îi atîrnau sutele de kilograme ale mantiei cu falduri mari, iar calul, ținut cu energie în hățuri, își îndrepta copitele din față spre cer, părăind că vrea să dirijeze corul mulțimii venit să-l admire.

¹ „Pișceslav“ ar putea însemna — în traducere liberă — „Gloria hranei“.

Marele savant și erou al muncii pașnice purta în picioare cizme de cavalerist cu pinteni și se ținea bășos în ea. Steluțele pintenilor aduceau cu rondele de morcovi pentru supă.

Acest uimitor monument înfrumuseța orașul cam de vreo an. Locuitorii din Pișceslav ținuseră neapărat să fie în ton cu cei din Moscova. Iar în dorința de a fi superior capitalei (care ridicase savantului o statuie cât se poate de normală), orașul Pișceslav a comandat sculptorului Schatz o statuie ecvestră.

Toți pișceslavenii, inclusiv sculptorul Schatz, erau ferm convinși că Timiriazev fusese un vestit comandant de brigadă și că în timpul războiului civil luptase ca un erou. Renunțând temporar la funcția de administrator al unui imobil, pe care o deținea din cauza acalmiei existente în viața artistică a localității, Schatz a turnat monumentul în patru luni. Prima variantă a statuii îl reprezenta pe savant cu un iatagan turcesc în mână. Abia în timpul recepției finale a monumentului, comisia special desemnată și-a dat seama că Timiriazev fusese, de fapt, o persoană totalmente civilă. Ca primă măsură au înlocuit repede iataganul cu o imensă sicleă (tot din fontă). Zîmbetul belicos însă, asta nu i l-au putut schimba cu unul pașnic sau măcar cu o expresie ceva mai savantă a chipului. Și astfel, marele agronom a rămas să călărească prin fosta piață a Soborului, julin-du-și în continuare calul cu pintenii săi eroici.

Filiurin scoase din buzunar o bucată de catifea, își șterse praful de pe ghețe și se așeză pe postamentul statuii ca să se odihnească puțin. A stat așa nemișcat cam vreo zece minute, împărțindu-și în gând salariul pe capitate. Din cele treizeci și cinci de ruble cât reprezenta suma primită de la serviciul de amenajări a GOP¹-ului, vreo șase ruble îi erau hârtănite de secta răpitorilor de cotizații. În afară de asta, mai urma și o discuție cam neplăcută cu gazda sa, madam Bezliudnaia.

Trista operație aritmetică i-a fost întreruptă de un zgomot înspăimântător care venea de undeva de după un colț de stradă. Filiurin își ridică privirea sa limpede și începu să asculte cu atenție. Zgomotul creștea, acum se auzeau și

---

¹ Gospodăria orașenească Pișceslav (n. tr.).

niște trosnete de parcă cineva se-apucase să arunce mobila de la etaj.

Călare pe o bicicletă de lemn, în piață își făcu apariția inventatorul Babski. Deasupra ghidonului gros de brad flutura o barbă. Bogata podoabă facială semăna cu niște pantalonași de copil. Văzându-l pe Filiurin, inventatorul execută un viraj scurt cu certa intenție de a se opri. Dar, după câte se pare, inerția aparatului era mare și, crăcănîndu-și picioarele, Babski fu nevoit să mai execute două tururi de statuie ca să poată frîna.

— Mai repede ! strigă Babski.

— Ce „mai repede“ ? întrebă Filiurin, clipind uimit din genele sale albicioase.

Prea târziu încă ! Bicicleta oprită din cursa ei nebună s-a aplecat și s-a prăbușit pe marmură, antrenîndu-l pe biciclist după sine. Babski își trase piciorul din sistemul de transmisie pe bază de sfoară și se adresă iritat lui Filiurin :

— Păi vă rugasem să țineți biciclul !... După cum ați putut constata, n-am învățat încă să-l conduc cum trebuie. Frîna și roata din față trebuie perfecționate.

Au ridicat împreună bicicleta, care se dovedi a fi foarte grea, sprijinind-o de unul din cei patru ficuși instalați la colțurile postamentului.

Babski își aranjă barba cu ambele mâini, după care izbucni într-un rîs satisfăcut. Tot lovind vehiculul cu palma, încerca să-l convingă pe Filiurin :

— Pomană ! Materialul costă doar opt ruble. Vă rog să vă convingeți ! Exclusiv din lemn. Mă duc după brevet. „Biciclul lui Babski !“ Ehe ! Ce ziceți de asta ?

— Trebuie trase concluziile organizatorice de rigoare, răspunse entuziasmat Filiurin.

— Ce concluzii ?

— Să bem !

— Asta e posibil în orice moment. Să-mi iau însă mai întîi brevetul.

— Inventatorul este obligat să facă cinste, zise foarte convins Filiurin.

Pe fundalul soarelui care se îndrepta spre apus, trupul lui Babski apărea ca o stană de piatră de culoarea oranj-murdar. Era un bătrîn înalt, cu umerii plinuți și cu o barbă

îmbăieșită de praf și gunoaie. (Se povestea că, odată, din respectiva barbă ar fi sărit chiar un șoarece.)

Fiecare oraș își are nebunul lui. Oamenilor le e milă de el și îl iubesc, mândrindu-se, într-un fel, că îl au. Nebunul orașului trece iute pe bulevard, gîngăvind cu sonoritate cuvinte neînțelese și deschide cu impetuoasă ușa cofetăriei; nici n-ajunge bine la teighea, că responsabilul îi și iese zîmbitor în față, întinzîndu-i o pricomigdală pe care nebunul o înhață, ieșind urlînd de bucurie. Copiii se țin scai după el. Maturii însă au o atitudine plină de respect față de nebunul orașului; s-au obișnuit cu el, socotindu-l o curiozitate locală asemenea teatrului sau străzii principale care e pavată cu calupuri de lemn.

Fiecare oraș își are de asemenea inventatorul lui. Și de el le e milă oamenilor, dar pe el nu-l iubesc, de el se tem. Cine știe ce-ar mai fi în stare să descopere inventatorul ăsta !

Babski avea în oraș dubla calitate de nebun și de inventator. Zile în șir bătea pragul instituțiilor din Pișceslav, propunînd tot felul de descoperiri și perfecționări. Iar noaptea lucra pe rupe în cămăruța lui cu fereastra prăfuită, care dădea direct spre strada Indirectă. De acolo auzai tot timpul ba fisîitul unei lămpi de sudură, ba gemetele unui claxon de automobil.

Babski avea preocupări multilaterale. Terminîndu-și experiențele cu claxonul, se apucase să inventeze un vaccin care, prin injectare în pulpă, făcea ca cizmele să devină rezistente la incendii. Dînd chix cu vaccinul, Babski și-a frămîntat mintea timp de douăzeci și patru de ore, încercînd să găsească posibilitatea sincronizării trăsnetelor cerești cu concertul consacrat aniversării a doi ani de existență a cercului de stat din localitate. Concertul a fost un fiasco total, dar, perseverînd, Babski a creat un „perpetuum mobile” compus dintr-un ceas de masă în valoare de două ruble și un samovar strivit cu capacitatea de una găleată și jumătate. Nici cu asta n-a ieșit însă nimic. Și-atunci, inventatorul s-a apucat să fiarbă experimental una bucată săpun împotriva pistruiilor. Cînd s-a ieșit pe ușă ca să ducă fieritura la subsecția farmaceutică în vederea probelor, i-a venit ideea construirii unei biciclete din lemn. Inventatorul a lucrat trei zile. Astfel și-a făcut apariția „bicicla lui Babski”. În tot acest timp săpunul

a stat în buzunarul stîng al pantalonilor și, încălzindu-se, și-a schimbat pe nevăzute culoarea din galben (nuanța gălbenușului de ou) în albastru.

— E complicat să faci invenții ? îl întrebă Filiurin pe inventator, ajutîndu-l să se cațere pe unul din hîrdaiele care adăposteau ficușii.

Transbordîndu-se cu greu pe șaua de trestie a bicicletei, Babski îi răspunse gemînd :

— Ba e foarte simplu !

Și imediat se auzi un bubuit. Zguduindu-se de jos și pînă sus și din față pînă în spate, mașina de lemn o porni prin piață.

— Cît aduce chestia asta pe lună ? îi strigă Filiurin din urmă.

— Vreo șazeci de ruuuble ! veni răspunsul printre zdrăngănituri.

Biciclul lui Babski dispăru în strălucirea orbitoare a apusului de soare.

Făcînd cîțiva pași, cu intenția de a lua-o spre casă, Filiurin lovi cu piciorul o cutiuță de metal. Se aplecă, o ridică și o învîrți în mînă. Era o cutie din acelea pentru praf de spălat pe dinți, dar înăuntru era o bucățică de săpun albastru-deschis.

„Asta a căzut de la Babski, mai mult ca sigur, își zise Filiurin. Ar fi interesant de știut cît poate să coste ?“

Mîntea lui Filiurin lucra destul de lent în afara orelor de producție. Nu se știe de ce, dar tot timpul îi treceau prin cap aceleași și aceleași întrebări : cît costă cutare sau cutare obiect, cu cît se vinde el mai ieftin în străinătate și cît cîștigă interlocutorul. Doar cu domnișoarele se mai înviora puțin și purta discuții pe teme de actualitate — dragostea și gelozia. Schimbările acestea de păreri țineau însă doar pînă la căderea serii, după care șederea în comun se mărginea la tăceri lirice.

Săpunul albastru îl duse pe Filiurin cu gîndul la baie. (În seara aceea urma să aibă loc o întîlnire tovarășească cu dans și concluzii organizatorice, adică bere și vodcă).

Filiurin părăsi piața și se îndreptă spre Baia Nobililor. În drum trecu pe acasă își luă prosopul și mînușa de burete.

În Pișceslav, chiria medie pentru o cameră era de opt-nouă ruble pe lună. Filiurin îi dădea lui madam Bezliudnaia doar patru, pentru că madam Bezliudnaia studia canto-ul.

Vocalizele ei zilnice făceau ca prețul să scadă serios. Chiar și acum, etalîndu-și într-un rînjit toți dinții ei de aur, madam Bezliudnaia urla, căzută parcă în transă. Așa că Filiurin avu posibilitatea să traverseze coridorul fără să fie auzit, evitînd explicațiile cu privire la chiria pe care nu o plătitise cam demult. (Aduna bani pentru un costum.) Filiurin ieși alergînd, bucuros că reușise să smulgă de sub nasul gazdei cu dinți de aur cele patru ruble, bucuros că va putea introduce în cutia de sugestii și reclamații a băii publice o sesizare rezonabilă și bucuros că (după ce se va curăța de jezul adunat timp de două săptămîni) se va duce la întîlnirea tovărășească, unde se va veseli zdravăn în societatea funcționarilor de la secția de amenajări.

Ultima rază puternică de soare mîngîie ceafa complet rasă a lui Filiurin.

Zeci de mii de oameni cu cefele rase, cu chipuri luminoase la fel ca cel al lui Filiurin și cu ochi albaștri duc o viață obișnuită, frecventează cu regularitate baia publică, plătesc disciplinat cotizațiile la sindicat (dar nu la fel de disciplinat sînt prezenți la ședințele de grupă), se distrează conștiincios în societatea colegilor și își fac o regulă din neplata chiriei. Dar soarta și istoria nu i-au ales pe nici unul din ei pentru a-i aduce în prim plan ca să slujească unei cauze nobile și importante.

Bolta cerească a instituțiilor de stat plutește în toată splendoarea ei și în conformitate cu legile în vigoare. Miriade de secții licăresc de la un capăt la altul al brîului stelar, în timp ce subsecțiile strălucesc în cantități și mai mari prin electrificatul praf stelar, întinzîndu-se pe firmament asemenea unei căi lactee. Nebuloasele financiare luminează discret și, făcînd ispititor cu ochiul, atrag spre ele priviri pline de speranțe. Comete cu coadă aleargă pe bolta diferitelor comisii, iar în nopțile neliniștite de august cad stele (probabil datorită reducerii schemelor). Unele nici nu apucă să ardă complet sau să se transforme într-un abur ușor, că ajung pe pămîntul deșertăciunilor direct pe banca acuzaților. Există și stele care se află în deplasare. Atrase ba de o organizație stelară, ba de alta, ele galopează pe firmament pînă dispar în coada vreunei comete aflată în călătorie de inspecție.

Bolta aparatului administrativo-financiar este imensă. Asortimentul de aștri — așijderea ! Dar în vederea marilor

transformări din orașul Pișceslav soarta a ales steaua cea mai mică și cea mai puțin strălucitoare (dealtfel, lumina ei nici nu ajunsese încă pînă la pămînt). Este vorba despre Egor Karlovici Filiurin, modest referent la GOP, amator de mandolină și restanțier permanent la plata chiriei.

Intrînd la baia publică, Filiurin nici nu-și închipuia măcar în ce mod uluitor va ieși de acolo. Așa că, alegîndu-și o canapea mai retrasă, Egor Karlovici începu să se dezbrace foarte tacticos.

Mai întîi își desfăcu cordonul din stofă și cravata de duminică cu nod permanent și prinzătoare metalică, iar apoi își trase cămașa cu piept tare de pichet reiat și pantalonii care zdrăgăneau ca un harnașament (Filiurin obișnuia să poarte în buzunare o mulțime de bucăți rotunde de metal pe care le folosea la aparatele automate în loc de monezi).

Dezbrăcîndu-se complet, Filiurin își mîngîie îndelung umerii și soldurile; la ceilalți bărbați goi din jur privea cu indiferență, nu găsisese nici un cunoscut printre ei. Aruncîndu-și prosopul pe umăr, Filiurin luă săpunul albastru al lui Babski și intră să se săpunească.

Între timp, Babski își înaintase cererea de brevet; după ce explică celor adunați la intrarea CEG-ului (Consiliul Economic Gubernial) avantajele biciclului de brad asupra celui metalic, o porni călare pe zgomotosul vehicul spre bulevardul Calul lui Prjevalski¹.

La această oră de amurg locuitorii orașului se plimbau printre cele două rînduri de tei care, din cauza prafului, căpătaseră o culoare cenușie.

Întorcînd în piață, Babski nimeri drept într-un cetățean. Din cauza loviturii, omul, se cam clătîină, gata-gata să-și piardă echilibrul.

— Aaaa, dumneavoastră erați, tovarășe Lialin, zise Babski împăciuitor. Și eu care tocmai voiam să trec azi pe la subsecția farmaceutică...

— Iar ați inventat ceva? bombăni tovarășul Lialin, frecîndu-și soldul lovit.

— Am inventat, am inventat. Un săpun contra pistriurilor. „Pistruin Babski“. Vi-l arăt imediat! Tot orașul va ră-

---

¹ Celebru călător rus din secolul trecut (n. tr.).

mîne cu gura căscată ! Vă rog să vă convingeți ! Dacă nu vă supărați, țineți-mi bicicleta !

Avînd acum mîinile libere, inventatorul începu să se sco-
tocească prin buzunare. Dar nu găsi cutiuța metalică cu să-
pun în nici unul din cele paisprezece buzunare repartizate
inegal între cele trei componente ale costumului său.

— Păi aduceți-mi-l mîine la subsecție, zise nerăbdător
Lialin, acolo vom prelucra problema.

— Dați-mi voie !... Dați-mi voie !... Unde o fi dispărut
săpunul, începu să se agite Babski, dați-mi voie, pe unde am
fost ? Probabil că l-am lăsat la CEC. Așteptați-mă aici ! Vin
imediat !

Și, împingîndu-l pe șeful subsecției farmaceutice (asta ca
să poată porni din loc), Babski o luă înapoi pe bulevardul
Calul lui Prjevalski.

Inventatorul încercă să dea năvală la CEC, dar ușile
erau închise ; apoi, întristat de pierderea „Pistruin“-ului, dădu
roată prin tot orașul, umplînd văzduhul cu huruitul biciclei
lui său.

Între timp, Filiurin se săpunea.

După o lungă așteptare la rînd reuși în fine să pună
mîna pe o găleată de lemn. Își turnă apă fierbinte pe tot
trupul și începu din nou să se săpunească cu energie. „Pis-
truin“-ul lui Babski emana un miros cam îngrijorător de te-
rebentină. „Săpun medicinal, își zise satisfăcut Egor Karlo-
vici, care, cu ochii închiși, mormăia de plăcere. Asta costă
cel puțin patruzeci de copeici.“

Filiurin avea senzația că trupul îi devine din ce în ce mai
ușor ceea ce îl făcea să se simtă bine și îi producea o ușoară
amețeală (dealtfel foarte plăcută). Gîndurile îi zburau spre
ceva care semăna cu o călătorie în jurul lumii contra mo-
destei sume de cincizeci de copeici. Și i se mai părea lui Filiu-
rin că în căldura băii se dizolvă cu totul.

Să vedeți însă ceva curios : milițianul Adamov, care se
spăla în apropiere și care tocmai se săpunea pe cap, crezu și
el la un moment dat că, într-adevăr, capul lui Filiurin (pe
care-l cunoștea foarte bine în urma deselor întîlniri de la
miliție) a dispărut și că se spală doar un trup fără cap.

Adamov își clăti repede ochii plini de clăbuc și, cînd să
privească spre colțul unde cu o clipă în urmă se aflase Fi-
liurin, observă doar niște aburi și găleata de lemn care se

rostopogolea pe podeaua ușor în pantă. În rest — nimic și nimeni.

Milițianul Adamov rămase atît de mirat, încît simți dorința aprigă să scoată fluierul ca să-i cheme în ajutor pe membrii activului de bază al colectivului băii publice. Dar fluierul, împreună cu restul uniformei, se afla în tindă. La acest argument esențial mai trebuie adăugat unul: cîțiva bărbați goi începuseră să se bată pentru găleata de lemn rămasă liberă. Fără a mai sta pe gânduri, Adamov puse primul mîna pe ea, lăsîndu-se apoi pradă profundelor plăceri ale spălatului la baia publică.

Între timp, Filiurin, cu ochii încă închiși, se apropie de robinet și, luînd apă rece în căușul palmelor, se spală pe față. Geea ce văzu, mai bine zis ceea ce *nu* mai văzu (și erau cam multe: nici mîini, nici picioare, nici burtă, nici umeri) îl ului complet. De frică, alergă sub duș. Aici însă își dădu seama stupefiat că săpunul se scurge de pe trup, dar că trupul ca atare nu există.

O teamă cumplită îl împinse spre tindă. Se repezi la oglindă. Nu se văzu. Nu era !... Nu se reflecta în oglindă, cu toate că stătea în fața ei. Ba se și sprijinea cu mîna de ea.

Filiurin nu avu timp să se gîndească la situația creată pentru că văzu în oglindă doi indivizi suspecti. Băgînd capul pe ușă și constatînd că nu e nimeni prin jur, cei doi se apucară să adune grămadă tot ce le cădea sub mînă. Cînd au terminat de strîns, au luat-o la fugă.

— Stai ! strigă Filiurin, auzind binecunoscutul zgomot metalic produs de pantalonii săi.

Și totuși, vocea era a lui, asta îi rămăsese.

Mînios, începu să alerge după cei doi. Hoții se îndreptau spre străduțele întunecate din Orașul nou. Invizibilul referent gonea gîfîind în urma lor.

Se petrecuse un fapt misterios și extraordinar : un tînăr de douăzeci și șase de ani, funcționar corect, posesorul unei sănătăți demne de invidiat, pierduse dintr-o dată tot ceea ce avusese asupra sa : cămașa, cravata de duminică și trupul. Îi rămăsese doar ceva de care nu prea avuse nevoie pînă atunci și anume — sufletul.

Între timp, orașul, care nu bănuia încă nimic, își trăia viața lui obișnuită. În liniștea serii, prin ferestrele clubului

lucrătorilor din transportul fluvial răzbăteau sunetele violente ale uverturii la opera „Carmen“, în interpretarea unei orchestre prin excelență populară formată din șaptesprezece balalaici.

Capitolul II „VOLENS — NEVOLENS“

Invizibilul referent rătăci pînă în zori pe niște ulicioare atît de îndepărtate de centru, încît nici măcar acum, în anul 1928, nu le venise încă rîndul la schimbarea numelui. Pe hoți nu i-a prins. (De fapt, goana după garderobă devenise inutilă.) A alergat ce-a alergat vreo șase kilometri, dar apoi și-a dat seama că fantomele n-au nevoie de haine. Cea mai mare nenorocire însă, de-abia urma : la ora nouă trebuia să fie la slujbă.

Filiurin hotărî să se ducă la Babski și să-i ceară reconstituirea trupului pînă cel mai tîrziu la ora începerii activității serviciului de amenajări.

Peste vreo douăzeci de minute, inventatorul Babski se trezi din cauza aerului rece al dimineții care intra prin geamul deschis ; curentul împinse niște talaș spre colțul încăperii.

— Tovarășe Babski, auzi inventatorul, tovarășe Babski !

Babski sări din pat și alergă spre fereastră. Strada era pustie și curată. Pe crengile copacilor strălucea roua.

— Huliganilor, țipă inventatorul, trîntind fereastra. Asta e curată golănie !

— Tovarășe Babski, auzi el pe cineva vorbind în spatele său, eu... problema e că am fost la baie...

Babski se așează pe pervazul ud al ferestrei și aruncă o privire uimită prin cameră. Nu era nimeni.

— Cine a fost la baie ? întrebă el în șoaptă.

— Eu, răspunse scaunul.

Babski coborî de pe pervaz și cu urechile ciulite se apropie de scaun în vîrfurile picioarelor, întrebînd cu mare curiozitate :

— Ați fost la baie ?

Dar scaunul nu răspunse. În spatele inventatorului se auzi o tuse reținută și aceeași voce care zicea milogindu-se parcă :

— Sînt în partea astălaltă, tovarășe Babski. Problema e că eu sînt invizibil.

— Cine e invizibil ? Întrebă iritat Babski.

— Eu, Filiurin.

— Scuzați, dar de ce sînteți invizibil ?

— Problema e că am fost la baie și că la ora nouă trebuie să fiu la serviciu, iar eu sînt invizibil.

Și pe măsură ce Filiurin înșira monoton și cam nehotărît detaliile propriei sale dispariții, chipul inventatorului se lumina și se înviora din ce în ce mai mult.

— Deci, ziceți că v-ați săpunit ? Întrebă inventatorul, trăgîndu-se de barbă. Din punct de vedere științific, asta e foarte important.

— Vă rog să înțelegeți, căuta Filiurin să-l convingă, că din cauza săpunului dumneavoastră eu nu pot să mă duc la slujbă !

— Și ce legătură am eu cu asta ? Mi-ați luat „Pistruin“-ul, „Pistruin“-ul meu. N-am nici o pretenție, nu sînt un zgîrcit. La urma urmei, săpunul a acționat perfect, nu ? Pistruii au dispărut !

— Pistruii au dispărut, zise cu oarecare ezitare omul invizibil, dar a dispărut și capul, tovarășe Babski. Ia puneți-vă în locul meu !...

În cameră se auzi ceva care aducea a vaiet.

— Dracu știe ce-o mai fi și asta ! rosti gînditor inventatorul, eu am inventat, de fapt, un săpun contra pistruilor...

— N-ați putea face ceva ca să devin din nou vizibil ?

— Hmm, trebuie să mă gîndesc, declară Babski. Unde vă aflați acum, tinere tovarăș ? Dacă cumva v-ați așezat pe scaun, eu o să mă așez pe pat, ca nu cumva să vă strivesc.

— Stau în picioare.

— Aha, bine ! Stați așa ! Eu o să mă gîndesc.

Țîmp de o jumătate de oră liniștea din cameră a fost tulburată doar de niște exclamații care răzbăteau prin barba inventatorului.

— S-a făcut șapte fără un sfert, se văicări Invizibilul, și după ce că n-am dormit toată noaptea, acum, din cauza săpunului dumneavoastră, o să întîrzii și la birou.

Babski își scutură barba cu ambele mâini, așa cum scuturi o haină, și spuse plin de hotărîre :

— Nu mă mai bateți la cap ! Am să vă dau în judecată pentru furtul săpunului ! Nu pot să inventez într-o jumătate de oră ceva serios care să facă vizibil un trup omenesc. Poate că nici în cinci ani n-o să reușesc !

Din cauza stării de agitație în care se găsea, Filiurin căzu de pe scaun. În cădere, trase după sine și niște cioturi de pe masa de tîmplărie (după toate probabilitățile piese de rezervă pentru bicicletă).

— Ieși afară ! urlă Babski. Huliganule ! Pleacă de-aici !

Fereastra se deschise singură. Vocea anostă a omului invizibil se auzi de astădată din stradă :

— O să vă dau în judecată !

— Ți-arăt eu ție ! După ce că ai furat săpunul, nici nu mă lași în pace !

— N-aveți dreptul ! se rătoi strada pustie. Veți fi tras la răspundere ca pentru o crimă.

— Hoțule, îi strigă în urmă nebunul orașului, atîrnînd pe geam. Așa-ți trebuie !

Geamul se trînti cu zgomot. Ca să se liniștească, Babski se învîrți vreo zece minute prin cameră. Pe urmă, ajungînd la concluzia că „Pistruin“-ul și-a căpătat proprietățile lui umitoare sub influența fermentației care s-a produs în cutia de metal, inventatorul aprinse primusul și începu imediat să fiarbă a doua bucată de „Pistruin“, refăcînd din memorie ingredientele principale.

După ce a lîncezit puțin în fața ferestrei, străveziul referent a luat-o pe strada Indirectă.

Orașul se trezea. Trecea cușca care transporta cîinii vagabonzi prinși peste noapte. Simțind în aer mirosul Invizibilului, populația din cușcă începu să latre și să schiaune.

Se apropia ora prezenței la serviciu a funcționarilor sovietici, iar Egor Karlovici nu știa încă ce trebuie să întreprindă. În piața Timiriazev tutungiul de stat își luase deja slujba în primire. Taraba lui de sticlă strălucea la fel ca în ziua precedentă ; lădița pentru reclamații continua ca totdeauna să-l îmbie pe trecătorul obosit. Toate acestea însă nu mai erau pentru Filiurin.

Viața referentului se schimbase brusc. La drept vorbind, nu despre schimbare era vorba pentru că ea încetase ca atare.

L-au părăsit : mîncarea, băutura, tutunul, dragostea, avansarea, posibilitatea de a uimi pe cineva prin eleganța îmbrăcăminții sau prin frumusețea trupului. Îi rămăsese doar posibilitatea de a gîndi, ceea ce, trebuie să recunoaștem, n-a intrat niciodată în preocupările lui Filiurin.

Și iată-l stînd speriat și uimit în fața unei pancarte prinsă între doi stîlpi. Pancarta reprezenta un om îmbrăcat într-o bluză la fel cu aceea pe care ieri încă o mai purta Egor Karlovici. Respectivul alerga cu privirea ațintită înainte, fluturînd într-o mînă avîntată spre înălțimi o bancnotă de zece ruble. Sub desen se întindea o inscripție triumfătoare :

CARE ÎNCOTRO — IAR EU LA CEC !

„Dar eu încotro ? se întrebă cu amărăciune omul invizibil. Eu încotro mă îndrept ?“

Disperat, Egor Karlovici se îndreaptă spre casă. Se apropie de fereastra locuinței sale și privi înăuntru. Madam Bezliudnaia ședea la pian, aruncîndu-și mîinile pe clape. Din gura deschisă se revărsa un dangăt permanent. Dințoasa cucoană exersa sunetul „I“.

— Iar eu încotro ? șopti Filiurin. Că n-o să mă duc la serviciu în halul ăsta.

Între timp, toți se duceau la slujbă. A trecut în mașină șeful serviciului amenajări, Kain Alexandrovici Dobroglassov, împreună cu cei doi fii ai săi : Afanasii Kainovici, care lucra la subsecția de foioase, și Pavel Kainovici de la subsecția de colectări.

— Ba mă duc ! se hotărî în fine Filiurin. La urma urmei, eu n-am nici o vină. O să le explic totul. Să mă trimită la comisie ! Să facă ce vor !

Serviciul de amenajări al GOP-ului ocupa cinci încăperi într-o vilă cu etaj situată pe strada O mie. În fiecare cameră se afla un cămin mare îmbrăcat în marmoră. Cum însă nu se făcea foc, căminele adăposteau dosare. Unele erau adunate în mape legate cu sfoară, altele în bibliorafturi.

În momentul sosirii lui Kain Alexandrovici, toți funcționarii se aflau la locurile lor. Doar biroul cadastrului era neocupat. Kain Alexandrovici aruncă o privire critică spre perimetrul respectiv, pe urmă privi la imensa pendulă octo-

monală, controlându-și totodată propriul ceas elvețian. Apoi spuse :

— Ce s-a întâmplat cu Filiurin, e bolnav ?

Evsei Lvovici Ioannopolski, care făcea înscrisurile în registrul principal al secției și care se afla în momentul respectiv cel mai aproape de șef, menționează că, după cât se pare, nu există nici un fel de date în legătură cu boala lui Filiurin.

— Nu știu ce să mai spun, zise Kain Alexandrovici pe un ton absolut impersonal, chestiile astea se cam repetă des la el ! *Volens-nevolens*, o să-l *concedens*.

Dobroglasov rosti ultimele cuvinte dând senzația că-i lasă gura apă.

Expresia respectivă o auzise în anul 1923, când Pișceslavul a fost inspectat de o persoană învestită cu împuterniciri în domeniul amenajării grădinilor. Pe baza lipsurilor constatate, sus-zisa apreciere, „volens-nevolens, eu îl concedens”, i-a fost adresată lui personal. Din acel moment, Dobroglasov a rămas profund convins că cetățeanul care a vizitat orașul a fost o persoană foarte importantă și, ceea ce nu era exclus, chiar istorică.

Cînd furtuna se potoli, Kain Alexandrovici hotărî să eternizeze momentul prezenței oaspetelui în oraș. Șeful serviciului dădu ordin ca vagonul de tramvai nr. 2 cu care călătorise sursusul musafir să fie scos de pe linie și instalat în Muzeul amenajării. Operația a fost însoțită de dezvelirea unei plăci comemorative avînd următorul text : „Cu acest mijloc de transport la septembrie 28, în anul 1923, tovarășul Obmișurin s-a îndreptat spre gară.” În urma acestui exces istoric, în orașul Pișceslav au rămas să circule doar două vagoane de tramvai. (Locuitorii se gîndeau cu groază că Obmișurin ar mai putea veni încă o dată în inspecție, ceea ce ar fi dus la oprirea aproape definitivă a circulației tramvaielor).

Kain Alexandrovici ședea demult în biroul său și tot muia penița într-o călimară tematică de bronz, în valoare de una sută ruble, trecută în lista de rechizite sub numele de „Cu fața spre sat” (o colibă de lemn, avînd o ușă care se deschidea și o inscripție în slava veche : „Proletari din toate țările, uniți-vă !”).

Între timp, Ioannopolski încerca să scape de sentimentul apăsător provocat de situația lui precară la GOP : cu toate că slujea cu credință de peste șapte ani, el trăia sub perma-

nenta amenințare de a fi dat afară. Și toate astea din cauza unei idei fixe care se stabilise definitiv în mintea lui Kain Alexandrovici. Cu doi ani în urmă făcuse mare senzație în Pișceslav procesul public pentru delapidare intentat lui Ivanopol'ski, șeful serviciului administrativ de la DOP (Direcția organizării din Pișceslav). De-atunci a rămas Dobroglasov cu convingerea fermă că Ivanopol'ski și Ioannopol'ski sînt una și aceeași persoană. La fiecare reducere de personal, Kain Alexandrovici cerea cu insistență concedierea lui Ioannopol'ski, subliniindu-și opinia cu următoarea întrebare tipată :

— Ce avem noi nevoie de șeful administrației de la DOP ?

Oamenii încercau să-l lămurească pe toate căile că Evsei Lvovici Ioannopol'ski n-are nimic comun cu Piotr Kallistratovici Ivanopol'ski, că în timp ce Piotr Kallistratovici se afla pe banca acuzaților, Evsei Lvovici se prezenta cu multă regularitate la ora nouă la serviciu, și că, în fine, Ivanopol'ski e condamnat la zece ani închisoare, lucrînd la cancelaria penitenciarului.

Dar degeaba ! Nici un fel de argumente nu-i puteau schimba ideile.

La următoarea reducere de personal, Kain Alexandrovici se ridica și cu un ton de reproș întreba :

— De ce avem nevoie de Ivanopol'ski ? De ce lucrează la noi șeful administrației de la DOP ? Țsta trebuie pus primul pe lista concedierilor.

Și din nou se-apucau să-i demonstreze lui Dobroglasov ce prăpastie îl desparte pe merituosul contabil Ioannopol'ski de Ivanopol'ski, un pungaș cunoscut de tot orașul. Dar Kain Alexandrovici îl privea pe interlocutor cu ochii săi emailați și răspundea :

— Ați terminat, tovarășe ? Și-acum spuneți-mi și mie, de ce avem nevoie, vă întreb eu, de șeful administrației de la DOP ? De ce ? *Volens-nevolens eu îl concedens.*

Din aceste motive lui Evghenii Lvovici nu-i plăcea să audă de nici un fel de tulburări în viața colectivului.

De fapt, nimănui nu-i plăceau tulburările : nici Lidiei Feodorovna, o duduie trecută de prima și chiar de-a doua tinerețe, care avea o cantitate redusă de păr încîrlionțat, nici celui mai tînăr funcționar al secției pe nume Kosteia, nici

tovarăşului Ptaşnikov, celebrul tămăduitor din Pişceslav încadrat pe post de instructor-anchetator.

Funcţionari ca Ptaşnikov există în fiecare oraş, ba chiar în fiecare instituţie. Ei sînt, de fapt, foşti studenţi la medicină cu studiile neterminate ori cu vreo rudă medic. Uneori, sînt pur şi simplu persoane cărora le place să poarte discuţii pe teme medicale.

Profund convinşi că medicii de la asigurările sociale nu-ţi recomandă tratamentele cele mai bune, întrucît nu țin seama de ultimele cuceriri ale ştiinţei, numeroşi funcţionari cer sfaturi acestor vindecători. Relaţiile cu un medic particular sînt excluse din capul locului pentru că, după părerea funcţionarilor, medicii particulari sînt nişte speculanţi cu care nu merită să ai de-a face. Singurii care se bucură de-o încredere deplină sînt profesorii, dar, din cauza lipsei mijloacelor materiale, ei nu pot fi abordaţi. Şi atunci, toţi se adresează medicului propriu. Aşa dă bucuros sfaturi, nu ia bani şi, iradiat de aureola reflectată de rudă sau cunoscutul său din domeniul medicinei, se evidenţiază prin caracterul universal al cunoştinţelor sale.

Ptaşnikov, care îşi avea biroul (o masă cu picioare subţiri) alături de cel al lui Filiurin, era socotit un excelent vraci de instituţie, un om erudit şi absolut dezinteresat, impunîndu-se celor din jur şi prin faptul că unchiul lui de-al treilea era un cunoscut terapeut din Leningrad.

Profitînd că Dobroglasov se retrăsese în biroul său, Evsei Lvovici, care nu se calmase încă, se apropie de Ptaşnikov.

— Ei, ce e? întrebă Ptaşnikov, oprindu-şi peniţa din goana ei şi ridicînd chipul rotund spre Ioannopolski. Cum stăm cu adrenalina?

— Am lăsat-o să se emită, aşa cum m-aţi învăţat. Acum cu nasul e în regulă, dar ştiţi că...

Ascultîndu-l pe Ioannopolski şi privindu-i cu atenţie pungile de sub ochi, Ptaşnikov zise:

— Cel mai bine ar fi, bineînţeles, să vă adresaţi unui profesor. Nevstruev, de exemplu.

— Şi totuşi... insistă Evsei Lvovici.

— Nu ştiu... Mie mi se pare că aveţi o intoxicaţie cu urină!

Obrajii lui Evsei Lvovici căpătară culoarea purpurie a căpşunilor.

— Chiar cu urină ?

— Eu continui să cred că ar trebui totuși să vă adresați lui Nevstruev. Să nu fie cumva de origină nervoasă.

— Cum să nu devii nervos aici ? remarcă Ioannopolski, aruncînd pe furiș priviri spre ușă. Și totuși, ce părere aveți ?

— Eu susțin că este intoxicație. Sfătuiți-vă cu Nevstruev sau, știți ce ar fi mai bine ? Faceți-vă mai întîi analizele ! Poate că aveți albumină.

Complet abătut, Evsei Lvovici se întoarce la locul său și, urcîndu-se pe taburetul rotativ cu fundul lustruit, începu să reporteze cifrele în coloanele registrului.

— Ce-o fi cu Filiurin ? se auzi dintr-un colț al încăperii. Cineva trebuie să înceapă totuși să înregistreze, lumea așteaptă.

Și într-adevăr, în dreptul biroului lui Filiurin se aflau cîteva persoane care priveau cu nemulțumire în jur.

— Are alcooloizi, zise Ptașnikov ironic, a băut probabil ceva mai mult.

— Nu-i adevărat, sări Kosteia, l-am așteptat ieri toată seara și n-a venit. Se adunase toți ai noștri. Ne-a stricat întrunirea. N-a avut cine să cînte la mandolină ca să dansăm.

Ehe, dacă ar fi știut Kosteia în ce s-a transformat cel care pînă ieri ciupea cu-atîta abilitate corzile, ținînd burta rotundă a mandolinei strîns lipită de burtă !... Vai ce departe era acum de Filiurin valsul „Vis de toamnă“ pe care-l învățase cu-atîta greutate după sistemul cifrat.

— Apropo, Ptașnikov, zise Kosteia alarmat, orbesc !

— Ia mai lăsați-mă ! răspunse instructorul-anchetator. Tot timpul inventați fel de fel de boli.

— Zău, orbesc. De trei zile îmi joacă în fața ochilor niște musculițe colorate.

— Bine ! Să văd pulsul, răspunse pentru orice eventualitate Ptașnikov. Pulsul e normal, sîngele circulă bine. Nu orbești ! Du-te mai bine la Dobroglasov și întreabă-l pe cine să punem în locul lui Filiurin. Așteaptă oamenii...

Între timp, referentul invizibil (a cărui ființă străvezie tremura de frică) urca scara de fier a GOP-ului.

„Ce o să zică Kain Alexandrovici ?“ se gîndea cu tristețe omul invizibil.

Sosirea omului invizibil la serviciu a produs un tărăboi grozav. În primul moment nu se mai putea înțelege nimic. Din zarva generală se evidențiau doar două voci: basul lui Kain Alexandrovici și tenorul firav al lui Filiurin.

— Asta nu există! țipa Dobroglasov.

— Zău că da, se apăra Filiurin, întrebați-l pe Babski.

Cu fețele îmbujorate de emoție, funcționarii alergau dintr-o încăpere în alta și la toate întrebările pe care le puneau cetățenii răspundeau invariabil:

— Ce tot vreți? Nu vedeți ce se întâmplă? Veniți mine!

Activitatea se opri. Informații nu se dădeau, casa nu lucra, iar samovarul tip „Titan”, care se afla în cămaruța dosnică a femeilor de serviciu, începuse să se răcească. Cine mai avea timp de ceai?

— Asta e birocrație curată! țipau cetățenii veniți cu treburi la serviciul de amenajări.

Cetățenii-petiționari nu pricepeau nimic!

De fapt, nimeni nu pricepea nimic!

Funcționarii se înghesuiseră în biroul lui Dobroglasov. Fricosul Ioannopolski tropăia în ariergardă și tot timpul șoptea:

— Ce e? Ce a spus? Filiurin a spus? Dar Kain? Kain ce a răspuns? Să înnebunești, nu altceva. Ce? Nu se vede nimic? A întors scaunul? Și Kain ce i-a făcut? Auzi! Nicăieri în lume nu s-a întâmplat așa ceva!

— Ba nu. În America există probabil unii și mai și.

— Cum de nu vă e rușine să vorbiți așa? Ce legătură are America?

— Nu deranjați! zise în șoaptă Evsei Lvovici. Liniște! Ce a spus? Și Kain? Să știți, Kain nu are dreptate. Nu e admisibil să țipi așa la un om nevinovat. De fapt, cu temperamentul ăsta al lui impulsiv...

Între timp, Kain Alexandrovici făcea presiuni asupra profund dezorientatului om invizibil.

— La urma urmei, asta nu e treaba administrației, ci a comitetului sindical!

Vocea timidă a lui Filiurin venea cam de la nivelul dușumelei de parcă stătea pe burtă.

— Eu am doar o singură rugămintă, să mi se analizeze cazul !

— Poți analiza cazul unui om în carne și oase ! Dumnezeu voastră unde sînteți ?

— Sînt aici !

— Asta nu se poate demonstra ! Eu nu vă văd. În consecință, nu vă pot permite să începeți activitatea. Adresați-vă responsabilului cu asigurări sociale !

— Dar eu sînt sănătos-tun !

— Cu atît mai mult. *Volens-nevolens eu vă concedens.* Funcționarii își aruncau priviri semnificative.

— E un tiran, șopti Ioannopolski. Auzi, fără acordul comitetului sindical !

— Da, da, Filiurin, continuă Kain Alexandrovici, mi-ajunge șeful administrației de la DOP trecut la GOP ! Acum să mai țin și un om invizibil... Dumneata ia-ți certificat medical și du-te ! Du-te ! Du-te ! Vezi că sînt ocupat, nu ?

— M-au ucis, striga Invizibilul, mi-au furat trupul.

— Dacă v-au ucis, asigurările sociale sînt obligate să vă dea ajutor de înmormîntare.

— Cum poți să înmormîntezi un om viu ?

— Acesta este un paradox, tovarășe, răspunse Kain Alexandrovici și serviciul nostru nu e un loc propice pentru a ne ocupa de paradoxuri, noi trebuie să ne ocupăm de probleme curente ! Cum va hotărî comisia de revizie așa va fi ! Mai sînteți aici ?

Nu urmă nici un răspuns. Speriat de cuvîntul „paradox“, Filiurin părăsise biroul și ajunsese printre funcționari.

Dar funcționarii se împrăștiaseră care pe unde, strigînd din toate puterile : „Unde sînteți ? Unde sînteți ?“

— Aici, lîngă aritmometru. Acum ridic tamponul ! Și Kain zice că nu exist. Sînt în stare să lucrez !

După cîteva întrebări puse cu frică și după respectivele răspunsuri date tot cu frică, colegii se lămuriră că : Filiurin nu are nevoie de hrană, nu simte frigul cu toate că în momentul în care devenise invizibil era gol pușcă, își simte corpul, dar, după cîte se vede, acesta totuși nu există și că nici el nu știe cu ce a ridicat tamponul.

— Parcă am fi într-o anecdotă, mirii omul invizibil.

Situația era într-atât de neobișnuită, încît nu se găsea nici o temă comună de discuții.

Groznică plictiseală !

— Ei, ce mai e nou pe aici ? întrebă Invizibilul. (De fapt, în decursul ultimului an, singura noutate a fost propria lui dispariție.)

— Nimic, răspunse Ioannopolski, se spune că o să avem o nouă rețea tarifară.

— De trei ani se tot vorbește, se auzi venind răspunsul rostit cu disperare în glas de undeva din spatele aritmetrului.

— Așa e !

— Știți, după ce că nu mă văd, mi-au mai și furat totul. Zău ! Totul !

— Ați făcut o plîngere la miliție ?

— Da' de ce să fac ? Mie nu-mi mai trebuie nimic, exclamă cu mîhnire vocea referentului.

— N-ați procedat bine, Egor Karlovici ! Dacă toți vor adopta o asemenea atitudine, bandiții își vor face de cap !

Filiurin privi în jur. Nimic nu se schimbase. Toate cele de care pînă ieri îi era lehamite îi păreau acum tare apropiate de suflet și — mai ales — ireversibile : abacul cu bile din lemn de palmier, capsatorul negru, riglele de alamă cu margini ascuțite, splendiul, voluminosul registru al registraturii...

— Cum s-au petrecut lucrurile ? întrebă Evsei Lvovici, povestiți-ne în amănunțime.

Filiurin nu făcu altceva decît să repete tot ceea ce îi spusese și lui Dobroglasov. Dar cum funcționarii ascultasera toate astea stînd la ușa șefului, situația nu li se mai păru chiar atît de neobișnuită.

— Se-ntîmplă, se-ntîmplă, zise încasatorul, orice s-ar spune, multe sînt de neînțeles pe lumea asta. Înainte să moară, bunica mea a visat trei sicrie.

— Vorbe de muiere ! zise Invizibilul.

— Nu, nu, răcni încasatorul, astea nu-s fleacuri !

Și care mai de care începură să înșire tot felul de întîmplări misterioase despre sicrie, stafii și cadavre zburătoare.

— S-ar zice deci că și eu sînt fantomă, exclamă cu amărăciune Filiurin.

Dar nimeni nu-i mai acorda nici o atenție.

Încasatorul vorbea despre misterioasa apariție a unchiului decedat al unui prieten.

— ...el deschide fereastra și — nimeni! Toți auziseră însă clar bătăile în geam. Eu personal n-am văzut, dar prietenul meu a văzut cu ochii lui.

Între timp, Lidia Feodorovna, care tot privea cu teamă spre ușa biroului lui Dobroglasov, se apropie de aritmometru :

— Mai sînteți aici, Egor Karlovici ? întrebă ea.

— Aici.

— Scuzați-mă, vă rog, am treabă la aritmometru. Pardon !

Dîndu-l la o parte pe omul invizibil, Lidia Feodorovna începu să învîrtă preocupată manivela. Aritmometrul porni scrișnind. Evsei Lvovici se întoarse la registrul său. Asemenea lui și ceilalți s-au îndreptat spre locurile lor. De Invizibil au cam început să uite.

— Ia spuneți-mi, se adreseă Filiurin încasatorului, cămașa asta ați cumpărat-o demult ? Frumoasă cămașă !... Cît ați dat pe ea ?

Omul invizibil nu primi nici un răspuns pentru că încasatorul plecă în mare grabă la treburile sale.

— Egor Karlovici, zise Ptașnikov, chiar mă gîndeam să vă sfătuiesc să mergeți la Nevstruev. E un medic destul de bun.

— Da' de ce ? întrebă cam tîmp Filiurin.

— Să nu fie cumva o chestie de origină nervoasă. Aveți nevoie, probabil, de șocuri electrice. E un tratament formidabil. Sau... știți ce ? Ar trebui să încercați niște hidroterapie. Temperatura v-ați luat-o ?

— Unde s-o măsură ? zise Filiurin trist. Ia să mă duc eu la comitetul sindical.

În micuța încăpere a comitetului sindical, a cărei principală podoabă era un scut cu o pușcă sub care se afla inscripția : „Trage cu precizie !“, se adunaseră curioși din toate serviciile GOP-ului.

— Nu au dreptul să mă concedieze ! se auzi vocea lui Filiurin. Nu mi-am pierdut capacitatea de muncă !

Cei prezenți murmurară aprobativ. Amorul propriu al omului invizibil era satisfăcut. Aici oamenii puneau la inimă

nenorocirea lui. Aici mai putea încă uimi cu întâmplările sale. Ridicînd călimara ca să arate unde se află, el înfățișă celor prezenți cîteva detalii ale noului său mod de viață și, avînd deja o oarecare experiență, vorbi despre faptul că își simte trupul, dar că, după cum se vede, trupul nu există și că nici nu poate explica cu ce a ridicat adineauri călimara.

— După toate astea, m-au și prădat, își încheie omul invizibil povestirea sa uimitoare. Zău, că mi-au șparlit totul !

— Faceți o cerere la Casa de ajutor reciproc, zise președintele comitetului sindical, în asemenea cazuri Car-ul poate acorda chiar și ajutoare. Faceți o cerere !

În acest moment însă președintele simți că a făcut o gafă. Ducîndu-și (nu se știe de ce) mîna la cap, zise :

— De fapt, bani nu vă trebuie ! Ce să faceți cu ei ? De mîncat și de băut n-aveți nevoie. Nici haine n-aveți pe ce pune. La urma urmei, nu văd rostul conflictului dumneavoastră cu administrația ! Conform regulamentului de ordine interioară nu puteți fi concediat ! Ar fi, să zicem, doar paragraful „g” : inapt pentru muncă. Numai că nu vi se potrivește.

— Dar eu pot să lucrez, exclamă Invizibilul.

— Păi ce nevoie aveți să lucrați ? Dacă nu vă trebuie mîncare și băutură, mai bine să angajăm în locul dumneavoastră un cetățean fără serviciu și cu mulți copii.

— Cum adică ? urlă omul invizibil. Pe ce bază mă trimiteți la „Brațele de muncă ?” Mă voi trata. O să mă duc la profesorul Nevstruev. Țsta e un medic bun. Voi deveni vizibil ! Scuzați, tovarăși, dar eu nu pot fi concediat. Unde e legea în care să scrie că oamenii invizibili trebuie concediați ? Paragraful „g” nu mi se potrivește ! Și nici alte paragrafe potrivite nu există.

— Asta, într-adevăr, e just, zise președintele. Trebuie să punem problema în mod ascuțit.

— Și unde o să-și țină banii ? întrebă din mulțime invizibilul Pavel Kainovici, venit să-l admire pe straniul subaltern al tatălui său.

— Chiar și sub coada cîinelui, răspunse grosolan omul invizibil. Să fim principiali ! Asta nu privește comitetul ! Pot să-i depun ! Care încotro — iar eu la CEC ! Treaba mea !

— Vă vom lua apărarea, zise președintele. Kosteia, roagă-l pe tovarășul Dobroglasov să vină încoace la ședința comisiei de revizie. Vom discuta cazul Filiurin !

— Asta e nerușinare, nu altceva ! Auzi să concediezi un funcționar fără motiv ! remarcă Filiurin. Adică dacă ești invizibil, nu ești om ? Revoltător !

Cei prezenți tăceau. Începuseră să-l invidieze pe omul invizibil. Păi nu ? El n-are nici un fel de cheltuieli, iar salariul i se plătește în întregime ca oricărui om normal.

— Cît poate trăi un invizibil ca ăsta ? se interesă Iusupov-curierul, care tot făcea niște calcule în minte.

— Nu se știe, răspunse plin de răutate misteriosul referent.

— Poate că invizibilii ăștia, nici nu mor, continuă Iusupov.

— Precis că o să trăiesc veșnic !

Privirea președintelui comitetului sindical își schimbă brusc obișnuita strălucire.

— Mai încet cu veșnicia ! Invizibilitatea v-a prostit ! Fiți atent ! Pentru cuvinte din astea poți fi exclus din sindicat !

— Poate că e adevărat și o să trăiască veșnic, spuse Iusupov, oftând din rărunchi.

— Mă invidiezi, se oțări Filiurin.

— Nu invidiez, numai că în două sute de ani, tovarășe Filiurin, poți să aduni un capital mare. O să ajungi bogat ca Ziendel.

În acest moment, în capul președintelui comitetului sindical se născu, fără ca cei prezenți să observe ceva, o idee genială. Îndreptându-și privirea în direcția călimării, zise, adresându-se la modul cel mai direct :

— Ascultă, Filiurin, asta așa e, ție nu-ți trebuie bani ! Jertfește-ți leafa AVSAP-ului. Ce zici ?

În loc de răspuns, se auzi un smiorcăit puternic. Prin încăpere trecu parcă un ușor uragan.

— Ce-ați tăbărit toți pe mine ? Cât plătesc cotizație ceilalți funcționari, tot atâta o să plătesc și eu !

— Ești zgârcit, Filiurin, zise președintele, invizibilii trebuie să dea dovadă de un spirit obștesc mult mai ridicat. Să te ia dracu, dar reprezentanții salariaților în comisie îți vor lua totuși apărarea.

Exact în clipa aceea își făcu apariția Kain Alexandrovici. Prezența lui îi cam sperie pe funcționarii care stăteau degeaba acolo.

— Tovarășii străini de comisie, zise președintele, sînt rugați să părăsească încăperea ! Începe ședința deschisă a comisiei de revizie.

Încăperea se goli cît ai clipi din ochi.

În fața președintelui comitetului sindical și a lui Iusupov (care îi reprezentau în comisie pe salariați) luă loc șeful secției administrative. Kain Alexandrovici se așază lîngă perete și, ca să nu-și murdărească haina, își făcu din servietă spetează. Deasupra capului pușca strălucea ca un nimb.

— Dar ăla este ? întrebă Kain Alexandrovici, făcînd un gest nedefinit cu mîna.

— E aici ! Așadar, tovarăși, ce facem cu Filiurin ? Iusupov, scrie procesul-verbal.

Dorind să evite un conflict, Kain Alexandrovici căzu de acord să-l recunoască pe Filiurin ca viu și bun de muncă, acordîndu-i două săptămîni de probă. După aceea problema omului invizibil va trebui pusă din nou în discuție oficială.

La sfîrșitul ședinței, care s-a desfășurat destul de pașnic, Kain Alexandrovici se înflăcăără brusc :

— Bine, să rămînă, cu toate că în nici o instituție nu există funcționari invizibili. Sînt de acord ! Dar de ce avem noi nevoie, tovarăși, de Ivanopolski, șeful secției administrative de la DOP ? Nu înțeleg !

— Păi bine, Kain Alexandrovici, problema lui s-a prelucrat de mai multe ori și am hotărît că el nu e ăla.

— Nu, zise Dobroglasov, îl voi ruga pe șeful GOP-ului să mă dea în altă muncă. Nu pot răspunde de buna amenajare a orașului cu un serviciu în care sînt încadrați ba un invizibil, ba unul care a fost șeful serviciului administrativ la DOP. Nu pot lucra cu fantome ! Țsta e misticism. Cer foarte hotărît sacrificii !

— Și ce-ați dori ? întrebă președintele comitetului sindical.

— Cer sacrificii, repetă Kain Alexandrovici. Nu pot transforma amenajarea în spital de nebuni ! Volens-nevolens...

Blîndul Evsei Lvovici era gata-gata să fie urcat cu mîinile și picioarele legate pe altarul jertfelor pentru a fi aruncat pradă cruzimii lui Dobroglasov. Iată însă că, făcîndu-și auzit glasul, reprezentanții salariaților n-au fost de acord cu sacrificiul plănuît.

Și totuși Kain Alexandrovici, în culmea furiei, s-a încăpățînat, ținînd una și bună. Creîndu-se un conflict, problema presupusului șef al serviciului administrativ al DOP-ului a fost transmisă comisiei de împăciuire.

— Dumneata, Filiurin, treci la îndeplinirea obligațiilor de serviciu ! Poți pleca la treabă !

Și iată că, pentru prima oară în istoria instituțiilor din orașul Pișceslav, de pe biroul modestului referent Filiurin tocul se ridica singur în aer și, după ce își lua un unghi potrivit, începea să înșire obișnuitele date care se trec în registrul de cadastru.

La început, cetățenii veniți cu probleme la serviciul de amenajări (niște oameni care uitaseră demult basmul cu căciula fermecată, care nu-l citiseră pe Wells și care nu știau nimic despre uimitoarea întîmplare cu „Pistruin“-ul lui Bab-ski) înmărmureau de frică și introduceau în cutia de sesizări și reclamații a GOP-ului plîngerii pline de indignare. După aceea însă, preocupați de treburile lor, s-au obișnuit, considerînd chiar că invizibilul Filiurin lucrează mult mai repede decît lucra Filiurin cel în carne și oase și că spiritul referentului este mult mai politicos decît fusese învelișul său trupesc.

Pișceslavenii se liniștiseră, îl numeau pe Filiurin „tovarășul Străveziu“, ba uneori chiar își și băteau joc de el.

Cît despre Invizibil, el se afla într-o stare de plictis cumplit. La început, se distra de uimirea pe care o producea asupra celor din jur. Îi plăcea să povestească în cele mai mici amănunte cum a fost la baie, cum s-a spălat cu un săpun albastru neobișnuit, cum a dispărut și cum a alergat pe urmă după hoți. Dar toate astea n-au ținut decît două zile.

Amatorii de a cunoaște în detaliu felul în care „a șters putina“ (la propriu și la figurat) spre o altă lume trupul referentului de la GOP începuseră să lipsească cu desăvîrșire, ceea ce a avut o influență nefastă și asupra unicului martor ocular al dispariției lui Filiurin. Nici Adamov-mi-

lițianul nu mai găsea ascultători. Tot de plictiseală s-a apucat de băutură. Au trebuit să-l trimită la dezalcoolizare unde l-au tratat cu hipnoză și apă rece.

Despre Babski nu se mai auzea nimic. (După cum s-a aflat mai târziu, a stat închis acasă la el, pe strada Indirectă, cu primusul arzînd zi și noapte).

Așadar omul invizibil se plictisea. Plăcerile lumești îi erau inaccesibile. Unica satisfacție care îi mai rămăsese era mandolina la care cînta cînd era singur, sprijinind burta instrumentului de o burtă inexistentă. Iată însă că la Pișceslav s-a petrecut un eveniment extraordinar care a răsturnat orașul cu capul în jos și cu picioarele în sus și care l-a înălțat pe Egor Karlovici Filiurin pe culmi nebănuite.

Capitolul IV ISTORIA ORAȘULUI PIȘCESLAV

La drept vorbind, Pișceslavul era un oraș îngrozitor. Atît de îngrozitor, încît cineva venit pentru prima oară aici s-ar fi putut crede într-o lume a absurdului, nu altceva. Nimeni nu și-ar închipui în nici un caz că toate cele pe care le vede se petrec aieva, că nu sînt un vis, un coșmar straniu și obositor.

Pîna nu demult orașul avusese un alt nume, unul scurt și total lipsit de semnificație: Kukuev. Schimbarea numelui s-a datorat unei extraordinare invenții a lui Babski. Neobositul gînditor descoperise o mașină pentru fabricarea colțunașilor cu carne.

Producția era nemaiauzită: trei milioane de bucăți pe oră, iar construcția ei era astfel concepută, încît mașina nu putea să lucreze decît la randamentul maxim.

Inventatorul o botezase „Hrarap“, prescurtînd astfel la maximum ideea de bază a invenției sale: hrana rapidă.

Plini de entuziasm, edilii au schimbat numele orașului, botezîndu-l — întru gloria hranei — Pișceslav. Orașului i se prezicea o perspectivă luminoasă (bineînțeles că această prezicere reflecta și lumina orbitoare a imensei cantități de bancnote de zece ruble, așteptate să pice în urma invenției lui Babski). Așezarea, care fusese pînă atunci doar un ne-

însemnat centru administrativ, planificase să dea o uriașă dezvoltare industriei colțunașilor.

În prima zi de activitate, două „Hrarap“-uri, lucrând în trei schimburi, au fabricat o sută patruzeci și patru de milioane de colțunași cu carne. În ziua următoare, lucrul a încetat întrucât rezervele de făină și de carne secătuiseră complet. Pe străzile proaspătului botezat zăceau stive întregi de colțunași, dar, spre uimirea întreprinderii „Colțunașul“, special înființată în vederea exploatarei invenției lui Babski, cerea pentru această marfă, cu tot prețul foarte scăzut, nu depășise cinci mii de bucăți.

Timpul călduros de vară făcea imposibilă expedierea colțunașilor în alte orașe, așa că, marfa începu pur și simplu să se descompună. Mirosul tocăturii stricate sufoca Pișceslavul.

Panica ce începuse să cuprindă orașul a făcut să iasă la iveală deficiența esențială a invenției lui Babski: „Hrarap“ nu putea fi îmblinzită și adaptată la modestele cerințe autohtone, dovedindu-se pur și simplu incapabilă să producă mai puțin de trei milioane de colțunași pe oră. A fost nevoie să se facă apel la echipe de voluntari pentru organizarea transportului produselor stricate la groapa de gunoi amenajată în grabă în afara orașului.

Forurile locale s-au adresat lui Babski pentru precizări; inventatorul (care tocmai se apucase să construiască o mașină pentru fabricarea în masă a surcelelor) le răspunse enervat:

— Nu mă bateți la cap! Dacă mă apuc să perfecționez mașina, ajung la o producție de cinci milioane de colțunași pe oră. Mai puțin însă de trei milioane, nu se poate! Vă rog să vă convingeți personal!

Babski a fost condamnat la șase luni închisoare. N-a trecut nici o săptămână însă că au trebuit să-i dea drumul pentru că începuse să profereze niște vagi amenințări, tot bombănind ceva despre un elixir „antiînchisorin“.

Oficialitățile locale s-au jenat însă să revină la numele inițial al orașului, așa că Kukuev a trebuit să rămână definitiv Pișceslav.

Indiferent din ce direcție ar sosi călătorul la Pișceslav, privirea îi este atrasă în mod obligatoriu de o clădire imensă, splendidă și ademenitoare, care domină orașul: Clubul cen-

ral reunit, instituție doar cu puțin mai mică decât Teatrul Mare din Moscova.

Clubul se află în cea mai frumoasă parte a localității și este așezat între vila de culoarea șocolatei a CIM-ului (Comisia de inspecție muncitorească) și clădirea roz-bonbon, stil „empire“, care adăpostește secția de criminalistică a miliției.

Construcția este solidă și trainică, distingându-se (lucru nemaivăzut încă în Pișceslav) prin estetica tuturor celor patru fațade. Dar în interiorul ei nu aveau loc nici concerte, nici conferințe, nici spectacole, nici campionate de șah și nici alte activități. Îmensa clădire, care-și arunca umbra peste aproape jumătate din Pișceslav, nu era frecventată de nici un cetățean al orașului.

Uneori din uriașa clădire ieșea un bărbat îmbrăcat cu o bluză „à la Tolstoi“. Era administratorul. Orbit de soare, se îndrepta spre clubul secției de criminalistică să joace o partidă de dame și să intre în contact măcar pentru o jumătate de oră cu viața culturală a obștii.

Ce se întâmplase? De ce nu întâlneai nici un suflet în toată clădirea? De ce nu juca nimeni „gajuri“ pe teme politice sau loto sindical, de ce nu se organizau seri atractive de întrebări și răspunsuri? De ce oare nu găseai nimic din toate astea într-un asemenea club apreciat de toți locuitorii orașului, fără excepție?

Adevărul adevărat este că în timpul construcției s-a comis o greșală pe care avem obligația morală s-o dezvăluim: în uriașa clădire se prevăzuse prin proiect doar o singură încăpere. Și după ce că era numai una, măsura în total șapte metri pătrați, neavînd nici o fereastră care să lase lumina să intre. Restul incomensurabilei suprafețe era ocupat de coloane mari și mici care aparțineau tuturor stilurilor printre care doric, ionic și corintic.

Colonadele de culoarea ardeziei se întretaiau de-a lungul și de-a latul clădirii, creînd o uimitoare pădure în mijlocul căreia se ofilea de inactivitate administratorul mai sus amintit. Temîndu-se ca nu cumva să se piardă printre coloane și neavînd unde să asculte în ultimă instanță o conferință interesantă, locuitorii din Pișceslav se mulțumeau să-și admire ciudatul club doar pe dinafară (ca să nu mai vorbim că în ditamai hardughie nu exista nici măcar o toaletă).

Blestemînd arhitecții și dîndu-se cu capul de coloane, la cea mai mică nevoie personală, administratorul era nevoit să alerge în curtea CIM-ului. Din păcate însă nu toți cetățenii erau la fel de scrupuloși ca administratorul, așa că în scurt timp baza coloanelor și porticelor se murdărise într-un hal fără de hal. (Ca să nu mai vorbim despre mirosul neplăcut ce se strecura perfid printre coloane, revărsîndu-se în piață).

Nimeni dintre edili nu se hotăra să recunoască primul că în noul club există prea multe ornamente arhitecturale și prea puțin spațiu util, așa că enorma construcție continua să rămînă un simplu obiect de mîndrie.

Fiecare înmormîntare (iar locuitorii Pișceslavului, care se prăpădeau după ele, le organizau cu mult fast și cu multă pricepere) se oprea obligatoriu în fața intrării masive de granit a clubului în vederea unei ample desfășurări a mitingului de doliu.

În oraș nu exista nici un fel de industrie. Și, dealtfel, nici nu ar fi putut să existe. Adîncurile Pișceslavului nu conțineau nici un fel de minereuri sau minerale. Din punct de vedere geografic, Pișceslavul era așezat pe un rîu nenavigabil numit, Tihostruika și la patruzeci și cinci de kilometri depărtare de calea ferată. Iată deci și alte argumente care făceau imposibilă existența unei industrii cît de cît.

Cu toate acestea însă, pișceslavenii trimiteau permanent delegați care cereau în mod presant centrului permisiunea de a repune în funcțiune o fabrică ce fusese închisă cu cincizeci de ani în urmă. În timpul războiului din Crimeea respectiva unitate industrială livrase trompete și tobe pentru necesitățile armatei. Centrul însă nu aproba fondurile necesare reconstrucției.

Și-atunci, rupînd din bugetul lor sfrijit o sută cincizeci de mii de ruble, pișceslavenii s-au apucat singuri de treabă. După doi ani de muncă intensă, industria locală a fost refăcută. Spre bucuria tuturor coșul cu creneluri a început să fumege.

Rafturile cooperației de consum se dovediră insuficiente pentru a cuprinde producția combinatului de tobe și trompete; mai marii orașului s-au făcut luntre și punte și au găsit fonduri în vederea construirii a două magazine universale destinate în exclusivitate desfacerii trompetelor și tobelor.

Nu se ştie de ce, dar mărfurile acestea se bucurau de mare succes la cumpărători. În fiecare familie au apărut seturi complete de trompete şi tobe. Terminându-şi somnul de după-amiază, cetăţenii se apucau să bată cu multă plăcere toba.

Nu după mult timp însă s-au săturat de muzica asta. Apăruseră noi tendinţe şi curenţe culturale. Ziarul local, „Plugarul din Pişceslav“, a publicat chiar o discuţie despre posibilitatea propagării în rîndul maselor de funcţionari a muzicii clasice cu ajutorul gramofonului. În vederea popularizării acestei idei, teatrul orăşenesc a organizat o manifestare intitulată „concursul gramofoniştilor“ dotat cu următoarele premii : locul întâi — un patefon aproape nou cu opt plăci marca „Amor“ ; locul doi — o găină vie şi ouătoare pe nume Minorka, iar locul trei — o culegere de articole consacrate irigării deşertului Kara-Kum.

Se poate afirma că acest concurs a avut succes. Oamenii au venit grămadă, cărînd la teatru tot felul de pîlnii multicolore, discuri şi lădiţe.

Concursul, care s-a deschis cu un referat teoretic de lungă durată, a ţinut trei zile. Şi în toate aceste trei zile, pe scena teatrului s-a auzit schelălăit de căţei şi hohote de ris. Nu se ştie cum s-a întîmplat, dar aproape toate plăcile conţineau numere comice înregistrate de duetul clovnilor muzicali Bim-Bam, ceea ce, trebuie să recunoaştem, înveşelea la culme publicul. Considerînd însă că aceste ghiduşi nu au nici o semnificaţie socială, comisia a hotărît :

premiul întâi se acordă lui Okoemov, fiu de ţăran fără cal, pentru interpretarea măiastră la gramofon a tabloului muzical „Moara din pădure“ (cu imitaţii de cuc şi zgomote de moară), dirijat de tamburul-major Cerniak de la regimentul de infanterie Modlinsk ; premiul doi se acordă lui Goroliev, fiu de felcer sărac, care a interpretat minunat marşul de Boulanger pentru trombon şi orchestra întreprinderii „Gramofonul“ ; premiul trei se acordă lui Ioannopolski, fiu de mic funcţionar, pentru placa intitulată „Copile, nu te-ninde după trandafir primăvara, trandafirul îl poţi rupe şi vara“, în excelenta interpretare a popularului şi admirabilului cîntăreţ de romanze cu acompaniament propriu, Sabinin.

E greu de crezut în existența reală a unui asemenea oraș, nu-i așa ? Dar el există și nu poți face abstracție de acest fapt !

În jurul Pișceslavului înverzea iarba, câmpiile se întindeau spre zare, vîntul se plimba prin crînguri, dar în orașul propriu-zis mai creșteau încă sălbăticiuni și adesea se petreceau întîmplări scandaloase.

Așa, de pildă, la spitalul situat într-una din mahalalele Pișceslavului, cetățeanul Gospodov, funcționar la parcul de tramvaie, a fost operat la abdomen. După operație, medicii și-au dat seama că, din greșală, i-au uitat în burtă un deșteptător. Asta n-ar fi fost încă nimic, dar deșteptătorul era astfel reglat, încît să meargă fără întrerupere două luni și să sune în fiecare dimineață la ora cinci. Scandalul propriu-zis a început prin concedierea unei infirmiere care a fost acuzată de furtul deșteptătorului. Apoi bolnavul a redactat un memoriu în care menționa că în burta sa proprie se aude un sunet respingător. Infirmiera a fost reabilitată, dar deșteptătorul se temeau să-l scoată pentru că o nouă operație ar fi fost fatală. Ieșind după o săptămînă din spital, Gospodov i-a dat în judecată pe doctori, plîngîndu-se indignat că deșteptătorul nu sună la o oră prea potrivită.

„Să stea în burtă ! N-am nimic împotrivă ! susținea el. Dar să nu sune la ora cinci dimineața, cînd eu trebuie să mă duc la serviciu de-abia la opt. Nu pot să dorm !“

Incidentul s-a terminat în chip pașnic. Reclamantul și-a retras plîngerea înainte de începerea procedurii judiciare întrucît fabrica a reușit să oprească deșteptătorul. În simplitatea lui, Gospodov a considerat că orice alte pretenții sînt nule și neavenite.

„Plugarul din Pișceslav“ nu a putut acorda un spațiu prea mare întîmplării pentru că cele patru modeste pagini ale sale erau ocupate de scrisorile polemice adresate redacției de cele două grupări literare care se dușmăneau reciproc : grupul țărănesc „Harnașamentul“ și cel orășenesc, CUCCU (Centrul unit al Constructorilor Culturali).

„Stimate tovarășe redactor, scria „Harnașamentul“, vă rugăm să aveți amabilitatea să inserați în paginile ziarului dumneavoastră următoarele“ :

«Grupul nostru literar și-a încheiat perioada de organizare și, începînd cu data de 1 iulie, trece la activitate creatoare. Intenția aceasta însă este subminată de poziția demagogică a unor pseudopoliticieni lipsiți de legătura cu pămîntul care au fost demult excluși de la „Harnașamentul” pentru intrigi și care se manifestă în prezent sub steagul grupului literar CUCCU.»“

Urma o amplă informare despre intrigile celor de la CUCCU. Semnăturile ocupau două coloane.

Invariabil, în coloanele alăturate redacția publica interminabile scrisori trimise de CUCCU care conțineau atît de multe semnături, încît șirul lor se sfîrșea undeva pe la mica publicitate.

„Stimate tovarășe redactor, scria CUCCU, vă rugăm să binevoiți a publica în paginile ziarului dumneavoastră următoarele“ :

«Încheindu-și perioada de organizare, grupul nostru literar trece la munca de creație, începînd de mîine, orele 12. Sîntem deranjați însă în această intenție generoasă de o mîină de pseudopoliticieni demagogi ale căror acțiuni au fost în repetate rînduri înfierate cu fierul roșu și care au fost demult excluși din CUCCU. Aceste persoane se adăpostesc în prezent sub aripa ocrotitoare a grupului literar mic-burghez „Harnașamentul“.»

Cu trecerea timpului scrisorile deveneau tot mai lungi și tot mai plicticoase. Cît despre „roadele activității creatoare“, nici urmă de ele.

Cam asta fusese viața orașului pînă în neuitata seară în care, din pură plictiseală, invizibilul funcționar a intrat în clădirea Clubului central reunit.

Pătrunzînd printre coloane, Străveziul găsi cu mare greutate unica încăpere a construcției, în care — după cum se știe — locuia administratorul. Camera era foarte mică, în schimb însă înaltă cît o mină de sare. Tavanul dispărea undeva într-o negură adîncă pe care primusul de pe masă nu avea, în nici un caz, forța s-o împrăștie.

Nici aici Invizibilul nu găsi pe cineva căruia să-și deschidă sufletul: administratorul plecase să doarmă la niște cunoscuți sau, poate, ducînd dorul oamenilor, fugise pur și simplu de la club. În afară de o masă, în cameră se mai

aflau două capre de lemn, pe care stătea aruncată o saltea murdară și un panou mare de placaj, sprijinit cu proptele, pe care scria : „Programul Clubului“. Într-un colț erau aruncate niște colecții de ziare grămadite între niște cartoane roșcate imense.

Afară era iulie, dar la Clubul central reunit era frig ca într-un beci.

Invizibilul înjură de mama focului. Dacă ar fi fost capabil să lege niște idei mai de Doamne-ajută, ar fi alergat în piață, ar fi adunat cât mai mulți oameni în jurul său și le-ar fi spus cât de greu o duce un om lipsit de trup, un om care nu poate născoci nimic pentru a-și îndreptăți măcar prin ceva neobișnuita sa existență pe pământ. Dar Filiurin nu era în stare să se exprime nici frumos și nici captivant.

Invizibilul se îndreptă cam distrat spre colțul cu ziare, smulse unul din volume și, fără nici o tragere de inimă, se adânci în lectură. De la terminarea școlii nu mai citise nimic. Și asta se întâmplase demult, tare demult.

Senzațiile re trăite de omul care posedă obișnuința lecturii îi erau complet străine. Invizibilul simțea acum ceea ce simte fumătorul la primul fum de țigară tras în piept după trei zile de abținere. Avea în față un ziar din Moscova : „Primul circ de stat, citi el cu voce tare, ultimele cinci spectacole. În arenă doisprezece lei îmblânziți de Zeiler Jeanneau.“

Invizibilul începu să se gândească la lei. Apoi trecu de la publicitate la o problemă mai grea : cotele bursei de mărfuri din Moscova. Dar era foarte complicat și respectivele cifre îi depășeau capacitatea de înțelegere așa că Filiurin renunță la cote și trecu la rubrica judiciară. Aici se opri la o relatare consacrată unui proces de pensie alimentară. Pentru un adevărat amator de procese, cazul nu reprezenta absolut nici un interes. Invizibilul citi însă conștiincios totul și căzu pradă unei stări neobișnuite de tulburare :

— Ca să vezi ce oameni există în zilele noastre, exclamă el, sesizînd, după cîte se pare pentru prima oară în viață, posibilitatea apariției unui moment critic în relațiile dintre bărbat și femeie.

A mai citit cîteva relatări și, dezorientat complet, a ajuns la concluzia că în țară există cel puțin cincisprezece nemernici înveterați.

— Aștia n-au nici rușine, nici conștiință, șopti Invizibilul, răsfoind în continuare paginile colecției.

Cu fiecare nou număr de ziar, cantitatea nemernicilor sporea. După două ore de lectură, Filiurin hotărî să iasă în piață ca să-și limpezească gîndurile ce se adunaseră în timpul lecturii.

— Într-adevăr, bombănea el, plutind printre coloane, e o nerușinare !

În mintea lui Filiurin se nășteau tot felul de paralele îndrăznețe. Amintindu-și articolul despre un funcționar birocrat din sectorul fructelor, ajunsese la o concluzie stranie (pînă ieri n-ar fi avut curajul nici măcar să se gîndească la ea, darămite s-o zică în gura mare) : „Deci, după cum se vede, și Kain Alexandrovici este birocrat și formalist“.

Tot gîndind, continua să plutească printre coloanele care nu se mai sfîrșeau odată. Cu cît înainta, cu-atît parcă se-nmulțeau ! Nu găsea nici o ieșire. Filiurin se rătăci în pădurea de coloane ridicată prin eforturile susținute ale constructorilor din Pișceslav.

Întîmplarea respectivă îl îndîrji și mai mult :

— Ce construcție tîmpită, țipă el indignat. Fără ieșire ! Aștia ar trebui dați în judecată !

Iar ecoul puternic (semăna cu urletul unei companii care își salută comandantul) repeta printre portice și colonade :

— Judeecaatăă !

Rătăcind încă un timp încoace și încolo, Filiurin se bucură cînd ajunsese, în fine, înapoi în camera administratorului. Neavînd ce face, se apucă din nou să citească zia-rele.

Becul arunca o lumină slabă, palid-gălbuie, pe zidurile căptușite cu granit. Paginile se întorceau singure. Colecțiile zburau zgomotos spre colțul lor și reveneau la fel de zgomotos.

În camera pustie se auzeau exclamații întretăiate :

— Nu ! Imposibil ! Auzi, să concediezi o femeie însărcinată și încă în luna a opta ! Și Kain a făcut la fel anul trecut ! Daa ! Bine mai stăm !

Capitolul V
DISCURSUL FESTIV

În noaptea aceea, Evsei Lvovici Ioannopolski visase șapte șefi ai serviciului administrativ grași și șapte slabi.

Nici că s-a potrivit mai bine.

Cînd veni a doua zi la serviciu, i se spuse că sindicatul a luptat pentru el șapte zile cu succes și șapte fără succes: coplesită de elocința lui Dobroglasov, comisia de împăciuire a dat o hotărîre în favoarea instituției.

— Dar eu n-am lucrat la DOP, exclamă Evsei Lvovici, aruncînd o privire întristată spre colegii din secție. Toată lumea o știe! O să-l dau în judecată pe despotul ăsta!

Ideea cam liberală a contabilului nu găsi sprijin. Înțelegînd că problema este mult mai serioasă decît o considerase, Evsei Lvovici scoase din sertar lingurița de ceai adusă de acasă și întrebă:

— Și cine se va ocupa de registre?

— A fost propus Abel Alexandrovici, răspunse Ptașnikov. L-au și confirmat.

— Bineînțele, zise Ioannopolski.

Simțea că nu mai are ce pierde în afară de lanțuri:

— Păi da, protecția! continuă contabilul. L-a pus pe frate-su! Și eu? Eu am rămas de fraier.

Necăjit, Ioannopolski se îndreptă spre Ptașnikov. Tămăduitorul local se prefăcea ocupat pînă peste cap.

— Am făcut analizele, zise Ioannopolski.

Spre uimirea lui Evsei, Ptașnikov nu răspunse nimic.

— Am făcut analizele, repetă Evsei Lvovici cu o voce înfundată.

— Aveți destule globule roșii, răspunse nemulțumit tămăduitorul și, știți, nu e bine ca în timpul orelor de serviciu...

— Poate că ar fi într-adevăr indicat să mă adresez profesorului Nevstruev, bișui Evsei, încercînd să infiltreze puțină vitalitate în persoana lui Ptașnikov, complet cuprinsă de frică.

Între timp, din biroul alăturat se auzi vocea lui Kain Alexandrovici. Ptașnikov îi făcu semn speriat lui Evsei să se depărteze.

— Vrei să mă dea și pe mine afară ? întrebă el, aruncînd priviri rugătoare contabilului.

În momentul acela, Evsei Lvovici înțelese că pentru ei el devenise un străin. Stătu puțin pe gînduri în mijlocul încăperii și-apoi se apropie de masa lui Filiurin.

Tocul și registrul cadastrului nu se mișcau. Cine știe pe unde era Filiurin ? Poate că se odihnea, privind indiferent picturile din tavan ; poate că se plimba pe coridor sau poate că stătea în spatele lui Evsei Lvovici și rîdea ironic.

— Dumneata mă auzi, Filiurin ? Kain m-a dat totuși afară.

Nici un răspuns.

— Ești aici, Egor Karlovici ?

Dar tăcerea nu se sparse și registrul rămase tot închis.

Ioannopolski se întoarse și întrebă, fără să se adreseze nimănui în special :

— Ce, Filiurin n-a venit încă ?

— N-a venit, răspuse Lidia Feodorovna. Văd că tocul nu se ridică.

— Poate că s-o fi îmbolnăvit, sări imediat Ptașnikov.

— Păi invizibilii se îmbolnăvesc ?

— Orice e posibil. Nici nu știți ce dezinterie umblă prin oraș !...

— Dar el nu mănîncă nimic.

— Atunci o fi avînd ceva pe bază nervoasă ! zise cu răutate Evsei Lvovici.

— De unde nervi ? Omul n-are trup și dumneata îi trași cu nervii.

Începură să se certe. Ptașnikov rezolvă problema în mod strălucit. Într-un amplu rezumat în care îl cită de cîteva ori pe unchiul-medic din Leningrad, făcînd cîteva referiri la ultimele descoperiri în domeniul tratamentelor cu lapte bătut, vracii local ajunse la o concluzie evidentă : un om invizibil nu poate fi bolnav. Drept care hotărîră să-l trimită pe Iusupov după Filiurin. Evsei Lvovici se oferă să-l însoțească.

Cerul de amiază revărsa o lumină albă, fierbinte. În vitrinele magazinului de optică al firmei cu capital mixt „Triger și Brak”¹, pe un suport în trepte îmbrăcat în satin

---

¹ „Brak” — rebut (N. tr.).

roșu erau expuse câteva căpățîni de ceară. Pe nasul fiecărui cap se aflau ochelari sau *pince-nez*-uri de diferite mărimi și forme. Toate barometrele din vitrină prevesteau furtună.

Copiii se desfătau cu înghețata pe care o mîncău cu lingurițe de os din pahare albastre șlefuite.

În piață urlau purceii ținuți în saci și gîștele cărora li se vedea doar capul ieșind din coșurile acoperite cu împletitură de rogojină. Prin aer pluteau paie. Muște mari, cu aripi verzi, care aduceau a rochiile străvezii de bal, se aruncau zumzâind asupra grămezilor cu cireșe negre, apoi se ciocneau în aer și întreprindeau scurte călătorii de nuntă.

Pe drum, Evsei Lvovici îi reproșă într-una lui Iusupov faptul că cei de la comisia de împăciuire nu s-au dovedit la înălțime. Complet de acord, Iusupov îl sfătui să se adreseze direct la tribunal.

Tot discutînd așa și orientîndu-se după „o“-urile prelungite care năvăleau în stradă printr-o fereastră de la parter, cei doi găsiră repede locuința lui madam Bezliudnaia.

Femeia cu dinți de aur ridică din umeri și-i conduse pe oaspeți în camera lui Filiurin. Cu forțe reunite, cei trei începură să-l strige pe Invizibil. Nici un răspuns.

— Unde a putut, totuși, să dispară, madam dragă? Întrebă mirat Evsei Lvovici.

— Habar n-am, răspunse madam, etalîndu-și toți dinții. Ieri dimineață a plecat la slujbă și n-a mai revenit. Mare nenorocire cu chiriași ca ăsta. Știți, n-am reușit încă să mă obișnuiesc. Pe deasupra, nici nu-mi plătește chiria.

— Scuzați, madam, dar mi se pare că sînteți într-o postură... hîmm... fericită, o trînti hodoronc-tronc Ioannopolski. Unde lucrează soțul dumneavoastră?

Madam Bezliudnaia nu răspunse nimic. Era divorțată de trei ani și în privința alegerii unui tată pentru viitorul copil mai avea încă îndoieli.

— În cazul acesta, la revedere, zise Evsei Lvovici, înclinîndu-și politicos chelia.

Ioannopolski o luă la goană, lăsîndu-l pe Iusupov mult în urmă. Îi venise o idee interesantă care-l mîna parcă din urmă, făcîndu-l să taie colțurile trotuarelor încinse în viraje foarte scurte. Pînă și calul lui Prjevalski (Evsei alerga pe bulevardul care purta numele patrupedului) ar fi rămas uimit de-atîta vioiciune.

— Gata ! chițăi Ioannopolski, năvălind în birou.

Intrarea lui produse un puternic curent de aer, filele calendarului de perete „Ciclon“ începură să zboare și calendarul rămase deschis la ultima filă, cea a lunii decembrie, cu sărbători marcate prin cifre roșii.

— Ce e gata ? începură să șușotească funcționarii.

— Gata ! repetă Ioannopolski, ștergându-și cu o batistă înflorată gingașa chelie de culoarea piersicii.

— Ce e, spuneți-ne, se rugară funcționarii, ce e gata ?

Evsei tăcu brusc, se așează pe pervaz (dar nu înainte de a da jos cutia mașinii de scris, care semăna cu o aripă de trăsură) și expiră încet tot aerul cald inspirat în timpul finisului de pe bulevardul Calul lui Prjevalski. Din cauza acestei operații, filele „Ciclonului“, care de-abia își reveniseră, începură din nou să zboare ; la fel se întâmplă și cu fiarele (numărate) din coafura Lidiei Feodorovna. Începînd să respire normal, Ioannopolski luă o țigaretă din buzunarul de la spate al pantalonilor și zise :

— Gata, a dispărut !

— A dispărut Filiurin ?

— Da, tovarăși, Filiurin a dispărut. De ieri n-a mai fost acasă.

— Eh, acum Kain Alexandrovici o să-l dea afară.

— Ești sigur ? întrebă disprețuitor Evsei.

— Sînt ! Dumneata ce crezi ?

— Pe cine interesează aici ce crede Evsei Ioannopolski ?

— Ce-s prostiile astea ? țipă Kostea. Spuneți, tovarășe Ioannopolski, vă rugăm !

— Așadar, credeți că șeful o să-l concedieze pe Filiurin ?

— Da. Doar știi ce fel de om e, nu ?

— Să vă văd însă ce-o să ziceți cînd *Filiurin* îl va concedia pe Kain Alexandrovici al dumitale !

În încăpere se lăsă o tăcere de moarte. Incapabil să se mai țină pe picioare (i se muiaseră parcă brusc), Ptașnikov se lăsă greu pe scaun.

— Da, cetățeni ! Operația s-ar putea întâmpla foarte curînd.

— De unde pînă unde ? Asta e de domeniul fanteziei...

— Dar omul invizibil nu e de domeniul fanteziei ? răcni Evsei. Și atunci cînd omul invizibil dispăre, asta cum se numește ?

— Ce s-a întâmplat ? murmurară funcționarii.

— S-a întâmplat că nu știm unde ar putea să fie acum Filiurin. Ce credeți ?

— De unde să știm noi ?

— Nici eu nu știu. Dar cine poate garanta, tovarăși, că nu se află printre noi și că nu aude tot ceea ce discutăm acum ?

Un puternic suspin începu să plutească prin încăpere. Ioannopolski izbucni în râs.

Chipul lui Ptașnikov se acoperi de steluțe și dungi violete.

— Iar eu, zise el tresărind, l-am înjurat azi dimineată în gura mare pe Kain. Probabil că Filiurin a auzit. Acum o să-i povestească totul.

— Ați înnebunit, șuieră Evsei Lvovici, ce tot trăncăniți acolo ? Dacă șade cumva, uite, chiar pe cutia de aici și vă aude cum îl faceți turnător ?

De data asta, fața lui Ptașnikov își pierdu complet culoarea. De uimire, Kostea se cocoșă brusc și nu-și mai reveni.

— Doamne ferește, zise vraciul local pe un ton tragic, n-am spus niciodată că e turnător. Voi ați spus !

— Imposibil ca eu să fi spus așa ceva, protestă imediat Ioannopolski. Și, întorcându-se (nu se știe de ce) cu fața spre biroul la care nu se afla nimeni, zise emoționat : eu care l-am socotit dintotdeauna pe Egor Karlovici un tovarăș minunat și un om inteligent cu un viitor strălucit, n-aș fi putut afirma un asemenea lucru. Dimpotrivă ! Am spus totdeauna, spun și voi spune că Egor Karlovici e o persoană superioară !

— Cine s-a îndoit de asta ? interveni Lidia Feodorovna. Rar am întâlnit un om atât de simpatic.

— Simpatice ? Cum adică simpatic ? zise lingușitor Evsei. Dacă vreți să știți în *toată lumea* nu există un om asemenea lui Filiurin.

Rostind aceste cuvinte, Ioannopolski se delectă profund la vederea mamei nefericite a tămăduitorului local. Dar Ptașkin nu era atât de prost cum ar fi putut să pară la prima vedere. Apropiindu-se de biroul lui Filiurin și, privind cu gingășie la registrul de cadastru, trase o cuvântare lungă, aproape solemnă, în care puse de toate : și „prezent cu credință la post...” și „ținând sus” ...și „fericirea de a colabora...” și „strălucita inițiativă care a contribuit la...” Aveai impresia

că Ptașnikov va scoate pe loc de sub haină o servietă de piele cu o carte de vizită de argint prinsă într-un colț pe care se gravase caligrafic următorul text : „Tovarășului și conducătorului nostru iubit cu prilejul celei de-a treia aniversări a activității sale“.

În momentul în care discursul luă sfârșit și funcționarii simțiră că Străveziul a fost definitiv îmbunătățit, se apropiară din nou cu toții de Evsei. Se crease impresia (fără ca nimeni să-și dea seama când și cum) că Evsei ar fi un fel de însărcinat cu afaceri al lui Filiurin. Toți îi puneau fel de fel de întrebări, iar el răspundea pe un ton foarte autoritar.

După părerea lui Evsei Lvovici, Invizibilul se folosea de posibilitățile sale nemărginite pentru a depune o activitate socială de maximă utilitate. Și bineînțeles că va continua să acționeze și pe viitor în același spirit. Fiind un foarte bun cunoscător al structurilor instituțiilor sovietice, Invizibilul va lupta fără îndoială împotriva denaturărilor care au loc în interiorul aparatului.

— Eu îi știu bine caracterul, zise Evsei Lvovici, puteți să mă credeți pe cuvânt !

Terminându-și fraza, Ioannopolski zîmbi radiș și se îndreptă spre comitetul sindical. În drum, se opri să mai discute cu câțiva cunoscuți din alte secții ale GOP-ului. Subiectul era același : dispariția Străveziului.

— Eu cred că Invizibilul a procedat dinadins așa ! Vrea să afle cine, ce și cum, declara Evsei Lvovici, frecându-și mâinile și făcând plecăciuni în dreapta și în stînga. Vă dați seama, probabil, că, dacă vrea, pentru el nu există secrete... Zău că n-aș dori să fiu acum în locul lui Dobroglasov... Dealtfel, chiar și Doberman-Biberman se poate arde rău de tot... Vă aduceți aminte de antrepriza felinarelor pentru case ? Ehe, și cîte altele pe care noi nu le știm !... Invizibilul însă, le știe !... Fiți convinși ! Am plecat !

Cuvintele lui Evsei produceau reacții foarte diverse. Unii oftau uimiți și se bucurau din tot sufletul, așteptîndu-se la mari surprize în viitorul apropiat, alții se întristau și deveneau brusc foarte tăcuți.

— Ați auzit noutățile ? strigă Ioannopolski, intrînd la comitetul sindical. Lui Filiurin i-a venit, în sfârșit, mintea la cap ! Cînd îl strigi, nu-ți mai răspunde.

— Și ce e cu asta ? Întrebă cu nepăsare președintele comitetului sindical.

Indignat de indiferența activistului sindical, Ioannopolski începu să sară într-un picior :

— Parterul și etajul înnebunesc pur și simplu, și el mă întreabă ce-i cu asta ! Ei bine, asta înseamnă că pentru Invizibil nu mai există secrete. Dumneata, ca să luăm un exemplu, îi povestești nevastei, între patru ochi, că ai ceva găuri în fondurile sindicatului. Ești convins că sînteți singuri, că ceea ce discutați va rămîne între voi, dar Invizibilul stă liniștit, ascultînd tot ce vorbiți. Iar tu nu știi nimic ! A doua zi vine unul de la procuratură și-ți spune : „Poftiți, vă rog ! După dumneavoastră !“

Președintele, care delapidase într-adevăr treizeci de ruble din banii sindicatului, privi buimac la Ioannopolski. Tocmai avea intenția să acopere suma lipsă cu banii din cotizațiile adunate de la „Prietenii radioului“. Minusul din fondurile deținute de amicii „undelor“ trebuia completat cu banii „Asociației prietenilor ceainăriilor de tip sovietic“. Cît despre gaura din casieria amatorilor de apă fiartă, prevăzătorul președinte intenționa s-o peticească cu ajutorul unei noi asociații la a cărei formulă de organizare tocmai lucra. Era vorba despre asociația „Jos mîinile de pe berării !“. Iată însă că dintr-o singură lovitură, Evsei Lvovici a dăruit întreg eșafodajul asociațiilor obștești pe care președintele îl construise cu profundă dragoste.

Continuînd să arunce o privire stranie spre Ioannopolski, președintele zise cu o voce plină de plictis :

— Trebuie să punem problema în mod mai ascuțit !

Dar după expresia feței, Evsei își dădu perfect seama că problema era și așa ascuțită la maximum.

Deasupra Pișceslavului se-adunau nori negri, prevestitori de fulgere și trăsnete.

Capitolul VI

...ȘI KAIN L-A CONCEDIAT PE ABEL

Iată deci cum s-a transformat Evsei Lvovici într-o sursă bogată de zvonuri cu privire la noua activitate a Invizibilului.

Chiar a doua zi, la prima oră, Kain Alexandrovici îl chemă în birou pe fratele său Abel Alexandrovici. De cum îl văzu, începu să bată din picioare.

— Ce-i cu tine, Kainuțule dragă, întrebă mirat Abel Alexandrovici, tolănindu-se în fotoliu.

— Rog să nu fii tutuit în timpul orelor de serviciu, scheună Kain Alexandrovici.

— Nu te înțeleg. Tonul ăsta...

— Ridică-te în picioare! Volens-nevolens eu vă conced. Puteți pleca, tovarășe Dobroglasov! Fără preaviz!

— Ce, ești beat? întrebă Abel cu grosolănie.

Presupunând posibilă prezența în birou a Invizibilului, Dobroglasov-senior socoti necesar să-i prezinte lui Dobroglasov-junior opiniile sale despre protecții și protejați.

— Am dus totdeauna o luptă fără cruțare, zise el cu o voce tremurătoare, împotriva nepotismului! Eu am protestat totdeauna împotriva hotărîrii unilaterale a comisiei de împăciuire referitoare la persoana șefului serviciului administrativ al DOP-ului, tovarășul Ioannopolski, pe care îl respectăm cu toții. Drept urmare, dînsul este repus în funcție, iar pe dumneavoastră, ca angajat pe bază de nepotism, vă concediez fără nici un fel de milă! Noi ne aflăm aici, tovarăși, nu pentru amenajarea rudelor, ci pentru amenajarea orașului. Locul dumneavoastră nu este aici! Puteți pleca!

Abel Alexandrovici clătină dezorientat din cap, ieși din birou, îi predă registrul lui Evsei Lvovici, care tocmai intrase, și părăsi biroul fără să capete nici un ban (nu i-au plătit nici măcar pentru cele două ore lucrate, așa că ce să mai vorbim despre preaviz).

Ioannopolski aruncă izgonitului Abel o privire tandră și apoi zise cu multă satisfacție:

— Străveziul începe să acționeze. Începutul e bun! Și să vedeți ce-o să mai vină!

Sesizînd nuanța, Ptașnikov mai-mai că nu căzu de pe scaun. Ochii Lidiei Feodorovna erau în lacrimi, iar Kostea o zbughi din cameră. Din cauza vitezei, sandvișul învelit în pergament îi căzu din buzunar.

Între timp, mînat de o aprigă dorință de acțiune, Kain Alexandrovici începu să deșrădăcineze nepotismul din secție.

Pentru început scrisese un articol pentru gazeta de perete „Megafonul amenajării”. Articolul avea următorul conținut :

„Nu e în regulă !

În instituția noastră nepotismul s-a întins inadmisibil de mult ! Nu mai putem răbda această plagă putredă a protecțiilor de tot felul ! A sosit momentul să lichidăm familia Dobroglasov ! În umbra GOP-ului ea și-a construit un cui-bușor foarte plăcut, dar asta fără știrea tovarășului K. A. Dobroglasov. Din momentul aflării despre angajarea în serviciu a lui A. A. Dobroglasov, K. A. Dobroglasov l-a concediat imediat pe susnumitul, fără plata preavizului pe două săptămâni, întrucât trebuie să fim calculați cu banii statului. A venit de asemenea timpul să fie lichidați și cei doi fii ai tov. Dobroglasov, strecurați în serviciu bineînțeles fără știrea lui Kain Alexandrovici, pe care-l respectăm cu toții pentru statele sale îndelungate de serviciu și activitate ireproșabile.“

Speriat de moarte, Dobroglasov pornise la luptă împotriva propriilor săi fii, trup din trupul lui și sânge din sângele lui. Articolul demascator îl semna cu o mână fermă : „Correspondent voluntar Cautămă“.

Strecurându-se spre gazeta de perete, care atârna într-un colț întunecat al coridorului, unde se aciuiau, de obicei, doar pisicile instituției, Kain Alexandrovici lipi articolul pe cartonul plin de praf. După asta se întoarse în biroul său și se apucă să redacteze alte două documente. Primul era adresat șefului GOP și atrăgea atenția asupra necesității unor cercetări aprofundate în legătură cu articolul „Nu e în regulă !”, publicat de gazeta de perete „Megafonul Amenajării”. După ce îl expedie la destinație, Kain Alexandrovici redactă a doua hîrtie : ordinul de scoatere neîntîrziată la iveală a oricăror legături de rudenie și dispoziția de imediată concediere a lor (rudelor). Ordinul îl lipi personal pe ușa propriului birou.

Peste cîteva minute, ambii fii ai lui Kain se rostogoleau pe scările GOP-ului, împinși de la spate de oamenii de serviciu.

Evsei Ioannopolski, care urmărea de la fereastră exodul celor doi, avea tocmai intenția să-i împărtășească lui Ptaș-

nikov sentimentul de bucurie pe care-l trăia, dar, întorcîndu-se, crezu că încremenește : tămăduitorul stătea îngenunchat în mijlocul încăperii.

— Ce-i cu dumneata ? exclamă interogativ Evsei.

— Eu sînt rudă, răspunse Ptașnikov.

— A cui ?

— A ei.

Și Ptașnikov arătă spre Lidia Feodorovna.

— Ce grad ?

— E nevastă-mea !

— Păi Lidia Feodorovna e necăsătorită. După cîte mi-a-duc eu aminte, așa scria în fișa de cadre.

— Am ascuns, izbucni în suspine Lidia Feodorovna. Locuim separat.

— De cît timp sînteți căsătoriți ?

— De douăzeci de ani. De cinci ascundem.

— Copii aveți ?

— Da. Avem un băiat. Îl știți și dumneavoastră.

— Care băiat ?

— Pe Kosteia. Cel mai mare dintre copii. E angajat tot aici.

— În cazul ăsta, zise Evsei Lvovici, trebuie să vă eliminăm pe toți ! Îmi pare rău, bineînțeles. Cum-necum, dar am lucrat împreună... Ce va zice însă Străveziul dacă îi voi sprijini neprincipial pe unii ? Înțelegeți și dumneavoastră că...

Familia ilegală, care depusese atîtea eforturi ca să ascundă niște relații omenеști absolut normale, care locuia la trei adrese separate, care își aranja întîlnirile la hotel, familia asta care ajunsese la marginea prăpastiei, tăcea tristă. Ptașnikovii își înțelegeau marea lor vină, așa că nu cereau (dar nici nu așteptau) vreo îngăduință.

— Știți ce, zise Evsei Lvovici, asta e o problemă prea importantă ca s-o pot rezolva fără Invizibil. Pînă una, alta, rămîneți pe loc ! Dacă veți pleca, nu va avea cine să lucreze. Pe urmă — cum o hotărî Invizibilul, așa va fi !

Vraciul, soția și băiatul n-au mai stat să piardă timpul degeaba și, plini de avînt, s-au apucat de treabă.

După ce a lipit articolul, a expediat adresa și a afișat ordinul, Kain Alexandrovici a deschis ușa biroului. Dobroglașov intră, ținînd cu ambele mîini călimara tematică „Cu fața spre sat“. Pe chipul șefului tot apărea și dispărea un zîm-

bet trist. Dobroglasov se apropie de biroul lui Kostea și, oftînd din rărunchi, depuse povara în valoare de una sută ruble, luînd în schimb călimara de cinci copeici.

Evsei începu să se agite pe scaun.

— Vai, ce călimară, căzu el în profundă admirație. Ce nevoie are Kostea de ea ? Dați-mi-o mie ! La urma urmei, eu lucrez la registrul principal.

— Poftiți vă rog, Evsei Lvovici, mie mi-e totuna ! Știți, obiectul mă deranjează...

Kain Alexandrovici se preumblă prin încăpere și, holbînd cam neliniștit ochii, făcu o remarcă neașteptată :

— Oare nu vi se pare, tovarăși, că protecția muncii cam șchioapătă la noi ? Cu ventilația e în regulă ? Lucrați, lucrați, nu vreau să vă deranjez ! Apropo... Egor Karlovici nu a venit încă ? Nu e aici ? Perfect. Evsei Lvovici, pune dumneata pe cineva la registratură, pentru ca lumea să nu aștepte degeaba. La urma urmei, nu publicul servește instituția, ci instituția publicul.

În ziua aceea însă nu exista nici un petiționar pentru că cetățenii Pișceslavului erau ocupați cu aranjarea autobiografiilor. Mulți se căiau public de păcate.

O fantomă care personifica culmile virtuții umbla prin oraș, fiind sursa multor întîmplări.

După ce moșaise în sufletele cetățenilor, simțul criticii se trezise.

Așa de pildă, la adunarea generală a membrilor sindicatului alimentar, activitatea comitetului a fost calificată drept nesatisfăcătoare. Hotărîrea colectivului l-a îngrozit pe președintele comitetului ; în lunga sa carieră nu i se întîmplase așa ceva. (Iar el tocmai pregătise o rezoluție plină de laude în legătură cu activitatea depusă...) Votul l-a făcut să-și piardă darul vorbirii pentru o jumătate de oră. Cînd își recăpătă graiul, se ridică și declară că el, președintele, habar n-are de munca sindicală, că banii destinați activității culturale i-a pierdut la loteria în folosul minorilor vagabonzi și că nu a prelucrat niciodată problema contractelor de muncă cu toate că ar fi trebuit prelucrată în mod obligatoriu la locurile de producție.

Încheindu-și cuvîntarea metaforică și elevată, președintele făcu un apel înflăcărat la cei prezenți să nu-l mai aleagă niciodată în comitet.

Un grup de vizitatori a scos din clădirea Muzeului amenajărilor vagonul de tramvai nr. 2 pe care se afla memorabilul text în cinstea tov. Obmișurin. Vehicolul a fost reinstalat pe linie. Întărit cu exponatul din muzeu, parcul de tramvaie a început să-și îndeplinească cu succes planul de transport.

La ușile procuraturii și altor organe de anchetă se instalaseră cozi lungi formate din persoane venite să-și facă auto-critica. Proporțional cu cozile la ușa legii, scădeau cozile la magazinele cooperației.

Două berării de stat cu firme cam impudice, „La elegantul din Kiev” și „La canarul vesel”, au oprit vânzarea berii și a crenvurștilor, oferind în schimb consumatorilor cidru cu mazăre fiartă și puding de varză.

„Plugarul din Pișceslav” a publicat o scrisoare senzațională semnată de tov. Pekar, secretarul grupului literar CUCCU :

„Multimate tov. redactor, vă rog să aveți amabilitatea să publicați în paginile ziarului dumneavoastră următoarele : «Cu toate că perioada de reorganizare a CUCCU-ului s-a terminat demult și cu toate că infamii pseudopoliticieni de la „Harnașamentul” nu ne mai deranjează, noi n-am purces încă la activitatea de creație și, mai mult ca sigur, că nu o vom face niciodată pentru că nouă ne plăc foarte mult perioadele de organizare și nu ne convine să le înlocuim cu preocupări creatoare. Aceasta ar necesita cunoștințe aprofundate și chiar unele aptitudini.

Cît privește unica lucrare realizată în grupul nostru, așa-numitul roman scris de subsemnatul, «Asfaltul», țin să vă aduc la cunoștință că el a fost copiat de mine cuvînt cu cuvînt după romanul lui Gladkov «Cimentul», pe care mi l-a dat să-l citesc o cunoscută din Moscova, cetățeanca Meerovici-Pancenکو, de profesie tehnician dentar.

Puteți să mă zdrobiți în bătaie și să mă călcați în picioare.

Secretarul grupului literar CUCCU Vavila Pekar.”

Spovedania „Harnașamentului” a fost înserată pe aceeași pagină.

Hoții de mai mică anvergură își făceau *mea culpa* cu sutele chiar pe stradă. (Arătau atît de jalnic, încît lumea îi lua drept cerșetori.)

Simțindu-se îngrozitor de vinovat față de societate pentru fabricarea belicosului monument al lui Timiriachev, sculptorul Schatz se prezintă imediat la închisoare și cu de la sine putere rechiziționează o celulă liberă în care se instalează. Față de administrație nu avea nici o pretenție, solicitând doar din când în când o bucată de pâine veche și o cană de apă chioară. Timpul și-l petrecea dându-se cu capul de pereți, ceea ce i se interzise imediat, întrucât loviturile dislocau zidurile închisorii.

Chiar și un cetățean atât de neînsemnat ca debitantul din fosta piață a Soborului fu cuprins de teamă și introduse în cutia de culoarea muștarului o reclamație împotriva propriei sale persoane. Omul recunoștea că lua din fiecare cutie de chibrituri câteva bețe din care realiza, cu timpul, o rezervă, pe care apoi o vindea, însușindu-și sumele respective. În felul acesta, în decurs de cinci ani, el a produs orașului o pagubă evaluată la suma de 2 ruble și 16¹/₂ copeici.

A treia zi după dispariția Invizibilului, madam Bezliudnaia naște un fiu. Dar, în pofida sincerității care cuprinsese întreg Pișceslavul, madam nu a putut declara numele tatălui din simplul motiv că nici ea nu-l cunoștea.

Simțindu-se un șurub folositor al noului mecanism orașenesc, Evsei Lvovici începu să răspundă foarte neglijent la plecăciunile lui Kain Alexandrovici. Dobroglasov era atât de speriat, încât renunță să se mai ducă acasă cu mașina și începu să folosească cu multă modestie mersul pe jos.

— Cu-atât mai bine, zise Ioannopolski, să lăsăm mașina pentru Invizibil. Probabil că foarte curînd își va termina problemele și va dori să-și reia serviciul. Are probleme serioase... E ocupat pînă peste cap... N-ați văzut cîți hoți au ridicat ieri de la combinatul de trompete și tobe? S-a des-coperit o întreagă panama acolo.

— Și cu combinatul cum a rămas?

— L-au închis și l-au pus la conservat! Trebuie să fii nebun ca să lucrezi la mașinile alea antediluviene. Fiecare trompetă costa o avere. Ca să nu mai vorbesc de tobe!

În lipsa Invizibilului, automobilul îl folosea Evsei Lvovici.

Într-o săptămîină, orașul s-a transformat așa cum se transformă radical peisajul vara, după o ploaie în rafale. Aco-

perişurile fierbinţi şi murdare pe care se tîrăsc cotoii se mai răcoresc puţin, scoţîndu-şi la lumină adevăratele culori : verde, roşu sau albastru-deschis ; pomii, spălaţi de apa călduţă, îşi tremură uşor frunzele, aruncînd la pămînt picături umflate de apă ; de-a lungul trotuarelor curg undulîndu-se pîrîiaşe limpezi. Toate în jur strălucesc, etalîndu-şi la vedere frumuseţea iar oraşul începe parcă o viaţă nouă. Trecătorii, care s-au ascuns de ploaie pe sub portaluri, ies în stradă, privesc cerul şi, fericiţi de albăstrimea lui nepătată, aleargă cu plămîinii aerisiţi pe la treburile lor.

În Pişceslav nimeni nu mai îndrăznea să fure, să înjure şi să se îmbete. Ultimul dintre muritori — nimicul de Filiurin — devenise conştiinţa oraşului.

Cîte unul mai ridica mîna să-şi lovească nevasta, dar străfulgerat de gîndul la Invizibil, schimba urgent direcţia şi întindea mîna după cine ştie ce obiect de care n-avea nevoie.

„Naiba să-l ia, îşi zicea respectivul în sinea lui, te po-meneşti c-o fi pe aici şi vede totul. Se apucă să povestească şi mă face de ruşine pe toată viaţa“.

Pe stradă şi în localurile publice pişceslavenii se purtau frumos. (Dacă loveau pe cineva, ziceau „pardon“, iar în tramvai sau pe drumul de la serviciu spre casă, îşi adresau reciproc zîmbete pline de gingăşie.)

Comercianţii particulari dispăruseră. „Lapidus şi Ganicikin“, case de comerţ „Krap şi fiul“, suspectele întovăraşiri „Prodpiele“, „Pielindus“ şi „Pielcom“ nu mai existau. Au dispărut de asemenea şi firmele cantinelor-restaurant (fără băuturi tari) „Verdun“, „Dardanele“ şi „Livorno“ ; au fost înlocuite cu firmele argintii ale cooperaţiei care purtau cu mîndrie însemnele trustului alimentaţiei locale : o chiflă ce se odihnea pe o imensă roată dinţată.

Chiar şi cetăţeanul Brak, proprietarul magazinului de optică „Triger şi Brak“, cunoscut pişicher trecut prin furci caudine de zece procurori, căzu pradă unei groaznice disperări, stare pe care nu o mai cunoscuse din anul 1920. Afacerile îi mergeau prost şi forurile locale aveau intenţia să-i facă inventarul pentru a-i scoate apoi prăvălia la licitaţie.

Singurul care nu observa metamorfozele vieţii din Pişceslav rămăsese Babski. Din ziua vizitei pe care i-o fă-

cuse Filiurin, inventatorul nu mai ieșise din casă. Flacăra portocalie a primusului ajungea uneori pînă în tavan, aruncînd o lumină stranie asupra camerei plină de gunoi. Inventatorul orașului lucra.

Spre finele săptămînii care transformase într-atît realitatea locală, încît devenise de nerecunoscut, un pionier aflat lîngă Clubul central reunit se apucă să declare în gura mare că, după părerea ce și-o formase încă de mult, acest club nu e bun de nimic și că a fost construit de niște mari imbecili. În jurul băiatului s-a adunat o mulțime imensă care susținea de asemenea că respectiva clădire nu face nici o parachioară. Masa înfierbîntată de oameni s-a îndreptat spre serviciul de amenajări, cerînd imediată transformare a construcției.

Plecînd urechea la glasul opiniei publice, GOP-ul promise să treacă la desființarea coloanelor inutile. Pe locul rămas liber urmau să se construiască săli încăpătoare pentru spectacole și alte activități culturale.

În ziua inaugurării lucrărilor, detașamentele de constructori atacară clădirea din toate cele patru colțuri, înfundîndu-se în bezna colonadelor. Grupuri de curioși înconjurau clubul, manifestîndu-și satisfacția la auzul loviturilor de ciocan.

Pătrunzînd cu greu prin mulțime, mașina în care se aflau Ioannopolski și Dobroglasov trase în dreptul intrării. Kain Alexandrovici hotărîse să conducă personal lucrările de transformare a clădirii. Pe Evsei îl luase pentru că, în ultimul timp, contabilul începuse să se socotească drept parte indivizibilă a automobilului și nu se despărțea nici o clipă de el.

Tocmai începuseră să care afară coloanele tăiate în bucăți, cînd celor din rîndurile mai îndepărtate ale mulțimii li se păru că cineva flutură pe trepte o șapcă. Persoanele din față începură să vocifereze...

— Ce s-a întîmplat? Ce s-a întîmplat? se auzi vocea mulțimii.

Nimeni nu știa încă prea bine ce se întîmplă, dar piața era zguduită de strigătele puternice ale masei de cetățeni.

Din pădurea virgină a coloanelor centrale reunite își făcuse apariția Invizibilul.

Greu, tare greu ar fi dus-o Invizibilul, dacă organismul lui ar fi avut nevoie de hrană.

Dar pentru că necesitatea nu exista ca atare, cele șapte zile petrecute în labirintul Clubului central reunit i-au fost chiar de mare folos : învățase să se plictisească și să citească, două elemente absolut necesare pentru un om fără trup.

Îl chinuia doar gândul că Dobroglasov va profita de absențele lui nemotivate și-l va concedia.

În ultima sa zi de ședere sub acoperământul primitiv al coloanelor, Invizibilul se simți cuprins de dor după lumină, fețe și voci omenești. Făcu o ultimă încercare de a ieși din labirint, dar peste tot se ridicau barierele duble ale coloanelor. (Fuseseră atât de des plantate, încât lumina zilei nu reușea să pătrundă mai departe de al treilea rînd exterior.) De aceea, auzind primele lovituri de rangă, Invizibilul începu să strige, îndreptîndu-se în întîmpinarea zgomotelor.

O ușoară undă cenușie de lumină pornise să se strecoare printre coloane.

— Uuuu ! strigă Invizibilul de parcă se afla la cules de ciuperci în pădure.

Neprimind nici un răspuns, începu să urle „ajutooor !“. La acest apel cunoscut încă din copilărie, pietrarii și șefii de echipă reacționară imediat. După două minute unul din șefi începu să galopeze spre ieșire ca să comunice mulțimii că Invizibilul a fost, în fine, găsit, că e viu și nevătămat și că va sosi imediat în persoană.

Sărint peste coloanele îmbucătățite, Filiurin mergea pe urmele șefului de echipă. Ieșind la lumină, îl văzu pe Evsei Lvovici. În spatele lui observă chipul speriat al lui Kain Alexandrovici. Piața era ca o mare învolburată de capete, iar Timiriazev părea că vine călare prin mulțime, purtîndu-și glorios sfecla de tuci lustruit care strălucea puternic în lumina soarelui.

— Arată-ne unde ești ! strigă Ioannopolski. Cetățeni ! Omul invizibil este printre noi. Dă-ne o indicație unde te afli, Egor Karlovici !

Invizibilul luă șapca de pe capul șefului de echipă și începu s-o fluture. La vederea șepcii care zbura singură prin

aer, cam la vreo doi metri de pământ, mulțimea căzu parcă în transă...

Neînțelegînd că strigătele de entuziasm îi sînt adresate, Filiurin se pierdu și puse la loc șapca de unde o luase. Gestul produse un entuziasm și mai mare.

Invizibilul observă că în fața lui se afla acum Kain Alexandrovici. Dobroglasov îi făcea plecăciuni adînci.

— Tovarășe Dobroglasov, zise referentul, vă rog să mă credeți pe cuvînt că eu n-am nici un amestec...

— Cum adică tocmai dumneata să n-ai, zise slugarnic Dobroglasov, orientîndu-se spre vocea lui Filiurin, cînd lucrurile se prezintă exact invers...

— Aceste coloane revoltătoare m-au obligat să...

— Nici o grijă ! Desființăm coloanele !

— Recunoașteți deci că am avut motive temeinice să lipsesc de la serviciu, da ?

— Nu vă faceți probleme ! Activitatea nu a avut de suferit. În locul dumitale a fost pus altcineva.

— Cum altcineva ? icni Invizibilul. Mă voi plînge ! Vă dau în judecată !

În acest moment, Evsei Lvovici își dădu seama că Invizibilul nu este conștient de propria măreție. Împingîndu-l brutal cu cotul pe Dobroglasov, Evsei întrerupse periculosul dialog și strigă spre mulțime :

— Salut fierbinte tovarășului Invizibilu în numele lucrătorilor de birou !

— Trăiască Invizibilul ! urlă mulțimea.

Filiurin nu înțelegea absolut nimic.

„Mare timpit e și Străveziul ăsta, își zise în sinea lui Ioannopolski, să fi ajuns eu invizibil, le-aș fi arătat eu lor !“

Adresîndu-se lui Dobroglasov, zise :

— Kain, du-te și spune să aducă mașina ! Tovarășul Invizibilu este obosit. Nici nu-i de mirare, după cîte lipsuri a avut de demascat. Va veni la mine să se odihnească !

— Poate că tovarășul Invizibilu ar dori să vină să se odihnească la mine ? Vai ce s-ar mai bucura nevastă-mea, bîigui Dobroglasov.

— Nu vorbi prostii ! Ești cu un picior la „Brațele de muncă“, șuieră Evsei Lvovici. Pîna mai ieri voiai să-l concediezi pentru invizibilitate și-acum „hai la noi la masă, hai la noi la masă !“ Hai, cheamă mai repede mașina !

— Eu am vrut să-l concediez ? întrebă tulburat Kain Alexandrovici. Nu-mi amintesc, zău, nu-mi amintesc.

— Bine-bine, lasă că o să vedem noi cine va conduce serviciul de amenajări !...

Dobroglasov suspină ușor și, zelos, asemenea unui curier proaspăt angajat, o luă la fugă ca să îndeplinească sarcina trasată.

Ioannopolski nu-i permise lui Dobroglasov să se suie în mașină.

— Poți să mergi și pe jos ! zise Evsei fără nici o jenă, tu stai aproape. Iar eu am o discuție confidențială cu tovarășul Invizibilu. Ești aici, Egor Karlovici ?

— Aici, se auzi dinspre perna de piele din spate.

— Luați pălăria mea și salutați mulțimea, îl sfătui contabilul.

Însoțită de strigătele mulțimii, mașina părăsi piața. Între timp, Kain Alexandrovici, învîrtind meditativ servieta în mîna, ajunse acasă.

— Mă concediază, zise el soției, scoțîndu-și haina și trăgîndu-se de bretele.

— Știam că așa se va întîmpla pînă la urmă, bombăni ea. După ce ți-ai concediat propriul frate și propriii copii, nici nu mă așteptam la ceva bun de la tine.

— Ești o proastă, zise obosit Dobroglasov, întinzîndu-se pe frumosul divan îmbrăcat în catifea, deasupra căruia se afla fotografia colorată a unei cuconițe sumar îmbrăcată, lungită la orizontală cu mîinile sub cap. Într-un colț al fotografiei stătea scris : „Extenuare“. Și cuconița la fel ca și inscripția îi erau cunoscute încă din ziua nunții.

Lui Dobroglasov i se părea că, stînd așa în contemplarea adîncă a pozei, poate medita mai ușor asupra împrejurărilor care au contribuit la declinul carierei sale.

Dar nevastă-sa nu înceta :

— Kain, de ce i-ai concediat pe copii și pe Abel ? Cu asta l-ai ucis !

— Și ce-ai fi vrut, să mă ucidă Abel pe mine ? Dacă nu l-aș fi izgonit eu pe Abel, prostul ăla de Străveziu m-ar fi fiert el pe mine. Dar fără apă.

— Păi tot o să te dea afară.

În acest moment însă, Dobroglasov își luă ochii de la fotografie și, ajuns probabil la o concluzie, zise :

— Asta să i-o spui lui mută !

— Ai primit de la „Triger și Brak“ comisionul pentru contractul cu felinarele ?

— Anneta, nu fii trivială ! Cum puteam să iau comisionul cînd Invizibilul își bagă nasul peste tot ?

— Și cu ce-o să-ți hrănești copiii ?

— Liniștește-te ! Găsim noi ceva ! Știi ce ? Cît stă ăla la mișelul de șef al administrației DOP-ului, eu mă duc la Brak și încerc să obțin comisionul pentru felinare.

Evsei Ioannopolski îl înconjură pe Străveziu cu o grijă părintească. De fapt, nici nu era prea greu s-o facă pentru că Invizibilul nu folosea nici un fel de bunuri pămîntești.

După o îndelungă discuție cu contabilul, Filiurin află tot ce se petrecuse în oraș în timpul lipsei sale.

— Și-acum, stimate Egor Karloviči, se tem de dumneata ca de foc, încerca Evsei să-l convingă. Nici nu știți ce fericire este pentru orașul nostru faptul că aici locuiește și muncește o personalitate atît de luminoasă. Nici nu știți cît de impresionat sînt, știind că alături de mine se află o asemenea figură istorică.

— Trebuie să tragem concluziile organizatorice de rigoare, zise Filiurin din obișnuință, dar, amintindu-și că nu mai are trup, suspină adînc.

Evsei Lvovici înțelese în felul lui cuvintele rostite de Filiurin.

— Bineînțeles că trebuie să tragem concluziile organizatorice de rigoare. Este o idee strălucită. Kain trebuie concediat !

— Și cine o să-l concedieze ?

— Vai ce om minunat și bun la suflet ești dumneata ! Dumneata îl vei concedia ! Chiar dumneata în persoană !

— Un referent nu-și poate concedia șeful !

— Un simplu referent nu poate, dar un referent invizibil, poate ! Lasă pe seama mea treburile astea mărunte. Aranjez eu totul. De ce să te bagi dumneata în toate protiiile ? Acum ai treburi mult mai importante.

— Într-adevăr, se petrec niște lucruri îngrozitoare, zise Invizibilul, amintindu-și articolele citite în timpul detențiunii de la Club.

A doua zi, Ioannopolski intră în biroul lui Dobroglasov fără să bată la ușă și zise sec :

— Tovarăşul Invizibilu spune că ar trebui să faceţi o cerere de demisie. În caz de refuz, va fi nevoit să povestească într-un anumit loc despre modul în care aţi aprobat comanda pentru felinare.

Kain Alexandrovici scrisese cererea fără să crîcnească măcar.

Căderea lui Dobroglasov ridică şi mai mult acţiunile Invizibilului. Gloria lui, umflată cu pricepere de Ioannopolski, crescuse pînă la limitele imposibilului, aşă că nici numirea lui Evsei Lvovici ca şef al serviciului nu mai aduse nimic nou în domeniul acesta.

Suspusul referent renunţă la slujbă. Imensa cantitate de timp liber şi-o scurta cîntînd la mandolină, mergînd la circ şi plimbîndu-se prin oraş. Se plictisea la fel ca înainte. Singura lui distracţie era o glumă pe care-l învăţase s-o facă (nu fără anumite intenţii) chiar Evsei. Despre ce era vorba?

Filiurin trecea cu regularitate pe la toate instituţiile din Pişceslav, se strecura în birourile şefilor şi, pe neaşteptate, striga :

— Sînt aici ! Sînt aici !

Efectul era foarte puternic şi crea în jurul Invizibilului aureola unui controlor neobosit al întregii vieţi din oraş. Pe Filiurin îl distrau mai ales feţele speriate şi spasmele nervoase care îi cuprindeau pe oamenii dîndărătul birourilor.

Plimbîndu-se prin oraş de parcă era Harun-al-Raşid, Invizibilul auzea multe discuţii consacrate propriei sale persoane. Îl lăudau. Ziceau că datorită lui, instituţii care înainte erau „tabă“ deveniseră mai abordabile pentru public, că vînzătorii din magazine nu mai răspundeau la întrebarea „Aveţi arpacaş?“ cu întrebarea „Dar unde te trezeşti?“, că zîmbeau cu multă drăgălăşenie şi cîntăreau cu o lipsă de cel mult cinci grame. Vorbeau despre marile foloase aduse de Invizibil, bucurîndu-se că la Clubul central reunit pereţii sînt gata şi că în curînd clădirea va corespunde cerinţelor culturale ale pişceslavenilor.

În zilele în care Filiurin auzea asemenea aprecieri despre sine, melodia „Vis de toamnă“, interpretată la mandolină, răsună mult mai delicat decît de obicei.

Modestul și cenușiul referent începu să fie din ce în ce mai mîndru de sine. Sentimentul acesta, aprins, de fapt, de Ioannopolski, lua proporții văzînd cu ochii.

Evsei Lvovici, care se menținea în postul de șef doar datorită Invizibilului, îi era foarte recunoscător și de aceea căuta să-i facă tot felul de servicii, care de care mai utile și mai plăcute.

Pentru început Evsei obținu pentru Invizibil o cameră mare pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16. În respectiva încăpere locuise pensionarul Gading, al cărui sfîrșit fusese așteptat de mult și cu nerăbdare de către toți locatarii. Pe respectivul spațiu locativ conțau, făcîndu-și bineînțeleș și planuri de viitor, următorii: portarul, toți locatarii de la mic la mare și rudele lor din afara orașului precum și administratorul, prietenii lui și prietenii prietenilor lui.

Pîndit de nerăbdătorii solicitanți, bătrînul Gading se stinse pe nesimțite. Nici n-a ajuns sicriul încă la cimitir, că încăperea a și fost sigilată cu optsprezece bucăți de ceară roșie. Însemnele folosite pentru sigilii erau de tot felul: monede de cinci copeici, monograme sau pur și simplu degete. În afară de ele însă mai existau și sigiliile greoaie ale DOP-ului.

Dar îngrozitorul duel între locatari și administrator, între prietenii administratorului și rudele locatarilor și între toți aceștia de mai sus pe de o parte și DOP pe de alta, se întrerupse brusc în momentul ocupării de către Filiurin a încăperii care constituise mărul discordiei. Din această clipă au apărut și primii dușmani pe față ai Invizibilului.

Așadar, mutarea în casă nouă a marcat începutul lungii liste a serviciilor făcute de Evsei Lvovici lui Filiurin.

Ceea ce a urmat au fost niște manifestări slugarnice de mult mai mare anvergură. Dar Evsei nu mai era singur pentru că între timp apăruseră o mulțime de admiratori *ad hoc* ai geniului lui Filiurin.

Așa de pildă, l-au sărbătorit cu mare pompă pe Invizibil cu prilejul aniversării a doi ani de activitate la GOP. Adunarea festivă s-a desfășurat în clădirea teatrului. Dacă n-ar fi fost ploșnițele care mușcau fără milă din trupurile celor prezenți, totul ar fi decurs ca în capitală. Ploșnițele erau însă nenorocirea acestui teatru. Din cauza lor spectacolele

trebuiau prezentate cu lumină în sală, pentru că altfel, pe întuneric, bestiile alea mici i-ar fi înghițit pe spectatori cu bilet cu tot.

În schimb însă, banchetul care a urmat, a fost la înălțime. Sărbătoritului i-au dăruit o mandolină cu incrustații de lemn și sîdef precum și o culegere de cîntece rusești scrise în sistem cifrat. Cuvîntările au fost pline de căldură, iar oratorii plini de efuziuni metaforice. L-au comparat pe sărbătorit cu : un stejar viguros, un vas prețios din care debordează energia și una locomotivă care pășește energică către țelul final.

Răspunzînd numeroaselor solicitări venite din rîndul maselor, spre sfîrșitul petrecerii, sărbătoritul a interpretat la noua sa mandolină același binecunoscut vals al lui Joyce : „Vis de toamnă“. Și parcă nîcînd înainte interpretarea nu a fost atît de elevată ca în seara aceea.

„Plugarul din Pișceslav“ a inserat în cîoloanele sale, care răbdaseră, dealtfel, multe, o scrisoare deschisă și interminabilă, prin care Invizibilul (după ce amintea, așa cum se cuvine, numele multstimatului redactor și al ziarului redactat de domnia-sa) mulțumea tuturor celor care l-au felicitat în ziua aniversării. Scrisoarea fusese concepută de Ioannopolski și de aceea marea majoritate a mulțumirilor îi erau adresate lui.

Ioannopolski o luase razna. Chemîndu-l pe sculptorul Schatz de la închisoare, mîna dreaptă a Invizibilului îi zise :

— Schatz, e nevoie de un monument !

— Al cui ?

— Al Invizibilului.

— Nu, răspuse Schatz, nu mai sînt în stare să fac monumente ! Îl visez în fiecare noapte pe Timiriazev. Vine la mine, îmi strînge mîna și zice : „Schatz, Schatz, ce-ai făcut din mine ?“

— Schatz, Schatz, e nevoie de monument, continuă Evsei, și îl vei face !

— E chiar așa mare nevoie ?

— O cer necesitățile de amenajare a orașului !

— Bine. Dacă o cere amenajarea, sînt de acord. Dar vă previn, va fi invizibil !

— De ce ?

— Păi cum poate să fie vizibil monumentul unui invizibil ?

Ioannopolski căzu pe gânduri, scărpinându-și îndelung chelia care luase în ultimul timp o alură foarte meditativă.

— Prezintă, totuși, un deviz, conchise el.

— N-am nimic împotriva devizului, sublinie sculptorul, asta e vizibil. Dar mai trebuie să vă previn că momentul va reveni foarte scump. Din bronz sau din ipsos ?

— Din bronz, obligatoriu din bronz !

— Bine. Să face !

Exact în ziua în care avusese loc istorica discuție consacrată monumentului, din motive de locuri insuficiente pentru cazare, pușcăria orașului Pișceslav îl elibera pe adevăratul fost șef al serviciului administrativ de la DOP, cunoscutul aventurier și pungaș, Piotr Kallistratovici Ivanopolski.

CAPITOLUL VIII

HRĂPĂREȚUL ÎN LIBERTATE

Să-l părăsim pentru o vreme pe Invizibil, lăsându-l să se scalde în razele propriiei sale glorii, să-i părăsim și pe cetățenii din Pișceslav, care îi ridicau osanale, să-l părăsim și pe Evsei Lvovici, care trona în biroul lui Dobroglasov, așternînd fel de fel de rezoluții cu cerneală roșie...

Să ne întoarcem privirea spre resorturi mult mai tainice, spre acea lume mărunță care, văzîndu-se acum în mizerie, începuse să murmure nemulțumită.

Ieșind pe poarta închisorii, Piotr Kallistratovici Ivanopolski se opri în Piața Paielor. Lumina puternică a soarelui îl cam deranja, făcîndu-l să privească în jur printre pleoapele abia întredeschise. Semăna cu leul ieșit în arena circului : orbit de lumina roz a reflectorului, iritat de zgomotul și mirosul mulțimii, se dă puțin înapoi, mișcă din mustățile de jandarm și se schimonosește. Tare ar dori niște carne de om, dar e cam dezorientat și nu înțelege prea bine ce se petrece în jur. Dați-i însă puțin răgaz ! Veți vedea cum se obișnuiește cu noua sa postură și cum începe să alerge prin arenă, bălăngănindu-și burta. Electrizat parcă de propria

coadă, se pornește apoi să răgă amenințător, încercînd să-l agățe cu ghearele pe împlînzitorul îmbrăcat în tradiționalul costum à la Bufallo Bill.

Alergînd pe lîngă zidurile caselor și ajungînd astfel pînă la monumentul lui Timiriazev, Piotr Ivanopolski rămase ținut locului de uimire. Clubul central reunit era complet înconjurat de schele. Prin ușile deschise ale construcției ieșeau una după alta căruțe încărcate cu coloane.

Pe lîngă Ivanopolski trecu un bun amic pe care-l cunoștea încă de la vechea chestie cu polițele întovărășirii de credite „Autoajutorul“.

— Alo, strigă Ivanopolski.

Amicul privi atent în direcția lui Piotr Kallistratovici, se opri o secundă în loc și, fără să răspundă la plecaciune, o porni mai departe, luîndu-și un aer foarte important.

— Mitocan, zise Piotr Kallistratovici destul de tare.

Pe urmă se îndreaptă spre Trustul alimentației publice. Voia să-și vadă un prieten de care era legat prin protecții reciproce. Dar persoana nu îl întîmpină cu prea mare bucurie. Lui Ivanopolski i se păru chiar că prezența sa l-a cam speriat pe respectivul. Cu toate astea, Piotr Kallistratovici trecu imediat la problemă.

— Cred că înțelegi că am mare nevoie de bani. Îmi trebuie un serviciu.

— Văd, răspunse cu răceală prietenul.

— Pentru început nu cer mult : o leafă de vreo trei sute de ruble și o slujbă cu posibilități colaterale.

— Adică, tovarașe, doriți să vă angajați la noi ?

— Păi bineînțeles !

— Atunci, faceți o cerere conform normelor generale în vigoare. Dar trebuie să vă previn că n-avem locuri în schemă și că, presupunînd posibilitatea ivirii lor, fără repartizare de la „Brațele de muncă“ tot nu vă putem primi !

Ivanopolski se strîmbă.

— Ce te-a apucat, Arkadi ? Asta-i birocrație ! Norme generale... Brațele de muncă...

— Cetățene, nu am timp de pierdut ! zise răbdător Arkadi.

Ivanopolski se întoarse mînios, dar, înainte de a ieși din birou, auzi o voce spunînd :

— Sînt aici !

Ivanopolski îl văzu pe Arkadi îngălbenind. Apoi simți o ușoară adiere, observă ușa deschizându-se singură și auzi repetându-se aceeași exclamație, de astă dată însă în biroul funcționarilor :

— Sînt aici ! Sînt aici !

Funcționarii săreau de la locuri, îngălbenind asemenea șefului lor. Tampoanele de sugativă cădeau rînd pe rînd pe dușumea.

Neînțelegînd absolut nimic, Ivanopolski trase un scuipat, ieși în stradă și, aiurit complet de cele văzute, rămase ținut în fața trustului, căscînd uimit ochii la firma albastră cu litere aurii.

„Ce s-a întîmplat ? se întrebă fostul șef al serviciului administrativ. Ce e cu nebunia asta în oraș ?“

A vrut să între la magazinul „Lapidus și Ganicikin“, dar și aici îl aștepta o surpriză : obloanele de fier ale vitri-nelor erau trase, iar ușa de sticlă era închisă și sigilată.

Piotr Kallistratovici încremeni.

Începu să alerge prin oraș cu intenția de a-și relua ve-chile legături și de a desface ghemul încurcăturilor în care se afla. Spera să găsească, așa cum găsisese totdeauna în trecut, un serviciu bun cu porțițe deschise pentru niscaiva afaceri, deplasări bănoase, comisioane și procente, într-un cuvînt ceea ce numise el „o slujbă cu posibilități colaterale“.

Dar toate încercările au fost în van. Unii nu-l recunoș-teau, alții erau indignați și neînțeleși de oficiali, iar mulți nici nu mai existau, aflîndu-se în clădirea din care Ivano-polski abia ieșise.

— Va trebui să mă mut în alt oraș, bombăni el. Ca să vezi ce chestie !

Ivanopolski nu înțelegea efectiv ce se întîmplă în oraș.

— Ia să mă duc la Brak. Dacă și Brak a dispărut, în-seamnă că lucrurile stau rău de tot.

De afacerile firmei cu capital mixt „Triger și Brak“ se ocupa doar Nikolai Samoilovici Brak ; Triger se încurcase cu niște valută și îl expediaseră mai demult încă într-o re-giune care, pînă la venirea lui, fusese vestită doar prin fap-tul că acolo se afla polul frigului.

Locuința lui Brak era binecunoscută în oraș, fiind foarte des vizitată de tineri tunși după ultima modă și îmbrăcați în costume elegante cusute cu ață de mătase ; toți purtau veste

de lână, pantofi de culoarea cerii de parchet și pălării moi. În casa lui Brak se dansase pentru prima oară în oraș charleston și tot aici s-a jucat prima partidă de ping-pong. Familia Brak știa să trăiască și să se distreze ca în străinătate. În antreu, servitoarea lua paltoanele și primea bacșiș. După dans, celor înfomețați li se oferea suc de fructe și biscuiți, iar fiicele lui Brak se întrețineau cu cei prezenți abordând teme din viața internațională. Se discuta mai ales despre diferența de prețuri între Berlin și Pișceslav, și se comenta noua modă de peste hotare de a te da pe față nu cu pudră, ci cu talc. Tînăra generație a familiei Brak acorda o mare importanță acestei noutăți de ultimă oră.

Viața mondenă din casa lui Nikolai Samoilovici a ajuns la apogeu în seara în care capul familiei a adus acasă niște banane.

Apariția bananelor în Pișceslav a coincis cu sosirea în urbe a unei expoziții de maimuțe. Pentru menținerea în viață a celui mai interesant exponat — gorila Molly — administrația expoziției a importat banane. Gorila se putea mîndri cu faptul că, în afară de ea, nici un suflet din Pișceslav nu îngurgita acest fruct rar.

Dar în tendința ei de a-și trăi viața din plin, familia Brak nu cunoștea nici un fel de bariere. Nikolai Samoilovici își răsfăța fetele și nu era în stare să le refuze nimic. Paznicul expoziției nu putu rezista ispitelor lui Nikolai Samoilovici.

Astfel au apărut bananele pe masa familiei Brak. E drept, fuseseră smulse de la gura gorilei, dar, în schimb, contribuiseră la întărirea reputației de europeni cu trup și suflet (ceea ce făcea, dealtfel, fala familiei Brak).

Odată cu dispariția lui Filiurin, în casa lui Brak s-a lăsat tăcerea. Tinerii nu prea mai călcau pe acolo, nu se mai dansa charleston, iar sănătatea gorilei se cam zdruncinase, ceea ce îl obliga pe paznic să livreze gorilei întreaga rație de banane.

Și afacerile mergeau prost. Magazinul de optică fusese sigilat pentru neplata impozitelor. Inspectorul financiar, cu care de obicei putea aranja treburile astea, își făcuse într-o ședință autocritică cum că întreținuse la un moment dat relații neprincipiale cu soția unuia dintre contribuabili. Drept urmare, l-au concediat. Instituțiile de stat nu mai ofereau

antreprize avantajoase. Nikolai Samoilovici se învîrtea prin casă, iritat și confuz.

— Dacă o mai ține așa o săptămînă, se lamenta el, sînt distrus !

Cum de s-a potrivit, dar exact într-o asemenea clipă de disperare își făcu apariția și Dobroglasov.

— Eh, cum stai cu „burta“ ? întrebă răutăcios Brak.

Nikolai Samoilovici înțelegea prin „burtă“ absolut tot ceea ce avea legătură cu banii, cu cariera, cu antreprizele și cu alte asemenea lucruri plăcute. „Cum stai cu burta ?“ însemna „Cît câștigi ? N-ai vreo afacere pentru mine ? Ce se aude la Direcția economică ? Cu cine trăiești ? Au primit ceva marfă la depozitele cooperației ? Cît e lira turcească azi la bursa neagră ?“. De fapt, „burta“ însemna multe. Ba chiar totul.

Kain Alexandrovici cunoștea perfect caracterul universal al acestui cuvînt și răspunse întristat :

— Prost.

— Te strîng de gît ? întrebă Brak.

— M-au și sufocat, răspunse Kain Alexandrovici. M-au dat afară. Să vezi că or să mă dea și în judecată.

— Pentru ce ?

— Din cauza chestiei duminică. Comanda pentru felinare.

— Adică asta înseamnă că și eu pot intra la apă împreună cu dumneata ?

— Firește.

— Iartă-mă, Kain Alexandrovici, dar eu nu am dat mită, a fost vorba despre niște vărsăminte benevole, despre aprecierea unor servicii pe care mi le-ați făcut în afara orelor de producție.

— Nu, Nikolai Samoilovici, nu ! Hai să vorbim pe față ! Străveziul stă acum la nenorocitul ăla de contabil; la Evsei, pe care eu prostul de mine l-am angajat cu mîna mea, stă la el și cîntă la mandolină. Imediat cum termină de cîntat vom fi anunțați. Așa că dacă mișelul de Evsei va voi să-l trimită pe Filiurin încoace, vom fi preveniți din timp. Să ne grăbim ! Dumneata ai dat mită, eu am luat mită. Ce-o tot aiurim cu „aprecierile“ ! Pentru amîndoi există același articol de lege !... Trebuie să ne salvăm reciproc !

— Cine se putea gândi măcar că timpitul ăsta de Filiu-
rin o să întoarcă viața cu josul în sus ? Știi, Kain Alexandro-
vici, dacă mai ține o săptămână, sînt pierdut !

— Ai răbdare, Nikolai Samoilovici, nu te omorî cu firea !

— Nu, nu ! O simt eu. Brak o să dispară așa cum a
dispărut Triger. Și, la drept vorbind, Triger o duce mai bine
acolo decît Brak aici. Magazinul o să-l vîndă la mezat, casa
o să mi-o ia... Pe la birouri stau tot felul de hiene... Și
după toate astea să mă mai trezesc băgat la pușcărie !...

— Dumneata crezi că eu o duc mai bine ? Întrebă Kain
Alexandrovici, oftînd din rărunchi. *Volens-nevolens trebuie
să-mi hrănesc* copiii și pe frate-miu, pe Abel. Eu cu mîna
mea i-am concediat. Bani nu am deloc și nici nu știu de
unde ar putea să apară ceva bani.

— Trebuie să acționăm ! Trebuie să găsim ceva ! Invizi-
bilul ăsta nu poate fi măturat ?

— Ia încearcă să-l măture ! N-ai auzit de glumele lui
pe la instituții ?

— „Sînt aici” ?...

— Da, da. Cum naiba să-l măture cînd nimeni nu știe
unde e și ce face ?

— Ehee... dacă n-ar fi fost invizibil, se exprimă profund
meditativ Nikolai Samoilovici.

— Auzi la el, ce visează ! Păi atunci l-aș fi dat imediat
afară ! Așa l-aș fi dat, că ăia de la comitetul sindical și
chiar de la mama comitetului, n-ar fi îndrăznit să zică nici
măcar „pîs”.

— ăsta înseamnă că nu există decît un singur mijloc :
să-l face din nou vizibil !

— Ia te uită cum ai descoperit America de Nord și
America de Sud ! zise Dobroglasov foarte ironic. Că n-o să-ți
lași acum afacerile ca să te apuci de invenții !...

— Păi nu eu !

— Dar cine ?

— ăla care l-a făcut invizibil !

— Babski ? ! ?

— Ai ghicit, în sfîrșit...

— Dar Babski e complet nebun !

— Păi existența Invizibilului nu e o nebunie ? Și noi
nu sîntem nebuni dacă trăim într-un oraș ca ăsta și n-am
crăpat pînă acum ?

Kain Alexandrovici căscă ochii. (Speranța îi făcea mult mai luminoși.)

— Da ! țipă el. Trebuie să-l vizibilizăm și-l vom vizibiliza !

Nikolai Samoilovici începu să se îmbrace în pripă. Își trase peste burtă cureaua de antilopă cu cataramă automată, apoi, cu obrații inundați de sânge, își închise nasturele de la gulerul cămășii și, scotocind prin buzunare, bombăni :

— Da ! Trebuie bani. Of, banii ăștia !...

— Să nu-ți pară rău de ei, zise Dobroglasov, o să ni-i scoatem înzecit !

— Bine, bine ! Hai ! Cu Dumnezeu înainte ! Să știi, dragă Kain Alexandrovici, că niciodată în viața mea n-am fost atât de emoționat.

Aliații pleacă grăbiți spre strada Indirectă și, cu cât se apropiau mai mult de locuința mucegăită a inventatorului, cu atât măreau pasul.

La capătul străzii Indirecte rămaseră pe loc însă ca trășiți. O procesiune stranie, care emitea urlete și țipete, se îndrepta direct spre ei. În fruntea tuturor alerga țopăind și dînd din mîini un bărbat complet gol și păros, albastru din cap și pînă în picioare (era, de fapt, un albastru murdar). Aveai impresia că piatra caldarîmului încălzit de soare îi ardea tălpile : omul sărea tot timpul și încă la mare înălțime.

— Sînt invizibil, țipa dezbrăcatul cu o voce din piept. Mulțimea răspundea rîzînd și urlînd.

— Sînt invizibil, sînt invizibil, insista omul. Am încetat să exist !

— Cine-i ăsta ? întrebă Kain Alexandrovici pe un băiețel. Ce s-a întîmplat aici ?

Dar nimeni nu-i răspundea pentru că spectatorii nu voiau să piardă nici o clipă de spectacol în discuții inutile.

Omul albastru cu urme murdare pe spinare făcea niște salturi foarte comice. Mulțimea începuse să-și manifeste indignarea :

— Ce rușine !

— De mult n-am văzut o nerușinare ca asta !

— La miliție cu el !

— Sînt invizibil, striga dezbrăcatul. Am devenit străveziu. Vă rog să vă convingeți, am inventat o pastă nouă „Invizibilin Babski“.

— Babski, exclamă Dobroglasov. Ne-am ars, Nikolai Samoilovici ! Îl vezi ? A înnebunit definitiv !

Spre locul incidentului venea un milițian într-o birjă.

— Țineți-l, cetățeni ! striga el. Colaborați cu miliția !

— Pleacă de aici ! urlă Babski. Nimeni nu mă poate prinde ! Sînt invizibil. Nu vedeți că nu mă văd ? Ha-ha-ha ! „Invizibilinul Babski“ și-a făcut efectul ! Ce-aveți de zis ?

— Perfect, căuta să-l lămurească milițianul, încercînd să-l imobilizeze pe inventator, nu vă agitați, cetățene !

Icnind, oamenii îl urcară pe Babski în birjă.

— Invențiile geniale sînt totdeauna simple, striga Babski, ținîndu-se de umerii birjarului. „Invizibilinul Babski“ este o capodoperă a simplității : două grame de salpetru, un praf de aspirină și o sută de grame de acvamarin. Dizolvate în apă distilată !

Birjarul, ținînd capul întors într-o parte, îl asculta cu indiferență. Lui îi era absolut indiferent pe cine transportă : dezbrăcați, bețivi, nebuni... Îi părea doar rău că adormise exact cînd nu trebuia. Din cauza asta nu-l văzuse la timp pe milițian și n-a putut s-o ia la goană.

Babski se zbătea ca turbat. Cu ajutorul unor măturători și al activiștilor din public au reușit să-l întindă de-a latul. Cîțiva măturători i s-au așezat pe spate. Milițianul a sărit pe scară și vehicolul, mult îngreunat, a luat-o pe strada Indirectă : picioarele groase ale nebunului orașului s-au văzut pînă ce birja a cotit-o pe prima stradelă.

O lună întreagă Babski a căutat secretul pierdut al „Pistruinului“. Pînă la urmă și-a ieșit total din minți, s-a vopsit și, convins că a devenit invizibil, a luat-o la fugă printre oameni. Așa a sfîrșit în birjă.

— Ce facem acum ? întrebă Brak, complet pierdut.

Kain Alexandrovici bătu atît de tare cu piciorul în caldarîm, încît săriră scînteii.

— Bineînțeles, zise el, *volens-nevolens*, dar trebuie să găsim altceva.

Schimbînd niște fraze scurte, întristații prieteni o întoarseră spre casă.

— Hai! la mine! propuse Nikolai Samoilovici, mai stăm de vorbă, mîncăm ceva. Poate că ne vine vreo idee. Ne trebuie un om cu mintea mai proaspătă. Nu știu care e situația la dumneata, dar eu sînt cu totul la pămînt! Țasta e adevărul, ne trebuie un om energic, fără prejudecăți, care să fie de-al nostru. Și acest om...

Nikolai Samoilovici deschise ușa biroului său și zise:

— ...iată-l!

În birou se afla Piotr Kallistratovici Ivanopolski, care stătea tolănit pe canapea și fuma un trabuc din rezerva stăpînului casei.

CAPITOLUL IX SUB PAVAZA JUSTIȚIEI

În timpul șederii sale la închisoare, adevăratul fost șef al administrației DOP-ului și-a conservat perfect prospețimea minții, a acumulat o mare cantitate de energie, și și-a luat totodată rămas bun de la puținele prejudecăți pe care le mai avusese.

Prima întîlnire cu Kain Alexandrovici a fost foarte cordială. Scuturînd îndelung mîna lui Ivanopolski, Dobroglasov zîmbea fericit și repeta întruna:

— Cum să nu, cum să nu, îl cunosc perfect! Șeful serviciului administrativ de la DOP. Îmi pare bine, chiar foarte bine. Dacă ați ști ce tîz îngrozitor aveți. O fiară!

După ce a aflat toate noutățile din Pișceslav, Ivanopolski a înțeles perfect de unde se trage răceala prietenilor și soarta demnă de plîns a firmei „Lapidus și Ganicikin“.

— Începe nebunia, zise el.

— Ce părere aveți, Piotr Kallistratovici? întrebă Dobroglasov, privindu-și iscoditor interlocutorul.

Brak ciuli și el urechile.

— Părerea mea, declară musafirul, este că Invizibilul trebuie dat în judecată!

Ideea expusă de Ivanopolski era atît de uimitoare, încît Dobroglasov și stăpînul casei au amuțit.

— Spuneți-mi, reuși în fine să bîlgăie Kain Alexandrovici, oare v-am înțeles bine ? Să-l dăm în judecată, să-l băgăm într-un proces ?

— De neconceput ! strigă Brak, rămînînd cu gura pe jumătate căscată, ceea ce făcu să i se vadă dinții pe care, de-a-tîtea necazuri, nu se spălase de mult... Dar musafirul era neclintit în opinia sa.

— La judecată ! Fără discuție !

— Scuzați-mă, vă rog, dar cum poți intenta proces unui om invizibil ?

— De fapt, ce doriți ? Să-l ponegriți, nu ?

— Exact. Trebuie să-l desființăm prin orice mijloace !

— Păi desființați-l ! Ideea v-am dat-o !

— Nu glumi, Ivanopolski, se-apucă Brak să urle. De unde și pînă unde proces ? Filiurin nu există fizic !

— Aveți dreptate, Nikolaj Samoilovici, fizic nu există, dar juridic există. Spuneți că are bani strînși la Casa de economii ? Perfect ! Situația vine în sprijinul ideii mele. Are o cameră ? Chiar una nouă, pe care a primit-o fiind în stare de invizibilitate ? Cu-atît mai bine ! Toate astea demonstrează că Străveziul este o persoană juridică. Și oricărei persoane juridice i se poate intenta un proces juridic.

— Bine, zise agitat Dobroglasov, să presupunem că va exista un proces, chiar dacă eu mă îndoiesc că vom putea ajunge cu Invizibilul la tribunal. Dar totul va fi o ficțiune. Pur și simplu nu se va prezenta în ziua procesului.

— Dacă va comite prostia asta, va fi un om mort ! răspunse calm Ivanopolski. Tot orașul va ști că Invizibilul s-a speriat de tribunal și că, în consecință, este vinovat.

— Și dacă se prezintă ?

— Eh, totul depinde de motivul pe care-l găsim pentru a-l da în judecată.

Brak și Dobroglasov mai încercară o dată să străpungă platoșa justițiară cu care se acoperise Ivanopolski.

— Bine. Să zicem că-l condamnă... Și cine o să stea la închisoare ?

— Străveziul, bineînțeles.

— Vezi să nu se ducă !... Și dacă în loc să se ducă la închisoare se va duce, de exemplu, la circ ? Cine-l poate opri ?

— Să se ducă unde vrea ! Din punct de vedere juridic va sta în închisoare. Și la urma urmei, de ce ar fi nevoie de un proces penal ? Un om poate fi defăimat și printr-un proces civil. Misiunea noastră e să-l așezăm pe banca acuzaților și să obținem o condamnare. După asta cariera Invizibilului se va sfârși ! Puteți să mă credeți pe cuvânt.

Dobroglasov și Brak se dădură, în fine, bătăuți. Bucuroși de înfrângere, nu mai știau cum să-i mulțumească lui Ivanopolski.

— Eu sînt un om modest, zise Piotr Kallistratovici, dar mulțumirile platonice nu sînt suficiente. Am nevoie și de mulțumiri concrete.

După o lungă tocmeală în care s-a stabilit recompensa pe care o va primi Ivanopolski, inclusiv modul de participare la viitoarele avantaje materiale, precum și după primirea unui avans pentru diferite speze, Ivanopolski se ridică și spuse :

— Pîna una alta, nu vă pot spune exact ce anume învinuiri vom aduce Străveziului pentru că nu îi cunosc încă viața intimă. Va trebui să alerg în dreapta și în stînga, iar dumneavoastră va trebui să așteptați și să-mi dați crezare. În limbaj oficial se poate spune că am creat o întovărire întemeiată pe încredere.

Aflînd de la asociații săi unde locuiește Filiurin și, asigurîndu-i că, dacă există dorință, există și foarte multe căi de rezolvare a problemei, Ivanopolski îi părăsi într-o excelentă stare de spirit.

Timp de cîteva zile Piotr Kallistratovici bătu orașul în lung și în lat în căutarea păcatelor lui Filiurin. Dar trecutul referentului era la fel de străveziu ca și prezentul. Nu i se putea reproșa nici un fel de păcate : nici lipsuri nemotivate de la serviciu, nici manifestări huliganice exagerate, nici vicii condamnabile.

Ivanopolski găsi o oarecare consolare pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16, unde absolut toți locatarii erau indignați de faptul că DOP îi repartizase camera Invizibilului. Asta îi făcea să fie foarte montați împotriva proaspătului lor vecin. Din spusele lor însă Ivanopolski nu reuși să adune elementele de care avea nevoie. Chiriașul invizibil era foarte liniștit, cîntînd la mandolină în limitele legale, nedepășind deci orele 23.

Piotr Kallistratovici își dădu seama că locatarii de la nr. 16 erau gata să depună chiar și mărturie mincinoasă împotriva Invizibilului, indiferent de capetele de acuzare ale procesului. Cum însă procesul nu exista ca atare, nu era nevoie încă nici de martori. Pentru orice eventualitate însă, au fost lăsați în rezervă.

În a patra zi de cercetări și de adunare a materialelor compromițătoare, Piotr Kallistratovici se îndreptă spre fosta locuință a lui Filiurin, sperînd ca măcar acolo să dea de vreo urmă.

Apropiindu-se, Ivanopolski observă niște gură-cască care stăteau proțapiți în fața casei lui madam Bezliudnaia, privind la meșterii care tencuiau în zid o placă de marmură. Inscripția de pe placă era gravată cu litere gotice : „Aici a locuit tovarășul Invizibilu pe vremea cînd era Egor Karlovici Filiurin“.

Piotr Kallistratovici aruncă o privire plină de ură spre inscripție și, înjurînd cît îl ținea gura, bătu la ușă. Din casă se auzeau exercițiile de canto pe care le făcea madam Bezliudnaia și țipetele sugarului.

*

Nesțiind nimic de complotul care se uneltea împotriva Invizibilului, Evsei Lvovici Ioannopolski își conducea liniștit serviciul. Funcționarii îl iubeau. Ptașnikov însă, care înțelegea ce prăpastie îl despărțea de Evsei, nu mai îndrăznea să-i dea sfaturi medicale.

Timid prin natura sa, Ioannopolski căutase toată viața un post sigur, care să-l ferească de amenințarea zilnică a epurărilor și în care să se poată odihni de-adevăratelea. Acum era convins că găsise exact serviciul visat. De aceea se străduia să-și consolideze situația și făcea totul pentru a păstra prestigiul protectorului său. După ce organizase aniversarea și fixarea plăcii memoriale pe casa madamei Bezliudnaia, Evsei Lvovici încercă să rezolve într-un termen cît mai scurt problema monumentului pe care voia să-l ridice prietenului și binefăcătorului său.

Ideea i se păruse strălucită și de aceea se zbătea din toate puterile ; se temea ca invidioșii și dușmanii să nu-i fure ideea. Sculptorul-administrator discuta ore întregi cu

șeful serviciului de amenajări al GOP-ului despre proiect. Pînă la urmă s-au convins că statuia Străveziului nu va putea fi turnată nici în bronz și nici în ipsos pentru că nu se va putea obține o invizibilitate deplină.

— Poate că ar fi bine să ne oprim totuși pentru bronz, zise precaut sculptorul, intrînd cu mapa de schițe în biroul lui Ioannopolski.

— Nu, nu se poate, răspunse Evsei, va fi prea multă vizibilitate, și nu e bine !

— Poate că atunci ar fi bine să înălțăm o coloană, exclamă Schatz.

— Ca aceea care se află în piața Vendôme din Paris ?

— Exact. Dați comanda și vă fac o coloană splendidă cu basoreliefuri și alte ornamente.

— Ar fi o idee... Apropo, avem în curte foarte multe coloane scoase de la Clubul reunit.

— Păi atunci să punem cîteva. Una mare la mijloc, care să simbolizeze invizibilitatea, iar pe laterală să instalăm cîteva portaluri sub care să se plimbe cetățenii orașului.

— Și un scuar...

— Și bănci pentru cei care vor voi să se oprească și să admire monumentul...

Lui Ioannopolski ideea îi plăcu foarte mult, simțea că adoptarea ei îi va consolida și mai mult situația.

Dar nici nu apucă proiectul să treacă prin toate instanțele cuvenite, că se ivi o situație neprevăzută : venind într-o zi la serviciu, Ioannopolski observă că Ptașnikov îi arunca niște priviri curioase.

— Ce e cu dumneata ? glumi Eysei Lvovici, nu prea arăți bine. Poate că e pe bază nervoasă...

Ptașnikov ezita...

— Sau poate urina ? continuă șeful.

Ptașnikov zîmbi jenat. Dăr după cîte se pare, nu era vorba nici despre dereglări nervoase, nici despre problema cealaltă. După cîteva minute, tămăduitorul local intră în biroul lui Ioannopolski.

— Ați auzit ultimele noutăți, Eysei Lvovici ? întrebă el, privind cu teamă în direcția ușii. Se zice că tovarășul Invizibilu are o fetiță.

— Ce mai e și cu aiureala asta ?

— Pe cuvînt că așa se spune.

- Cu cine ?
- Cu fosta lui gazdă.
- Prostii, ți-pă Ioannopolski.

În momentul acela însă își aminti de discuția pe care o avusese cu madam Bezliudnaia în dimineața dispariției lui Filiurin.

— Aiureli ! continuă Evsei, dar cu mai puțină siguranță în glas.

— Nu, nu, se spune că așa ar fi.

— Și ce-i cu asta ? Bine, să zicem că s-a născut un copil ! La urma urmei, este o chestiune intimă a lui Filiurin.

— Într-adevăr. Dar se povestesc și amănunte. Se spune că în luna a șaptea a părăsit-o și că acum nici nu vrea s-o mai cunoască.

Ioannopolski se ridică speriat de la birou și zbiră :

— Ptașnikov ! Vei fi dat afară de aici ! *Volens-nevolens eu te concedens* pentru difuzarea de zvonuri tendențioase.

— Păi ce vină am eu ? se dezvinovăța tătăduitorul. Am vrut numai să vă previn. Să știți că de ieri tot orașul numai despre asta discută. Mă mir că tovarășul Invizibilu nu cunoaște problema.

— Taci din gură, Ptașnikov ! Ai limba prea lungă !

Dar Ptașnikov nu mai putea fi oprit. Cu mâinile la spate, aplecat deasupra călimării tematice „Cu fața spre sat“ (care se mutase între timp înapoi în biroul șefului), el îi comunica lui Evsei tot felul de vești, una mai îngrozitoare decât alta.

— Gazda l-a dat în judecată.

— Ce vrea ?

— Pensie alimentară. O pensie mare. Mă mir de dumneavoastră, Evsei Lvovici, că nu știți. Tot orașul știe. Oamenii sînt indignați.

— Cum așa ? Cine îndrăznește să fie indignat ?

— Mulți ! Unii, e drept, nu vor să creadă că Străveziul nostru a lăsat pe drumuri o femeie nenorocită și bolnavă cu copil în brațe.

— Asta e o minciună ! urlă Evsei. Nu vor putea să dovedească !

— Apropo, se vorbește că sărmana femeie moare de foame în timp ce Filiurin se lăfăie în lux.

De abia în acest moment Ioannopolski sesiză că se află în fața unei prăpastii imense : protectorul său era în mare

pericol, iar fotoliul de șef, pe care Evsei Lvovici se străduise în fel și chip să-l consolideze și să-l canalizeze spre necesitățile sale, era gata-gata să-i zboare de sub acea parte a trupu-lui care suferea de hemoroizi.

Ioannopolski cunoștea foarte bine imensa forță a calomniei. „Biiine ! se gândi el în sinea lui, alergînd încoace și încolo prin birou. Procesul treacă-meargă ! Cu toate că nici asta nu e bine. Invizibilul n-ar trebui să aibă de-a face cu justiția ! Cum vor dovedi acuzațiile ? Va trebui să lupt, altfel se duce totul de rîpă. Trebuie să lansăm un contra-zvon ! Să anunțăm că toate astea sînt minciuni sfruntate, că Invizibilul n-are nici o vină !...”

— Sînt aici ! se auzi vocea Invizibilului.

— Egor Karlovici, zise Ioannopolski, vorbiți mai încet !

— Ce-i nou la serviciu ? întrebă el. Vai, ce cravată frumoasă aveți, Evsei Lvovici, cît ați dat pe ea ?

Dar lui Evsei Lvovici numai de cravată nu-i ardea... El se grăbi să-i relateze lui Filiurin tot ce auzise de la Ptașnikov.

— Cum, așa se vorbește despre mine ? întrebă uimit Invizibilul. Într-adevăr, am auzit eu ceva prin oraș despre un copil... Dar am crezut că e vorba despre altul.

Evsei Lvovici privi cu mînie înspre dulap (de-acolo venea vocea nepăsătoare a lui Filiurin) zicîndu-și cu disperare :

„Lui îi e totuna dacă-l condamnă sau nu, eu însă o să-mi pierd postul ! Și ce-o să mănînc ? Ce-o să beau ? Că eu nu sînt străveziu !”

— Lucrurile se mai pot îndrepta, zise Evsei Lvovici. De fapt, ați trăit cu ea ? Adică cu gazda ?

— Cu cine ? Cu madam Bezliudnaia ? Nici prin gînd nu mi-a trecut ! Nu cumva ați înnebunit ?

— Chiar că nu mai înțeleg nimic ! exclamă Evsei. Și n-ați trăit cu ea ?

— Zău că n-am trăit ! Vă dau cuvîntul meu !

— Atunci, de unde ? De unde a apărut zvonul ăsta ? Cum de-a îndrăznit proasta aia să vă facă de rușine ? Știți că ați fost dat în judecată ? Trebuie să vă apărați ! În situația dumneavoastră, asemenea minciuni trebuie complet eradicate !

Înțelegînd foarte bine că esențialul nu-l reprezintă madam Bezliudnaia cu pretențiile ei și că, de fapt, e vorba despre

anumite forțe oculte necunoscute, Evsei Lvovici începu să-i explice Invizibilului câteva metode elementare de luptă cu răul pe care-l reprezintă pensia alimentară.

În urma unei scurte convorbiri telefonice, începu să se agite și mai mult. O voce binevoitoare și foarte mirată îi aduse la cunoștință că Invizibilul a fost dat în judecată, cerîndu-i-se întreținerea copilului conceput împreună cu cetățeană Bezliudnaia.

— Citația a fost trimisă pe adresa locuinței tovarășului Invizibilu, zise binevoitorul. Procesul va avea loc, probabil, peste trei zile. Și întrucît opinia publică manifestă un mare interes față de această problemă, ședința tribunalului va avea loc în piața Timiriazev, sub cerul liber, conchise amabilul interlocutor. Apoi se auzi în receptor ceva care semăna cu un filfiit de aripi și niște pocnituri care erau gata-gata să-i spargă timpanul lui Evsei.

— Haideți la mine! Îl zori Evsei Lvovici. Trebuie să discutăm! Să luăm măsuri!

Ioannopolski o luă la goană pe scările GOP-ului. Spre stupefarea lui, în fața intrării dădu nas în nas cu madam Bezliudnaia. Era îmbrăcată într-o rochie de vară brodată și ținea în brațe o grămăjoară albă din care răzbăteau niște sunete slabe. Auzind vocea Invizibilului, care plin de nechibzuință îl întrebasese pe Evsei „cît e ceasul?”, madam făcu un pas amenințător înainte și, printre dinții de aur, emise un amenințător do diez (de sus):

— Iată-l! urlă ea. Priviți cum arată un tată criminal! Nu se vede, dar e aici! Chiar adineauri a spus ceva!

— Fugiți! Îi șopti Evsei lui Filiurin.

Dar era prea târziu. Văduva își descoperi tot aurul din gură și, întinzînd copilul, începu să chițăie:

— Ia-l, nemernicule! Ia-ți copilul!

Instinctiv, Străveziul apucă copilul. Și în fața mulțimii se petrecu o scenă uluitoare: copilul înfășat într-o plăpumioară de pichet atârna pur și simplu în aer, iar madam Bezliudnaia, care se retrăsese prevăzătoare cu vreo zece pași, dădea din mîini urlînd întruna:

— Priviți-l pe acest tată mizerabil. Priviți-l! Țsta e! Și încă își mai zice Invizibil!

Evsei Lvovici își ieși complet din fire:

— Ce stați ca un prost ! Lăsați copilul și fugiți ! Țsta e un scandal aranjat !

Imensa mulțime care umpluse strada și străduțele din jur, văzu copilul plutind și lăsându-se ușor în jos spre trotuar ; pînă la urmă pruncul se opri exact în ușa GOP-ului.

— A fugit ! zbiera madam Bezliudnaia. Nici ultima haimana n-ar fi procedat așa !

Evsei Lvovici începu să se strecoare prin mulțime. La un moment dat, îl văzu pe Kain Alexandrovici. Dobroglasov se furișa temător pe lîngă ziduri, îndepărtîndu-se de locul scandalului. Alături de el alerga, gîfîind din greu și ștergîndu-și fruntea cu batista, un grăsan îmbrăcat într-un costum de vară. Fără prea mare greutate, Evsei îl recunoscuse pe Nikolai Samoilovici Brak. Iar lîngă intrarea GOP-ului se afla Piotr Kallistratovici Ivanopolski care arăta cu gesturi largi ba spre mama disperată, ba spre copilul de la picioarele sale.

Excitată la culme de evenimentele la care fusese martoră, mulțimea nu se împrăștie decît noaptea tîrziu.

Capitolul X

„NU MAI AM NICI O ÎNTREBARE !”

Ivanopolski, Dobroglasov și Brak jubilau.

— Eh, cum stați cu „burta” ? întreba rîzînd în hohote Nikolai Samoilovici.

— Chestia a ieșit la nivel ! V-o declar ca de la persoană juridică la persoană juridică, zise Ivanopolski.

Iar Kain Alexandrovici, palid de emoția victoriei, se fîțîia dintr-un colț într-altul al încăperii, visînd la clipa în care va intra din nou în fostul său birou de șef pentru a scrie rezoluții, pentru a primi comisioane și pentru a-i speria pe funcționari cu chipul său preocupat. Se și vedea smulgînd de pe ușă ordinul de concediere a rudelor pe care-l scrisese de spaimă și afișînd în locul lui tăblița de email alb : „Intrarea interzisă”.

Toate prevesteau victorie și — ca urmare firească — burți bine umplute. Însuși sunetul de „burtă” conținea în sine promisiuni de belșug și perspectiva bunăstării.

În lagărul inamicilor Invizibilului se acționa cu mare energie. Pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16 începuse deja recrutarea de martori pentru procesul de pensie alimentară. Între timp, Evsei Lvovici depunea eforturi supraomenești pentru a consolida popularitatea cam zdruncinată a protectorului său invizibil. Pentru reușita operației sale, Ioannopolski angrenase întreg aparatul serviciului. Speriați de posibilitatea reîntoarcerii lui Kain Alexandrovici, funcționarii se străduiau din răspuțeri să demonstreze prietenilor și cunoscuților că Străveziul este într-adevăr o ființă curată precum lacrima și că pălăvrăgeala prostească a acelei muieri bețive nu este altceva decât o calomnie murdară.

Rezultatul acestor intrigi l-a constituit o nouă cotitură în rîndurile opiniei publice : majoritatea devenise dispusă să creadă că este prematur să-l acuzi pe Filiurin înainte de proces.

Evsei Lvovici continua să se agite. Sub chelia lui proeminentă se nașteau tot felul de planuri, unul mai îndrăzneț decât celălalt. Ba hotăra să lupte din răspuțeri în timpul procesului, urmînd să-și învețe pe dinafară depoziția (avea de gînd ca în calitate de martor să rostească o cuvîntare nimicitoare), ba i se părea că nu există nici o perspectivă de a cîștiga în instanță și atunci gîndurile i se îndreptau către rudele din America, către bogații săi frați, Sinclair Lvovici și Hiram Lvovici Johnopolski.

„N-ar fi mai bine să renunț la toată zăpăceala asta și să-l vînd pe Filiurin în America? Probabil că acolo fantomele sînt la mare preț. Poate că ar trebui să le scriu, să-i întreb.“

Dar renunță repede la idee. Pînă una, alta avea treburi pînă peste cap : trebuia să pună la punct o concepție unică pentru martori, organiza repetiții cu Invizibilul în vederea memorizării perfecte a textului pe care urma să-l rostească acuzatul atunci cînd i se va da ultimul cuvînt, ce mai încoia și-ncolo, era foarte ocupat.

În zorii zilei în care urma să aibă loc procesul, Filiurin (mai bine zis glasul lui) îl trezi pe Ioannopolski.

— Evsei, zise Străveziul cu o voce plîngăcioasă, mi-e scîrbă să mai trăiesc pe pămînt ! Asta e viață ? Nu mai știu ce-i aia să mănînci ceva cu poftă... De două luni n-am

mai dormit... Și-acum să mai și plătesc pensie alimentară !
Ce viață e asta ?

Ioannopolski sări din pat și se îmbracă la iuțeală.

Soarele apărut la orizont își arunca razele sale roz-chiar la picioarele oamenilor care lucrau în piață. În fața monumentului lui Timiriazev se instalau bănci, pe stâlpi se fixau difuzoarele. Pe masa completului de judecată, acoperită cu postav, fuseseră aduse cele două elemente indispensabile desfășurării procesului : carafa cu apă și clopoțelul nichelat.

— Nu vreau să plătesc pensie alimentară ! suspina Filiurin. Un invizibil nu trebuie să plătească pensie alimentară ! După ce că mi-am pierdut trupul... Vai, vai, mai bine nu m-aș fi spălat niciodată în viața mea...

— Fiți atent ! îl îndoctrina Ioannopolski, să vorbiți tare și rar ! Ați auzit ?

— Aud, aud, răspunse abătut Invizibilul. Scîrboasă muieră Bezliudnaia asta ! Bine că nu i-am plătit chiria atunci cînd m-am mutat.

Orele zece fix... Din difuzoare răzbate spre mulțime vocea grefierului :

— Tribunalul ! Vă rugăm să vă ridicați în picioare !

Întrucît însă locuitorii din Pișceslav, veniți în număr imens în piață, stăteau în orice caz în picioare, la intrarea tribunalului nu se produse nici un freamăt suplimentar. Și așa era destul !

Liniștind mulțimea cu ajutorul clopoțelului, a cărui intensitate sonoră creștea la infinit datorită difuzoarelor, președintele completului de judecată privi pe sub sprîncene spre publicul prezent într-o cantitate neobișnuită și anunță :

— Acțiunea intentată de cetățeană Bezliudnaia împotriva cetățeanului Filiurin. Cetățeană Bezliudnaia !

Madam se apropie de masă și, înainte ca judecătorii să pronunțe vreun cuvînt, aruncă o privire spre public, ridicînd copilul. Judecătorul o liniști cu o observație blîndă și apoi îl strigă pe Filiurin.

— Sînt aici ! răspunse Invizibilul.

Președintele îl rugă să aibă o atitudine mai serioasă față de tribunal, iar madam izbucni în plîns. Din mulțime se făcură auzite exclamații de aprobare în favoarea reclamantei.

Unii partizani mai înfierbîntați ai victimei au trebuit chiar să fie chemați la ordine prin avertismente serioase.

Numai așa i-au putut liniști pe frații Dobroglasov și Ivanopolski, instalați în primele rînduri. (Dobroglasov-senior și Brak se ascundeau pe undeva mai în spate.) Evsei Lvovici cu o pălărie de paie „canotier” pe cap și cu vestă albă (cu mulți ani în urmă, la nunta soră-si se îmbrăcase la fel) stătea cu fața îmbujorată de emoție în apropierea judecătorilor. În spatele lui se aflau Ptașnikov, consoarta lui secretă, fiul lui secret, curierul și încasatorul. Evsei Lvovici se întorcea mereu spre suita lui, făcînd tot felul de semne.

Plîngînd, văduva dădea explicații.

Ea nu cerea, de fapt, nimic, n-avea nevoie de nimic. Ea voia doar ca toți să știe cum a fost aruncată în voia soartei de acest om care, pe vremea cînd era vizibil, trăise cu ea și care, în timp ce era însărcinată în luna a șaptea, se transformase nu se știe de ce în invizibil.

— Oare onoratei instanțe nu-i dă nimic de bănuît faptul acesta ? întrebă (plin de patos cetățenesc) de la locul pe care-l ocupa în rîndul întîi Piotr Kallistratovici Ivanopolski.

„Asta e un șnapan, să nu-l credeți !” voi Evsei să strige. Dar președintele știa și singur ce are de făcut.

— Evacuați-l pe acest cetățean de aici ! se adresa el aprodului.

Scos din perimetrul pieței, Ivanopolski făcu. înconjurul Clubului reunit și reconstruit și se reîntoarce în piață.

— Și mai rog ca tribunalul, încheie văduva, să-l înfieze pe acest mincinos și...

— Și să demonstreze, nu se putu stăpîni din nou Ivanopolski, că tribunalul proletar, tribunalul sovietic, pe baza codului de procedură civilă — pedepsește...

Ivanopolski a fost nevoit să rostească ultimele cuvinte ținut de guler de către aprodul care îl scotea a doua oară din piață.

— Onoratei instanțe nu-i dă nimic de bănuît faptul că elemente străine fac presiuni asupra conștiinței cetățenilor judecători ? întrebă Evsei Lvovici cu o voce tremurîndă, scoțîndu-și plin de respect pălăria „canotier”.

— Dar dumneavoastră cine sînteți ? Apărător ? De ce vă amestecați ?

De frică, Evsei Lvovici își înghiți restul cuvintelor și procesul continuă.

— Filiurin, Egor Karlovici, vă rog să explicați !

Se lăsase o liniște atît de profundă, încît se auzeau copiii care prindeau raci în rîul Tihostruika.

— Ce să explic, tovarăși judecători ? răspunse cu tristețe Invizibilul, într-adevăr am închiriat o cameră la madam Bezliudnaia (*frații Dobroglasov rid*). Dar între noi n-a fost nimic. (*Brak : „Ehehe !”*). Mă credeți sau nu mă credeți, tovarăși judecători, dar n-am nici o vină ! Cuconița asta s-a învîrtit cu mulți (*Evsei emite exclamații de satisfacție*). Îmi permiteți, tovarăși judecători, să pun cetățenei o întrebare ?

— Da.

— Spuneți-mi, madam Bezliudnaia, de ce ați anunțat tribunalul atît de tîrziu, dacă eu v-am părăsit încă de-acum două luni ?

— Nu mi-a dat prin minte, răspunse văduva, căutînd sprijin cu privirea la Ivanopolski.

— Alte întrebări nu am ! strigă Evsei Lvovici, fără să aștepte ca propozițiunea respectivă s-o rostească, conform indicațiilor primite, Invizibilul.

— Evacuați-l pe acest cetățean ! zise judecătorul.

Și procesul își continuă cursul său...

Pînă cînd să apară din nou Evsei în piață, au ajuns la proba cu martori. Madam Bezliudnaia adusese vreo cincizeci în frunte cu Piotr Kallistratovici. Pentru Invizibil s-a oferit doar un singur martor : Evsei Lvovici. A tot făcut el semne celor din suită, dar nimeni n-a vrut să ia cuvîntul. La un moment dat, Ptașnikov fusese gata-gata să se alieze cu Ioannopolski ; în ultimul moment s-a răzgîndit și a dispărut în mulțime. Martorii au fost duși în clădirea clubului și chemați apoi pe rînd. Cei recrutați de Ivanopolski s-au dovedit a fi multilateral informați.

Da, l-au văzut adesea pe fostul Filiurin împreună cu reclamanta și le-a fost dat de multe ori să remarce existența unor relații intime între acești cetățeni, adică : sărutări, lungi strîngeri de mînă, priviri reciproce tandre și multe altele care dovedesc, fără drept de apel, că Invizibilul este tatăl copilului. Lăsînd copilul în voia soartei și mutîndu-se într-o altă locuință, cetățeanu Invizibilu a comis o faptă reprobabilă.

Iată, în rezumat, ce au declarat în cor locatarii, portarii și administratorul de pe bulevardul Calul lui Prjevalski nr. 16.

Depozițiile martorilor impresionară puternic mulțimea. Cinstea Invizibilului fusese tîrîtă în noroi și murdărită.

L-au chemat pe Ivanopolski.

— Ați venit să depuneți ca martor ? întrebă președintele.

— Am venit la dumneavoastră ca persoană juridică la persoană juridică ! răspunse cu aprindere Piotr Kallistratovici.

— Evacuați-l, zise cu o înfățișare tare chinuită judecătorul, și nu-l mai lăsați să se apropie ! Apropo, ați mai fost judecat ?

— De patru ori, răspunse Ivanopolski pe care, de data asta, îl evacua un milițian.

A fost singura depoziție care a aruncat o oarecare umbră asupra celorlalți martori ai reclamantei. Și cu toate acestea, mulțimea era de partea sărmanei femei, mai ales că Ioannopolski nu reușise să rostească o cuvîntare fulminantă.

Evsei și-a frecat îndelung chelia, și-a strîns la piept pălăria de pai „canotier“, dar n-a putut să-și amintească nici un cuvînt din discursul învățat pe dinafară. Pe neașteptate chiar și pentru sine însuși, Ioannopolski zise judecătorului :

— Nu mai am nici o întrebare !

— Nici nu puteți avea ! zise judecătorul, ud learcă de transpirație. Puteți pleca ! Acuzat, vi se acordă ultimul cuvînt.

— După ce că sînt invizibil se auzi o voce plîngăcioasă, mai vrea să mă blagoslovească și cu plodul altuia !

— Vă rog să vă alegeți cu mai multă grijă expresiile ! zise judecătorul.

— Bine, tovarășe judecător, numai că oamenii mă vorbesc degeaba de rău. Eu sînt un invalid. Pe Babski cu săpunul lui cu tot trebuie să-l judecați și nu pe mine !

— Vorbiți la obiect !

Vocea Invizibilului venea dinspre soclul monumentului.

— Tovarăși judecători...

Dar Filiurin nu reuși să-și exprime pînă la sfîrșit ideea, care ar fi fost probabil mai la obiect decît cele anterioare ;

în piață se petrecea ceva misterios ; din piepturile mulțimii izbucni un urlet prelung.

Pe soclul monumentului își făcu apariția un norișor roz. Sub privirile încremenite ale tuturor, norișorul începu să ia forma unui om. Judecătorii săriră de la locurile lor. Carafa cu apă căzu, udîndu-l din cap pînă în picioare pe Evsei, care stătea pe vine. Clopoțelul se rostogolea pe caldarîm, dînd naștere unor sunete înfundate.

Dar toate astea erau nimic în comparație cu strigătele disperate ale mulțimii, în fața căreia apăruse un Filiurin în mărime naturală, cu o bărbie bălaie și cu părul vîlvoi.

„Pistruinul“ nebunului de Babski își încetase brusc efectul.

Dezbrăcatul de pe soclu sări jos țipînd, smulse postavul de pe masă și se înveli cu el ca într-o togă.

— De acord ! strigă el, îmbrățișîndu-l pe președintele completului de judecată. Sînt de acord cu orice ! Cu toate că plodul nu e al meu, plătesc pensie alimentară ! Sînt vizibil ! Sînt vizibil !

Dar reclamanta nu mai era acolo. O zbughise de frică.

Egor Karlovici Filiurin își recăpătase trupul și, odată cu el, posibilitatea de a mînca, de-a bea, de a dormi, de a avansa pe scara ierarhică, de a nu fi prezent la adunările generale sindicale și de a face alte o mie de lucruri plăcute pe care nu le pot face străveziii.

Epilog

A doua zi după proces, directorul GOP-ului îl chemă la el pe Evsei Lvovici :

— Ia spuneți-mi, întrebă el, cum ați ajuns în funcția de șef de serviciu ?

— Dumneavoastră personal m-ați numit, răspunse Evsei în șoaptă. (După toate întîmplările din ziua precedentă își pierduse vocea.)

— Nu-mi amintesc, nu-mi amintesc ! zise directorul. Dar unde ați lucrat înainte ?

— Tot acolo ! Contabil.

— Aha ! Acum mi-aduc aminte. Păi să rămîneți contabil !...

Leșinat de fericire, Evsei Lvovici se întoarce în birou, deschise registrul principal, privind printre propriile lacrimi de bucurie liniile roze și albastre ale filelor.

La serviciul amenajări lucrurile reveniseră la starea lor inițială. Filiurin ședea tot pe vechiul său loc și făcea cu mîgălă cuvenitele însemnări în registrul de cadastru, familia Ptașnikov țacănea la aritmometre și trăgea copii după documente, iar încasatorul alerga după treburile sale de încasator.

Doar Kain Alexandrovici nu mai era la locul lui. Postul de șef fusese încredințat altcuiva.

În perioada invizibilității lui Filiurin, orașul se cam dezobișnuise de șnapani și nu voia să se obișnuiască din nou cu ei. Din aceleași motive s-au stins și luminile din plăcuta locuință a lui Brak. Nici Ivanopolski nu s-a mai reîntors la activitatea sa. Tot din aceleași motive. Iar madam Bezliudnaia n-a mai îndrăznit să revină asupra reclamației ; n-avea nici un temei fizic ori juridic s-o facă.

Evsei Lvovici coborî de pe scaunul său rotativ și se apropie de Ptașnikov :

— Ce zici ? întrebă el.

— Cred că e pe bază nervoasă, răspunse Ptașnikov din obișnuință.

— Ehe, exclamă pe neașteptate Filiurin, care de cinci minute se tot privea într-o oglindă de buzunar, știți că pistrii mi-au dispărut ?

<i>Prefață</i>	5
Dublă autobiografie	10
Din partea autorilor	12
Din amintirile despre Ilf (<i>E. PETROV</i>)	14

I. ILF...

Carnete de însemnări (<i>fragmente</i>)	30
Pietonul	55
Întâmplare la oficiu	58
Cum se face primăvară	63
Noul palat	66

E. PETROV

Un om nenorocit	72
O personalitate proeminentă	76
Impertinentul (<i>studiu</i>)	80
Iepurașul atotcuprinzător	83
Nenea Silanti	86
Entuziastul	91
Carnetul de însemnări	95

I. ILF și E. PETROV

Atitudine distreșuitoare față de stomac	100
Centropup	104
Loc rezervat	112
Nu mă voi cruța!	116
Fantoma diletantă	119
Toyărășul Filosofulo	122
Intrigi	125
Discuții la micul dejun	128

O piesă în cinci minute	133
Cum se face un film (<i>secretul de fabricație</i>)	136
Semicocoșovismul	141
Asta-i obiceiul !	144
Microbiștii	149
1001 de zile sau Noua Șeherezadă	153
Funcționarul invizibil (<i>O personalitate luminoasă</i>)	195

Lector: NINA GRIGORESCU
Tehnoredactor: NICOLAE ȘERBĂNESCU

Tiraj 35000+90+40 ex. broșate. Coli tipar 17,5.

Tiparul executat sub comanda
nr. 1/442 la

Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918”,
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97
București,
Republica Socialistă România